ALEJANDRO DÍEZ MACHO

NEOPHYTI 1

TARGUM PALESTINENSE
MS DE LA BIBLIOTECA VATICANA

TOMO I

GÉNESIS

EDICIÓN PRÍNCIPE, INTRODUCCIÓN GENERAL
Y VERSIÓN CASTELLANA

TRADUCCIONES COTEJADAS DE LA VERSIÓN CASTELLANA

FRANCESA: R. LE DÉAUT

INGLESA: MARTIN McNAMARA y MICHAEL MAHER

CONSEJO SUPERIOR DE INVESTIGACIONES CIENTÍFICAS
MADRID - BARCELONA 1968

Con licencia eclesiástica

Depósito Legal: Bi. 2.551-1968

Impreso en España · Printed in Spain

Artes Gráficas Grijelmo, S. A. - Uribitarte, 4. - Bilbao (España)

PRÓLOGO

Con la aparición del presente volumen está de enhorabuena nuestra colección «Textos y Estudios» ya que su salida de las prensas será, sin duda alguna, día memorable para los estudios bíblicos. Inicia este primer tomo la publicación íntegra del «Manuscrito Neofiti I» de la Biblioteca Vaticana, en el cual las investigaciones del Prof. Alejandro Díez Macho han sido capaces de descubrir el texto completo del *Targum* Palestinense, de ese *Targum* de tan vital importancia pero que hasta ahora, fuera de pequeños pasajes, nos era desconocido y considerábamos perdido para siempre.

Precisamente en este momento en que el mundo científicamente dedicado al estudio filológico y teológico de las Sagradas Escrituras del Antiguo Testamento en sus diversas manifestaciones puede ya tener acceso directo a pieza tan fundamental como es el *Targum* Palestinense, no estará de más dirigir una ojeada retrospectiva al camino que condujo al Prof. Díez Macho a tan clarividente identificación, primero, y a su estudio crítico, después, culminado en esta edición tan felizmente lograda. Ojeada retrospectiva que no debe ser considerada como resultado de un simple prurito de minuciosidad histórica, sino más bien como regocijada complacencia en rememorar los jalones del proceso interno, tan de cerca seguido por nosotros y cuyo resultado ha sido este sazonado fruto, ardientemente esperado por los especialistas desde que tuvieron noticia del afortunado hallazgo.

El verano de 1949 fue el comienzo del laborioso avance hacia la presente meta. Los Prof. José María Millás Vallicrosa y Alejandro Díez Macho, encargados por el C.S.I.C. de preparar la edición crítica de los *Targumim* con destino a la «Biblia Poliglota Matritense», exploraron en dicho verano diversas bibliotecas italianas, francesas e inglesas, en busca de manuscritos del *Targum* de Onqelos; en la Biblioteca Vaticana una de las fichas por ellos anotada llevaba el título de «Targum de Onqelos» y «Targum Ḥumaš Yerušalmi», referido a un códice cuya signatura es «Neofiti I». Mas sólo al cabo de algunos años volvió el Prof. Díez Macho a fijar su atención en la nota tomada de aquella ficha; efectivamente, los trabajos de investigación por él realizados de 1953 a 1955 en la biblioteca del «Jewish Theological Seminary of America» de Nueva York, le permitieron conocer una serie de fragmentos del *Targum Yerušalmi* hasta entonces inéditos, y dar cuenta de ellos en nuestra revista *Sefarad*, XV, 1955, pp. 31-39. Aquellos hallazgos promovieron en el Prof. Diez Macho el concreto interés por el estudio del códice de la Vaticana, pensando que pudiera tratarse del *Targum Yerušalmi* completo, y le movieron a encargar al P. Juan Arias que lo examinase, aprovechando su estancia en Roma; la transcripción por éste efectuada de unos cuantos versículos targúmicos del códice Neofiti I, y su colación con el texto de Onqelos (Berliner), Pseudo-Jonathan (Ginsburger), Yerusalmi (ed. Viena, 1794) y *Fragmententhargum* (Ginsburger), hicieron ver al Prof. Díez Macho que aquel titulado «Targum Humaš Yerušalmi» no era, ni mucho menos, el *Tar-*

gum de Onqelos, aunque sin poder descartar todavía la posibilidad de que se tratase de una variante del Pseudo-Jonatán. Era preciso estudiar sistemáticamente el manuscrito. Para ello, encomendó primero al señor Gutiérrez Larraya, entonces su ayudante de investigación, la colación, a base de las reproducciones fotográficas de que ya disponía, de algunos pasajes del «Neofiti I» con los textos correspondientes del *Targum* Palestinense publicados por el Prof. Paul E. Kahle en sus *Masoreten des Westens* y con los del Pseudo-Jonatán (Ginsburger), colación que aquél llevó a cabo con los materiales y el método de trabajo que el Prof. Díez Macho le había determinado. Después, cuando otros trabajos urgentes se lo permitieron, el propio Prof. Díez Macho realizó una colación completa y personal del manuscrito en cuestión que llevó a su ánimo la ratificación de sus sospechas: el manuscrito Neofiti I de la Vaticana contenía el *Targum* Palestinense completo, el *Targum* del que muy poco se sabía hasta entonces y que se creía perdido para siempre. Así lo anunció públicamente en trabajos aparecidos en *Estudios Bíblicos*, XVI, 1956, pp. 446-447 y en *Sefarad*, XVII, 1957, pp. 119-121. En ellos daba cuenta de su descubrimiento y de los auxilios de que había podido disponer para realizarlo. También el Dr. Antonio Pacios difundió tan importante noticia en su artículo de *Arbor*, XXXVI, 1957, pp. 516-518.

Han transcurrido desde entonces doce años. Sólo con recorrer la bibliografía reunida por el Prof. Díez Macho en su Introducción General podrá el lector percatarse del extraordinario interés que ha suscitado el descubrimiento de la verdadera entidad de este manuscrito, uno de los hallazgos bíblicos más destacados de nuestros días. Pero nos permitiremos poner de relieve, como dato especialmente significativo en tal sentido, el hecho de las numerosas tesis doctorales a que la identificación de este manuscrito ha dado lugar, aun antes de haber sido editado. Citaremos algunas de ellas. En el Instituto Bíblico de Roma, R. Le Déaut y Martin McNamara basaron sus tesis doctorales principalmente sobre el manuscrito Neofiti I, y el sacerdote español D. Domingo Muñoz Alonso se doctoró en el mismo Instituto con una tesis sobre el tema «Dios-Palabra» en la que se estudia el empleo en los *Targumim* al Pentateuco del apelativo *Memra de-Yahweh* y su relación con el Logos de San Juan. Se basa este trabajo en el frecuentísimo uso que en Neofiti I aparece de la susodicha metonimia *Memra de-Yahweh*, que el Prof. Díez Macho traduce ordinariamente por «Verbo de Yahweh», aunque sin dar naturalmente a «Verbo» ninguna connotación cristiana, y que en las versiones francesa e inglesa, como podrá verse, es traducida por «la Palabra de Yahweh» o «del Señor».

En la Universidad de Barcelona, dirigidas por el propio Prof. Díez Macho, se han leído dos tesis doctorales, una del norteamericano George Lazry, consistente en una gramática del arameo del Neofiti I en el Deuteronomio; y otra del P. Pedro Estelrich, léxico del Génesis de dicho manuscrito. La fonética de la gramática de Lazry está a punto de ser publicada en una revista científica. Bajo su misma dirección se está preparando en Barcelona el léxico completo del Targum Neofiti I por el procedimiento de ordenación electrónica en IBM, trabajo que se lleva a cabo en conexión con el «Centre de Recherches et d'Applications Linguistiques» del C.N.R.S., dirigido por el Prof. Gérard E. Weil en Nancy. Igualmente, en Barcelona, D. Rodolfo Cortés trabaja actualmente en la preparación de otra tesis doctoral sobre la geografía que refleja el texto targúmico del manuscrito Neofiti I.

En la Facultad de Teología de Lyon, este mismo año, y por ello no se ha podido hacer constar en la bibliografía del presente tomo, ha sido leída la tesis doctoral de Jean Potin, A. A., titulada: *La théophanie du Sinaï et le don de la Loi dans le cadre de la liturgie juive de la fête de la Pentecôte;* se basa en el estudio de los *Targumim* de Ex 19-20, entre los que se utilizan los textos correspondientes del Neofiti I.

En 1967, Bruce J. Malina, O. F. M., defendió otra tesis doctoral en el «Studium Biblicum Franciscanum» de Jerusalén, titulada: *The Palestinian Manna Tradition (The Manna Tradition in the Palestinian Targum and its Relationship to the New Testament Writings);* también esta tesis utiliza las paráfrasis de Neofiti I. Será publicada por la Editorial Brill.

Aún podrían citarse otros varios trabajos doctorales pero resultaría excesivamente largo hacerlo. Bastará poner de relieve que el manuscrito Neofiti I se ha convertido en fuente necesaria para la investigación del Nuevo Testamento. Solamente con hojear la obra de Peter Nickels: *Targum and New Testament. A Bibliography*, Roma, Instituto Bíblico, 1967, es posible percatarse del fuerte movimiento de estudios targúmicos surgidos a partir del descubrimiento del Neofiti I y de la gran cantidad de pasajes del Nuevo Testamento que pueden ser iluminados por el *Targum* Palestinense Neofiti I y por el resto de los *Targumim* que él ha venido a revalorizar.

Porque, efectivamente, el hallazgo de tan importante texto, que se consideraba perdido, ha tenido además, de rechazo, la virtud de revalorizar otros textos targúmicos que, aunque ya eran conocidos, se encontraban poco menos que relegados al olvido y no eran prácticamente utilizados para la exégesis neo-testamentaria. Nos referimos no sólo a los *Targumim* fragmentarios, sino también muy especialmente al *Targum* Pseudo-Jonatán del Pentateuco. Gracias al manuscrito Neofiti I sabemos hoy que este Pseudo-Jonatán es un *Targum* Palestinense y hemos podido comprobar que gran parte de sus paráfrasis, al igual que las del Neofiti, son del comienzo de la Era Cristiana o acaso anteriores. Así pues, el manuscrito Neofiti I supone no sólo el descubrimiento de un nuevo texto (en realidad debería hablarse de tres, ya que en los márgenes del Neofiti aparecen constantemente variantes de otros dos manuscritos), sino el redescubrimiento del Pseudo-Jonatán, el cual, hasta hace unos años, apenas era tenido en cuenta por considerársele *Targum* de la Edad Media.

Junto a la importancia que para la exégesis tiene el Neofiti I hay también que destacar su extraordinario valor como documento lingüístico, pues realmente ha venido a llenar, junto con los documentos aramaicos de Qumrán, muchos aún inéditos, el *vacuum aramaicum* existente por lo que se refiere a los primeros siglos anteriores y posteriores al Cristianismo. Precisamente el problema de la datación de este *Targum* Palestinense es meticulosamente estudiado por el Prof. Díez Macho en su Introducción General. Aunque los diversos autores que se han preocupado del tema suelen coincidir en datar el conjunto de la paráfrasis del Neofiti en época contemporánea o cercana al origen del Cristianismo, hay algunos, como McNamara, Milik, Fitzmyer, que no aceptan para la actual recensión del Neofiti I fecha tan remota. Díez Macho y otros no encuentran dificultad en asignársela a la misma recensión actual. La cuestión es importante y con la publicación del texto original podrá ser estudiada hasta llegar a resultados definitivos.

Pero ya ahora se puede afirmar que Neofiti I es un documento de arameo

palestino de primerísima importancia para conocer la lengua hablada en Palestina —por lo menos en Galilea— en los primeros siglos de la Era Cristiana. En la Introducción General se plantea en sus propios términos el problema de las relaciones entre el arameo palestino del Neofiti y el arameo de Qumrán. En relación con el arameo de Qumrán se hace notar, cosa que algún autor ha olvidado recientemente, que aunque antiguo no es seguro que sea arameo popular, hablado, y menos que sea el arameo hablado en toda Palestina, incluida Galilea, al principio de la Era cristiana.

El trabajo de editar el Neofiti ha sido ímprobo. Aunque el manuscrito fue copiado por escribas de principios del siglo XVI, éstos conocían mal el arameo y copiaron el texto con muchas faltas que es necesario corregir. Frecuentemente, los copistas dan la impresión de no entender lo que copian. A esta dificultad se añade la de transcribir las innumerables variantes que esmaltan los márgenes laterales o el interlineado del manuscrito. No raras veces los copistas de las variantes las atribuyen con *circelli* mal colocados a palabras a que no corresponden. Frecuentemente faltan los *circelli*, con lo cual la dificultad aumenta. Por lo demás, las diversas caligrafías vienen a agravar la dificultad de lectura. Tarea especialmente ardua ha sido determinar en cada caso quién es el autor de las correcciones, si es el mismo escriba del texto que se corrige a sí mismo – hecho que ocurre con relativa frecuencia – o si es otro escriba o corrector. El editor del texto, aun con el riesgo de señalar minucias al parecer sin importancia, procura indicar en el aparato crítico las diversas modificaciones que ha sufrido el texto.

Recorriendo este aparato crítico observamos con complacencia, por una parte, el respeto en reproducir el original y, por otra, el cuidado en corregirlo cuando está equivocado. Al hacer las correcciones, al introducir un *legendum*, el autor se muestra prudente y circunspecto.

Tratándose de un texto en gran parte nuevo, es lógico que la traducción no haya sido siempre fácil. Particularmente difícil ha sido la versión de las variantes. Pero no podemos por menos de considerar un gran acierto que el texto haya ido acompañado de versión, así como las variantes

La traducción original es la castellana. El Comité de Redacción de estos «Textos y Estudios» y de la «Biblia Políglota Matritense», a la cual éstos van anejos, ha juzgado conveniente añadir la traducción francesa e inglesa de la versión castellana. Pero, siendo los autores de estas traducciones francesa e inglesa dos buenos conocedores del arameo, ambos no se han contentado con traducir a la lengua respectiva el original castellano, sino que han cotejado el texto arameo con todo cuidado. Con lo cual cada una de las versiones puede ofrecer, según los casos, matices dignos de ser tenidos en cuenta.

Para terminar, sólo creemos conveniente advertir que al final del tomo V (Deuteronomio) el autor publicará la oportuna fe de erratas y propondrá las oportunas correcciones.

Con el mayor ritmo que permitan las circunstancias, «Artes Gráficas Grijelmo», de Bilbao, irán componiendo los cinco tomos de que consta esta *editio princeps*. El tomo II está ya en prensa y confiamos que pronto la edición completa del famoso manuscrito será una realidad.

Prof. Dr. Federico Pérez Castro
Director del Instituto «Arias Montano»

NOTA PRELIMINAR

Un deber de elemental gratitud me obliga a mencionar como encabezamiento de esta *editio princeps* del ms Neofiti 1 de la Biblioteca Vaticana a personas o Instituciones que la han hecho posible o la han facilitado con diversas ayudas.

Debo agradecer a la Biblioteca Vaticana el permiso de publicación de este códice, permiso que generosamente me otorgaron el cardenal Mercati y el P. Anselmo Albareda, después cardenal Albareda, y que ha renovado el P. Alfonso Raes, actual Prefecto de dicha Biblioteca. Pido excusa a la Dirección de la Vaticana por la demora con que sale a luz pública la edición, demora debida a múltiples razones, unas de carácter personal —multiplicidad de trabajos de investigación y pérdida de la salud en estos últimos años— y otras no personales, como la dificultad de encontrar imprenta que se aviniese a las condiciones de edición requeridas por la Junta Directiva del «Seminario Filológico Cardenal Cisneros» del Consejo Superior de Investigaciones Científicas. También ha diferido la edición el quererla presentar con traducción del texto arameo al castellano; lo ha diferido aún más el satisfacer deseos frecuentemente manifestados de que la traducción española fuese acompañada de traducción a otras lenguas accesibles al mundo científico.

En un principio sólo traduje al castellano el texto arameo del Neofiti 1, pero después me convencí de la utilidad de traducir también las glosas marginales del ms que constituyen el aparato crítico. Esta traducción ha sido causa de nuevas demoras.

Estas excusas, que dirijo primeramente a la Biblioteca Vaticana, vivamente interesada desde el descubrimiento de la identidad del ms en su pronta edición, van dirigidas también al número cada vez mayor de especialistas interesados en examinar personalmente el nuevo texto.

Mi agradecimiento también al Consejo Superior de Investigaciones Científicas, que a través de su «Seminario Filológico Cardenal Cisneros», apoyó desde el primer momento la edición del Neofiti 1. Es un deber mencionar aquí el nombre del Prof. Dr. Rafael de Balbín, catedrático de la Universidad de Madrid y representante del Consejo Superior de Investigaciones en todo lo referente a la División de Humanidades y, en concreto, en las actividades del «Seminario Filológico Cardenal Cisneros» para editar la Biblia Poliglota Matritense y la Colección de «Textos y Estudios» en la que aparece esta edición. Quizá sea ésta buena ocasión para manifestar mi honda gratitud al Consejo de Investigaciones no sólo porque su ayuda hace posible que vea la luz el Neofiti, sino por todo género de ayudas que en mi ya larga carrera científica he recibido de dicho organismo: viajes al extranjero, largas estancias en Bibliotecas, adquisición de materiales fotográficos, etc., todo se lo debo al Consejo.

Intimamente vinculado al Consejo de Investigaciones, particularmente al Seminario Filológico, el Prof. Dr. Federico Pérez Castro, actual Director del Instituto «Arias Montano», ha apoyado en todo tiempo con eficacia mis propósito editoriales del Neofiti 1, trasladándose incluso a Bilbao para iniciar a los tipógrafos de «Artes Gráficas Grijelmo» en el difícil arte de componer arameo. Gracias al adiestramiento recibido de don Federico durante una semana y gracias a las instrucciones de la Profesora de la Universidad de Madrid, Srta. Carmen Muñoz, los técnicos de «Artes Gráficas Grijelmo» han logrado un éxito tipográfico sorprendente.

A todos ellos, lo mismo que al Prof. Dr. Francisco Cantera y al P. Ortiz de Urbina, directores del Consejo de Redacción de la Biblia Poliglota Matritense, mi agradecimiento.

El lector que armado de paciencia lea la larga Introducción General que precede a la edición del Neofiti 1, topará con nombres ligados con esta obra a los que es de justicia dedicar un recuerdo agradecido. Recuerdo agradecido al entrañable amigo y maestro, Prof. Dr. José María Millás Vallicrosa, a quien debo el haberme embarcado en los estudios hebraicos y arameos: cuando está a punto de ser jubilado de la docencia universitaria, hago constar aquí mi admiración por este investigador nato, cuya obra científica en Historia de la ciencia es por todas partes conocida, investigador al que acompañé por Italia, Francia e Inglaterra buscando mss targúmicos el año 1949; una de las fichas que entonces hicimos sin darnos cuenta de su importancia, había de ponerme en la pista del descubrimiento del Neofiti, una ficha copiada por mi maestro Millás.

Un recuerdo para otro maestro mío, el Prof. Dr. Paul Kahle, el primero a quien comuniqué el descubrimiento del Targum palestino completo. Siento que la muerte no le haya dejado ver lo que era una de sus mayores ilusiones, ver el Targum Neofiti editado.

Un recuerdo para Arias, G. Larraya, M. Black, para los discípulos de éste, M. C. Doubles y G. J. Kuiper, hoy profesores en prestigiosos centros norteamericanos, para Nehemia Allony, entrañable amigo de Jerusalén, antiguo Director del Instituto de mss hebreos del Ministerio de Cultura de Israel y experto sin igual en mss hebraicos, del que recibí tantas enseñanzas; para P. Grelot, Profesor del Instituto Católico de París, para Y. Kutscher, maestro del aramaísmo, cuyas enseñanzas sobre arameo en el Seminario Teológico de Nueva York tuve la suerte de seguir; recuerdo muy especial para el Dr. Meir Benayahu, Secretario del Instituto Ben Zevi de la Universidad Hebrea de Jerusalén, a quien debo la lectura de algunas notas intrincadas del ms Neofiti, notas que por el año 1957 aún no podía leer: Benayahu, secretario del entonces Presidente de Israel, a pesar de sus muchas ocupaciones y por deseo del mismo Presidente, señaló en mis fotocopias del Neofiti lecturas de pasajes difíciles que había sometido a su perspicacia paleográfica. Recuerdo agradecido para rabbi Menahem Kasher, famoso autor de la *Torah Shelemah*, quien me ha ayudado a leer algunas notas marginales que me eran inasequibles y que generosamente se brindó a editar el Neofiti en su Instituto de la *Torah Shelemah*.

Rabbi Kasher, como se verá en la Introducción, es uno de los especialistas que más en serio se ha tomado el ms Neofiti 1. Dígase lo mismo de los padres Roger Le Déaut y Martin McNamara: dos doctores del Instituto Bíblico de Roma, que hicieron tema de su tesis el Neofiti 1 o Targum pales-

tino, según se especificará en el Estudio introductorio y que actualmente son autoridades en cuestiones de Targum palestinense y de Neofiti 1, el primero de ellos Profesor de Literatura targúmica en dicho Instituto Bíblico. A ellos debo en primer lugar que se hayan hecho cargo de la traducción al francés e inglés, respectivamente, de mi versión castellana del Neofiti. Pero no ha sido la suya una pura traducción indirecta: conocedores a fondo del Targum, han cotejado constantemente la traducción francesa e inglesa con el ms original, con lo cual mi misma traducción española se ha beneficiado en muchos puntos. Por lo mismo mi deuda de agradecimiento para con estos dos colaboradores es doble. Aunque por el procedimiento de traducción adoptado, la traducción francesa e inglesa normalmente son coincidentes con la castellana, hay esfumaturas de traducción que a veces las hacen discrepantes. La traducción inglesa —en la que ha colaborado con McNamara el joven licenciado del Instituto Bíblico, Michael Maher—, a veces ofrece algunas notas o precisiones que faltan en la versión castellana y francesa. Las tres traducciones son literales, es decir, ordenadas a dar el sentido del original aun a expensas de la belleza del lenguaje: literal la versión española e inglesa, y literal, pero más atenta que las otras a la pulcritud del lenguaje, la versión francesa.

Basta hojear la Introducción para apreciar cuánto debe ésta a las investigaciones de los padres Le Déaut y McNamara.

Pero hay colaboraciones que aunque no visibles no son menos reales y dignas de gratitud. Me refiero en primer lugar a la colaboración de la Profesora de la Universidad de Barcelona, Srta. Teresa de Jesús Martínez, Profesora Adjunta de mi cátedra en el Departamento de Hebreo y Arameo, colaboradora y ayudante en mis trabajos de investigación desde hace bastantes años: ella ha puesto a máquina el texto arameo y el aparato crítico tomando éste de mis cuadernos; ella ha mecanografiado mis traducciones, y ha hecho una primera revisión de los textos copiados de Gn y Ex y ha colaborado en muchos detalles que ahorran tiempo y que sólo ayudantes con preparación especializada pueden llevar a cabo. La Srta. Teresa de Jesús Martínez ha sido mi colaboradora más eficaz; colaboradora totalmente desinteresada, lo que junto a su acreditada pericia y competencia, me obligan a expresarle aquí mi más profundo agradecimiento. Otro de mis más recientes colaboradores, el Dr. Pedro Estelrich, Padre teatino, Prof. del mismo Departamento de esta Universidad, merece también gratitud por la copia de la traducción castellana del Levítico, copia en que también ha participado el P. José Martí, de mi Congregación Religiosa, a quien debo mucha labor de mecanografía.

No puedo silenciar otros nombres aun a riesgo de extender esta nota preliminar: agradezco a la ya mentada profesora Carmen Muñoz, la minuciosa corrección de pruebas de imprenta y las sugerencias de composición en que es maestra; agradezco a don Guillermo Grijelmo, de «Artes Gráficas Grijelmo», el haber puesto a contribución todos los recursos de la más avanzada técnica tipográfica, así como su desvelo y pericia para que la *editio princeps* sea una obra de arte; agradezco al Dr. Antonio Pacios López, Profesor del Departamento de Hebreo y Arameo de la Universidad de Barcelona, su inapreciable ayuda de muy diverso género para que el Neofiti 1 saliese a luz pública.

Y he de cerrar estas líneas dedicando un recuerdo de gratitud al Dr. en

Medicina, Pedro Gausá, a quien, después de Dios, debo haber podido realizar este trabajo, pues él por tres veces, con pericia de gran médico y cirujano, me ha salvado la vida de trances muy angustiosos. Gratitud por el mismo motivo al Prof. Dr. Máximo Soriano, catedrático de Medicina de esta Universidad y a los profesores de la misma Universidad, Dr. José M. Gil-Vernet y Dr. Luis Revert, cirujano de fama internacional el primero y eminente nefrólogo el segundo, quienes, ayudados por los doctores José García y David Tornos, lograron —contra todos los pronósticos— prolongar mi vida y la posibilidad de trabajar con una dificilísima operación, posterior a la inicial redacción de esta Nota Preliminar. Gratitud también al Prof. Dr. Enrique Linés, Catedrático de Análisis matemático y al Prof. Dr. Juan Vernet, catedrático de Arabe, compañeros inseparables en las horas difíciles de la enfermedad. A todos éstos y a otros muchos que no puedo nombrar para no hacerme prolijo, mi agradecimiento.

Quiera Dios que esta obra contribuya al esclarecimiento de la Verdad y al avance de la ciencia. Va dedicada a mayor gloria de Dios y de su Cristo y de la Virgen María, a quienes el que escribe ha consagrado su vida.

Universidad de Barcelona, 1967.

Prof. Dr. Alejandro Díez Macho, M. S. C.

SIGLAS

[A], [B], [C], [D], [E], [F], [G], [H], [I], [J], [K], [L], [LL] = diversidad de manos (o diversa caligrafía) en las variantes o glosas marginales o interlineales

A = ms A de *MdW* II

B = ms B de *MdW* II

C = ms C de *MdW* II

D = ms D de *MdW* II

E = ms E de *MdW* II

F = ms F de *MdW* II

G = ms G de *MdW* II

GA = *Apócrifo del Génesis* de Qumrán

I = variantes interlineales de Neofiti 1

L = Targum fragmentario Leipzig 1

LXX = Septuaginta

M = variantes o glosas marginales de Neofiti 1

M 1.ª = una variante marginal del ms Neofiti 1

M 2.ª = otra variante marginal del ms Neofiti 1

Nu = Targum fragmentario Nüremberg 1

O = Targum de Onqelos

Peš = Pešitta o versión siríaca (Syr)

Ps = Targum Pseudojonatán al Pentateuco o TJI

R = Targum fragmentario de la primera Biblia rabínica de 1517/18

Samar = texto hebreo samaritano

St = ms 4017 = codex heb 95 de la Biblioteca Universitaria de Estrasburgo

S = targum samaritano

TM = texto hebreo masorético

Vi = Maḥzor Vitry

Vg = Vulgata

110 = ms 110 de la Biblioteca Nacional de París del Targum fragmentario o TJII

264 = ms 264 de la Colección de Sassoon de Lechworth (Targum fragmentario yemení)

440 = ms heb 440 de la Biblioteca Vaticana (Targum fragmentario)

601 = ms 601 f 1 (ENA 2107) del Seminario Teológico Judío de Nueva York (fragmento de Targum palestino de la Geniza)

605 = ms 605 ff 6-7 (ENA 2587.6) del Seminario Teológico Judío de Nueva York (fragmento de Targum palestino de la Geniza)

656 = ms 656 (ENA 656) del Seminario Teológico Judío de Nueva York (fragmento del Targum palestino de la Geniza)

2578 = ms 2578 ff 21-22 de la Colección ENA del Seminario Teológico Judío de Nueva York

2755 = ms 2755 ff 1-2 de la Colección ENA del Seminario Teológico Judío de Nueva York

ALGUNAS ABREVIATURAS

add = additur, additum
adnot = adnotatur
antep = anteponendum
cf = confer
c = cum
debit = debitum
del, deld = delendum
delet, delt = deletum
desider = desideratur (falta)
deteg = detegitur
emend = emendandum = corr(ig)
emendt = emendatum
f, ff = folium (sing. et plur.)
fort = forte, fortasse (quizás)
huj = hujus
id = idem
indic = indicat
ins, inser = inserendum
lect = lectio, lectiones
leg = legendum
l = linea
loc = locum, loco
m = manus
1 m = prima manus
2 m = secunda manus
ms, mss = manuscriptum (sing. et plur.)
mutat = mutatus
mutuat = mutuatum
omiss = omissum
p, pp = pagina (sing. et plur.)
pert = pertinet, pertinent
posit = positum
pro = idem ac «loco» (en vez de, en lugar de)
prob = probabiliter
quaed = quaedam
sec = secundum
sequunt = sequuntur
sup = super
text = textus
transp = transponitur
v, vv = versus (sing. et plur.)
vers = versus
var = varia (lectio), variae (lectiones)
vb = verbum
vert, vertd = vertendum
vid = videtur
\+ = addendum, additum
< = deest, desideratur (falta)
r = *recto* (tras un número)
v = *verso* (tras un número)

INTRODUCCIÓN GENERAL

GENESIS

CAPUT I

1 מלקדמין בחכמה ברא דייי שכלל ית שמיא וית ארעא:
2 וארעא הוות תהיא ובהיא וצדי מן בר נש ומן בעיר וריקנא מן כל
פלחן צמחין ומן אילנין וחשוכא פריס על אפי תהומא ורוח
דרחמין מן קדם ייי הוה מנשבא על אפי מיא:
3 ואמר ממרָא דייי יהוי נהור והוות נהור כגזירת ממריה:
4 וגלי קדם ייי ית נהורא ארום טב הוא [ואפרש] ממרא דייי בין
נהורא לבין חשוכא:
5 וקרא ממרא דייי לנהורא אימם[א] ולחשוכא קרא ליליא והוא
רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום קדמאיי:
6 ואמר ממרא דייי יהוי רקיעא במציעות מיא ויהוי מפרש בין
מיא ארעא לבין מיא עיליא:
7 וברא ייי ית רקיעא ואפרש בין מיא די מן תחות רקיעא ובין
מיא די מלעיל לרקיעא והוה כן כמימריה:

1 בחכמה ברא דייי] prob leg בחכמה ברא מימרה דייי sed cf inferius
בחוכמתא ברא ייי; שכלל M (additio 2 m non ordinariae) | שכלל] ושכלל
1 m N: ו erasum est prob a christiano ita ut totius versus sensus christianus pateat: «In principio cum sapientia Filius Yahweh perfecit coelum et terram». || 2 וצדי] cf וצדו Nu R; וצדיה M || 3 ממרָא]
ממרַה M || 4 [ואפרש]] in textu ואפשר | ממרא] ממרַה M || 6 ממרא]
super hoc vb hîc et in vv 8, 11, 20 ponitur circellus sed desider lectio in M | ארעא] leg ארעיא || 7 לרקיעא] לרקיע שמיא M.

8 וקרא ממרא דײי לרקיעא שמיא והוה רמש והוה צפר סדר עבד
בראשית יום תניין:
9 ואמר ממרה דײי יתכנשון מיא מן תחות שמיא לאתר חד ותתחמי
יבשתא והוה כן כמימריה:
10 וקרא ממרא דײי ליבשת[א] ארעא ולבית כנישות מיא קרא יממא
וגלי קדם ײי ארום שפ[ר] ותקן:
11 ואמ[ר] ממרא דײי תפק ארעא דתין דעשב דמזריעין זרע אילן
דפירין דעבד פירין למינה די נצבתא מינה ובה על ארעא והוה
כן כממרה:
12 ואפקת ארעא דתין דעשב דמזרעין זרע למיניהון אילן דפירין
דעבד פירין די נצבת[א] מניה ובה למינה וגלי קדם ײי ארום
שפר ותקן:
13 והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום תליתאי:
14 ואמ[ר] ײי יהוון נהורין ברקיעא דשמיא למפרשא בין איממא ובין
ליליא ויהוון לאתין ולזמנין ולמקדש[א] בהון עבור שהרין ירחין:
15 ויהוון מנהרין ברקיע שמיא למנהרא על ארעא והו[ה] כן כממריה:
16 וברא ממרא דײי ית תרין נהוריא רברביא ית נהורא רבה למהוי
שליט באיממא וית נהורא זעירא למהוי שליט בליליא וית סדור
כוכביא:
17 ושוי יתהון איקרי[ה] דײי ברקיעא [ד]שמיא למנהרא על ארעא:
18 ולמהוי שליט באיממא ובליליא ולמפרש[א] בין נהורא ובין
חשוכא וגלי קדם ײי ארום שפר ותקן:
19 והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום רביעאי:
20 ואמר ממרא דײי ישרצון מיא שרץ נפש דחיא ועופא דפרח על
ארעא על אפי אויר רקיע שמיא:
21 וברא ײי ית תרין תניניא רברביא וית כל נפש דחיא דרחשא
די שרצו מיי[א] למינהון וית כל עופא דפרח למיניה וגלי קדם
ײי ארום שפר ותקן:

10 ממרא] ממרה M | יממא] ימייא M | שפ[ר] sic c M pro שפן N || 12 מניה] ita leg loco מנהי N || 14 שהרין ירחין] ושנין רישי ירחין M || 17 [ד]שמיא] שמיא N: ד prob desider || 20 דפרח] prob leg יפרח c M; sed cf v 21.

22 וברך יתהון ממרא דייי למימר תקיפו וסגון ומלון ית מיא בימיי[א]
ועופא יסגא על ארעא:

23 והוה רמש והוה צפר סדר עבד בראשית יום חמישי:

24 ואמר ממריה דה' תפק ארעא נפ[ש] דחיא למינה בעיר ורחש
וחייתא דארעא למינה והוה כן כמימריה:

25 וברא ממרה דייי ית חייתא דארעא למינה וית בעירה למינה
וית כל ריחשא דארעא למינהון וגלי קדם ייי ארו[ם] שפר ותקין:

26 ואמר ייי נברא בר נש בדמותן כד נפק [ב]ן וישלטון בנתיא דימא
ובעופ[א] דשמיא ובבעירא ובכל ארעא ובכל רחשא דרחש על
ארעא:

27 וברא ממרה דייי ית בר נשא בדמותיה בדמו מן קדם ייי ברה יתיה
דכר וזוגיה ברא יתהון:

28 וברך יתהון איקריה דייי ואמר ליהון ממרה דייי תקופו וסגון
ומלון ית ארעא וכבישו יתה ושלוטו בנונוי דימא ובעופא דשמיא
ובכל חייתא דרחשא על ארעא:

29 ואמר אקריה דייי הא יהבית לכון ית כל עשביא דמזרעין זרע די
על אפי כל ארעא וית כל אילניא דאית ביה פירי אילן דמזרעין
זרע לכון יהבית יתהון למזון:

30 ולכל חיתא דארעא ולכל עופא דשמיא ולכל דרחש על ארעא דאית
ביה נפש דחיא ית כל ירוק עשבא למזון והוה כן כממרה:

31 וגלי קדם ייי ית כל מה דעבד והא שפר ותקן לחדא והוה רמש
והוה צפר סדר עבד בראשית יום שתיתיי:

24 ממריה] ממרא M | ורחש] ורמש M | כמימריה] כגוירת ממרי[ה] M || 25 ריחשא] רמשא M || 26 ייי] ממריה דייי M | [ב]ן] כן N | רחשא דרחש] רמשא דרמש M || 27 ממרה] superscript circellus, sed desider lectio in M || 28 איקריה] ממריה M | דרחשא] דרמשא M || 29 אקריה] ממריה M | אילניא] אילן M | יהבית] יהוי M || 30 דרחש] דרמש M | ירוק] inter lineas additum a *sofer* || 31 דעבד] די עב' M.

CAPUT II

1 ואשלמו בריָת שמיא וארעא וכל חלוותהון:
2 ואשלם ממריה דייי ביומ[א] שביעיא עיבידתיה די ברא והוה שבא
וניח קדמוי ביומא שביעיא מן כל עבדתיה די ברא:
3 וברך איקריה דייי ית יומא שביעיא וקד[ש] יתיה ארום בה הוא שְׁבָה
שַׁבָה וניח קדמוהי מן כל עיבידתיה די ברה איקרה דייי למעבד:
4 אילין יחוס תולדת שמיא וארעא באיתבריותהון ביומא דברא ייי
אלהים שמיא וארעא:
5 וכל אילניא דבאפי ברא קדם עד לא יהוי בארעא וכל עשביא
דבאפי ברא עד לא יצמח ארום לא אמטר ייי אלהים מטר על
ארעא ואדם עד כדון לא אתברי למהוי פלח בארעא:
6 וענן הוה סלק מן ארעא ומשקי ית כל אפי ארעא:
7 וברא ייי אלהים ית אדם עפר מן אדמתא ונפח בנחירוי נשמ[א]
דחיין והוה אדם לנפש דחייה ממללא:
8 ונצב ייי אלהים גנא בעדן מן לקדמין ושוי תמן ית אדם קדמיא
די ברא:
9 ורבי ייי אלהים מן אדמתא כל אילן דיאי למחמי וטב למיכל
ואילן חייא בגו מציעות גנתה ואילן דעתה דכל מן דהוה אכל מנה
ידע למפרשה בין טב לביש:

2 1 בְּרִיָּת] חילוות M || 2 שביעיא] שביעאה M | עבדתיה ... ברא
די ברא] עבד ואיתניח ביומא שביעאה מכל עבדתיה די עבד M || 3 איקריה]
ממריה M | שביעיא] שביעאה M | הוא ... קדמוהי מן] איתניח מן M | שְׁבָה שַׁבָה]
עבד | c circello sed desider lectio quae prob leg ברה] | שְׁבָה שַׁבָה leg
איקרה] ממריה M || 4 באיתבריותהון] בהת' M | ייי אלהים שמיא] ממריה
M | אמטר] c circello, lect desider | ייי ... על] ממריה דייי על M | כדון] כען M || 6
עשביא] [עש]בא M | אילניא] אילנה M || 5 שמי דייי M
ארעא] אפה דאר' M || 7 ייי אלהים] ממרי דיי' M | בנחירוי נשמ[א] דחיין
באפוי נשמת החיים M | לנפש] נפש M || 8 ייי אלהים] ממריה דיי' M ||
9 אדמתא] ארעא M | חייא בגו גנתא] דחייא בגו מציעות גנתה M | ידע למפרשה]
הוה ידע מפ' M.

10 ונהר הוה נפק מן עדן למשקייה ית גנתא ומן תמן הוה מתפרש וחזר והוה לארבעה ראשי נהרין רברבין:
11 שמה דחד מינהון פישון הוא דחזר ומקף ית כל אְרעא דהנדקי דמן תמן דהבא נפק:
12 ודהבא דארעא ההיא טב מן תמן בדלחא נפק ואבניא טבתה ומרגליתא:
13 ושמה דנהרא תיניינא גיחון הוא דחזר ומקף ית כל ארעא דכוש:
14 ושמה דנהרא תליתיא דקלת הוא דחזר ומקף מן מדנח אתוריה ונהרא רביעיא הוא נהרא רבה דנהרא פרת:
15 תסיב ייי אלהים ית אדם ואשרי יתיה בגנתא דעדן למהוי פלח באורית[א] ולמטור פקודיה:
16 ופקיד ייי אלהים על האדם למימר מן כל אילני גנתה מיכל תיכֳול:
17 ומן אילן דעתה דכל מן דהוה אכל מינה ידע למִפרשה בין טב לבי[ש] לא תיכל מינה ארום [ב]יומא דתיכל מימִת תמות:
18 ואמר ייי אלהים לא תקן יהוי בר נשא לבלחודוי אעבד ליה זוג כד נפק ביה:
19 וברא ייי אלהים מן אדמתא כל חיתא דאפי ברא וית כל עופה דשמיא ואיתי יתהון לות אדם למחמי מה הוא קרא ליהון וכל מה דהוה אדם קרי ליה בלשן בית קדשה נפש החיה הוא שְׁמָיה:
20 וקרא אדם שמהן לכל בעירא ולעופא דשמיא ולכָל חיתא דאפי ברא ולאדם לא אשכח ליה זוג כד נפק ביה:
21 ורמה ייי אלהימ שנה עמיקה על אדם ודמך לה ונסב חדא אלעא מן אלעוי ושוי בשר תחותה:

10 למשקייה] למשקי M || 15 ייי ... למהוי] ממריה דייי ית אדם ממריה למהוי || ...

ממריה דייי ית אדם [ייי ... למהוי 15 || M למשקי [למשקייה 10
ממריה [ייי ... מן 16 || M ולמיטר [ולמטור | M ואצנע יתיה בגינתה למהוי
[דכל 17 || למימר leg prob ולמיטר M; sed loco דייי על אדם ולמיטר מן
מְמריה דייי לא שפר למהוי [ייי ... לבלחודי 18 || N כיומא [[ב]יומא | M כל
ממריה דייי מן [ייי ... מן אדמתא 19 || M בר זוג [זוג | M אדם לבלחודוי
עד זמן + [שְׁמָיה | M די הוה [דהוה | M a *sofer* [עוס]א [עוֹפה | M ארע[א]
ואעל ממריה דייי [ורמה ... שנה 21 || M בר׳זוג [זוג 20 || M יומא הדן
M. חדא מן [חדא אלעא מן | M שנה

22 ושכלל ייי אלהים ית אלעא די נסב מן אדם לאתה ואייתי יתה
לות אדם:
23 ואמר אדם הדא זמנא ולא עוד תתברא אתה מן בר נשה היך מה
דאתברית דא מני גרם מן גרמי ובשר מן בשרי להדא יאי למתקריה
אתה ארום מן גבר אתבריית דא:
24 בגין כן יפרש גבר מדמכיה מן דאבוי ומן דאימיה וידבק באתתיה
ויהון תריהו[ן] לבשר חד:
25 והוו תריהון ערטלין אדם ואתתיה ועד כדון לא הוון ידעין מה היא
בהתתה:

CAPUT III

1 וחויא הוה חכים מן כל חייתא דאפי ברה די ברא ייי אלהים
ואמר לאיתתא ארום אמר ייי לא תאכלון מכל אילני גנתא:
2 ואמרת איתתא לחויה מן פירי אילני גנת נאכל:
3 ומן פרי אילנא די במציעות גנתה אמר ייי לא תאכלון מנה ולא
תקרבון ביה ולא תמותון:
4 ואמר חויה לאיתתא לא ממית תמתון:
5 ארום גלי וידיע קד[ם] ייי ארום ביומא די תאכלון מינה ויתפתחן
עיינכון ותהון כמלאכין מן קדם ייי ידעין למפרשה בין טב לביש:
6 וחמת אתתא ארום טב אילנא למיכל וארום תחמדא הוא לעייניה
ויאי אילנא למסתכלא ביה תסבית מן פרוי ואכלת ויהבת לחוד
לבעלה עמה ואכל:

22 ושכלל ייי אלהים] ובנה ממריה דייי M || 23 דא 1.°] c circello: desider הדה in M | דא 2.°] הדה M.

3 1 דאפי] דבאפי M | ייי אלהים] ממריה דייי M | ארום אמר ייי] לחוד ארום אמ[ר] ממריה דייי M || 2 פירי אילני] כל אי[לני] M || 3 די] דאית M | ייי] ממריה דייי M || 4 ממית] ממת M sed ממית prob leg ממות vel מימת || 5 גלי וידיע קדם] גלי קדם M || 6 טב] + הוא M.

7 ואיתפתחן עייני תריהון וידעו ארום ערטליין אינן וחייטו להון
עלין דתינה ועבדו להון אזרין:
8 ושמעו ית קל ממרה דייי אלהים מהלך בגו[א] גנתאה למשב יומא
ואטמר אדם ואתתה מן קדם ייי אלהים בגוא אלני גנתה:
9 וקרא ייי אלהים לאדם ואמר ליה הא כל עלמא דברית גלי קדמי
חשוכה ונהורה גלי קדמי ואת חשב דלא גלי קדמי אתר דאת
בגויה אן היא מצותה דפקדת יתך:
10 ואמר ית קל ממרך שמעת בגנתה ודחלית ארום ערטלאי אנא
ואטמרית:
11 ואמר מאן תני לך ארום ערטיליי את הא מן אלנא די פקדת יתך דלא
תאכל מנה אכלת:
12 ואמר אדם אתתה די שוית עמי היא יהבת לי מן אילנא ואכלית:
13 ואמר ייי אלהים לאתתא מה היא דא די עבדת ואמרת אתתא חויה
אשלי יתי ואכלת:
14 ואמר ייי אלהים לחויה ארום עבדת דא ליט תהוה חויה מן כל
בעירא ומן כל חיותא דעל אפי ברה על מעך תהוי שחף ועפר
יהוי מזותך כל יומי חייך:

טרפין דתאנה [להון עלין ... אזרין | M הנן [אינן | M ואפתחו [ואיתפתחן 7
מטיי[ל] בגוא גנתה לתוקפי[ה] [מהלך ... יומא 8 || M ועבדו להון איסטלוון
[ייי אלהים 9 || M ממריה דייי בגו מציעות גנתה [ייי ... גנתה | M דיומא
ואף את סביר דלית גלי קודמוי [ואת חשב ... דפקדת יתך | M ממריה דייי
היא | M [קודמיי leg] אתרא די את בגווה היך אינון פיקודייה די פקדת יתך
[ממרך שמעת בגנתה 10 || M פיקודיה די פקדיתך [מצותה דפקדת יתך
| M האדם [אדם 12 || M גרם [תני 11 || M דברך שמעת מטייל בגו גנתה
N עבדית [עבדת | M ואמר ממרה דייי [ואמר ייי אלהים 13 || M גבי [עמי
[עבדת | M ממריה דייי [ייי אלהים 14 || del ה sed N יתיה [יתי | del י sed
M. תהוי [יהוי | M יהוי [תהוה | N עבדית

15 ובעל דבבו אשוי בינך ובין איתתה ובין בניך ובין בנה ויהוי
כד יהוון בניה נטרין אורייתא ועבדין פקודייה יהוון מתכוונין
לך ומחיי[ן] יתך לראשך וקטלין יתך וכד יהוון שבקין פקודי
דאוריתא תהוי מתכוין ונכת יתיה בעקבה וממרע יתיה ברם לבריה
יהוי אסו ולך חויה לא יהוי אסו דעתידין אינון מעבד שפיותיה
בעוקבה ביומא דמלכא משיחא:
16 ולאתתה אמר מסגיא אסגיא צעריך ועדוניך בצער תלדין בנין ולוות
בעליך יהוי מתביך והוא יהוי רשותה עליך בין למזכה ובין
למחטא:
17 ולאדם אמר ארום שמעת לקלה דאתתך ואכלת מן אילנ[א] די
פקדת יתך למימר לא תיכול מינה ליטא תהוי ארעא מן בגללך
בצער תיכל פירי עלליתיה כל יומי חייך:
18 וכו[ב]ין ודרדרין תרבי לך ותיכל ית עשבא דבאפי ברא עני
אדם ואמר בבעו ברחמין מן קדמך ייי לא נתחשב כבעירא למיכ[ל]
עשבא דבאפי ברא נקום כען ונלעי ומן לעות ידי נאכל מזון
מן פירי דארעא בגין כן יהוי מפרש בין בני אנשא לבין בעירא:
19 בדעתה מן קדם אפיך תאכל לחם עד מחזורך לארעא ארום מנה
אתברית ארום עפר את ולעפרא את עתיד חזור ומן עפרא את עתיד
חזור וקאם ויהב דין וחושבן על כל מה דעבדת:

בין חויה לבין איתתה בין זרעית בנוי לבין זרעית [בינך ... ובין בנה 15
יהון שבקין ... | M לעיין באורייתא ונטרין פקודיה [נטרין ... פקודייה | M בנה
ימנעון גרמיהון בנה דאתתה דלא למלעי באוריתה ולא למיסו[ר] [תהוי מתכוין
ונכית יתהון בעקבהו[ן] [ונכת יתיה ... מעבד שפיותיה | M פיקודיה תהוי מתכוין
וממר[ע] יתהון ברם לבנין דאיתתה יהווי אסו ולך חויה לא יהווי אסו ברם עתידין
M || ביומוי [ביומא ¦ למעבד leg [מעבד | M הנון אלין ואלין למעבד שפ'
[ועדוניך בצער תלדין ¦ ועדוייך leg prob [ועדוניך | M לות אתתה [ולאתתה 16
[מתביך ... עליך | M ועידודייך [ועידונייך aut ועיבורייך ?leg] בצער תלידי
תיכל 17 || cf 4, 7 [למזכה ... למחטא | M רחצתך והוא יהוי שליט עלך
וכו[ב]ין ¦ in textu! וכוכין [וכו[ב]ין 18 || M תוכל מן פירה כל [... כל
ומן לעות ידי | M ירוק עש[בא] [עשבא | M וקצין ודרדנין sic! [ודרדרין
[לבין | M הא בכן [בגין כן | M פירה [פירי | M מן לעות ידיי תיכל [נאכל
בדעת אפיך תאכל מזון עד זמן די תחזור [בדעתה ... לארעא 19 || M ובין
לארעא M | ... [ומן עפרא adnotat יותר [כת]וב איתו M.

20 וקרא האדם שמה דאיתתיה חוה ארום היא הוות אמהון דכל חייא:

21 ועבד ייי אלהים לאדם ולאתתיה לבושין דאוקר למשך בשרהון ואלבש יתהון:

22 ואמר ייי אלהים הא אדם קדמיה דברית יתיה יחידיי בעלמא היך מה דאנא יחידיי בשמי מרומא עתידין אומין סגיאין למקום מנה ומנה תקום אומ[ה] חדא דידעה למפרשה בין טב לביש אילו נטר מצותה דאוריתא וקיים פקודה אית הוה חי וקיים כאלן חייא עד לעלמין וכדון עד די לא נטר מצותיה דאוריתא ולא קיים פקודה הא ניטרו[ד] יתיה מן גנתה דעדן קדם עד לא יפשוט ידיה ויסב מן פירי אילן חייא ויכל ויחי לעלם:

23 וטרד יתיה ייי אלהים מן גנתה דעדן למפלח ית ארעא די אתברי מן תמן:

24 וטרד ית אדם ואשרי יקר שכינתיה מן מלקדמין מן מדנ[ח] לגנתה דעדן מן בני תרין כרוביה קדם על לא יברא עלמא תרין אלפין דשנין ברא אוריתא אתקן גנת עדן לצדיקיא וגהינם לרשיעיא אתקן גנת עדן לצדיקיא דייכלון ויתפרנקון מן פרי אילנ[א] על די נטרו מצוותה דאורייתא בעלמא הדין וקיימו פקודיה אתקן גהינם לרשיעיא דהיא מדמיה לחרב שנונה אכלה מן תרין סיטריה אתקן בגוה זיקוקין דנור וגומרין מבערן לרשיעיא למתפרעה מנהון לעלמא דאתי על די לא נטרו מצותה דאוריתא בעלמא הדין ארום אילן דחיין היא אורייתא לכל מן דלעי בה ונטר פקודיה הוי חי וקיים כאילן חייא לעלמא דאתי טבא היא אוריתא לפלחי בעלמא הדין היך פירי אילן חייא:

וברא [ועבד ייי אלהים 21 || M חווייא ארום דהיא [חוה ... היא 20
ממריה דייי הא הוה אד[ם] [ייי ... אדם 22 || M במשך [למשך | M ממריה דייי
[פקו]דויי [פקודה | M וכדו טב דניטרוד etc [אילו נטר ... הא ניטרו[ד] etc | M
למהוי פלח [למפלח ית ארעא | M ממריה דייי [ייי אלהים 23 || M
leg [על לא | M גנ[תה] [לגנתה | M [מדנ]חה [מדנ[ח] 24 || M בארעא
ברם פירי [ארום אילן ... כאילן חייא | M [ש]ני[נה] leg [שנונה | עד לא prob
היא אוריית[א] כל מן הנטר [דנטר leg] יתה בעלמא הדין הוי חי
vel simile פיקודיה inser [לפלחי | M וקיים מאילן חייא
M. לפלחייא ולנטרי פקודיה היך [לפלחי ... היך | לפלחיה

CAPUT IV

1 והאדם חכם ית חוה אתתה ועברת וילידת ית קין ואמרת הא יתיהב
לי בר מן קדם ייי:
2 ואוספת למלד ית אחוי ית הבל והוה הבל רעי ען וקין הוה פלח
בארעא:
3 והוה לסוף יומין ואייתי קין מן פירי ארעא דורון לשמה דייי:
4 והבל אייתי אף הוא מן בכירי ענה ומן שמיניהון וקבל ייי ברעווא
ית הבל וית קרבניה:
5 ולקין ולקרבניה לא קבל ברעווא ובאש לקין לחדה ואישתני
זיווהון דאפוי:
6 ואמ[ר] ייי לקין למה כען בעש לך ולמה כען אשתני זיזהן דאפיך:
7 הלא אן תטיב עובדך בעלמא הדין ישתרי וישתבק לך בעלמ[א]
דאתי ואין לא תיטב עובדך בעלמא הדין ליום דינא רבה חטאך
נטיר ועל תרע לבה חטאך רביע ובידך מסרת רשותא דיצרה בישא
ואת תהוי שלט בה בין למיזכי ובין למחטי:

4 1 בר] ביר M || 2 ען] ענא M || 3 לסוף יומין] עקב יומייא M |
אף] 4 || M קדם ייי] לשמה דייי | M פירא דארי' [N דאת'] פירי ארעא]
5 || M וית דודון דידיה] וית קרבניה | M ממרי[ה] דייי] ייי | M לחוד
|| MdW B זיוהן] זיווהון | M ובעש] ובאש | M ולדורון דידיה] ולקרבניה
2.°] בעלמא 7 || M אשתנון] אשתני | M באש] בעש | M ממריה דייי] ייי 6
sofer] [רשות]א | M ובין ידך מסרת] ועל תרע ... ובידך מסרת | M לעלמא
in M; רשותה in textu | למיזכי] cf 3, 16.

8 ואמר קין להבל אחוי איתה ונפק תרינן לאפי ברא והוה כיון
דנפקו תריהון באפי ברא ענה קין ואמר להבל מסתכל אנה דלא
ברחמי[ן] איתברי עלמא ולא על פירי עובדין טבין הוה מדבר
ומיסב אפין אית בדינא מן בגלל מה איתקבל קרבנך ברעוא
וקרבני מני לא אתקב[ל] ברעוא: ענה הבל ואמר לקין מסתכל
אנא די ברחמין איתברי עלמא ועל פירי עובדין טבין הו[א] מדבר
ועל דהוו עובדיי טבין מן דידך אתקביל קרבני מני ברעוא קרבנך
מינך לא אתקביל ברעוא: ענה קין ואמר להבל לית דין ולית
דיין ולית עולם חורן לית מתן אגר טב לצדיקיא ולית מתפרעה
מן רשיעיא ענֵי הבל ואמר לקין אית דין ואית דיין ואית עלם
אוחרן ואית מתן אגר טב לצדיקיא ואית מתפרעה מן רשעי׳ לעלמא
דאתי על עסק פתגמא הדין הוון תריהו[ן] מדיינין באפי ברא וקם
קין אל הבל אחוי וקטל יתיה:
9 ואמר ייי לקין הַן הוא הבל אחוך ואמר לית אנה ידע הא נטורא
דאחי אנה:
10 ואמר מה היא דא דעבדת קלא אדמהון דאוכלוסין צדיקין דהון
עתידין למיקום מן הבל אחוך צווחין עלך קדמי מן ארעא:
11 וכדון ליט תהווי קין מן ארעא די פתחת ית פומה למקבלה ית
אדמה דאחוך מן ידיך:
12 ארום תהווי פלח ית ארעא לא תוסף למתן פירי עללתא לך גלי
ומטלטל תיהוי קין בארעא:

ונפוק תרינן באפי ברא וקם קין על הבל אחוי וקטל [ונפק ... וקטל יתיה 8
מסתכל | M דברחמין [אנה דלא ברחמי[ן] | M כד נפ[קו] [כיון דנפקו ¦ M יתיה
אפעלגב די [דא ?leg] ברחמ[ין] אתברי עלמא כפרי עובדין [אנא די ... ועל דהוו
[עובדיי טבין | I בידי + [ועל דהוו | M ומסב אפין לית בדינא ועל [דהוו]
וקדמין לדידך אתקביל [אתקביל קרבני מני ברעוא קרבנך ¦ I [עובדיי] טביא
למ[תפרעה] [1.°, 2.° מתפרעה | M למיתן [1.° מתן | M ברעוא קרבני וקרב[נך]
ממריה דייי [ייי לקין 9 || M מתנצין [מדיינין | M למ[יתן] [2.° מתן ¦ M
| M דם [אדמהון 10 || a sofer in M; אנא in textu [[אנ]ה ¦ M אל קין
add ה ;N פומיה [פומה | M יהוי [תהווי 11 || M עליך קדמי [עלך קדמי
hoc modo || 12 פלח [תהווי פלח textus legit תהוי ופלח | [פירי עללתא לך
M חייליה לך | M יהוי [תיהוי .M

13 ואמר קין קדם ייי סגין אינון חוביי למסבול ברם אית יכלה
קדמך למשרי ולמשבק:
14 הא טרדת יתי יומא דין מעילוי אפי דארעא ומן קדמ[י]ך לית אפשר
לי למטמרה ויהוי קין גלי ומטלטל בארעא ויהוי כל די יארע
יתה יקטיל יתיה:
15 ואמר ליה ייי בשבועה כל דיקטול קין עד שובעה דרין יתלי ליה
ושוי ייי לקין סימן דלא יקטול יתיה כל מן די יארע יתיה:
16 ונפק קין מן קדם ייי ושרא בארעא גלי ומטלטל מן מדנח לעדן
והוה עד לא קטל להבל הוות ארעא מרבייה קודמוי היך פירי גנתא
דעדן ומן דחטא וקטל להבל חזרת למהוי מרביה קדמו[י] כו[ב]ין
ודרדרין:
17 וחכם קין ית אתתיה ועברת וילדת ית חנוך והוה בני קריה וקרא
שמה דקרתה כשמיה דבריה חנוך:
18 ואתיליד לחנוך ית עירד ועירד אוליד ית מחויאל ומחויאל אוליד
ית מתושאל ומתושאל אוליד ית למך:
19 ונסב ליה למך תרתין נשין שמה דחדה מינהון עדה ושמה דתינייתא
צלה:
20 וילידת עדה ית יבל הוא אבוהון דדרי משכנא וקניין בעיר:
21 ושמה דאחוי יובל הוא הוה אבוהון דכל תפשי כנורא ואבובא:
22 וצלה אף היא ילדת ית תובל קין אומן בכל אומנות נחשא ופרזלא
ואחתה דתובל קין הות נעמה בדיה קינין חמרין:

13 אינון] הנון M | ולמשבק] ולמשבוק לי M || 14 קדמ[י]ך] קדמוך
in textu! | ומטלטל] (+ ?) לי M sed prob לי refer ad aliud verbum ut יתה
et יתיה | יקטיל] leg? יקטול cf v 15 || 15 ייי 1.°, 2.°] ממריה דייי 1.°, 2.°
M | די יארע] דאהע M || 16 לעדן ... ושרא בארעא] ושרה מן בארעא גלי
מדנחה דעדן M | קדמו[י]] in textu קדמו | כו[ב]ין] כוכין in textu || 17
קריה] קרין M || 19 נשין] אנשין M | דחדה] דחתה vel del? M || 20
בעיר ... אבוהון] נכסין ומרי במשכנין דשריין כל אביהון M || 21 דכל
ואבובא ... תפשי] כינרא ועוגבא תפשי כל M || 22 אף היא] לחוד M |
בכל אומנות] באומנות M | בדיה קינין] בידייה הות היא M.

23 ואמר למך לתרתין נשוהי עדה וצלה שמעו בקלי נשוהי דלמך
א[צ]יתן למימריה דפומי ארום לא גבר קטלת דאתְקטל מן בגללה
ולא עולם חבלת דיתחבלון זרעיתי מן בתרי:
24 ארום קין דקטל להבל עד שבעה דרין איתלי לי[ה] ולמך בר ברה
די לא קטל בדינא הוא דיתלי ליה עד שבעין ושבעה דרין יתלי ליה:
25 וחכם אדם עוד ית אתתיה וילדת בר וקרא[ת] ית שמיה שת ארום
שוי לי ייי בר חורן חלף הבל ארו[ם] קטל יתיה קין:
26 ולשת אף הוא אתיליד בר וקרא ית שמיה אנוש בכדין שרו בני
אנשא למהוי עבדין להון טען ומכניין יתהון בש[ם] ממרה דייי:

CAPUT V

1 דין ספר יחוס תלדוותה דאדם ביומא די ברא ייי ית אדם בדמו
מן קדם ייי ברא יתיה:
2 דכר ונקב[ה] ברה יתהון וברך יתהון וקרה ית שְמון אדם ביומא
דברא יתהון:
3 וחיה אדם מאה ותלתי[ן] שנין ואולד בדמותיה כד נפק בה וקרא
ית שמה שת:
4 והוון כל יומי חיוי אדם מן בתר דאולד ית שת תמני מאה שנין
ובהן בשניה הוה מולד בנין ובנן:

23 שמעו בקלי] שמען קלי M | א[צ]יתן] אניתן in textu | למימריה דפומי ארום לא גבר] למילי לא גִבר M | דאתקטל ... ולא] דנתקטלה תחותוי ולא M | דיתחבלון זרעיתי] דנתחבלה תחותוי ויבדן זרעיתי M || 24 דקטל להבל עד] על דקטְל להבל אחרי עד M | איתלי לי[ה] ולמך] אתלי לה ולמ[ך] M; לי in textu; leg ליה | די] [די] על M | בדינא] די[נא] M || 25 שוי לי ייי ... יתיה קין] אמרית ארום שוי לי ממריה דייי זרע אוחרן חולף הבל די קטל יתה הא קין אחרי M || 26 אף] לחוד M | בר] ביר M | בכדין ... ממרה דייי] בכדין שרון למפלח בפולחנא נוכראה ולמכניה [verba pene erasa] יתיה בשם ממ[רה דייי] M.

5 1 ייי] ממריה דְייי M | יתיה] יתהון M || 2 ונקב[ה]] חוגיה M | שמון] שְמהון M | דברא] די ברא M || 4 יומי] יומוי N cf vv 8. 23 | ית] add I | מאה] מאוּן M.

5 והון כל יומי חיוי דאדם תשע מאה ותלתין שנין ומית ואתכני[ש]
מן גוא עלמא:
6 וחיה שת מאה וחמש שנין ואוליד ית אנוש:
7 וחיה שת מן בתר דאולד ית אנוש תמני מאה ושבע שנין ובהן
בשניה הוה מולד בנין ובנן:
8 והון כל יומי חיוי דשת תשע מאה ותרתין עשרה שנין ומית ואתכנש
מן גוא עלמא:
9 וחיה אנוש תשעי[ן] שנין ואולד ית קינן:
10 וחיה אנו[ש] מן בתר דאולד ית קינן תמני מאה וחמש עשר[ה]
שנין ובהן בשנייה הוה מוליד בנין ובנן:
11 והון כל יומי חיוי דאנוש תשע מאה וחמש שנין ומית ואתכניש
מן גוא עלמא:
12 וחיה קינן שבעין שנין ואולד ית מהללאל:
13 וחיה קינן מן בתר דאולד ית מהללאל תמני מאה וארבעין שנין
ובה[ן] בשנייה הוה מוליד בנין ובנן:
14 והוה כל יומי חיוי דקינן תשע מאה ועשר שנין ומית ואתכניש
מן גוא עלמא:
15 וחיה מהללאל שתין וחמ[ש] שנין ואולד ית ירד:
16 וחיה מהללאל מן בתר דאולד ית ירד תמני מאה ותלתין שנין ובהן
בשנייה הוה מוליד בנין ובנן:
17 והון כל יומי חיוי דמהללאל תמני מאה ותשעין וחמש שנין ומית
ואתכנש מן גוא עלמ[א]:
18 וחיה ירד מאה ושתין ותרתין שנין ואוליד ית חנוך:
19 וחיה ירד מן בתר דאולד ית חנוך תמני מאה שנין ובהן בשני[ה]
הוה מולד בנין ובנן:

5 מאה] מאון M || 7 מן בתר דאוליד] בתר די אוליד M | מאה] מאון M || 8 יומי] יומר N cf vv 4.23 | מאה] מאון M || 10 מן בתר דאולד] בתר די אולד M | מאה] מאון M || 11 מאה] מאון M || 13 מן בתר דאולד] בתר די או[לד] M | מאה] מאון M | ובה[ן] וכה in textu || 14 מאה] מאון M || 16 מאה] מאון M || 17 מאה] מאון M || 18 ושתין] ואשתין M || 19 מאה] מאון M.

20 והוון כל יוֺמֵי חיוי דירד תשע מאה ושתין ותרתין שנִין ומית ואכניש
מן גוא עלמא:
21 וחיה חנוך שתין וחמש שנין ואוליד ית מתושלח:
22 ופלח חנוך בקושטא מן קדם ייי מן בתר דאולד ית מְתושל[ח] תלת
מאה שנין ובהן בשנייה הוה מולד בנין ובנן:
23 והוון כל י[ו]מי חיוי דחנוך תלת מאה ושתין וחמש שנין:
24 ופלח חנוך בקושטא קדם ייי ולית ידיע אן הוא [ארום] אתנגד
במימר מן קדם ייי:
25 וחיה מתושלח מא[ה] ותמנין שנין ואולד ית למך:
26 וחיה מתושלח מן בתר דאולד ית למך שבע מא[ה] ותמנין ותרתין
שנין ובהן בשניה הוה מלד בנין ובנן:
27 והוון כל יומי חיוי דמתושלח תשע מאה ושתין ותשע שנין ומית
ואיתכנש מן גוא עלמא:
28 וחיה למך מאה ותמנין ותרתין שנין ואולד בר:
29 וקר[א] ית שמיה נח למימר דן ינחם יתן מן עבדינָן ביש[יה] ומן
גזל ידינן מן ארעא די אתליטת במימר מן קדם ייי:
30 וחיה למך מן בתר דאול[ד] ית נח חמש מאה ותשעין וחמש שנין ובהן
בשניי[ה] הוה מולד בנין ובנן:
31 והוון כל יומי דלמך שבע מאה ושבעין ושבע שנין ומית ואתכניש
מן גוא עלמא:
32 והוה נח בר חמש מאה שנין ואולד נח ית שם ית חם ית יפת:

20 מאה] מאון M | ושתין] ואישתין M || 22 מאה שנין] מאון דשנין M || 23 י[ו]מי] יומי N cf vv 4.8 | מאה] מאון M | ושתין] ואישתין M | שנין] + ומית ואתכנש מן גוא עלמא M || 24 ולית ידיע אן הוא] והא לית הוא M | [ארום]] a *sofer* M || 26 מאה] מאון M || 27 מאה] מאון M | ושתין] ואשתין M || 28 בר] ביר M || 30 מאה] מאון M || 31 מאה] מאון M || 32 מאה] מאון M.

CAPUT VI

1 והוה ארום שרון בני אנשא למסגי על אפי ארעא ובנן נקבן אתילידו להון:

2 וחמון בני דייניא ית בנתהון דבני אנשא ארום שפורין חיזו אנון ונסבו להון אנשי[ן] מן כל מה די בחרו:

3 ואמר ייי לא יתדנון כל דריה דעתידין למקום כסדר דינא דדריה דמבולא הלא מחתם הוא קדמוי סדר דינא דדר[ה] דמבולא למובדה ולמישיציה מן גוא עלמא הא רוחי יהבית בבני אנשא מן בגלל דאינון בשר ועובדהון בישין הא יהבית לכון ארכא מאה ועשרין שנין דילמא די יעבדון תתובה ולא עבדו:

4 גיבריה הוון בארעא ביומיה האינון ולחוד מן בתר כדין די עלו בני דיניא לות בנתהון דבני אנשא וילידו להון אינון גיבריא די מן שרוי עלמא גיברין מפרשין בשמהן:

5 וגלי קדם ייי ארום סגת בישתהון דבני אנשא בארעא וכל יצר מחשבת לבהון לח[ד] הגיין ביש כל יומא:

6 1 נקבן] bene N נקבן ‖ 2 דייניא] [leg מלאכ׳ cf v 4 M] מלכייא M |
שפורין] corr ? שפירן | אנון] corr ? אנין sed cf ms Add 27031 ad loc |
שפורין חיזו אנון תסבו] שפירות חזיו הנין ו[סבו] M ‖ 3 ייי] ממריה דיי׳ M |
דעתידין ... די יעבדון] בתר דינה דדריה דמבולא מיחתם הוא דינה דדרה דמבולא
למבד ולמשתציה מחה גמירא הלא רוחי יהבי[ת] בבני אנשא דיעבדון עובדין
טבין עד דהנון בשר עובדין בישין הא יהבת לכון ארכא מא[ה] ועשרין שנין
יעבדו[ן] M מן בגלל די | קדמוי] prob leg קדמי ‖ 4 בנתהון ... גיבריה
דבני] גיברין הוון שריין בארעא ביומי[ה] האינון ולחד מן בתר מן די יזדמנו
היגון M | אינון גיבריא די מן שרוי עלמא] בניהון דמלאכיא לבנתהו[ן] דבני
עלמא [sic] דאית מן יומת [טב׳ M] ג[י]בריא M ‖ 5 בישתהון] חובתהון M |
יומא] לחוד! | textus corrupt [לח[ד] | M מחשבות טובא הג׳ [מחשבת ... הגיין
יומיא M.

6 והוות תהו מן קדם ייי ארום ברא ית אדם בארעא ואריק ואתפייס עם לבה:

7 ואמר ייי אשיצה ית אדם די ברית מעלוי אפי דארעא מן בני אנשא עד בעירא: עד רחשא ועד עוף שמיא ארום הוה תהו קדמי ארום בראת יתהון:

8 ונח על דלא הוה צדיק בדרה אשכח חן וחסד קדם ייי:

9 אילין יחוס תלדוותיה דנח נח גבר צדיק שלם בעבדה טבא הוו בדרוי קדם ייי פלח נח בקושטא:

10 ואולד נח תלתא בנין ית שם ית חם וית יפת:

11 וחבלו דיירי ארעא עובדיהון קדם ייי ואתמליאת ארעא חמסין וגזלנין:

12 וגלי קדם ייי ית ארע[א] והא איתחבלת ארום חבלו כל בישרא ית אורחתי׳ על ארעא:

13 ואמר ייי לנח קבילת כל בשרא סלקת קדמי ארו[ם] אתמליאת ארעא חמסין וגזילין מן קדמ[י]הון והא אנ[ה] מחבל יתהון וית ארעא:

14 עבד לך תֵבו אעין דקדרינן כמדורונין תעבד ית תבותה ותשוע ית[ה] מלגוא ומן לבר בחמרא:

6 תהו] תוהו M | אדם] בר נשא M | ואריק] leg prob ואדיין c Ps; ועדיין! R;
ועדיין! 440 | ואתפייס] in M adnot אינו כת[וב] non est in TM cf 6, 13;
11, 10 || 7 ייי ... די ברית] ממריה דיי׳ אמחה ית בר נשא די ברי[ת] M |
אפי] אפא M | רחשא ... שמיא] רמסה ועד עופא דשמ[יא] M | תהו ... בראת
יתהון] תוהו ארום ברית יתהון M || 8 בדרה] + ההוא I | Post v 8 legi-
tur חסולת פרשת nomen *parašah* erasum [לך לך] pro [בראשית] || 9
תלדוותיה דנח] תלדוות נח M | בדרוי] בדרה M || 11 וחבלו ... קדם]
ואתחבלת ארעא קדם M | ואתמליאת ארעא] ואתמלי ית ארעא M quod leg
ואתמליית ארעא || 13 ייי] ממריה דיי׳ M | קדמי] קדמוי N | ומילין] in
M notatur אינו כת[וב] | קדמ[י]הון] in textu non recte קדימהון || 14
אעין | κέδρινος > דקדרינן] prob leg דקדרינון cf Berešit Rabba s 31
דקדרינן] קדרונין vel קדרו[ס] דקסין M | כמדורונין תעבד] מדורין תעבד M |
ית[ה]] in textu ית | מלגוא] מן לגוא M.

15 וכהדן סדרא תעבד יתיה תלת מאה אמין אורכ[ה] דתיבותא חמשין אמין פתיה ותלתין משחת רומ[ה]:

16 בית נהור תעביד לתיבותא ובמשח[ת] אמה תשכלל יתה מן לעיל ותרעא דתיבותא בסיטרא תשוי מדורין ארעיין תנינין ותליתאין תעבד יתה:

17 ואנא הא אנה מייתי ית מבולא דמייא על ארעא למחבלא כל בשרא דאית בֵיה נשומא דחיין מן תחות שמיא כל מה די בְארע[א] ישתיצי:

18 ואקיים ית קיימי עמך ותיעול לתיבותה את ובניך ואתתך ונשי בניך עמ[ך]:

19 מן כל חייא מן כל בשרא תרין מן כולא תעיל לתִיבותה למקיימה עמך דכר ונקבה יהוון:

20 מן עופא למינה ומן בעירא למינה ומן כל רחשאְ דארעא למינה תרין מן כול[א] יעלן לוותך למקיימה:

21 ואת סב לך מן כל מיכל די יתאכל ותכנש לוותך ויהוי לך ולהון למיכל:

22 ועבד נח כל מה דפקי[ד] יתיה ייי כדין עבד:

CAPUT VII

1 ואמר ייי לנח עול את וכל אנשי ביתך לתיבותא ארום יתך חמי[ת] צדיק קדמי בדרה הדין:

2 מן כל בעירא דכיא תסב לך שבעה שבעה דכר ונקב[ה] ומן בעירא די לא דכיא הוא תרין דכר ונקבה:

15 וכהדן סדרא תעבד] ודין שעורא דתע[בד] M | אמין 1°] אומין M |
ותלתין] + אומין M || 16 ובמשח[ת] אמה] ועל רום אמה M || 17 דמייא]
דמיין M | בִיה נשומא] ירום [N ורוח בארעא M || 19 תרין] תריין M |
תעיל] תיעול M | ונקבה] חוגה M || 20 רחשא ... תרין] רמסה דארעא
למינהון תריין M | יעלן לוותך] יעלו עמך M || 21 למיכל] למזון M ||
22 ייי כדין עבד] ממריה דייי כן עבד M.

7 1 ייי] ממריה דייי M || 2 ונקב[ה]] חוגה M | תרין דכר ונקבה]
תריין דכר חוגה M.

3 אף מן עוף שמיא שבעא שבעה דכר ונקבה למקיימא בנין על אפי
ארעא:
4 ארום בתר שבעה יומין הא אנה מחת מטר על ארעא ארבעין יממין
וארבעין לילון ואישצי ית כל ברייתיה די ברייית מעלווי אפי
ארעא:
5 ועבד נח כל מ[ה] די פקד יתיה ייי:
6 ונח בר שית מאה שנין הוה ומבולא הוה מיא על ארעא:
7 ועל נח ובנ[ו]הי ואתתיה ונשי בנוהי עמה לתיבותא מן קדם מוי
דמבולא:
8 מן בעירא דדכיה ומן בעירה דלית היא דכיה ומן עופא וכל
דרחיש על ארעא:
9 תרין תרין עלו עם נח לתיבותא דכר וזוגה היך מה די פקד ייי
ית נח:
10 והוה לסוף שבעת יומי אבלא דמתושלח ומוי דמבולא הוון על
ארעא:
11 בסוף שית מאה שנין לחיוהי דנח ביר[ח]ה תניינא בשבעה עשר
יומין לירחא היך זמן יומא הדין אתבזעו כל מבועי תהומא רבה וכווי
שמיא אתפתחו:
12 והוה מטרא על ארעא ארבעין יומין וארבעין לילוון:
13 בזמן יומא הדין על נח ושם וח[ם] ויפת בני דנח ואתתיה דנח ותלתי
נשי בנוהי עמהו[ן] לתיבותה:

3 אף ... שמיא] לחוד עופא די [ש]מ[יא] M | אפי] + כל M || 4 בתר
... מטר על] ליומין קלילין שבעה אנה מחת מטרא על M | יממין ... לילן]
יומין וארבעין ליליין M | ברייתיה] [בריי]תא I || 5 כל] leg [ככל] | בכל M |
מ[ה]] in textu מן | ייי] ממריה דייי M || 6 מיא] מים M || 7 ובנ[ו]הי]
in textu ובניהי! | בנוהי 2.°] בנוי M || 8 דרחיש] די תרמס M || 9 תרין
תרין] תריין תריין M | עם] לוות M | ייי] ממריה דייי M || 10 שבעת
... ומוי] שבעתי יומייא ומוי M || 11 בסוף ... לחיוהי] לסוף שת מאוון דשנין
להוי M [sic] | ביר[ח]ה] in textu בירתה! | מבועי תהומא] עיינות תיהום M |
וכווי] וחרכי M || 13 בזמן] היך זמן M | עמהון] עמה M.

14 אינון וכל חיתה למינה וכל בעירה למינה וכל רחשא דרחש על
ארעא למינהו וכל עופה למינה וכל דפרח וכל דטייס:
15 ועלו עם נח לתיבותא תרין תרין מן כל בשרא דאית בה נשמה
דחיין:
16 ועלליה דכר ונקבה מן כל בשרא עלו היך מה דפקד ייי יתיה ואגן
ייי ברחמוי טבייה עלוי:
17 והוה מבולא ארבעין יומין על ארעא וסגון מיא וטענו ית תיבותא
ורמת מעלוי ארעא:
18 ואיתגברו מיא וסגון לחדה על ארעא והלכת תיבותא על אפי מיא:
19 ומיא אתגברו לחדה לחדה על ארעא ואתכסון כל טוריא רמיה די
תחות כל שמיא:
20 חמש עשרה אמין מלעיל איתגברו מיא וכסון טוריא:
21 וסאף כל בשרא דרחש על ארעא בעופא ובבעירה ובכל חיתא ובכל
רחשא דרחש על ארעא וכל בני אנשא:
22 כל די נשמה דרוח חיין בנחירוי מן כל מה די ביבשתא מיתו:
23 ושיצי ית כל ברייתא די על אפי דארעא די מן בני אנשא עד בעירה
עד ריחשא עד עוף שמיא ואשתצן מן ארעא ואשתיר לחוד נח
ומן דהוה עמיה בתיבותה:
24 ואתגברו מיא על ארעא מאה וחמשין יומין:

למיהון leg]למינהו | M רמסא דרמס]רחשא דרחש | M הנן]אינון 14
| M תריין תרין]תרין תרין 15 || M צפר דטייס]דפרח וכל דטייס | M c
| M ואילין די עיילו דכר חוגה מן]ועלליה דכר תקבה מן 16 || M נפש]נשמה
17 || M די פקדת ממריה דייי וחס ואגן ממריה דייי עלוי]דפקד ייי ... עלוי
אמין 20 || M דאית]די | M וכסון]ואתכסון 19 || M ואתליית]ורמת
| M דרמס]1.° דרחש | M ואמסי]וסאף 21 || M אומין מן לעיל]מלעיל
ובכל שרצה דשרץ על ארעא ובכל]ובכל רחשא ... וכל | M ובחיתה]ובכל חייתא
| M דאית ביה נפש דחיין באפוי מן]די נשמה ... מן 22 || M אנשה]אנשא | M
| M רמסא]ריחשא | M אנשה]אנשא | M דאית]1.° די 23 || M דאית]2.° די
ואילין דאית עמה]ומן דהוה עמיה M.

CAPUT VIII

1 ואדכר ייי ברחמוי טביא ית נח וית בנוהי וית כל חייתה וית כל
בעירה די עמה בתיבותא ועבר ייי רוח דרחמין על ארעא ושדכו
מיא:
2 ואסתתמו מבועי תהומא וכווי שמיא ואיתמנע מְטרא דמבולא
מן תחות שמיא:
3 וחזרו מי[א] מעילוי ארעא אזלין וח[זר]ין וחסרו מְיא לסוף מאה
וחמשין יומין:
4 ושתדכת תיבותה בירחא שביעיא בשבעת עשר יומין לירחא על טורי
קרדון:
5 ומיא הוון אזלין וחסרין עד ירחא עשיריא בעשיריא בחד לירחא
אתגלון רישי טוריא:
6 והוה לסוף ארבעין יומין ופתח נח ית תרעא דתיבותא די עבד:
7 ושלח ית עורבא והוה נפק וחזור נפק וחזור עד די יבשו מיא מעלוי
ארעא:
8 ושלח ית יַוְנה מן לוותה למחמי הא א[ת]קלו מיא מעילוי אפיה
דארעא:
9 ולא אשכחת יוונה נייח לכף רגלה וחזרת לוותה לתיבותה ארום
מיא הוון על אפיה דכל ארע[א] ופשט ידה ונסב יתה ואעל יתה
לוותה לתיבותה:

8 1 ייי 1.°, 2.°] ממריה דייי M 1.°, 2.° | די] דאית M | ושדכו] ואשתדכו
M || 2 שמיא ... תחות] ואסתתמו ... וכל ואסתכרו עינות תהומא וחרכי שמיא
מן שמיא [sic] אמטרא M || 3 וח[זר]ין] ita corrig vel forte וחסרין cf v 5;
in textu וחסקין ! || 4 ושתדכת] leg ואשתדכת; ואתניחת M | ... לירחא
בחד יום לירחא] בחד ... טוריא 5 || M ביְרחא על טורי קוורדום] קרדון
נפק וחזור נפק וחזור 7 || M חרכא] תרעא 6 || M אתחמון ראשי טוריא
עד די] עד זמן די אזל וחזור M || 8 א[ת]קלו] textus corrupt אוקלו;
fortasse corrig אן קלו cf v 11 | הא א[ת]קלו] הקלו I; אין אתקלילו M 1.°;
[הא] אתקלילו M 2.°

10 ושרי תוב לממני שבעה יומין אחרינין ואוסף למשלחה ית יונה מן תיתבותא:

11 ותב לותה יונה לעדוני רמשא והא עלה דזי[ת] קטים בפומה וידע נח ארום קלו מיא מעלוי ארעא:

12 ושרי תוב לממני שבעה יומין חרינין ושלח ית יונה ולא אוספת למחזור לוותה תוב:

13 והוה לסוף שית מאה וחדה שנין בירחא קדמיא בחד לירחא נגבו מיא מעלוי ארעא ועבר נח ית חפייה דתיבותה וחמא והא נגבו אפיה דארעא:

14 בירחא תניינא בעשרין ושבעה לירחא יבשת ארעא:

15 ומליל ייי עם נח למימר:

16 פוק מן תבותא את ואתתך ובניך ונשי בניך אתך:

17 כל חיתה דעמך מן כל בשרא בעופא ובבעירא ובכל רחשא דרחש על ארעא אפק עמך ויתלדון בארעא ויתקפון ויסגון על ארעא:

18 ונפק נח ובנוי ואתתיה ונשי בנוי עמיה:

19 כל חייתה כל רחשא וכל עופה וכל דרחש על ארעא לזרעיתהון נפקו מן תבותא:

20 ובנה נח מדבח לשם ממרה דייי ונסב מן כל בעירה דוכי[ה] ומן כל עופא דיכיה וסדר עלון על גבי מדבחה:

10 תוב לממני שבעה] M לממני עוד שב[עה] || 11 ותב] M ואתת | עלה ... בפומה] M טרף דזית לקיט בפי[מה] ¦ בפומה] + דאייתיאת יתיה M מסור משחא | קלו] M אתקלילו || 12 תוב לממני שבעה] M לממני עוד שב[עה] ¦ חרינן] M אחרנין | למחזור לוותה תוב] M למחזור לוותה עוד || 13 קדמיא] M בניסן 1.°; M בתשרי 2.° | בחד לירחא ... מעלוי ארעא] M בחד יום לירחא יבשו מיא מן עלוי אר[עא] | ועבר] M ואעבר | נגבו] M יבשו || 14 תניינא] M דמרחשון | ושבעה ... ארעא] M ושובעה יומין בירחא יבשה אר[עא] || 15 ייי] M ממריה דייי || 17 דעמך] M דאית עימך | רחשא דרחש] M רמסא דרמס | ויתלדון] M ושרצון | ויתקפון ויסגון] M ויתסגון (ויסתגון sic loco) || 19 כל רחשא] M וכל רמסא | וכל דרחש] M וכל דרמס | לזרעיתהון] M לזרעיוותהון || 20 דוכי[ה]] M דכייה; prob text leg דכייה | דיכיה] M דכייה; prob text leg דכייה.

21 וקבל ייי ברעווה ית קרבניה דנח ואמר ייי במחשבת לבה לא אוסף
למלט תוב ית ארעא בגלל בר נשא ארום יצר לבהון דבני אנשא׳
להוון הגיין ביש מן טליותיהון ולא אוסף תוב למשיציא ית כל
חייא היך מה די עבדת:
22 מן כדון כל יומי דארעא זרעין וחצדין וקריר וחמים וקיט וסתב
ואיממא ולילי לא יפסקון:

CAPUT IX

1 וברך ייי ית נח וית בנוי ואמר להון תקופו וסגון ומלון ית ארעא:
2 ודחלתכון ואימתכון תהווא על כל חייתא דארעא ועל כל עופא
דשמיא בכל מה די תרחש על ארעא ובכל נוני דימא רבה בידכון
מסרת:
3 כל רחש דאית ביה נשמה דחיין לכון יהוי למיכל כירק עשבי[ה]
יהבית לכון ית כלא:
4 לחוד בשר אדמ[ה] בנפשא לא תאכלון:
5 ולחוד ית אדם נפשתכון אתבע מלות כל חיא אתבע יתיה ומלות בר
נשא ומלוות אחוי דבר נשא אתבע ית נפשה דבר נשה:

21 ייי] ממריה דיי׳ M | קרבניה] קרבנייה M | לבה] + טובה M | תוב
1.°, 2.°] עוד M 1.°, 2.° | בגלל] מן [בגלל] M | להוון] leg = לוהון | לבהון
מן כדון] 22 || M יתי מה די ברית [היך מה די עבדת | M ביש [להוון הגיין ביש
ושורבא וקייטא וסתווה ויממא [וחמים ... יפסקון | M וצנתה [וקריר | M עוד
ויליליה לא פסקין M.
9 1 ייי] ממריה דיי׳ M || 2 ודחלתכון ... תהווא] ואמתכון ודחלתכון
M יהווא | M תרמוס [תרחש | M דימה [דימא | M || 3 לכון ... כל רחש דאית ביה]
למיכל circellus errore posit sup M; כירוק [כירק | M כל רמס דבחיין לכון
loco sup כירק || 5 [אדם נפשתכון] אדמכון לנפ[שתכון] M | ית ... אתבע
אתבוע מן לוות חייתא אתביע [אתבוע leg] יתיה מן לוות בני [נפשה דבר נשה
M. אנשא מן לוות גברה ואחוי אתבע יתיה

6 מן דשפך אדמיה דבר נש על ידי בר נש ישתפך אדמיה ארום בדמו
מן קדם ייי ברא ית אדם:
7 ואתון תקופו וסגון ואתילדון בארעא וסגון בגווה:
8 ואמ[ר] ייי לנח ולבנוי עמה למימר:
9 ואנ[ה] הא אנה מקיים ית קיימי עמכון ועם בניכון בתריכון:
10 וית כל נפש חייתא די עמכון בעופא ובבעירא ובכל חיתא דארעא
עמכון מכל נפקי תבותא לכל חיתא דארעא:
11 ואקים ית קיימי עמכון ולא ישתצי כל בשרא תוב מן מוי דמבולא
ולא יהווי תוב מבול למחבלא ארעא:
12 ואמר ייי דין סימן קיימ[ה] די אנה משוי בין ממרי וביניכון ובין
כל נפש חיתא די עמכון לדרי ארעא:
13 ית קשתי [א]שוי בעננא ותהי לסימן קים בין ממרי ובין ארעא:
14 ויהי כד יהוון ענניא פרסין על ארעא ותתחמי קשתא בעננא:
15 ואדכר ית קיימי בין ממרי וביניכון ובין כל נפש חיה בכל בשרא
ולא יהוי תוב מיא למבולא לחבלא כל בשרא:
16 ותהוי קשתא בעננא ואחמי יתה למדכרה קיים עלם בין מימרא דייי
ובין כל נפש חיתה בכל בשרא די על ארעא:

|| M בר נשא [אדם | M אדמיה משתפך אר[ום] [ישתפך אדמיה ארום 6
ועם 9 || M ממריה דייי [ייי 8 || M ביה [בגווה | M שרוצו [ואתילדון 7
[חייתא ... בעופא 10 || M וית זרעיית בניכון מן בת[ריכון] [בניכון בתריכון
|| M דאית עמכון מן כל [עמכון מכל | M דחייתא | M דאית עמכון בעופא
די אנה משוי | M ממריה דייי [ייי 12 || 1.°, 2.° M עוד [1.°, 2.° תוב 11
דחיא דאית עמכון [חיתא ... ארעא | M דאנה יהיב בין בממרי [sic] [בין ממרי
M לדורת עולם || 13 [א]שוי [א] in text שוי tantum; [א]שוי I: א a *sofer* additum; שוית M || 14 [יהוון ... על M יפרוס עני על || 15 [קיימי
עוד מים [מיה leg] למבול [תוב ... לחבלא | M דחיה לכל [חיה בכל | M דאית +
| M ואדכר קיים [למדכרה קיים 16 || M ארעא [2.° בשרא | M למחבלה
[חיתה M דחיה | [די M דאית M.

17 ואמר ייי לנח דן סימן קימא די קיימית בין ממרי ובין כל בשרא די על ארעא:

18 והוון בני נח די נפקו מן תיבותא שם וחם ויפת וחם הוא אבוהון דכנענאי:

19 תלתא אינון אלין בנוי דנח ומאלין איתמלית כל ארעא:

20 ושרי נח גבר צדיקא למפלח בארעא ונצב כרם:

21 ושתה מן חמרא ורווה ואתגלי בגו משכנה:

22 וחמא חם אבוהו[ן] דכנענאי ית עריתה דאבוי ותני לתרין אחוי בשוק[ה]:

23 ונסב שם ויפת ית אסטליתה ושוון על כתף תריהון והוון מהלכין לבתרהון וכסון ית עריתה דאבוהון ואפיהון הפיכו לבתרהון ועריתה דאבוהון לא חמון:

24 ואתעיר נח מן חמריה וידע ית מה דעבד ליה בריה זעירא:

25 ואמר ליט יהווי כנען עבד משתעבב[ד] יהווי לאחוי:

26 ואמר בביך הוא ייי אלהא דשם ויהווי כנען עבד משתעבד להון:

27 יפת ייי תחומא דיפת וישרי יקר שכינתי[ה] בגו משכ[נו]י דשם ויהווי כנען עבד משתעבד להון:

28 וחיה נח בתר מבולא תלת מאה וחמשין שנין:

29 והוון כל יומי חיוי דנח תשע מא[ה] וחמשין שנין ומית ואתכנש מן גוא עלמא:

בנוי [בני נח די נפקו 18 || M דאית [2.° די | M ממריה דיי׳ [ייי 17
[למפלח | M גברא [גבר 20 || M ומן אלין [ומאלין 19 ¦¦ M דנח דנפקו
| M ורבה [ורווה | M יינא [חמרא 21 || M לה + [ונצב | M למהוי פלח
ירו[שלמי]: ואתפרסם במצע משכניה דסוראי ואתבזי במ[צע] [ואתגלי בגו משכנה
[לבתרהון | M יתה + [ושוון 23 || M ואתרשל [ואתגלי | M מש[כניה]
24 || M הפיכן מן בתר [הפיכו לבתרהון | I אפ[יכו] [הפיכו | M מן בתר
ממריה דיי׳ ית תח[ומא] [ייי תחומא 27 || M טעם + [מן ¦ M די עבד [דעבד
וכד מתגיירין בנוי ישרון במדרשי[ן] דשם והי כנען מש[תעבד] [וישרי ... להון | M
בבית מדרשי דשם רבה ויהוי [בגו משכ[נו]י דשם ויהוי | I איקר [יקר | M להון
M. מאוון [מא[ה] 29 || M מאוון [מאה 28 || N משכוני [משכ[נו]י | M

CAPUT X

1 ואלין תולדוות בנוי דנח שם וחם ויפת ואתילידו להון בנין בתר מבולא:

2 בנוי דיפת גמר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס ושם אפרכיָתְהוֹן אפריקי וגרמניה ומדי ומקדוניא וביתניא ומוסיא ותרקא:

3 ובנוי דגמר אשכנז וריפת ותוגרמה: ושם אפרכיותהון אסיה ובר[כ]וי וברבריא:

4 ובנוי דיון אלישא ותרשיש כתים ודודנים: ושם אפרכיותהון אלס וטרסס ואיטליא[ה] ודרדני[א]:

5 מן אלין אתפרשו נסי אומיא בארעותהון גבר ללשָׁניה לזרעיתהון באומיהון:

6 ובנוי דחם כוש ומצרים ופוט וכנען:

7 ובנוי דכוש סבא וחוילה וסבתא ורעמ[א] וסבתכא ובנוי דרעמה שבא ודדן:

8 וכוש אולד ית נמרוד הוא שרי למהוי גיבר באר[עא]:

10 1 תולדוות] תולדוות׳ N; יחוס תלודתיה M || 2 ומדי ... ותרקא] | M והמדאי ומקדוניאה ויטינייא ומוסייא [ואסייא vid emendatum] ותרקי || 3 M ויתינייה [וות׳ leg] ואו[ס]ייה [M ואות׳] ותרקי [וביתניא ... ותרקא ובר[כ]וי] | M ועסייה [ומסייה vel? אנסייה: in apographo prob] אסיה] [Parkewi regio in Ariana septent] ופרכווי M; וברבוי N || 4 אלס לןשון] א[חר] sed ; unum verb tantum ut ms 440: M אלסטרסוס [וטרסס | M אילטיאה [sic] [ואיטליאה | duo verb ut in textu :M אלסו [leg אלס ו] בארעותהון] | M רברבנוי [< נְשַׁיֵּ] [נסי 5 || M ודהדרייא [ודרדני[א] ושום אפרכייותהון + [וכנען 6 || M לזורעייתהון [לזרעיתהון ¦ M בארעהון ושום אפרכייותהון + [ודדן 7 || M ערביא ומצרים ואלייהרק וכנען || M סינידאי והינדקאי וסמראי ולובאי וזינגאי ובנוי דמוורייטינוס זמרגד ומזג 8 באר[עא] [בא[רעא] בחטאה ולמרדה קדם ײ׳ M.

9 הוא הוה גיבר בחטאה קדם ייי בגין כדין יתאמַר כנמרוד גיבר
בחטאה קדם ייי:
10 והוה שרוי מלכותיה ב[ב]ל הד[ס] ונציבין וקטיספִי בארעא דבבל:
11 מן ארעא ההיא נפק אתוריא ובנה ית נינוה וית פְלטיותא דקרתא
וית הדיף:
12 וית תלאסר בין נינוה ובין הדיף היא קרתא רבְתא:
13 ומצרים אולד ית לודיא וית ענמיה וית להביא וית נפתוחייא:
14 וית פתרוסיא וית כסלוחיא די נפקו מן תמן פלישתַיַא וית קפודקַיַא:
15 וכנען אול[ד] ית צידון בכורא וית חת:
16 וית יבוסַיַא וית אמוראי וית גרגשיא:
17 וית חוויא וית ערקיא וית ארתוסַיַא:
18 וית ארוודייא וית זימרייא וית אנטוכיא ומן בתר כדין אתפרשו
זרעיהון דכנע[נ]יא:
19 והוה תחומהון דכנעניא מן צידון מעלך לגררה עד עזה מעלך
סדומה ועמרה אדמה וצבוים עד קלרהֵי:
20 אילין בנוי דחם לזרעייתהון ללשניהון בארעהון באומיהון:
21 ולשם אתילד אף הוא אבוהון דכל בני עבריא אחוי דיפת רבה:

9 כדין] כן M | כנמרוד ... קדם ייי] מן יומא דאתברי עלמא לא הוה גיבר
בחטאה [כְ]נמרוד ומרודה דייי M: [כ]נמרוד antepon verb בחטאה; < [כ] M ||
10 ב[ב]ל] in textu בבל!; | הד[ס]] in textu והדם!; | דבבל] דפונטוס M ||
11 אתוריא] אתוורדיה M | פלטיותא ... הדיף] פלטייוות קרתא וית חדיית
[leg הדייב] M: פלטיותא a πλατεῖα (ὁδός) || 12 תלאסר] + דאית M |
הדיף] חדייף M || 13 לודיא ... נפתוחייא] לוריקאי [leg ליווקאי = Λίβυκοι]
וית מרטיונאי [leg Mauritani מרטאנאי vel popul Mareotes מריוטאי] וית
פניפוליטאי [leg פנטס׳] וית סכינאי M || 14 פתרוסיא וית כסלוחיא]
פילוּסאי וית פנטססכינאי M; [וית repetitum] | פלישתַיַא] [פליש]תאי M |
קפודקַיַא] [קפוד]קאי M || 15 אול[ד]] ד add M | בכורא] [בכור]ה I ||
16 יבוסַיַא] ײבוסאי M | אמוראי] idem אמוראי M; prob leg אמוריא in
textu : גרגשיא] גרגשְאי M || 17 חוויא] חיואי M | ערקיא וית ארתוסַיַא]
ערקאי וית סיטאי M || 18 ארוודייא] ארודיי I; לוטסאי M | זימרייא]
צמ[רייא] I | זימרייא וית אנטוכיא] אנטיוכאי וית חמצאי M | כדין] כן M |
זרעיהון דכנע[נ]יא] זרעוותהון דכנענאי M || 20 לזרעייתהון] לזרעיאתהון M ||
21 אף] לחוד M | עבריא] עבר נהרא M.

22 בנוי דשם עלם ואשור וארפכשד ולוד וארם:
23 ובנוי דארם עוץ וחול וגתר ומש:
24 וארפכשד אולד ית שלח ושלח אולד ית עבר:
25 ולעבר אתילד תרין בנין שמה דחד מנהון פלג ארום ביומוי אתפלגו
דיירי ארעא ושמה דאחוי יקטן:
26 ויקטן אולד ית אלמודד וית שלף וית חצר מות וית ירח:
27 וית הדורם וית אוזל וית דקלה:
28 וית עובל וית אבימאל וית שבא:
29 וית אופיר וית חוילה וית [יובב] כל אלין בנוי דיקטן:
30 והוה משרוייהו[ן] מן מישא מעלך לספריא טוורי מדנחה:
31 אלין בנוהי דשם לזרעיתהון ללשניהון בארעהון לאמיהון:
32 אילין זרעית בני דנח לתל[ד]ותהון באומיהון ומן אלין אתפרשו
אומייא בארעא בתר מבולא:

CAPUT XI

1 והון כל דיירי דארעא לשן חד וממלל חד ובלשן בית קדשה הון
משתעין דבה אתברי עלמא מן שרויה:
2 והווה כד אסעו לבבהון ואשכחו בקעה בארעא דבבל ושרון תמן:
3 ואמרו גבר לחבריה אתון תלבן לבנין ת[ד]י יתהון באתונ[א] והוין
להון לבניה לאבנין וחמרא הווה להון לשיע:

25 אתפלגו ... ארעא] אתפלגת ארעא M || 29 [יובב] l.° [יובב] in text || יקטן !! 30 לספריא] לספרויי M | טוורי] לטור M || 31 לזרעיתהון] לזרעייותהון M ¦ בארעהון] באר[עות]הון I | לאמיהון] באמי[הו]ן M || 32 זרעית] זרעייוות M ¦ לתל[ד]ותהון] ד < N.
11 1 והון ... דארעא] והוות כל ארעא M | וממלל חד] + ועיצה חדה M | ממללין בעיצתא חדא קמו למירדי משתעין] ? ... שרויה] M ¦ בית קדשה] קדשן M || 2 כד אסעו לבבהון] בנטלותהון מן לקדמין M | דבבל] דפונטוס M || 3 והוין] והוה M | ותי in text | ת[ד]י] כען נלבח לבנין M | תלבן לבנין] לאבנין] חולף כיפין M.

4 ואמרין אתון ונבנה לן קריה ומגדל וראשה מטי עד צית שמיא ונעבד לן בראשיה סגדה ונתן חרבא בידיה ותיהווי עבד[א] לקבליה סדרי קרבא קדם עד לא נדרי על אפי כל ארעא:

5 ואתגלית איקר שכינתיה דייי למחמי ית קרתא וית מגדלא דבנו בני אנשה:

6 ואמר ייי הא אומה חדה ולשן חד לכולהון והא כדון שרון למעבד וכדון לא יתמנע מנהון כל מה די חשבו למעבד:

7 אתון כען ואתגלי ונערבב תמן לשניהון דלא ישמען גבר לשנה דחבריה:

8 ודרי ייי יתהון מן תמן על אפי כל ארעא ואתמנעו מן למבני קרתא:

9 בגין כדן קרא שמה ב[ב]ל ארו[ם] כדן ערבב ייי לשני כל דאירי ארעא ומן תמן דרי יתהון ייי על אפי כל ארעא:

10 אלין יחוס תלדותה דשם שם בר מאה שנין הוה ואולד ית ארפכש[ד] תרתין שנין בתר מבולא:

11 וחיה שם מן בתר דאולד ית ארפכשד חמש מאה שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:

12 וארפכשד חיה תלתין וחמש שנין ואולד ית שלח:

13 וחיה אפרכשד מן בתר דאולד ית שלח ארבע מאה ותלתין שני[ן] ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:

4 ואמרין] prob leg ואמרין c 440, 110 ואמרו; M | ונבנה] נב[נה] כען M | וראשה] דרישה M | ונתן ... בראשיה] בגויה בית סגדי [leg סגדו] וני[תן] M | סגדה ונתן] ונשרי תמן [טעית] טע[ו]ת M | לקבליה] ותיהווי עבד[א] ויהוי מסדר | לקבלה M | נדרי] נתבדר M || 5 ואתגלית ... למחמי] ונלי קדם ייי למח[מי] | דבנו בני אנשה] [אנשה] די בנון בניהון דבני M || 6 ייי] ממריה דייי M | לכולהון] להון M | וכדון] וכדו M | כדון 1.°] [leg? כדין]; כן M | די חשבו] דחשבו I | 7 ונערבב] ואתגלי ונערבבה | ואתגלי] תתגלי M | ונתגלי I | דלא ישמען גבר לשן] לשנה דחבריה] די לא יכלין למשמוע בי[ר אנש] M | 8 ייי] ממריה דייי M | ואתמנעו] ופסקו M || 9 בגין כדן] דחב[ריה] M | ייי לשני | תמן 2.°] מן בגין כדין I; בכן M | ב[ב]ל in textu בבכל; | כדן 2.°] ייי | ממריה דייי M | כל דאירי ארעא] לשנה דכל ארעא ממריה דייי M || 10 תלדותה דשם] תלדוות שם M | הוה] adnot in M [איננו כת[וב]: non est in TM; cf 6, 6.13 || 11 דאולד] די או[לד] M | מאה] מאון M || 13 דאולד] די או[לד] M | מאה] מאון M.

14 ושלח חיה תלתין שנין ואולד ית עבר:
15 וחיה שלח מן בתר דאולד ית עבר ארבע מאה ותלת שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:
16 וחיה עבר תלתין וארבע שנין ואולד ית פלג:
17 וחיה עבר מן בתר דאולד ית פלג ארבע מאה ותלתין שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:
18 וחיה פלג תלתין שנין ואולד ית רעו:
19 וחיה פלג מן בתר דאולד רעו תרתין מאון ותשע שנין ובהן בשניה הוה מולד בנין ובנן:
20 וחיה רעו תלתין ותרתין שנין ואולד ית שרוג:
21 וחי[ה] רעו מן בתר דאולד ית שרוג תרתין מאון ושבע שנין ובהן בשניה הוה מולד בנין ובנן:
22 וחיה שרוג תלתין שנין ואולד ית נחור:
23 וחיה שרוג מן בתר דאולד ית נחור תרתין מאון שנין ובהן בשניה הוה מוליד בנין ובנן:
24 וחיה נחור עשרין ותשע שנין ואול[ד] ית תרח:
25 וחיה נחור מן בתר דאולד ית תרח מאה ותשע עשרה שנין ובהין בשניה הוה מולד בנין ובנן:
26 וחיה תרח שבעין שנין ואולד ית אברהם [sic!] ית נחו[ר] וית הרן:
27 ואלין תלדוותיה דתרח תרח אולד ית אברם ית נחור וית הרן והרן אולד ית לוט:
28 ומית הרן בחיוי דתרח אבוהי בארע תלדוותיה באתון נורהון דכשדאי:
29 ונסב אברם ונחור להון נשין שמה [דאיתתה דאברם שרי שמה] דאתתיה דנחור מלכה ברת הרן אבוי דמלכה ואבוי דיסכה:

15 דאולד] די או[לד] M | מאה] מאון M || 17 דאולד] די או[לד] M | מאה] מאון M || 19 דאולד] די או[לד] M | תרתין מאון] מאתן M || 20 ותרתין] ותרין M || 21 דאולד] די או[לד] M || 23 דאולד] די או[לד] M | שנין] דשנ[ין] M || 25 דאולד] די או[לד] M || 26 שבעין] שובעין M || 27 ואלין תלדוותיה] ואליין תלדוות M || 29 דאיתתה] דאברם שרי שמה] M; < N.

30 והוות שרי עקרה לית לה בנין:
31 ונסב תרח ית אברם בריה וית לוט בר ברה וית שרי כלתה אתתיה
דאברם בריה ונפקו עמהון מן אתון נורהון דכשדאי למיזל לארעא
דכנען ומטון עד חרן ושרן תמן:
32 והוון יומי חוי דתרח מאתן וחמש שנין ומית תרח בחרן:

סליק פרשת נח

CAPUT XII

1 ואמר ייי לאברם אזל לך מן ארעך ומן תלדוותך ומן בייתי דאבוך
לארעא די אחוי יתך:
2 ואמנא יתך לאמא רבה ואבר[ך] יתך ואתוקף ית שמך ותהוי לברכן:
3 ואברך ית מן דמברכך יתך ומן דלאיט יתך יהוי ליט ויתברכון
בזכותך כל זרעיותא דארעא:
4 ואזל אברם היך מה דמלי[ל] עמה ייי ואזל עמה לוט ואברם בר
שבעין וחמש שנין הוה בזמנה די נפק מחרן:
5 ונסב אברם ית שרי אתתיה וית לוט בר אחוי וית כל ממונהון
דיקנין וית נפשתה די גיירו ונפק למזל לארעא דכנען ואתון
לארעא דכנען:
6 ועבר אברם עד אתרה שכם ועד משריה חזווה וכנעניא עד כען
הוון שריין בארעא:

30 לית לה בנין] לא הוות לה ביר M || 31 ומטון] ואתון M || 32 מאון] leg מאתן M.

12 1 ייי] ממריה דייי M | יתך] לך M || 2 ותהוי לברכן] ויהוי אברם לברכן סגיאן M || 3 ית מן ... יהוי ליט] מברכך כאהרן כהנא ומללטך כבלעם רשיעא אלוט [leg ומלטטך] M | זרעיותא] זרעייות M || 4 ייי] ממרה דייי M | שבעין] שובעין M | הוה בזמנה] בזמנה M | די נפק] דנפק M | מחרן] מן [חרן] I || 5 בר אחוי] בריה דא[חוי] M | דיקנין] prob leg דיקנן | לארעא] באר[עא] M || 6 וכנעניא] וכנענאי M.

7 ואתגלי ממרה דייי על אברם ואמר ליה לבנַיך אתן ית ארעא הדה ובנה תמן מדבח לשם ממרי[ה] דייי דאתגלי עלוי:

8 ואסתלק מן תמן לטורא מן מדנח לביתאל ופרש משכנה ביתאל מן מערבה ועיה מן מדנחה ובנא תמן מדבח לש[ם] ממריה דייי ופלח וצלי תמן בשם ממריה דייי:

9 ונטל אברם אזל ונטל לדרומה:

10 והוה כפנא בארע[א] ונחת אברם למצרים למתותבה תמן ארום תקף כפנא בארעא:

11 והוה כדי קרב למיעו[ל] למצרים ואמר לשרי אתתה הא כען ידע אנא ארום את שפירת חזי את:

12 ויהוי ארו[ם] יחמון יתיך מצריה וימרון אתתיה הִיא דא ויקטלון יתי ויתך יקיימון:

13 אמרי כען [ד]י אחתי א[ת] בגלל דייטיב לי בגללך ותתקיים נפשי בזכוותך:

14 והוה כד על אברם מצרימה וחמון מצריה ית אתתיה ארום שפירת היא לחדא:

15 וחמון יתה רברבנוי דפרעה ושבחו יתה קדם פרעה ואד[ב]רת אתתה לפלטירין דפרע[ה]:

16 ולאברם אייטב מן בגללה והוה ליה ען ותורין וחמרין ועבדין ואמהן ואתנין וגמלין:

7 לבנַיך] לזרעית בְנך M | דייי] לשם ממרי[ה] קדם יי' M || 8 מן תמן] מתמן M | מן מדנח] ממדנח M | מן מערבה] ממע[רבה] M | לש[ם] ממריה דייי] קדם יי' M | למצרים] [מצר]ימה M | 11 כדי קרב] כיון דקר[ב] M | את שפירת חזי את] אתה שפירת חיזוי את M | כען ... ארו[ם] אנה ידע ארום M || 12 מצריה] מְצַר[אי] M || 13 אמרי כען] אמורי בבעו M | ד[י]] sic leg prob text לי; sed cf לי 2.° | א[ת] in text א tantum; את I | בגלל] מן בגלל I | דייטיב לי ... בזכוותך] למייטבה לי בזכות' ותתקמה לי נפשי מן בגללך M || 14 כד ... מצרימה] כוון דעל אברם למצרים M | מצריה] מצראי [ ]ת M || 15 רברבנוי] רברבני M | ואד[ב]רת] in textu ואדכרת | לפלטירין] לפלטִין M (πραιτώριον); || 16 אייטב] אוטב I | אייטב ... והוה] היטיב בזכוותה והוה M.

17 וגרי ייי בפרעה מכתשין רברבן ובאנשי בייתיה עַל עסק שרי אתתיה דאברם:

18 וקרא פרעה לאברם ואמר מה הי[א] דא דעבדת לי למה כען לא תנית לי ארום אתתך היא:

19 למה אמרת אחתי היא ותסב[ית] יתה לי לאתה וכדין הא אתתך דבר ואזל:

20 ופקד עלוי פרעה גוברין רברבין ושלחו יתיה ויַת אתתיה וית כל מה דאית לה:

CAPUT XIII

1 וסלק אברם ממצרים הוא ואתתיה וכל מה דהוה לֵיה ולוט עמה לדרומה:

2 ואברם תקף לחדא בבעירה בכספא ובדהבא:

3 ואזל למטלנוי מן דרומא עד ביתאל עד אתרא די פרס֗ תמן משכניה בקדמיתא בין ביתאל ובין עייה:

4 עד אתר מדבחה די בנה תמן בקדמיתא וצלי תמן אברם בשם ממרה דייי:

5 ולחוד ללוט דהוה אזל עם אברם הוה ען ותורין ומשכינין:

6 ולא אסחנ[ת] יתהון ארעא למשרי כחדָה ארום הוה ממוניהן סגין ולא הוון יכלין למשרי כחדא:

ובאנשי | M מכתנשין [sic] רברבין [מכתשן רברבן | M ממריה דייי [ייי 17
|| M חיוית [תנית 18 || M ועל אנשי דבייתי[ה] דפרעה על [בייתיה על
[דבר | M וכדי ;וכדין prob mendum pro [וכדין | M כען + [למה 19
[עול a] M ועל + [גוברין 20 || M דבור.
[בבעירה ... ובדהבה 2 || I דאית [דהוה | M מן מצרים [ממצרים 1 13
[דרומא עד ביתאל | I מדרו[מא] [מן דרומא 3 || M בנכסין בכסף ובזהב
[עד ... בנה תמן 4 || M מן שָׁרְויה [בקדמיתא | M דרום ועד לביתאל
|| M מן שירויה ופלח וצלי [בקדמיתא וצלי | M לאתר מדבחה די צלי תמן
[ען | M מדבר [cf Ps מדכר ?leg] בזכוותיה דאב[רם] [אזל עם אברם 5
| M סגלהון [ממוניהון | M סבלת ;אחסנת leg [אסחנ[ת] 6 || M ליה ען
[סגין ... למשרי [למש[רי] סגיא ולא יכלו M.

7 והוו דיינין בין רעוי דבעירא דאברם ובין רעוי דבעירה דלוט
רעוי דאברם הוון זממין בעירהון עד זמן דהוון מטין לבית מרעי
ורעוי דלוט לא הוון זממין בעירהון אלא מבקרין ואזלין ברם
ברם מפקדים הוון רעווי דאברם מן אברם רבוניהו[ן] למימר לא
תנטון לכנעניא ופריזיא עד כען אנון שריין בארעא:
8 ואמר אבר[ם] ללוט לא כען יהוון דיינין ביני ובינך ובין רעיי
ובין רעיך ארום היך גוברין אחין אנ[חנ]א:
9 הלא כל ארעא קדמך אתפר[ש] כען עלוי אן את [לצפונה] אנא
לדרומה אן את לדרומה ואנה לצפונה:
10 ונטל לוט ית עיינוי וחזא ית כל מישר ירדנא ארום כלה בית
שקה קדם עד לא שיציא ייי ית סדום וית עמרה כגינת[ה] דייי
באילנא כארעא דמצרים בפיריה מעלך לזער:
11 ובחר ליה לוט ית כל מישר ירדנ[א] ונטל לוט מן לקדמין ואתפרשו
גבר מעלוי אחוי:
12 אברם שרה בארעא דכנען ולט שרה בקרי משרה ופרס משכניה עד
סדום:
13 ועמה דסדם בישין גבר לחבריה וחייבין בגילוי עריתה ובשפיכות
אדמייה ובפלחנא נכרייה קדם ייי לחדה:

7 דיינין] דיינין N 440 Nu Ps; מצוי[נין] M; cf v 8 | דבעירא] נכסוי M |
דבעירה] נכסוי M | זממין 1.°, 2.°] מזממין M | מטין לבית מרעי] אתיין לאתר
מר[עי] M | מבקרין] מפקרין 440 | ברם ברם מפקדים] alter ברם vid delend;
leg מפקדין; [דמפק[דין] M | רבוניהו[ן] למימר לא תנטון] צדיקא למ[ימר] לא
כען [leg תהכון] תכון M | לכנעניא ופריזיא עד] לכנענאי ופריזאי דעד M || 8
יהוון דיינין ביני] leg? דינין sed cf v 7; בבעו תהווי מצו ביני M | היך גוברין]
גב[רין] M | אנ[חנ]א] vel אנן; in textu אנא! || 9 לצפתה] desider in
textu || 10 וחזא ית ... כלה] והא כלה משריה דיורדנה וחזא ית כל M |
בית שקה ... באילנא] אתר בית משקיי קדם עד לא יחבל ממריה דייי ית
בפיריה] כארץ דמצרים מעלך | M דייי באילנא ... מעלך] [<] M | לאילנה
מלקדמין] מן לקדמין | M משריה דיורדנה] מישר ירדנ[א] || 11 M || לעללתא
ושדייות >] עריית] עריתה ... אדמייה 13 || M בקרי] בקירי M || 12
vel simil vb] דם זכאיי M | אדמייה] אדמה זכייה M | נכרייה] נכראה M.

14 וממרה דייי אמר לאברם מן דאתפרש לוט מן לוותה טול כען עיניך
וחמי מן אתרא דאת תמן לצפונה ולדרומה ומדנחה ומערבה:
15 ארום ית כל ארעא די את חמי לך אתן יתה ולבניך עד לעלם:
16 ואשווי ית בניך כעפרא דארעא ארום היך מה דלית אפשר די כל
גבר למימני ית עפרא דארעא אף בניך לית אפשר להון למתמניה:
17 קום הלך בארעא לארכה ולפתייה ארום לך אתן יתה:
18 ופרס אברם משכניה ואתא ושרא במישריה חזוה די בחברו[ן] ובנה
תמן מדבח בשם ממריה דייי:

CAPUT XIV

1 והווה ביומי אמרפל מלכה דשנער אריוך מלכא דאלסר כדר לעמר
מלכא דעילם ותדעל מלכהון דאומיא:
2 סדרו קרבא עם ברע מלכא דסדום ועם ברשע מלכא דעמרה שנאב
מלכא דאדמה ושמאבר מלכא דצבוי[ן] ומלכא דקרתא דבלעת
דיירי היא זער:
3 כל אלין מלכייא אתחברו במישר פרדיסיא היא ימת דמלח:
4 תרתין עשרה שנין פלחו קדם כדר לעמר ובתלת עשרי שנין
מרדו ביה:

14 לוותה] גביה M | דאת תמן ... ומערבה] די את בגווה צפו[נה] ומדנחה ולדרומ[ה] ומערבה M || 15 ולבניך] ולזרעיית בניך מן בתרך אתן ית ארעא M || 16 ארום ... ית עפרא] די אין יכל גבר לממני ית עפרה M | אף ... למתמניה] לחוד זרעיית בנך יתמנון M || 17 הלך בארעא] טייל בארעא M; circellus sup קוּם pro הלך || 18 ופרס ... ואתא] ונטל אברם ואתא M | חזוה] חזיזה M ¦ בשם ממריה דייי] קדם ייי M.

14 1 דשנער] דבבל I; דבבל denuo et charact quadrato quod prob pertinet ad text loco שנער M: cf v 9 | דאלסר] דפונטוס M || 2 דקרתא] דכרכה M | דיירי] דיירה M; leg דייריה cf v 8 || 3 אלין מלכייא אתחברו] אליין את[חברו] M | פרדיסיא] c 440 Nu Ps; פרדסייא cf v 8 || 4 תרתין] תרתי M | ובתלת] ותלת M.

5 ובארבעה עשרי שנין אתא כדר לעומר ומלכיא דהוו עמה וקטילו
ית גיברייה בעשתרתא דקרנים וית זיותניה דבהון וית אמתניה
דהון שריין בגווה דקרתה:

6 וית חווריא דהון שריין בטורא דגבלא עד דגבולא דפארן
דסמיך למדברא:

7 וחזרו ועלו לעין דינא היא רקם וקטלו ית כל תחומהון דעמלקיא
ואף ית אמורי[א] דהון שריין בעין גדי תמריא:

8 ונפק מלכא דסדם ומלכא דעמרה ומלכא דאדמה ומלכא דצבוים
ומלכה דקרת דבלעת דייריה היא זער וסדרו לקבלתהון סדרי
קרבא במישר פרדסייא:

9 ית כדר לעמר מלכ[א] דעילם ותדעל מלכהון דאמיא ואמרפל
מלכא דבבל ואריוך מלכא דפונטוס ארבעה מלכין סדרו קרבא
לקבל חמשה ויכלו להון:

10 ומיש[ר] פרדסיה בארין בארין מליין חמר וערקו מלכא דסדם
ודעמרה ונפלו תמן ומה דאשתיירו לטורא ערקו:

11 ונסבו ית כל ממונהון דסדם ודעמרה וית כל מזוניהון ואזלו:

12 ונסבו ית לוט וית ממונה בר אחוי דאברם ואזלו והוא הוה שרי
בסדום:

13 ואתא משיזבא ותני לאברם עברייא והוא שרי במשרי חזוה דממר[א]
אמוריה אחוי דאשכל ואחוי דענר ואנון הוון מרי קיימא דאברם:

14 ושמע אברם ארום אשתבי לוט בר אחוי וזאין ית עלמוי תורבוות
ביתיה תלת מאה עשר ורדף בתריהון עד קיסריון:

חורנאי אלין [חווריא 6 || M קרייתה [דקרתה | M דהון [דהוו 5
ולחוד ית [ואף ... שריין 7 || M חזוה דסמ[יך] [דפארן דסמיך ⁞ M שריין
| cf v 2 דקרתא leg [דקרת 8 || M תומר[יא] [תמריא ¦ M אמוראי אלין דשרן
[לקבלתהון ¦ M דכרכה [ד]בלעת [M בבל' aut כבל'] דיי[ריה] [דקרת ... דייריה
בארין 10 || M כלוקבל [לקבל | M דאלסר [דפונטוס 9 || M עמהון
|| M בגוהון ומה דאשתייר [תמן ומה דאשתיירו ¦ M בירון בירון [בארין
| M הוה + [והוא 13 || M סגלה בריה דאחוי [ממונה בר אחוי 12
עלמוי ... | I עילומוי [עלמוי 14 || M והנון [ואנון ¦ M אמוראי [אמוריה
תורבוות ... עד | M עולמוי מרביותי [מרבייני leg] ביותה [ביתיה leg] [ביתיה
מרבייניי בייתיה ולא צבו למהלכה עימיה ואיתבחר מניהון אליעזר [קיסריון
| M דהוות: מן [בתריהון עד] דן דקי[סריון]: שקיל קבל מאה: ותמנת עשר
מאה [מאה ותמנת מאוות M.

15 ופלג׳ עליהון ליליא הוא ושלטנוי וקטל יתהון ורדף יתהון עד
חובה די מן צפון לדרמשק:
16 וחזר ית כל ממונה ואף ית לוט בר אחוי וממונה חזר ואף ית
נשי[ה] וית עמה:
17 ונפק מלכא דסדום לקדמותיה מן בתר די חזר מן דקטל ית כדר
לעמ[ר] וית מלכייא דהון עמיה במישר פרדסיא ה[ו]א משרה
דמלכא:
18 ומלכא צדק מלכא דירושלם הוא שם רובה אפק לחם וחמר והוא
הוה כהן משמש בכהנת[ה] רבתה קדם אלהא עלאה:
19 ובריך יתיה ואמר בריך הוא אברם קדם אלהא עילאה דבמימריה
קנה שמיי וארעא:
20 וברוך הוא אלהא עליא די תבר בעלי דבבך קדמך ויהב לה חד
מן עשרה מן כלה:
21 ואמר מלכא דסד[ם] לאברם הב לי נפשתא וממונה סב לך:
22 ואמר אברם למלכא דסדם הא זקפי[ת] ידי בשבועה קדם ייי אלהא
עליא דבממריה קנה שמיא וארעא:
23 אם מן חוט רצועה דמסן אן אסב מן כל מה די לך דלא תיהווי
מתגאי ותימר אנא עתרית ית אברם:
24 בר מני לחוד מה דאכלו טליא וחלקיהון דגובריא די אזלו עמי
ענר [א]שכל וממרא אנון יסבון חלקיהון:

15 ושלטנוי] ועבדוי M | לדרמשק] עיינותה דדרמסק M || 16 ממתה
... ית נשי[ה]] סגלה ולחוד ית לוט בריה דאחוי וסגלה חזר ולחוד ית נשייה M ||
17 לקדמותיה מן בתר] לקדמותא בתר M | מן דקטל] מקטלא M | במישר
פרדסיא ה[ו]א] למשרה דחזוה הוא M | ה[ו]א] היא N || 18 רובה] רבה M |
בכהנת[ה] ... עלאה] לאלהא עילייא M || 19 קדם אלהא עילאה] לאלהא
עליא M | שמיי] in textu שמיי: ם delet; [ש]מיא I || 20 וברוך] leg ובריך
cf v 19 | עליא] עלאה M | די תבר] דתבר I | תבר בעלי דבבך] מסר בעלי
דבבך M || 21 וממונה] וסגלה M || 22 הא זקפי[ת] ידי] אתרעמת
כף ידי M | עליא] עלאה M || 23 אם] loco אן | דמסן אן] דסנדלי אין M |
די לך ... אנא] דאית לך ולא תהווי מתרברב ואמר אנה M || 24 דאכלו]
די אכלו M | [א]שכל] ושכל N; אש[כל] I | אנון] הנן M | חלקיהון] + חד
מן שלם M.

CAPUT XV

1 בתר פתגמיא האילין מן דאתכנשו כל מלכוותה דארעא וסדרו
קרבא לקבל אברם ונפלו קדמוהי וקטל מניהון ארבעה מלכין
וחזר תשע משריין חשב אברם בלבה ואמר ווי כען עלי דלמא
איתקבלת אגר מצוותה בעלמא הדין ולית לי חול[ק] לעלמא דאתי
או דילמא דיזלון אחיהון או קריביהון דקטיליה האילין די נפלו
קדמיי ויהוון בכרכיהון ובמדינתהון ויצטרפון עמהון לגיונין
סגין וייתון עליי ויקטלון יתי או דלמא [דהוה] מצוון קלילן בידי
בזימנא קדמיה דנפלו קדמיי ואתקימן עלי או דלמא דלא אשתכח
בידי מצוה בזמנא תניינא ויתחלל בי שמא דשמיי[א] מן בגין כדין
הוה פתגם דנבו מן קדם ייי על אבר[ם] צדיקא למימר לא תדחל
אברם ואף על גב דמצטרפין לגיונין סגין ואתין עלך למקטל
ממרי תר[יס] לך דהוה הוה מגן לך בעלמא הדין ואף על גב
דמסרית בעלי דבבך קדמיך בעלמא הדין אגר עובדיך טביא
מתקנין לך קדמיי לעלמא דאתי:

15 1 וכל שלטוני + [דארעא | M מלכה [מלכוותה ¦ M האליין [האילין
| M דקבלית [איתקבלת | M צדיקה + [אברם ¦ M קטל [וקטל ¦ M מדינתה
[האילין ... ויצטרפון עמהון | M וקריב[יהון] [או קריביהון ¦ M מצותי [מצוותה
[ויקטלון יתי או ... שמא דשמיי[א] | M חסנון [חסנין ?leg] ויצרפון עמהון
או דלמא דאשכח לי זכו בזמנ[ה] קדמיא די נפלו קודמוי [קודמיי leg] או
| M דלמא די לא ישתכח לי זכו בזמנה תניינא ויתחלל בי בשם שמיא
| מצוון קלילן דהוה ordo verb corrig; in textu [[דהוה] מצוון קלילן
| M תדחול [תדחל | M לות [אברם] [על אברם ¦ M כן [כדין ¦ I שם [שמא
דיזלון אחיהון וקריבהון דקטיליי[א] האילין [דמצטרפין לגיונין usque ad finem v
ויצרפון עמהון ליגיונין [!M ליגוונין] ויתן עלי [עליך leg] ממרי פריס
[תריס + vel leg] לך בעלמא הדין ומגן עלך כל יומיא ברם אגריך ועבדך
לעלמא דאתי [קודמיי leg] קודמוי לך מתקנין טבייה M | [תר[יס] mendum
in textu תרום! | [עובדיך] עוב[דך] M.

2 ואמר אברם בבעו ברחמין מן קדמך ייי סגין יהבת לי וסגין
קדמך למיתן לי ואנה אזל מן עלמא בלא בנין ואליעזר בר ביתי
דעל ידוי איתעבד לי נסין בדרמשק ירית יתי:
3 ואמר אברם הא לי לא יהבת בנין והא בר בתי ירית יתי:
4 והא פתגם דנבו מן קדם ייי על אברם למימר לא ירת יתך דן
ארום אלהן מן דיפוק מן מעיך הוא ירת יתך:
5 ואפק יתיה לברה ואמר אסתכל כען לשמיא ומנה ית כוכביא
אן תיכל לממני יתהון ואמר לה כדין יהוון זרעיית בנך:
6 והיימן אברם בשם ממרא דייי ואתחשבת ליה לזכו:
7 ואמר ליה אנה ייי דאפקת יתך מן אתון נורהון דכשדאי למיתן
לך ית ארעא הדא למירת יתה:
8 ואמר בבעו ברחמין מן קדמיך במה כען אדן אהום אירת יתה:
9 ואמר ליה קרב קדמיי עגלה ברת תלת שנין ועז בר תלת שנין ודכר
בר תלת שנין ושפנין ונחל בר יון:
10 וקרב קדמוי ית כל אלין ופסג יתהון במציעה ושוי כל חד פסגה
לקבל חבריה וית עופה לא פסג:

2 בבעו ... יהבת] M ממריה דיי׳ סגין ברכן יהב[ת] | וסגין קדמך למיתן לי] M וסגין קודמיך למ[יתן] לי ברם | ואנה] M דאנה | בלא] I דלא | איתעבד] M עבדת | ירית] M סבר בגרמי יר[ית] || 3 בנין] M זרע דב[נין] || 4 על] M לוות | יתך] I לך | מעיך] I מעך | ירת 2°] M ירות || 5 לברה] לבריה M | אן] I אם | תיכל לממני] M את יכיל ממ[ני] | כדין] I כן || 6 והיימן] id M || 7 ייי דאפקת] M הוא יי׳ די אפ[קת] | למירת] M למירות || 8 ואמר [ליה]] ליה delet sicut אליו initio versus hebr | קדמיך] M קודמיך | אדן] leg prob אדע c I | אירת] varia lectio desider quae prob est אירות || 9 קרב קדמיי עגלה] לי עג[לה] | חב] vel סב M | יון] M יוזן || 10 וקרב קדמוי ית] M וקריב ליה ית | אלין] M אליין | במציעה ושוי ... חבריה] לפסגין M ושוי גבר פסגייה לקדמות חב[ריה].

11 ונחת עופה על פסגייה ואשבת יתה זכותה דאברם כַּד נחת טייסא
הווה שכין על פסגיי[ה] היידין הוא טייסא דֹן הוא טֻייסא מסאבה
דין הוא עופא מסאבא אילין אינון מלכוותא דארּעא כד יהוון
עייצין עצן בישן על דבית ישראל בזכוותיה דאֻברם אבוהון
משיזבה להון:

12 והוות שמשה אישון למטמע ושנה בסימה נפלת על אברם והא אברם
חזי ארבעה מלכוון קיימא עלוהי אימה דא היא בבֿל חשכה דא
היא מדי גדולה דא היא יון נפלת עלוהי דא [היא אֻדום ?רשיעא?
דעתידא למיפל ולא ליה תקומה]:

13 ואמר לאברם מדע תדע ארו[ם] גיורין ותותבין יהוון זרעיית
בניך בארעא דלא דידהון וישעבדון יתהון ויצעדון יתהון ארבע
מאה שנין:

14 ולחוד ית אמתא די ישעבדון יתהון מתפרע אנה מנהֹ מן בתר כדן
יפקון בנכסין רברבין:

ונחתו אומיא דמתילין לעופא [ונחת ... usque ad finem versus 11
2.°] טייסא | M מסאבא למיבז נכסיהון דישראל והות זכותא דאבְרהם מגנא עליהון
| M והיידן [2.° דין | M עייטא [3.° טייסא | del? [1.° דֹן הֹוא | M עופא
אליין הנון [אילין אינון ... usque ad finem versus | M אליין הנון [אילין אינון
ארבעתי מלכוותא דעתידין משעבדה לבנוי דאברם חכותא דאברם צדיקה משיזבה
[והוות שמשה ... usque ad finem versus 12 || I בית [דבית | M להון
והוה שמשא קריב למטמוע ושנתא עמיקתא איתרמיית על אברם והא ארב[ע]
מלכוון קיימן למשעבדא ית בנוי אימתא דא היא בבל קיבלא דא היא מידי סניאת
דא היא ייון נפלת עלוהי דא היא [verba circa Edom a censore erasa]
אזלה [אישון למטמע | M ומן בתר כדין תהדר מלכוותא לעמא בית ישראל
מלכוותה [מלכוון קיימא ... אימה | M [עמיקה leg] עמוקה [בסימה ¦ M למטמוע
[היא אדום רשיעא דעתידא | M דעתידי[ן] למקום ומשעבדה בבְני אימה חשכה
[למיפל ולא ליה תקומה] Haec videntur esse verba a censore erasa ||
וישעבדון יתהון | M גיוורין יהוון [גיורין ותותבין יהוון | M מְדוע [מדע 13
אמתא ... 14 || I מאוון [מאה | M וישתעבדון יתהון אר[בע] [... ארבע
אומייא די ישתעבדון יתהון דאין אנה ומן בתר כן יפקון [usque ad finem v
בנכנסין mendum in textu [בנכסין | M בסטל[ה] רב[ה]

15 ואת תתכנש לות אבהתך בשלם תקבר בשיבו טבא:

16 ודר רביעי יחזרון להכ[א] ארום לא שלימו חוביהון דאמוראי עד כען:

17 והא שמשא טמע וחומסה הווה והא אברם חזי עד די סאבסלין אסתדרו וכורסוון רמיו והא גהינם דמתילה בְּאתונה בתנורא מקפה שביבין די נור שלה[ב]ין דאשה דבגוה נפלו רשיעי[א] על דמרדו רשיעיא על אורייתא בחייהון בעלמ[א] הדין וצדיקיא על דנטרו יתה מן עקתא אשתיזבון כל כדין אתחוי לאברם כד הוה עבר ביני גורייא האילין:

18 [ביומא ההוא] קיים ייי עם אברם קיים למימ[ר] לבניך אתן ית ארעא הדא מנילוס דמצרים עד נהרא רבה נהרה פרת:

15 תתכנש] תיעול M | תקבר] תתק[בר] M | בשיבו] בשיבי M || 16 שלימו] אש[לימו] M | כען] כדין M || 17 והא שמשא] usque ad finem v: והוות שמשא אזלה למיסוק וקסמת' [leg וחמסא] הוות והא אְברם חזו [leg חזי] על די ספסלין אתעתדו וכרסון רמיז וגהינם דמתילה באתונה דמעתדא לרשיעיא לעלמא דאתי על די לא עסקו אולפן אוריתא בעלמא הדין ולא נטרו פקודייא כל כדן הווה אְברם חזי כד הוה אברם עבר ביני בתרייא האליין 1.° M והוה: שמשא טמעה וחומסא הוות: הוה [leg הזה vel +] אברם והא גהינם דבערה כאתונה בשביבין דינור וגומרין דאשתה ומסקה תננה ורשיע[א] לגווה אתמריין [leg prob אתרמיין] על די מרדו בחייהון באולפן אורייתא בעלמא הדין ולא קיימו פקודייה וצדיקייא מן דינה אישתיזבו על די פלחו בחייהון בעלמא הדין וקיימו פיקוִדייה ובזכותהון עתיד דאישתרי בסוף יומיא גומרא די נור מן כורסי יקרא יתוקיד ותצרי כל מלכותא אילין חזויא רברביא חזא אבְרם בזמן דעבר בן פסגייא האיליין 2.° M [ad calcem pag] | סאבסלין] ספסלין I | שלה[ב]ין] שלה[ב]ין I; in textu שלהין! | דאשה דבגוה ... על אורייתא] דאשיה ובני[וה] וצדיקין די קיימו] וצדיקיא על דנטרו ... כל כדין] רשעין די כפרו באוריתא M | אורייתא מן עקתא אשתיזבו כל כדן M || 18 [ביומא ההוא]] desider in text; habetur in I | ייי] ממרה דייי M | למימ[ר] לבניך] לזרעית בנך M.

19 וית שלמאי וית קניזאי וית מדינחאי:
20 וית חתיי וית פריזיי וית גיברייא:
21 וית אמוראי וית כנענאי וית [ג]רגשיי וית יבוסיי:

CAPUT XVI

1 ושרי אתתה דאברם לא הוות ילדה לה ולה אמתה מצרייא ושמה הגר:
2 ואמר שרי לאברהם הא כען מנע יתי ייי מן למל[ד] עול כען לות אמתי מה דלמה דאתבני אף אנה על ידה ושמע אברם לקלה דשרי:
3 ונסבת שרי אתת[ה] דאברם ית הגר מצריתה אמתה לסוף עשר שנין דיומין די שרא אברם בארעא דכנען ויהבת יתה לאברם בעלה ליה לאנתו:
4 ועל לוות הגר ועברת וחמת ארום עברת חל איקרה דריבוניתה באפה:

19 שלמאי] שלמייה M | קניזאי וית מדינחאי] קניצאי וית מדינחיי M || 20 חתיי ... גיברייא] חתאי [וית] פריזאי וית גיבראי M || 21 [ג]רגשיי וית יבוסיי] in text דרגשיי; גרגסאי וית יבוסאי M.

16 2 ייי] ממריה דיי' M | מן למל[ד]] in text מן למלל; מלמלד I | דאתבני] מזדמן M [אזדמן prob leg] | עול ... דלמה] כען לות אמהתי דלמ[ה] M || אף אנה] תלד ואנה ארבי אוף אנה M || 3 די] כד M | לאנתו] לאתה M || 4 ועל] ואודמן M | חל איקרה דריבוניתה] ובזיית ריבונתה M.

5 ואמרת שרי לות אברם דיני ועלבני מחוסי ושרוי צערי מסיר בידך שבקית ארעי ובית תלדוותי ובייתי[ה] דאבה ואתית יתיה עמך בהימנו עלית עמך קדם מלכי[א] דארעא קדם פרעה מלכא דמצרים וקדם אבימל[ך] מלכא דגרר ואמרת אחי הוא מן בגלל דלא יקטלון יתך וחמית דלא הויינה ילדה ונסיבת להגר מצריתא אמתי ויהבת יתה לך לאתה ואמרית היא תלד ואנה ארבי דילמא דאתבני אף אנה על ידה וחמת ארום עברת וזל איקרי באפה וכדון יתגלי ייי וידון ביני ובינך ויפרוס שלמה ביני ובינך ותתמלא ארעא מינן ולא נצרך לבניה דהגר מצרייתה דהיא מבני בניהון דעמא דיהבו יתך באתון נורא דכשדאי:

6 ואמר אברם לשרי הא אמתיך בידך עבדי לה מה דשפיר באפיך וצ[רע]ת יתה שרי וערקת מן קדמה:

7 וארע יתה מלאכה דייי על עיינה דמיא במדברא על עיינה באורחא דחלוצ[ה]:

8 ואמר הגר אמתא דשרי מנן את אתייה ולאן את אזלה ואן בית את אשכחה כביתיה דאברם ריבונך ואמרת מן קדם שרי ריבונתי אנה ערקה:

9 ואמר לה מלאכה דייי חזרי לוות רבונתיך ואצטערי תחות ידה:

5 שבקית ... מחוסי] שב[קית] leg [בידי[ך] בידי מסירין M | יתיה] ditt; מלכא | M מלכה [מלכי[א] | M בהיימנות שמייא על[ית] [בהימנו עלית | M לי וחמית דלא הויינה | M בגין דלא [מן בגלל דלא | M מלכיהון דפלישתאי [דגרר ואמרית היא תלד ... | M אמהתי [אמתי | M וכדו חמית דלית אנה ילדה [ילדה חל] in | M ובזית [וחזית leg] ארום עברת ובזיית איקרי באפה וכדו אתגלי [יתגלי | M ביני ובינך שלמיה ותת[מלא] [שלמה ביני ובינך ותתמלא | I וזל; ואזל text | M עלי ועליך ויתמלי עלמא מיני ומינך ולא [ביני ובינך ותתמלא ארעא מינך ולא [אמתיך בידך 6 || M די טליקו [דיהבו | M ניצרוך מן בני [נצרך לבניה עבידי מה דפשר [דשפר leg] [עבדי לה ... וצ[ער]ת | M אמהתיך מסירה בידך [קדמה | N וצרעת [וצ[ער]ת | I בעיניך [באפיך | M ותקן קודמך וצע[רת] אמתא ... 8 || M באורח חלו[צה] [באורחא דחלוצ[ה] 7 || M קודמיה [אתייה | M ולהן [ולאן | I אתית [אתייה | M אמהתה דשרי מן הן אתייא 9 || ידה] רשותה M.

5 ואמרת שרי לות אברם דיני ועלבני מחוסי ושרוי צערי מסיר
בידך שבקית ארעי ובית תלדוותי ובייתי[ה] דאבה ואתית יתיה
עמך בהימנו עלית עמך קדם מלכי[א] דארעא קדם פרעה מלכא
דמצרים וקדם אבימל[ך] מלכא דגרר ואמרת אחי הוא מן בגלל
דלא יקטלון יתך וחמית דלא הויינה ילדה ונסיבת להגר
מצריתא אמתי ויהבת יתה לך לאתה ואמרית היא תלד ואנה ארבי
דילמא דאתבני אף אנה על ידה וחמת ארום עברת חל איקרי
באפה וכדון יתגלי ייי וידון ביני ובינך ויפרוס שלמה ביני ובינך
ותתמלא ארעא מינן ולא נצרך לבניה דהגר מצרייתה דהיא מבני
בניהון דעמא דיהבו יתך באתון נורא דכשדאי:
6 ואמר אברם לשרי הא אמתיך בידך עבדי לה מה דשפיר באפיך
וצ[רע]ת יתה שרי וערקת מן קדמה:
7 וארע יתה מלאכה דייי על עיינה דמיא במדברא על עיינה
באורחא דחלוצ[ה]:
8 ואמר הגר אמתא דשרי מנן את אתייה ולאן את אזלה ואן בית
את אשכחה כביתיה דאברם ריבונך ואמרת מן קדם שרי ריבונתי
אנה ערקה:
9 ואמר לה מלאכה דייי חזרי לות רבונתיך ואצטערי תחות ידה:

5 שבקית ... מחוסי] שב[קית] leg [בידי[ך] בידי מסירך M | יתיה] ditt;
מלכא | M מלכה [מלכי[א] | M בהיימנות שמייא על[ית] [בהימנו עלית ¦ M לי
וחמית דלא הויינה | M בגין דלא [מן בגלל דלא | M מלכיהון דפלישתאי [דגרר
ואמרית היא תלד ... | M אמהתי [אמתי | M וכדו חמית דלית אנה ילדה [ילדה
in [חל | M ובזית [וחזית leg] ארום עברת ובזיית איקרי באפה וכדו אתגלי [יתגלי
text ואזל :חל I ותתמלא [שלמה ביני ובינך שלמיה ותת[מלא] | M ביני ובינך שלמיה
| M עלי ועליך ויתמלי עלמא מיני ומינך ולא [ביני ובינך ותתמלא ארעא מינך ולא
[אמתיך בידך 6 || M די טליקו [דיהבו | M ניצרוך מן בני [נצרך לבניה
עבידי מה דפשר [דשפר leg] [עבדי לה ... וצ[ער]ת ¦ M אמהתיך מסירה בידך
[קדמה | N וצרעת [וצ[ער]ת | I בעיניך [באפיך | M ותקן קודמך וצע[רת]
אמתא ... 8 || M באורח חלו[צה] [באורחא דחלוצ[ה] 7 || M קודמיה
9 || M ולהן [ולאן | I אתית [אתייה | M אמהתה דשרי מן הן אתייא [אתייה
ידה] רשותה M.

4 אנה הא קיימי עמך ותהוי לקהל כנשת אומין צדיקין:
5 ולא יתקרי תוב ית שמך אבר[ם] ויהוי שמך אברהם ארום לקהל
כנשת אומין צדיקין שוית יתך:
6 ואתוקף יתך לחד[ה] לחדה ואשוי יתך לאומין מלכין דשלטין
באמיא מן חלציך יפקון:
7 ואקיים ית קיימי ביני ובינך ובין בניך מן בתרך לדריהון לקיים
עלם למהווי במימרי לך לאלה ולבניך מן בתרך:
8 ואתן לך ולבניך מן בתרך ית ארעא תותבותך ית כל ארעא דכנען
לאחסנת ע[ו]לם ואהוי בממרי להון לאלה פריק:
9 ואמר ייי לאברהם ואת ית קיימי תטר את ובניך מן ב[תר]ך לדריהון:
10 דא קימי די תטרון ביני וביניכו[ן] ובין בניכון בתריכון בממר
לכון כל דכורא:
11 ותגזרון ית בשר ערלתכו[ן] ויהווי לסימן קיים בין ממרי וביניכון:
12 ובר תמניה יומין יתגזר לכון כל דכורא לדריכון תורבבת בתיכון
וזביני כספכון מן כל בר עממין די לא מן בניכון הוא:
13 מגזר תגזור ת[ר]בבת בתיכון וזביני כספכון ויהוי קיימי בבשרכון
לקיים עלם:
14 וערל דכר די לא יגזר ית בשר[א דערלתיה ישתצי נ]פשא ההיא
מן גו עמה ית קיימי אפס:

|| M סגין אשוי [צדיקין שוית | M עוד [תוב 5 || M סגין [צדיקין 4
|| M סגין ומל[כין] [מלכין | M; cf v 2 חדה [?°.ו לחדה | M ואתקף [ואתוקף 6
[במימרי | M דעלם [עלם | M וביניך ובין זרעיית בנ[יך] [ובינך ובין בניך 7
|| M ולזרעית בנך [ולבניך | M לכון לאל[ה] [במימרי לך לאלה : I ממרי
[ע[ו]לם | M לאחסנות [לאחסנת | M ארע בית תות[תותך] [ארעא תותבותך 8
ויהוי ממריה [ואהוי בממרי להון | N עילם ;עלם potius corrig vel heb עולם leg
[ב[תר]ך | M זרעיית בנך ;I ובנך [ובניך | M ממריה דייי [ייי 9 || : M לה[ון]
בין ממרי וביניכון [ביני ... ובין בניכון | I דת[טרון] [די תטרון 10 || !N ברתך
[תורבבת | M גוזרו [יתגזר 12 || M למגזור [במגזר | M ובין זרעית בניכון
זרעיית [בניכון] [בניכון | I מב[ניכון] [מן בניכון | M חתינת [וזביני | M מרביי
ממור יגזור [מגזר ... בתיכון | תתבבת text corrupt [ת[ר]בבת 13 || M
וכל בר עממין דכר [וערל דכר 14 || M חבינת [וזביני | M מרביתי בתי[כון]
M | די לא [דלא I | בשר[א דערלתיה ישתצי נ]פשא] erasum a censore sicut
et var lect in M.

15 ואמר ייי לאברהם שרי אתתך לא תקרי ית שמה שרי ארום שרה שמה:
16 וברכת יתה ולחוד יהבת לך מנה בר וברכת יתה ותהוי לאומין ומלכין דשלטין באומיא מנה יקומון:
17 ואשתטח אברהם על אפוי ותמה ואמר בליביה הא בר מאה שנין אפשר לי למולדה בנין ואן שרה הא ברת תשעין שנין אפשר לה למילד:
18 ואמר אברהם קדם ייי אלווי ישמעאל יחי קדמך:
19 ואמר ייי לאברהם ברם הא אתתך שרה ילדת לך בר ותקרי ית שמו יצחק ואקים ית קיימי עמה לקיים עלם ולבנוהי מן בתרה:
20 ולישמעאל שמעית לקל צלותך הא ברכת יתה ותוקפת יתיה וסגית יתיה לחדא לחדא תרין עשר רברבין יולד ואשוי יתה לאחסנה רבה:
21 וית קיימי אקים עם יצחק די תלד לך שרה לעדנה הדן בשתה אחריתה:
22 ואשלם מן למללה עמה ואסתלק[ת] איקר שכינתיה דייי מעלוי אברהם:
23 ונסב אברהם ית ישמעאל ברה וית כל תרבבת ביתה וית כל זביני כספא כל דכורה באנשי ביתיה דאברהם וגזר ית בשר ערלתהון בזמן יומא הדין היך מה די מליל עמה ייי:

15 ייי] ממריה דייי M || 16 וברכת] ואברך [prob leg ואתברך] M | יהבת ... ומלכין] אתן מנה לך ביר ואברך יתך ותהוי לאומין סגין ומלכין M | מנה] מן חלציה M || 17 ואשתטח] ואתרכן M | ותמה] ותמיה M | הא בר מאה ... למולדה] הא אברהם בר מאה שנה מולד M | הא ברת] ברת M | אפשר לה למילד] תולד M || 18 אלווי] לוי M | קדמך] קד[מי]ך I || 19 הא אתתך ... לך] שרה אתתך תילד לך M | ותקרי ית] [leg ותקריית] M | ואקים] ואקיים M | עלם ולבנוהי מן] דעלם ולזרעיית בנוי מן M || 20 ולישמעאל ... הא] ועל עסק ישמעאל שמעית בקלך הא M | לקל] בקל I | וסגית] וסגיית M | לחדא] 1.° חדה M | רברבין יולד] רברבין תלד M | לאחסנה] לאומה M || 21 אקים] אקיים M | לעדנה] היך זמנא M || 22 למללה עמה ואסתלק[ת]] ואס' ליה למילל M | איקר] יקר M || 23 תרבבת] תור[בבת] I | תרבבת ביתה] מרבייני בייתה M | זביני] זבינות M | כספא] כספיה I | ביתיה] בי[ת]א I | וגזר] וגזרו M | בזמן יומא] היך זמן יומ[א] M | די מליל] דמ[ליל] I | ייי] ממריה דייי I.

24 ואברהם בר תשעין ותשע שנין במגזר ליה בשר ערלתיה:
25 וישמעאל בריה בר תלת עשרה שנין במגזר ליה ית בשר ערלתה:
26 בזמן יומא דין גזר אברהם בשר ערלתה וישמעאל בריה:
27 [וכל אנשי] בייתיה תרבבת בייתיה זבינת כספא מן לוות בר
עממין אתגזרו עמה:

חסולת פרשת לך לך

CAPUT XVIII

1 תלתא מלאכין אש[ת]לחו לוות אבונן אברהם בזימנא די גזר ית בשר ערלתה ותלתיהו[ן] אשתלחו לתלת מילין ארום לית אפשר לחד ממלאכי מרומא די ישתלח בידה יתיר מן חדה מילה מלאכא קדמאה ישתלח למבשרא לאבונן אברהם די שרה ילדה לה ית יצחק ומלאכה תניינה אשתלח למשיזבה ללוט מגו הפכתא ומלאכה תליתאה אשתלח למיפך סדם ועמורה אדמה וצבויים ואתגלי ממרי[ה] דייי על אברהם במשרי חזוה והוא הווה יתיב בתרע משכניה בתקפה דיומא מתחמם מן אדם גזירתיה במיח[ם] יומא:

24 במגזר] בזמן די מר M || 25 במגזר ... ית] בזמן די מר ית M || 26 בזמן יומא דין] היך זמן יומא הדין M | גזר ... וישמעאל] אתגזור אברהם וישמ[עאל] M || 27 [וכל אנשי] add M; < in textu | תרבבת] ומרבייני M | זבינת] [זבי]נא I; חבינות M | מן לוות] מלו[ות] I.

18 1 אש[ת]לחו] אשלחו N | ממלאכי] מן מלאכי I | די ישתלח] למשתלחה M | חדה מילה] מלא חדה M | ישתלח] אשתלח I | די שרה ... יצחק] דהא שרה ילדה יצחק M | ילדה] ילדת I | למשיזבה] לשיזבה I | מגו] מן גו I | הפכתא] הופכתא M | תליתאה] תליתייה M | למיפך] למיפך cf 19, 21; למהפוך M | ואתגלי ... והוא] צדיקיא מן בגין כן הווה פתגם דנבו מן קדם יי' לוות אברהם והוא למימר M | אדם ... יומא] מורתיה לתוקפה דיומא M.

חי·ספריה ... יד הרב הרצוג, ירו׳

2 ונטל עיינוהי וחמא והא תלתא מלאכין בדמות גברין קיימין עלוי וחמא ורהט לקדמותהון מן תרע משכנה ושאל בשלמהון כנימוס ארעא:

3 ואמר בבעו מן קדמך ײ אן כען אשכחת חן וחסד באפיך לא תסלק איקר שכינתך מעילווי עבדך:

4 אסב כען קליל מיא ואסחון רגלכון ואתקררו תחות אילנא:

5 ואסב קליל מזון וסעדו לבביכון ומן בתר כן תעברון ארום בגין כדין באישון שירותא עברתון על עבדכון ואמרין כן תעביד כמה דמלילתא:

6 ואוחי אברהם ואזיל למשכנא לות שרה ואמר אוחי וסבי תלת סאין קמח דסלת לושי ועבידי פטירין:

7 ולבקרותה רהט אברהם ונסב בר תורין רכיך וטב ויהב לרביה ואוחי למעבד יתיה:

8 ונסב ליבא וחלב ובר תוריה די עבד ושוי קדמיהון והוא הוה קיים עליהון תחות אילנא והוון מתחמין היך אכלין והיך שתין:

9 ואמרין ליה אן היא שרה אתתך ואמר הא היא במשכנא:

10 ואמר מחזור אחזור לוותך בשעתא הדא והא בר דכר לשרה אתתך ושר[ה] הוות שמעה בתרע משכנא וישמעאל הוה קיים מצית מן בתרה:

[קיימין עלוי | M מעתדין מעלוי וחמה יתהון ורהט [קיימין ... ורהט 2
קיימין קודמוי חד מניהון הוה אזל למבשרא ית שרה דילדה בר דכר וחד מניהון
הוה אזל למהפך ית סדום וחד מניהון הוה אזל למשזבא ית לוט מן גוא הפוכתא
בבעו תעבר [תסלק איקר ¦ M קדמיך [באפיך | M בבעו [כען 3 || M
[וסעדו 5 || M מים ושזיגו [מיא ואסחון | M יסב [אסב 4 ¦¦ M יקר
כן עברתון למזכיי[ה] ית [כדין ... עבדכון | I ברם [בגין ¦ M מן [ומן | M וסעודו
כן תעביד היך [כן תעביד כמה דמלילתא ¦ N באישתון [באישון | M עבד[כון]
לושי ועבידי | M חרז [אוחי ¦ M וזרז [ואוחי אברהם 6 ¦¦ M מה די מללת
| M ולבקרת תורייה [ולבקרותה 7 ¦¦ M [לושי] יתהון ועבידי עוגין [פטירין
דע[בד] [די עבד | M לווי [ליבא 8 || M חרז [ואוחי | M [לרב]יתה [לרביה
[מחזור ... והא בר 10 || M הן [אן 9 || M קאם מעלויהון [קיים עליהון ¦ I
[קיים מצית מן | N ושרת [ושר[ה] | M מחזור אזור לוותך בעידנא הדין והא ביד
קאם מן M | מן בתרה] [בתרה | I מבת[רה] בתרוי M.

בית הספרים הלאומי ... ירושלים

11 ואברהם ושרה סאיבו ועלו ביומיא אתמנע מן למהווי לשרה אורח כנשיא:

12 ותמהת שרה בלבה למימר בתר דסאבית אפשר לי למחזור ליומי טליותי ולמהווי לי עדויין ורבוני אברהם סאב:

13 ואמר ייי לאברהם כען גחכת שרה למימר הא מן קושטא אלד ואנה סאבת:

14 הא אית אפשר דיתכסא מן קדם ייי פתגם לעידנא אחזור לוותך בשעתא הדא ולשרה בר דכר:

15 וכדבת שרה למימר לא גח[כ]ת ארום דחלא הוות ואמר לה לא ארום גחכת:

16 וקמו מתמן גובריה ודיקו כלפי סדום ואברהם אזל עמהון למלוויה יתהון:

17 ווייי אמר בממריה הא מכס[ה] אנה מאברהם רחמי ית מה די עבד אנה הואיל וכרכה דסדם במתנתה דיהבת לה בדינה הוא דלא איפוך יתה עד זמן דאודע יתיה:

18 ואברהם מהוה יהוה לאמא רבה ותקיפה ויתברכון בזכוותא כל אומיא דארעא:

11 סאיבו ועלו] סאיבים עלו M | אתמנע] פסק M || 12 דסאבית]
כדבת [גחכת | M ממריה דיי' [ייי 13 || M עידוים [עדויין M די סא[בית]
דאית קדם יי' מחסור [דיתכסא ... אחזור 14 || M דקושטין [קושטא . M
[וכדבת 15 || M ביר [בר | M בעידנה הדין [בשעתא הדא | M לזמנא אחזור
| M דחלית וא[מר] [דחלא ... ואמר | M דחכית ;גחת text [גח[כ]ת : M וכדוות
ואדיקו כל [ודיקו כלפי סדום | I מן תמן [מתמן 16 || M דחכת [2° גחכת
| M המכסה מכסו [הא מכס[ה] 17 || M הווה אזל [אזל ; M קבל סד[ום]
[בדינה | I די יהבת [דיהבת | M אנה עבד [עבד אנה ; מכסם! text [מכ[ה]
|| I די אדע [דאודע | Nu נָפִיק; M ניפך [נהפך leg]; אהפוך leg [איפוך | M בדנה
18 אומיא ... [ויתברכון בזכוותה כל אומה M | In fine hujus v incipit novus scrib [B] tum pro text tum pro variis lect M vel I.

19 ארום גלי הוא קדמיי מן בגלל די יפקד ית בנוי וית אנשי בייתיה
בתרה ויטרון אורחא דייי למעבד צדקתה ודינא מן בגלל די ייתי
ממריה דייי על אברהם ית מה די מלל עמה:
20 ואמר ייי קבילתהון דעמא דסדם ועמרה ארום סַגת וחובתהון
ארום תקפת לחדה:
21 אתגלי כען ואחמי הא כקבילתיה דסלקת קדמיי כלייה̇ עבדו גמירא̇
אינון חייבין ואין בעין מעבד תתובה ומסכיין אינ̇ון בנפשתהון
דלמא דלית עבדיהון בישייא גליין קדמי הא אִינון קדמי כדלא
ידעת:
22 וכיוונו מן תמן גבריא ואזלו לסדם ואברהם עד כען הוה קאם
בעי רחמין מן קדם ייי:
23 וקרב אברהם ואמר הא ברגז את משיצייא זכייא עם חייבא:
24 מה דילמא דאית חמשין זכיין בגו קרתא הא ברגז̇ את משיצא
ולא את שרי ושבק לחובין דאתרא מן בגלל חמיש̣יתי זכיי די
בגווה:
25 מחוס מן קדמיך מן למעבד פתגמא הדין לממתה זכייה עם חייבא
ויהוי דינא דזכייא כדינא דחייבא מחוס מן קדמיך̇ מן למעבד
פתגמא הדין דיינא דדיינן כל דיירי ארעא לא יעבִד דינא:

[אורחא | M מן [בתרה] [בתרה | M ידע אנה מן [גלי הוא קדמיי מן 19
| M למייתייה [די ייתי | M זכו וסדר דן מן [צדקתה ודינא מן | M [אור]חתה
קבילת [קבילתהון דעמא דסדם | M ממריה דייי [ייי 20 || I דמלל [די מלל
| N בקי׳ [כקבילתיה 21 ¦| M תקפו [תקפת ¦ M וחוביהון [וחובִתהון ¦ M סדם
וכוינו ?leg [וכיוונו 22 || M תתובה הא הנון קדמי [תתובה ... הא אינון קדמי
[קאם ... קדם | M לסדמה [לסדם | M גוברייא [גבריא | I מתמן [מן תמן | M c
[מה 24 || M משצי [משיצייא | M ברגוז [ברגז 23 || M [זקאִם] בצלו ק[דם]
| M שרי [את שרי ¦ I [משי]ציא [משיצא ¦ M ברגוז [ברגז ¦ I אית [דאית | M הא
צדיקייא [זכיי די בגווה | I חמשין [חמישיתי | M לקרתה מן [לחובין דאתרא מן
1.°, קדמיך | M הא מחוס [מחוס 25 || I דבגו[וה] [די בגווה ¦ M דאית בגווה
[לממתה | 1.°, 2.° I למ[עבד] [2.° ,1.° מן למעבד | 1.°, 2.° I [קד]מך [2.°
[כדינא | M כסדר דנה דזכייה כחייבה הא מחוס [דינא ... מחוס ¦ M למשצייה
[יעבד] סדר [יעבד דינא | M דיינה דדאן כל [דיינא דדיינן כל | I די[נא]
M. דנה הדן

26 ואמר ייי אם אשכח בסדם חמשין זכיין בגו קרתא ואשרי ואשבוק
לכל חייבוי דאתרה בגללהון:
27 וענה אברהם ואמר הא כען שריית למללא קדם ייי ואנה עפר וקטם:
28 מה דילמא יחסרון חמשתי זכיי חמשה הא משיצא את בגלל חמשה
ית כל קרתא ואמר לא אשיצא אם אשכח תמן ארבעין וחמשה:
29 ואוסף תוב למתמללה עימיה ואמר מה דילמא דישתכחון תמן
ארבעין ואמר לא אשיצא בגלל ארבעין זכיין:
30 ואמר לא כען יתקף רוגזא דייי ואמלל מה דילמה אם ישתכחון
תמן תלתין ואמר לא אשיצא אן אשכחת תמן תלתין:
31 ואמר הא כען שרית למללה קדם ייי מה דילמה דישתכחון תמן
עשרין ואמר לא אשיצא בגלל עשרין זכיין:
32 ואמר לא כען אתקף רוגז[א] דייי ואמלל לחוד זמנא הדין מה
דילמה ישתכחון תמן עשרה ואמר לא אשיצא בגלל עשרה:
33 ואסתלקת איקר שכינתיה דייי כד אשלם לממללא עם אברהם
ואברהם חזר לאתריה:

ואשרי ... ¦ M צדיקין [זכיין ¦ M מימריה דייי הא אשתכח [ייי אם אשכח 26
[ואמר ... שריית 27 || M הא אנה שרי ושבק לקרתה בזכוותהון [בגללהון
| M את מחבל [משיצא את | M הא [מה 28 || M למימר הא אנה שרי
[אם אשכח | I אשתצי [אשיצא | M לית אנה מחבל [לא אשיצא ¦ M מן [את
| M הא [מה | M עוד לממללה [תוב למתמללה 29 || M אין אשתכח
דילמה | M לא בבעו יתקוף [לא כען יתקף 30 || M יש[תכחון] [דישתכחון
אנה [שרית 31 || I דישכחון [אן אשכחת | I דיש[תכחון] [אם ישתכחון
לית אנה [לא אשיצא בגלל | M יש[תכחון] [דישתכחון | M הא [מה ¦ M שריית
מה | M הדה זמנא [זמנא הדין | M בבעו [כען 32 || M מחבל מן בגלל
לית אנה מחבל [לא אשיצא בגלל עשרה | M הא יש[תכחון] [דילמה ישתכחון
כיון דאש[לם] [כד אשלם | M יקר [איקר 33 || M אין אישתכח תמן עשרה
M | למללא [לממללא M.

CAPUT XIX

1 ועלו תרין מלאכיה לסדם ברמשא ולוט הוה יתיב בתרעא דסדם
ו[ח]מא יתהון לוט ורהט לקדמותהון ושאיל בשלמהון בנימוס
ארעא:
2 ואמר בבעו מנכון רבוניי מטון כען לביתיה דעבדכון ואביתון
ואסחון רגליכון ותקדמון ותזלון לארחכון ואמרין ליה לא ארום
ברחובא דקרתא נבית:
3 ודחק עליהון לחדא וסטון לוותיה ועלו לגו ביתה ועבד להון
שרו ופטירין אפה ואכלו:
4 קדם עד לא דמכו ועמא דקרתא עמא דסדם אקיפו על ביתיה מן
עולימיהון ועד סביהון כל עמא מן סטר חד:
5 וקרון ללוט ואמרין ליה אן אנון גובריא די אתון לוותך בליליא
אפיק יתהון לוותן ונחכם יתהון:
6 ונפק לוותהון לברא ותרעא טרד בתרה:
7 ואמר לא כען אחי תבאשון:
8 הא כען לי תרתין בנן דלא חכמן גבר אפיק כען יתהון לוותכון
ועבדו להון מה דשפר באפיכון לחוד לגבריא אלין לא תעבדון
פתגם ארום בגין אתון למיבתא בטל שריתי:

19 1 ועלו] ואתון M | לסדם] ב[סדם] M | בתרעא] + בפילי M | ו[ח]מא] text ותמא! || 2 לביתיה] לביתה M | ואביתון ואסחון] ואביתו וסחון M | ותזלון] בצפרא ותזלון בשלום למשכניכון M | ברחובא ... נבית] בפלטיות קרתא נבית M || 3 עליהון] בהון M | ועלו לגו ביתה ועבד ... ואכלו] ועבד להון שירו והנון מתחמיין היך אכלין והיך שתיין M: sed prob M incipit post ועלו לגו ביתה || 4 דמכו] ישכבון M | עמא] עמיה M | מן סטר] מסט[ר] I || 5 די אתון] דא[תון] I | בליליא] ליליה הדין M || 6 לברא] + מן תרעא M | בתרה] מן [בתרה] M || 8 דלא ... גבר] אית די לא חכימן תשמיש דגבר M | להון יתהון] להין יתהין leg? c Ps | באפיכון ... לגבריא] ותקן קודמיכון לחוד לגובריה M | אלין] האליין M | פתגם ... בגין] כל מן דעם ביש ארום מן בגין כדן M.

9 ואמרין קרב להל ואמרין האחד אתא למתותבא בינַין והא הוא בעי למהוי דין דינין כדון נבאש לך יתיר מנהון ודחקו בגוברא̊ בלוט לחדה וקרבו למתבר תרעא:

10 ופשטו גובריא ית ידיהון ואעילי ית לוט לוותהון לביתה וית תרעא טרדו:

11 וית גובריא די בתרע ביתה מחון בסידוריה מדקיקיהון עד סביהון והוון לעין משכחא תרע ביתה ולא משכחין תרעא̇:

12 ואמרין גבריא ללוט מן כדון מה אית לך הכה חתנך ובניך ובנותיך וכל מה דאית לך בקרתא אפק מן א[תר]ה:

13 ארום מחבלין אנן ית א[תר]א הדין ארום סגת קבלתהון קדם ייי ושלח יתן [ייי] למשיציא יתה:

14 ונפק לוט ומלל עם חתנוי נסבי בנתיה ואמר קומו פוקו מן א[תר]א הדין ארום מחבל ייי ית קרתא והוה כמגחך באפיה חתנוי:

15 וכאשון מסק עמוד שחרא ואתוקפו מלאכיא בלוט למימר קום דבר ית̣ אתתך וית תרתין בנתך דאשכחן דלא תשתיצא בחובי דקרתא:

16 ואשתהי ואתוקפו גבריא בידוהי ובידיה דאיתתיה וביד תרתין בנתיה במחוס מן קדם ייי עלוי ואפקו יתה ואצנֿעו יתיה לבר מן קרתא:

דין | M למתותבבה [ית'בה leg] בינין ולמהווי [למתותבא ... למהוי 9
| M דאין דינין כדון נבעש לך מנהון ודחפון בגברא [... בגובריא
[C] M. Incipit novus scriba למתבור [למתבר , N בגבריא; M c [בגברא
| בחירוריא vel בסנוריה ?leg [בסידוריה | M דאית [די 11 |; pro variis lect
והוון לעין משכחא | M בחרבייא מן עולמיהן ועד [בסידוריה מדקיקיהן עד
עוד מאן אית לך [מן כדון ... חתנך 12 || M ולעין למשכחה תרעא [תרע
|| N!; id vv 13. 14 ארתא [א[תר]א | M c ובנתיך leg [ובנותיך | M הכא חתנין
|| M למחבלה; I [למשי]צא [למשיציא | M ממריה דייי ;I ייי + [יתן 13
| M למסוק [מסק 15 || M ממריה דייי [ייי | M נסובי [נסיבְי leg] [נסבי 14
|| M אילין דאשכחן דלא תסתפי בחובי קרתא [דאשכחן ... דקרתא | M סב [דבר
| M וביד איתתיה [ובידיה דאיתתיה | I [בי]דיה [בידוהי | M גובריא [גבריא 16
.M כד הוה מחוס מן [במחוס מן

17 והוה כד אפקו יתהון לברא ואמר אשתיזב על נפשך לא תסתכל לבתרך ולא תקום בכל משרא לטורא אשתיזב דלא תסתפי:
18 ואמר לוט להון אמתינו כען קליל זעיר עד זמן דנבעי רחמין מן קדם ייי:
19 הא כען אשכח עבדך חן וחסד קדמך ותוקפת חסדך די עבדת עמי למקימה ית נפשי ואנא לית אוכל למשתיזבא לטורא דלא תארע יתי בישתא ואמות:
20 הא כען קרתא הדה קריבה למערק לתמן והיא קריבה אשתיזב כען לתמן הלא זעירא היא ותתקיים נפשי:
21 ואמר ליה הא נסבית לך אפי[ך] אף לפתגמא הדין דלא מיפך ית קרתא די מללתא:
22 אוחי אשתיזב לתמן ארום לא אוכל למעבד פתגם עד זמן דתיעול לתמן בגין כדין קרא שמה דקרתא זער:
23 שמשא נחת על ארעא ולוט על לזער:
24 וממריה דייי אחת על סדם ועל עמרה גפרית ואשא מן קדם ייי מן שמיא:
25 והפך ית קרייתא האילין וית כל משרה וית כל דייריה דקרתא וצמחי דארעא:

17 כד אפקו] כיון דאפ[קו] M | לבתרך] מן בתרך M | אשתיזב] ערוק M || 18 כען] הכא M || 19 כען] בבעו M | קדמך] בעינך M ; ותוקפת] ותוקף M | למקימה] לקיימה M ; לית אוכל] לית אנא יכיל M ; למשתיזבא] למשיזבא M ; תארע] יארע M || 20 כען] בבעו M | למערק] למע[רוק] I | קריבה 2.°] זעירא M ; נפשי] לי M || 21 נסבית ... לפתגמא] קבלית יית סבר אפך לחוד בפתגמא M | אפי[ך]] אפין! text ; מיפך] למהפוך M ; cf 18, 1 | די] היך מה די M ¦| 22 אוחי] זריז M | לא אוכל למעבד] לית אנא יכיל למ[עבד] M | אוכל] אכול I | לתמן בגין] תמן מן בגין M ; כדין] כן M | זער] [ז]עיר I ¦| 23 נחת] דנחת M || 24 אחת] הוה מחת M | גפרית] גפרי M | מן קדם ייי] קדם ייי! M | קדם] לחת I || 25 האילין] האילין M | דקרתא וצמחי] [ד]קרייתה וצמחה M.

26 ועל דהות אתתה דלוט מן בנתהון דסדומיא אסתכלת לבתרה
למחמי מה יהווי בסופה דבייתיה דאבוה והא היא קיימא עמוד
דמלח עד זמן דייחון מיתייא:

27 ואקדם אברהם בצפרא לאתרא דקם וצלי תמן קדם ייי:

28 ואדיק כלפי סדם וכלפי עמרה וכלפי ארעא משרה וחמה והא
סליק קיטורא דארעא כקיטור תננא דאתונא:

29 והווה כד שיציא ייי ית קרוי משרה ואדכר ייי ברחמוי טביא ית
אברהם ושלח ית לוט מן גוא הפכתא כדי הפך ית קרייתא די
שרא בהון לוט:

30 וסלק לוט מן זער ושרא במערתא [?] הוא ותרתין בנתה עמיה ארום
דחל למשרי בזער ושרה במערתא הוא ותרתין בנתה:

31 ואמרת רבתא לזערתא אבונן סב וגבר לית בארעא למיעול לוותן
כאורח כל ארעא:

32 אתוי ונשקי ית אבונן חמר ונשמש עמה ונקים מן אבונן בנין:

33 ואשקיין ית אבוהן חמר בליליא [ה]הוא ועלת רבתא ושמישת עם
אבוה ולא ידע ב[מ]דמכה ובמקמה:

34 והווה מן יומא דבתר[ה] ואמרת רבתא לזעירתא הא שמשת ברמשא
עם אבא נשקי יתיה חמר אף ליליא הדין ועולי ושמש עמה
ונקיים מן אבונן בנין:

ואתתה דלוט על דהות מן עמה דסדם אסתכלת מן [ועל דהות ... דאבוה 26
[דקם 27 || M תחיית [דייחון | M בתרה למחמי מה יהוי בסוף בייתיה דא[בוה]
[כלפי סדם ... ארעא 28 || M תמן בצלו קד[ם] [וצלי תמן קדם | I די [קם]
[קיטורא | ארע leg prob [ארעא | M כלוקבל סדום ועמורה כלוקבל [ארעא]
בזמן דחבל מימריה [כד שיציא ייי 29 || M תנן אתונה [תננא דאתונא | M תננה
[כדי הפך | I כד [כדי | M מימריה דייי [2.° ייי | M קוריי; I קרי [קרוי | M דייי
|| M מזעיר [מן זער 30 || M [די] הוה שרי; I דשרא [די שרא | M בזמן דהפך
| I [למי]על [למיעול 31 || c TM Ps et O בטורא prob leg [1.° במערתא
[ונשמש | M אתיי [אתוי 32 || M למיזדמנה לוותן כנימוס כל [למיעול ... כל
| M ואשקן [ואשקיין 33 || M זרע בנין [בנין | I מא[בונן] [מן אבונן | M ונזדמנה
בדמכה [ב[מ]דמכה | M ואיזדמנת [ושמישת | M ואתת [ועלת | N הוא [[ה]הוא
[ו]אזדמני [ושמש ... מן | M אוף [אף | M אזדמנת [שמשת 34 || N; cf v 35
לוותה תקיימה מן M | [ושמש leg prob ושמשי c Ps.

35 ואשקיין אף בליליא ההוא ית אבוהון חמר וקמת זעיראתא ושמשת עמה ולא ידע במדמכה ובמקמה:
36 ועברין תרתין בנתיה דלוט מן אבוהון:
37 וילידת רבתא בר וקרת שמה מואב הוא אבי אבוהון דמואביה עד זמן יומא הדין:
38 וזעירתא אף היא ילידת בר וקראת שמה בר עמי הוא אבוהון דבני עמוניי עד זמן יומא הדין:

CAPUT XX

1 ונטל מן תמן אברהם לארעא דרומא ושרא בין רקם ובין חלוצה ואתותב בגרר:
2 ואמר אברהם על עסק שרה אתתיה אחתי היא ושלח אבימלך מלכא דגרר ודבר ית שרה:
3 ואיתגלי מימריה דייי על אבימלך בחלמא בליליא ואמר ליה הא את מאית על אתתה דנסבת דהיא נסיבת גבר:
4 ואבימלך לא קרב לוותה ואמר בבעו ברחמין מן קדמך ייי לחוד עמ[ה] זכיי בדינא אתקטל:
5 הלא הוא אמר לי אחתי היא והיא אמרת אחי הוא בתמימות לבי ובקשיטות כפי ידי עבדת דא:

35 אף] לחוד M | אבוהון] sic c Ps et v 36, אבו[הן] M | וקמת] וקמתה M | ושמשת עמה] ואזדמינת עם אבוה M || 36 ועברין] ועב[רן] I; ועברי M | מן אבוהון] מא[בוהון] I; [מן אבו]הן I || 37 בר] ביר M | דמואביה] דמואבי M || 38 אף] לחוד M | בר] ביר M | שמה] [שמה] ית I | עמוניי] עמונאי M.
20 1 מן תמן] מת[מן] I | לארעא] לארע M || 2 אחתי] [אח]תיה I | דגרר ודבר ית] דערר ותסב ית M || 3 ואיתגלי] ואיתגליה N | דהיא ... גבר] והיא אתת נסיבת גבר M || 4 קרב] אזדמן M | קדמך ... אתקטל] קודמיך ייי הוא [rasum] לה למיזכי בדינא ה[rasum] מתקטיל M | עמ[ה]] text prob legit עמם || 5 והיא] + היא לחוד M | כפי] כף M | דא] הדה M.

6 ואמר לה ממריה דייי בחלמא אף אנא גלי קדמיי ארום בתמימות
לבך עבדת דא ואתחס[כ]ת אף אנא יתך מלמחטי קדמי בגין כד[י]ן
לא יהבית לך רשו למקרב לוותה:
7 וכדון חזור אתתיה דגברא ארום נביא הוא ויצלי עליך ותחי
ואין לית את מחזיר יתה דע ארום ממת תמות אבימלך וכל מה
די ליה:
8 ואקדם אבימלך בצפרא וקרא לכל שלטוי ומלל ית פתגמיא האלין
במשמעהון ודחילו גבריא לחודא:
9 וקרא אבימלך לאברהם ואמ[ר] ליה מה עבדת לנא ומה חטאנא לך
ארום אייתת עלי ועל מלכותי חובין רברבין עבדין דלא כשרין
למתעבדא עבדת עמי:
10 ואמר אבימלך לאברהם מה חמית ארום עבדת ית פתגמא הדין:
11 ואמר אברהם ארום אמרית לחוד לית דחלתה דייי יהיבה באתרא
הדין וקטלין יתי על עסק שרה אתתי:
12 ולחוד מן קושטא אחתי ברתה דאבה היא לחוד לא ברתה דאמה
והוות לי לאיתה:
13 והוה כד בעין עממיא [לאטעאה] יתי בתר טעוותהון וממרה דייי
דבר יתי מן ביתה דאבה ואמרית לה דן חסדיך די תעבד[י]ן עמי
לכל אתר די נעול לתמן אמרי כען עלי אחי הוא:
14 ונסב אבימלך ען ותורין ועבדין ואמהן ויהב לאברהם וחוי לה
ית שרה אתתיה:

הדא ומנעית אוף]דא ... אף אנא | M ידעית]גלי קדמיי | M לחוד]אף 6
מן למיחטי קודמי]מלמחטי ... למקרב | N ואתחסבת]ואתחס[כ]ת ' M א[נא]
|| M לאזדמנא]למקרב | N כדין]כד[י]ן | M מן בגין כן לא שבקית יתך למזדמנא
|| M דאית +]מה | M ממות]ממת | M נבא]נביא | M וכדו חזר]וכדון חזור 7
|| M גובריה]גבריא | M האילין]האלין | I כל +]ית | M עבדוי]שלטוי 8
חובה]חובין רברבין | M היא דא דעבדת לנו ומה חטינן]עבדת ... חטאנא 9
קושטא ... 12 || M ויקטלון]וקטלין 11 || I עובדין]עבדין | M רבה
כד ... 13 || M דאימיה]דאמה | M דקושטין אחותי בר[תה]]ברתה
][לאטעאה] | I יבעון]בעין | M כיון דבעון אומיא דארעא לא'][לאטעאה]
erasum a censore; [לאט]עוא I | [וממרה] ממ[רה] I | יתי] יתיה N; leg יתי c M |
[תעבד[י]ן sic leg c M; תעבדון N | אמרי כען עלי אחי] אמורי בבעו אחי M ||
14 וחוי לה] prob emend וחזור לה; וחזר ליה M.

15 ואמר אבימלך הא ארעי קדמיך מה דשפר באפך שרי:
16 ולשרה אמר הא יהבית אלף דסלעין דכסף לאחוך הא כספה
ההוא יהיב ליך מתנה על די אתכסית ברם מן עיינוי דצדיקא
ליליא חד ולכל מאן דהוה עמיך ועל כולא אתווכחת ברם אילו
יהבת כל מה די לי לא הוינה כמסת דידע אברהם צדיקה דלא
חכמת יתך:
17 וצלי אברהם קדם ייי ואסי ייי ית אבימלך וית אתתיה ואמהתא וילדו:
18 ארום מטרוד טרד ייי בעד כל פתחי ילדה לביתה דאבימלך על
עסק שרה אתתה דאברהם:

CAPUT XXI

1 וייי אדכר ברחמוי טבי[י]א ית שרה היך מה דאמ[ר] ועבד ייי
ניסין לשרה היך מה דמלל:
2 ועברת וילדת שרה לאברהם בר לאשון סיבותה לעדנא דמליל
יתה ייי:
3 וקרא אברהם ית שם בריה דאתיליד ליה די ילדת לה שרה יצחק:
4 וגזר אברהם ית יצחק בריה בר תמניה יומין היך מה דפקד
יתיה ייי:
5 ואברהם בר מאה שנין הוה בזמנה דאתילד לה ית יצחק בריה:

15 קדמיך] קד[מך] I | באפיך [דשפר באפך] leg [דשפר] דפשר M ||
16 אמר] text corrupt אמרת | דסלעין] סל[עין] I; דס[לעין] זחין M |
ליך] לך M | די אתכסית] דא[תכסית] I; דאיתכסית M | אילו יהבת ... עיינוי]
אברהם צדיקא לילי חד ועל כל מה דאית עמי ועל כלה אתוכחית הא אילין
יהבית M | דהוה עמיך] דעמיך I | דילי] דאית לי M | דידע] די [ידע] I | חכמת]
קרבת I; חכמית M | יתך] ליך I || 17 וילדו] + בנין I || 18 ייי]
מימריה דייי M | פתחי] פ׳ [leg קרמי] קדמי M | ילדה] וולדה I.
21 1 טבי[י]א] טיביא N | דמלל] די [מלל] I || 2 בר ... יתה ייי]
ביר לסבותא בזמנא די מלל עימיה ממריה דייי M || 3 דאתיליד] די [אתיליד]
|| 4 דפקד] די [פקד] I | ייי] ממריה דייי M || 5 בזמנה דאתילד]
כד את[ילד] I.

6 ואמרת שרה חדו רבה אתעבד לי מן קדם ייי כל דשמע יחדי עמי:
7 ואמרת אלווי מן ייזיל ותני בבייתיה דנחור אחוי דאברהם אייניקת
בנין שרה ארום ילדת ליה בר לאשון סיבותיה:
8 ורבא טליא ואתחסל ועבד אברהם שרו רבא ביומא דאתחסל ית
יצחק [ברה דהגר מצריתא די ילדת לאברהם עבד עובדין די לא
כשרין היך מגהך בפולחנא נוכריה]:
9 וחמת שרה ית ברה דהגר מצריתא די ילדת לאברהם עבד עובדין
די לא כשרין:
10 ואמרת לאברהם טרוד ית אמתא הדה וית ברה ארום לא יירת ית
ברה דאמתה הדה עם ברי עם יצחק:
11 ובאש פתגמא לחדא באפוי דאברהם על עסק ישמעל ברה:
12 ואמר ייי לאברהם לא יבאש באפיך על טליה ועל אמתך כל מה
דתימר לך שרה שמע בקלה ארום ביצחק יתקרי לך זרע דבנין:
13 ואף ית ברה דאמתה לאומה רבה אשויניה ארום ברך הוא:
14 ואקדם אברהם בצפרא ונסב לחם וזיק דמיין ויהיב להגר שוי
על כתפה וית טליא ושלח יתה ואזלת וטעת במדברא דבארה דשבע:

6 חדו רבָה ... ייי] M סגי לי חדווה עבד לי יי' | חדו רבה ... יחדי עמי] M חדה רבה עבד לי ממריה דיי' כל דשמע בקלי וחדי לי יתי (sic) ויחדי עמי || 7 ואמרת ... usque ad finem v] ואמרת מה מהיימן הווה בישריה די בשר לריבוני אברהם מן שרוייה ואמ[ר] עתידה היא למיינקה בנין שְׂרה ארום ילדית ליה ברא לסבותא M | אלווי] ולווי I || 8 ואתחסל] וחסל M | דאתחסל] די חסל M | post v 8 inmed sequunt verba ברה דהגר מצריתא די ילדת לאברהם עבד עובדין די לא כשרין היך מגהך בפולחנא נוכריה quae cum variis lect pertin ad v 9 seq ubi repetuntur. In v 9 desider verba היך מגהך בפולחנא נוכריה. Variae lect desider in repet v 9 [8] || די לא] דלא I; מגהך] M [כשרין] למיתעבדה מג[הך] | כשרין היך מגהך] M בישך די לא | נוכריה] I [נוכר]אה | מגהך leg מגחך || 10 טרוד ית אמתה] M טרוד [ית] אמהתא || 11 ובאש] M ובעש || ית ברה דאמתה] M ברא דאמהתא | ברה] I בריה || 12 יבאש ... על] M יבעש באפיך לאֹ על ולא על אמהתך כל מה | ועל ... דתימר] M די אֹתמ[ר] | דבנין] + צדקין M || 13 דאמתה] M דאמהתא | אשויניה] M אשוי יתה | ברך] M זרעיית בניך || 14 לחם וזיק ... שוי על] M מזון וקרבה [וקרוה leg] דמים ויחב להגר שיוי על.

15 ושלימו מיא מן זיקא וטלקת ית טליא תחות חד מן אִילניא:
16 ואזלת ויתבת לה מן כל קובליה רחיק כמרמי בקשתא ארום אמרת
לא אחמי במותא דטליא ויתבת לה מן כל קבליה ונטלת ית
קלא ובכת:
17 ושמיע [קדם] ייי ית קליה דטליא וקרא מלאכא דייי להגר מן
שמיא ואמר לה מה ליך הגר לא תדחלין ארום שמע ייי בקל
צלותיה דטליא באתרא דהוא ביה:
18 קומי טולי ית טליא ותוקפ[י] ית ידיך ביה ארום לאומה רבה
אשוי יתיה:
19 ופקח ייי ית עיינה וחמת באר דמיין ואזלת ומלת ית זיקא מיא
ואשקיית ית טליא:
20 והוה ייי עם טליא ורבה ושרא במדברא והוי מן מתילף מרמי
בקשתא:
21 ושרא במדברא דפארן ונסבת ליה אימיה איתה מן ארעא דמצרים:
22 והוה בשעתא ההיא ואמר אבימלך ופיכל רב חילוותיה לאברהם
למימר ייי עמך בכל מה דאת עבד:
23 וכדון אשתבע לי בשמה דייי הכא אם תשקר בי ובברי ובבר ברי
כחסדא די עבדת עמך תעבד עמי ועם ארעא די אתותבת בה:
24 ואמר אברהם הא אנא אשתבע ואקיים בשבועה:

15 ושלימו] וחסלו M | זיקא] [קרותיה leg] קרבתיה M || 16 ויתבת] ויהבת M · מן כל קובליה] מקובליה I | רחיק] + היך I | במותא] + דמיתו' M | ויתבת] ויהבת M | ונטלת] וארעמת M || 17 [קדם]] < N | ייי ית קליה] ממריה דייי בקלא M | תדחלין] תידחלי M | ייי בקל צלותיה דטליא] מימריה דייי בקלא דטלא M | ביה] תמן M || 18 טולי] סבי M | ותוקפ[י]] text ותוקפו;: ותוקיפי M | ידיך] ידך I || 19 ייי] ממריה דייי M | עיינה] עיי[ני]ה I | דמיין] דמִים M , זיקא מיא] מים [קרוותא leg] קרבתא M || 20 ייי עם טליא] בסעדא דטלא מימריה דייי M | מתילף מרמי] ילף רמי M | בקשתא] נגיד בקשתא M || 21 ונסבת] ואסבת M || 22 ייי] מימריה דייי בסעדך M | דאת] די [את] I || 23 וכדון ... דעבדת] וכדו קיים לי בשבועה בשם ממריה דייי הכא דלית את משקר לי בברי ולא בבר ברי כחסדא דקושטא M | די עבדת] דע' I | די אתותבת] דאתו[תבת] I; עבדת] די [leg? וקושטא] M | די] אותבת M || 24 הא ... ואקיים] אנא משתבע ומקיים M.

25 ואוכח אברהם ית אבימלך על עיסק בירא דמיא דגזלו עבדוי
דאבימלך:
26 ואמר אבימלך לא ידעית מן עבד ית פתגמא הדין ואף את לא
תנית לי ולחוד אנא לא שמעת ארום אלהי[ן] יומא הדין:
27 ונסב אברהם ען ותורין ויהב לאבימלך וקיימו תריהון קיים:
28 ואקים אברהם ית שבעתי אמריא דענא בלחודיהון:
29 ואמר אבימלך לאברהם מה אינון שבעתי אמרתא האילן דאקימת
לבלחודיהון:
30 ואמר ארום ית שבעתי אמרתא תסב מן יד[י] מן בגלל דתהוון
לי לסהדו ארום חפירית ית בארה הדא:
31 על כן קרא שמה דאתרה ההוא באר שבע ארום תמן קיימו תריהון
קיים:
32 וקיימו קיים בבאר שבע וקם אבימלך ופיכל רב חילוותה וחזרו
לארעהון לפלשתאי:
33 ונצב אברהם פרדס בבאר שבע ויהב בגויה מזון לעובריא והווה
כד אכילין ושתין הוון בעין למיתן ליה אדמי מה די אכלו ושתו
והוה אמר להון מן דאמר והוה עלמא אתון אכלין ולא הוון
זעיין מן תמן עד זמן דהוה מגייר יתהון ומילף יתהון למיתן שבחא
למרי עלמא ופלח וצלי בשם מימרי[ה] דייי אלהה דעלמא:
34 ואיתותב אברהם בארעהון דפלשתאי יומין סגין:

25 ואוכח] והוכח M | בירא] באירא M | דגזלו עבדוי] די חפרו יתה
ע[בדוי] M || 26 לא ידעית] לית אנא ידע M | ad finem v ... ואף את]
M ואוף את לא חוית לי ואוף אנ[א] [M אנת] לא ידעת עד זמן יומא הדין |
אלהי[ן] textus !אלהים || 28 ואקים] ואקיים M | אמריא] אמרי M ||
לבלחודיהון] I די [אקימת] | דאקימת] M האיליין | האילן] M הנון | אינון] 29
לבלחודי]הן] I || 30 יד[י] text !ידו | דתהוון] [ד]תהווי M || 31 באר
שבע] [בע] בארה דש[בע] M || 32 בבאר שבע] [בע] בבארה דש[בע] M | לפלשתאי]
דפ[לשתאי] I || 33 usque ad finem v ... בבאר שבע] בבאירה דשבע
ואתקן בגוה מאכל ומשקה לעבורייה ולתהומייא ומן דהוון אכלין ושתיין הוו בעין
למיתן לה טימי מה דאכלו ושתין עני אבונן אברהם ואמ[ר] להון צלון קדם אבוכון
דבשמייא דמן דידיה אכלתון ומן דידיה שתתון לא הוון זייעין מן תמן דהוה
מגייר יתהון בשם ממריה דיי׳ אלהא דעלמא M | לעובריא] leg prob לעבוריא |
מן תמן] מתמן I | למרי] למן דברא M || 34 בארעהון] בארעא I.

CAPUT XXII

1 והוה בתר פתגמיא האלין וייי נסי ית אברהם בנסיונה עשיריה
ואמר ליה אברהם עני אברהם בלשן בית קודשא ואמר ליה
אברה[ם] הנני:
2 ואמר דבר כען ית ברך ית יחידך די רחמת ית יצחק ואזל לך
לארע טור מוריה וקרב יתה תמן לעלה על חד טוריה דאמר לך:
3 ואקדם אברהם בצפרא ושווי ית חמרה ודבר ית תרין עולימוהי
עמיה וית יצחק בריה ופצע קיסין לעלה וקם ואזל לאתרא די
אמר לה ייי:
4 ביומא תליתיה ונטל אברהם ית עיינוי וחמה ית אתרה מן רחיק:
5 [ואמר] אברהם לעולימוי תבו לכון הכא גב חמרא ואנא ורביה
נמטי עד הכא ונצלי ונחזור לוותכון:
6 ונסב אברהם ית קיסיא דעלתא ושוי על יצחק בריה ונסב בידיה
ית אשתא וית סכינא ואזלו תריהון כחדא בלבה שלמה:
7 ואמר יצחק לאברהם אבוהי ואמר אבא ואמר הנני ברי ואמר
הא אשתא וקיסייא ואן הוא אמרה לעלתה:
8 ואמר אברהם מן קדם ייי אזדמן לה אמר לעלתה ואן לא את
הוא אמרא דעלתא ואזלו תריהון כחדא בלבה שלמה:

22 1 וייי] וממריה דייי M || 2 דבר] סב M | יחידך] [יח]דייך M | מוריה] + די יתבני בית מקדשא M | דאמר] דתמן עתיד M | די [אמר] I || 3 עולימוהי] [עולי]מוי I | ופצע] וקטע M | די אמר] דא[מר] I | ייי] [דייי] ממריה M || 4 תליתיה] [תלית]אה I | מן רחיק] מר[חיק] I || 5 [ואמר] M || ונצלי] ונצלייה M | ורביה] וטלייה M | לעולימוי] לתרין עולמוי M | N < בלבה שלמה] בלב שפי M || 7 אבוהי] אבוי I | הנני] הא אנא M | וקיסייא] והא קיסייא והן הוא M || 8 אמר] מן קדם ייי אזדמן לה אמרא ממריה דייי יזדמן לה אימרא M | ואן לא את הוא] ואת הוא I | בלבה שלמה] בלב שפי M.

9 ואתון לאתרה די אמר ליה ייי ובנה תמן אברהם ית מדבחא וסדר
ית קיסייא ועקד ית יצחק ברה ושוי יתיה על מדבחא לעיל
מן קיסייא:
10 ופשט אברהם ית ידיה ונסב ית סכינא למיכוס ית יצחק בריה
ענה יצחק ואמר לאברהם אבוהי אבא כפות יתי יאות דלא נבעוט
יתך ויתפסיל קרבנך מנך ונדחי לגובה דחבלא בעלמא דאתי
עיינוי דאברהם הוויין בעייני דיצחק ועייני דיצחק הוויין משוטטן
במלאכי מרומא אברהם לא הוה חמא יתהון בה בשעתא נפקת בת
קול מן שמייא ואמרת אתון חמון תרתין יחידיין דבעלמי חד
נכס וחד מתנכס דנכס לא מעכב ודמתנכס פשט צואריה:
11 וקרא ליה מלאכא דייי מן שמיא ואמר אברהם אברהם ואמר הנני:
12 ואמר לא תפשוט ידך ברביה ולא תעבד ליה כל מן דעם ארום כדון
ידעת ארום דחל מן קדם ייי את ולא מנעת ית ברך ית יחידך מני:
13 ונטל אברהם ית עינוי וחמה והא דכר חד באילנא [מסבך] בקרנוי
ואזל אברהם ונסב ית דכרא וקרב יתה לעלה תחות בריה:

| I גבי + [על | M ממריה דייי [ייי | I דא[מר] [די אמר | M ואתו [ואתון 9
בשעת צערי נפרכס [נבעוס ... 10 || M מעילווי קסייא [לעיל מן קיסייא
| M ונערבבה וישתכח קרבנן פסיל ונהוי חייב מנך בידי שמיא עיינוי דיצחק
יצחק הות + [מרומא | I הוון [2.° הויין | I לע[למא דאתי] [בעלמא דאתי
| M תרין [תרתין | I ברת קל [בת קול | I ביהי [בה | M [הוה leg] חמי יתהון
צדיקין לעלמא חד נכיס וחד מתנכיס דנכיס לא חאיס [דבעלמי ... ודמתנכס
ענה אברהם בלשן בית קדשא ואמ[ר] [אברהם [2.° ואמר 11 || M די מתנכס
[יחידך | M מנדעם ;I מן [דעם] [מן דעם | M על טלייה [ברביה 12 || M
מסבך בקרנוי [בקרנוי | M ex sumitur ;N < [[מסבך] 13 || I [יחי]דייך
M | תחות] חלף M.

14 ופלח אברהם וצלי בשם ממריה דייי ואמר בבעו ברחמין מן
קדמיך ייי כלא גלי וידיע קדמיך דלא הווה בלבי פלגו בזמנא
קדמיא דאמרת לי למקרבא ית יצחק ברי למעבד יתה עפר וקטם
קדמיך אלא מן יד אקדמית בצפרא ואקדמית ועבדית מימריך
בחדוה וקיימית ית גזרתך וכדון כד יהוון בנוי קיימין בשעת
עקתא תהווי מדכר עקדתיה דיצחק אבוהון ושמע בקל צלותהון
ועני יתהון ומשיזב יתהון מן כל עקא דעתידין דריא דיקומון
מבתרה למיהוי אמרין בטור מקדשא דייי דקרב אברהם ית יצחק
ברה ובטורא הדין אתגליית עלוי איקר שכינתיה דייי:
15 וקרא מלאכה דייי לאברהם זמן תניינות מן שמיא:
16 ואמר בשם ממריה קיימת אמר ייי ארום חלף דעבדת ית פתגמא
הדין ולא מנעת ית ברך ית יחידך:
17 ארי מברכה אברך יתך ומסגיא אסגי ית בנך ככוכבי שמיא
וכחלא די על גף ימא וירתון בניך ית קירי בעלי דבביהון:
18 והתברכון בזרעיתיך כל אומיא ד[אר]עא חלף די שמעת בקל
ממריה:
19 ותב אברהם לוות עולימוי וקמ[ו] ואזלו כחדא לבאר שבע ושרא
אברהם בבאר שבע:

1.°, קדמיך | M את הוא ייי דחמי ולא אתחמי כלא [ברחמין ... כלא 14
| M בשעתא דא[מרת] [בזמנא קדמיא דאמרת ; I, 1.°, 2.°, 3.° [קד]מך [2.°, 3.°
ברך קדמוי [קדמיי leg] ובמניין [ברי ... מן יד אקדמית | M קרב [למקרבא
כד יהוון ... | M פיקודך ותטרית ית גזרתך [מימריך ... גזרתך | M אקד[מית]
בבעו ברחמין מן קדמיך ייי אלהים כד יהוון בנוי דיצחק עלך [דקרב אברהם
בשעת אנקי תהווי מדכר להון עקידתא דיצחק אבוהן ושרי ושבק לחוביהון
ומשיזב יתהון מן כל עקא ברם עתידין הינון דריא ועתידין למקום למהוון
| I עקא [עקתא | M [למהווי leg] אמרין בטור בית מקדשא דייי קרב אברהם
[מבתרה | I דמיקום [דיקומון | I מכל [מן כל | I וש[יזב] [ומשיזב | I לקל [בקל
די [עבדת] [דעבדת | M כדין [חלף 16 || I די [קרב] [דקרב | I מן [בתרה]
I; דעל [די על | M זרעיית בנך [בנך | אר[ו]ם [ארי leg prob 17 || I
בזרעיתיך ... 18 || M וירתון זרעיית בנך [וירתון בניך | M דאית [על]
[חלף | N ;דעראעא [ד[אר]עא | M בזורעית בניך כל אומה דא[רעא] [ד[אר]עא
[ואזלו כחדא לבאר שבע | N וקמן [וקמ[ו] | M וחזר [ותב 19 || M חולף
M. והלכו כחדא לבארה דשבע

20 והווה בתר פתגמיא האלין ואתני לאברהם למימר הא ילדת
מלכא אף היא בנין לנחור אחוך:
21 ית עוץ בוכרה וית בוז אחוי וית קמואל אבוי דארם:
22 וית כשד וית חזו וית פלדש וית ידלף וית בתואל:
23 ובתואל אוליד ית רבקה תמניא אלין ילדת מלכה לנחור אחוי
דאברהם:
24 ולחינתיה ושמה ראומה וילידת אף היא ית טבח וית גחם וית
[תחש] וית מעכה:

CAPUT XXIII

1 והוון חייה דשרה מאה ועשרין ושבע שנין שני חייה דשרה:
2 ומיתת שרה בקרתהון דארבעתי אבהתא היא חברון בארעא דכנען
ואתה אברהם למספדא לשרה ולמבכי עלה:
3 וקם אברהם מעלווי אפי מיתה ומליל עם בנוי דחת למימר:
4 אנה דייר ותותב אנה עמכון הבו לי אחסנו דקבורה עמכון ואקבר
מתי מן קדמיי:
5 ועניין בנו[י] דחתאה ית אברה[ם] למימר ליה:
6 קבל מנן רבונן רב מן קדם ייי את בינינן בבית שפר קברינן
קבר ית מתך גבר מנן ית קבריה לא יכלה ממך מלקבר מתך:

20 אף] לחוד M | Incipit novus scriba [D] pro variis lect, D non indicat circellis locum adnex variis lect || 21 אבוי דארם] אבוהון דארמאי M || 23 אלין] אליין M || 24 ולחינתיה] ופלקתיה M | גחם וית [תחש]] prob text corrupt: גחם bis: in 1.° ג vid in ת mutat; גחם ואת תחש TM.

23 2 דארבעתי אבהתא היא] היא [leg c 440 דגיבי'] דגבורייה M | ולמבכי עלה] ולמבכייה יתיה M || 4 אנה 1.°] prob del | אחסנו דקבורה] אחסנות קבר M | קדמי] [leg קודמיי] קודמוי M || 5 בנו[י]] בנו N sed prob י superp in text || 6 רב מן] הא רב ושליט מן M | בבית שפר ... קבר] בקבר טוב קב[ר] M | גבר מנן ... מלקבר מתך] desider haec ult pars v quae invenitur in fine v 11.

7 וקם אברהם ושאל בשלמיהון בנימוס ארעא דבני חת:
8 ומליל עמהון למימר אם ברעות נפשכון למקבר ית מתי מן קדמי
קבילו מני ובעון לי מן עפרון בר צוחר:
9 ויזבן לי ית מערת כפילה די בסייפיה [ד]חקליה בכסף שלים
יזבן יתה לי ביניכון לאחסנו דקבורה:
10 ועפרון הוי שרי בגו בנוי דחת וענה עפרון חתייה עם אברהם
במשמעהון דבנוי דחת לכל עללי תרע קרתיה למימר:
11 לא רבוני קבל מני חקלא יהבית לך ומערתא דביה לך אתן יתה
לקבל בנוי דעמא יהבית לך קבר מתך:
12 ואשתטח אברהם קדם עמא דארעא:
13 [ומליל עם עפרון] במשמעהון דעמא דארעא למימר לחוד אן לווי
את מקבל מני הא יהבית כספא דחקלא קבל מני ונקבר ית מתי תמן:
14 וענה עפרון ית אברהם למימר ליה:
15 רבוני קבל מני ארעא דארבע מאה סלעין דכסף ביני ובינך
מה היא חשיב וית מתך קבר:

7 Versus 7-11 bis in textu prostant: post v 11 incipit ultima pars v 6 et denuo vv 7-11. Textus est unus et idem. Variae lect fere eaedem. Variae lect *bis* a novo scriba [E] videntur script | אברהם ... חת] ואודי בשלמיהון] M ושבח לעמיה | [לעמא in textu *bis*] דארעא קדם בנוי דחת בשלמהון N *bis* || 8 למקבר; למיקבר in textu *bis*] למקבר M 1.°, M *bis* | די] M *bis* || 9 ופייסו עלי M; ופייסו עליה לע[פרון] [ו]בעון לי מן עפרון לאחסנו דקבורה] *bis* 1.° N < ד] [ד]חקליה | M *bis*; Ṃ דאית ליה דאית M בתחומיהון דבנוי] בגו בנוי 10 || M *bis* לאחסנת קבר; M לאחסנות קבר | M דאית ביה] דביה | M בבעו + [רבוני 11 || M *bis* בתחומהון דבנוי; אתן יתה לקבל בנוי דעמא יהבית לך קבר מתך] sic ult pars v 11 *bis* quae in v 11 1.° ita se habet אתן יתה לך קבר מתך לקבל יהב יתה לך קבר מתך | M 1.°; קדם בני עמא אתן יתה לך אזל קבר [לקבל בנוי דעמא יהבית לך קבר מתך M *bis* קדם בני עמי אתן יתי לך אזל קבר || 13 [ומלל עם עפרון] [< N | M ואקבור [ונקבר | M בבעותי קבל מני יתיה [קבל מני | Ex hoc v denuo scriba [D] pro variis lect || 14 וענה] עני M sed fort leg עם loco ית text || 15 קבל] קב[ל] בבעו M | ארעא] ארע דעבדא M | ובינך מה היא חשיב וית] ובינך מה היא וית M.

16 ושמע אברהם לעפרון ותקל אבר[ה]ם ית כספא דמלל במשמעהון
דבנוי דחת ארבעין מאה סלעין דכסף עברין בכל אתר מתקבלין
בכל פרקמטיא:
17 וקמת חקלת דעפרון די בכפילה די קדם ממרא חקלא ומערתא
דביה וכל אילנא די באפיה [ד]ברא די בכל תחומא מן חזר חזור:
18 לאברהם לקנין לקבל בנוי דחת לכל עללי תרע קרתיה:
19 [ומן בתר כדין] קבר אברהם ית שרה אתתיה במערתי חקל כפילא
די כל קובל מן ממרא היא חברון בארעא דכנען:
20 וקמת חקלא ומערתא דביה לאברהם לאחסנות דקבורה מן לות בנוי
דחת:

CAPUT XXIV

1 ואברהם סאב ועל ביומיא וממריה דייי ברך ית אברהם בכלא:
2 ואמר אברהם לעבדיה סבא דביתיה דתפיס בכל מה דליה שוי
כען ידך תחות ירכי:

16 אבר[ה]ם] אברם N; + לעפרון I | בכל] לכל בכל אתר מתקבלין
די 17 || πραγματεια = פרקמטיא] | M פתר (patera) ומתקבלין לכל
די באפיה | מימרא! in text ממרא] | M דאית כלוקבל ממ[רא] [קדם ממרא
מן] | M דאית בחקלא דאית בכל תחומא חזור חזור [[ד]ברא ... חזר חזור
in text ומן מן! ⁝ 19 [ומן בתר כדין] [desider in text qui tantum habet
| במערתא = במערתי vel forte במערת ד leg prob במערתי] | TM ואחר כן
דביה ... 20 || in text! מימרא ממרא] | M דאית כלוקבל די כל קובל]
דאית בחקלא דאית בכל תחומא חזור חזור ... דאית כלוקבל [ממרי] [דקבורה
לאחסנת קבר M: except לאחסנת קבר, caetera vid repet var lect v 17 |
לאחסנות] לאחסנת M (v praecedentis) ! Ex hoc v iterum scriba [E] qui
non adhibet circellos nec indic varias lect I.

24 2 ואמר אברהם] id M | דתפיס] [leg שליטא] טלישא M | דתפיס ...
דהוה שליט בכל מה דאית ליה] דלית M.

3 ואשבע יתך בשם ממריה דייי אלהא דשמיא הוא אֱלהא דשליט
על ארעא דלא תסב אתא לברי מן בנתהון דכנעָנאי די אנא
שרא ביניהון:
4 ארום אלהן לארעי ולילדותי תזיל ותיסב אתה לברי ליצחק:
5 ואמר ליה עבדא מה דלמה לא תצבי אתתא למיתי בִתרי לארעא
הדא הא מחזרה אחזור ית ברך לארעא דנפקת מן תמן:
6 ואמר ליה [אברהם] אזדהר לך דלא תחזר ית ברִי תמן:
7 ייי אלהא דשמיא די דבר יתי מן בייתא דאבא ומן ארְעא תלדוותי
ודי מלל עמי ודי קיים עמי למימר לבניך אתן ית ארעא הדא
הוא ישלח מלאכא דרחמין קדמך ותיסב אתה לברִי מן תמן:
8 ואין לא תצבי אתתא למיתיה בתרך ותזדכי מן שְבועתי הדה
לחוד ית ברי לא תחזור לתמן:
9 ושוי עבדה ית ידה תחות קיימה [ד]אברה[ם] רבוניה ואשבע
ליה על עסק פתגמא הדן:
10 ונסב עבדא עשרה גמלין מן גמלוי דרבוניה וכל שפר
דייתיקא דריבותיה עמיה וקם ואזל לארעא נהרים לקרתא דנחור:

3 ואשבע יתך] id M, sed verba in unum conflata: ואשבעיתך! | הוא אלהא ... על ארעא] ואלוה׳ דארעא M | די אנא] דא[נא] I || 4 ולילדותי] ולתלודתי M [leg לתלדוותי] || 5 מה דלמה] דל[מה] M || 6 [אברהם]] < N | תמן] לתמן M || 7 עמי 2.°] + בשבועה M | מן תמן] מת[מן] I | Variae lect vv 7-12*a* a nov scriba [F] qui indic circellos (non semper) et I. Quaed variae lect M sunt extra debit loc || 8 בתרך] antepon מן M | ותזדכי] ותהוי זכאי M | מן שבועתי] מש[בועתי] I || 9 קיימה] complend prob קיימֵא ירך ut in M ¦ [ד]אברה[ם]] text corrup ואב׳ | ואשבע] ואשתבע I | ואשבע ליה עַל] וקיים ליה בשבועה על M || 10 מן גמלוי] מג[מלוי] I | דרבוניה] + מלוויתיה M | וכל] דכל I | וכל שפר ... דריבוניה] ואזיל וכל שפר טוב אפותיקי דריב[ותיה] M | דריבוניה 2.°] + ? יזדמן M sed prob notula pertinet ad v 12, ad verb יזדמן | עמיה] בידי[ה] M | דייתיקא] אפותיקא = ἀποθήκη M Ps.

11 וארבע גמליא לבר מן קרתא על בארא דמיא לעדוני רמשא בשעתא דנפקן מל[יי]תא:

12 ואמר ייי אלהה דרבוני אברהם יזדמן לי כען קדמ[י]י יומא הדין ועבד חסד עם רבוני אברהם:

13 הא אנא קיים מעתד על עניא דמיא ובנתהון דעמא דארעא נפקן לממלי מיא:

14 ותהוי רביתה די אימר לה ארכיני כען קולתיך ואשתי ותימר שתי ואף לגמליך אשקי יתה זמנת לעבדך ליצחק ובה אדע ארום עבדת חסד עם רבוני:

15 והוה הוא קדם עד לא אשלם לממללא והא רבקה נפקת די אתיילדת לבתואל ב[ר] מלכה אתתא דנחור אחוי דאברהם וקולתה על כתפה:

16 ורביתה שפירת חיזו לחדא בתולה וגבר לא חכים יתה ונחתת לעיינה ומלת קולתה וסלקת:

17 ורהט עבדא לקדמותה ואמר אשקיין יתי כען מן קלתיך:

18 ואמרת שתה רבוני ואוחיית ואחתת קולתה על ידה ואשקיית יתה:

19 ואשלמ[ת] למשקייה יתה ואמרת אף לגמלך אמלא עד זמן ישלמון למישתי:

11 מן קרתא] מק[רתא] I | בארא] text corrupt בארעא | על בארא]
לבאירה M | לעדוני] לעדן M ; מל[יי]תא] מלוותא N || 12 יזדמן] אז[דמן] I;
זמן M; prob huc pertinet יזדמן v 10: cf variae lect v 10 | קדמ[י]י] [
ימרי N | הדין] דין I | ועבד חסד] ותעבד חסד וקשוט M | Variae lect M et
valde rar I a scriba [E] a v 12*b*-35; desiderantur circelli || 13 מעתד]
מאתד M | עניא] emend prob עינא c TM O Ps | דארעא נפקן] דקרתא
דנפקן M | נפקן] leg נפקן || 14 אימר] אמר N | ואף] ולחוד M | אשקי
יתה] אנה משקייה יתה M | זמנת לעבדך] זמן [לעבדך] M 1.°; לע[בדך] דזמן
M 2.° | חסד] + וקשט M || 15 אשלם לממללא] אשלם למללא M |
אתיילדת] מת[יילדת] M; היא אתיילדת M | ב[ר] בת in text || 16 חיזו]
חזיו I; חזוו M | ומלת] ומילת M | וסלקת] וסלקתו N! || 17 אשקיין]
אשקי M | מן קלתיך] מים מן קולתיך M || 18 ואוחיית] חרזת M | יתה]
יתיה I || 19 אף לגמלך] לחוד לגמלך M | אמלא עד] אשקי עד M | זמן]
+ די M | ישלמון] דיש[למון] I.

20 ואוחיית ופנית קולתה לגו מורכיון ורהטת תוב לבֵאירה למימלי ומלת לכל גמלוי:

21 וגבר הוה שתי ומסתכל בה שתק למידע הא אן אצלח ייי אורחה או לא:

22 והוה כד אשלימו גמליא למשתי ונסב גברא ק[די]ש דדהב טבע מתקלה ותרין שרין על ידה מן עשרה דדהב מתְקלהון:

23 ואמר ברת מן את תניין כען לי האית בביתה אתר לנן למבתה:

24 ואמרת לה ברת בתואל אנה בר מלכה די ילדתְ לנחור:

25 ואמרת לה אף תבן אף כסה סגין עמן ואף אתר למבתה:

26 ועקד גברא ואודי ושבח לשמא דייי:

27 ואמר בריך הוא ייי אלהא דדיבוני אברהם דלא שבק חסדה וקושטה עם ריבוני אנא באורחא דבר יתי ייי בֵבייתיה דאחוי דרבוני:

28 ורהטת רביתה בביתה דאחוי דרבוני דאמה ותניית ית כל פתגמיא האלין:

29 ולרבקה אח ושמה לבן ורהט לבן לוות גברא לברה לעיינה:

30 והוי כדי חמה ית קדשא וית שיריא על ידה [ד]אחת[ה] וכדי שמע ית מילי דרבקה אחתה למימר כדין מלל עמִי גברא ואתא לוות גברא והא הוא קיים על גמליא על עיינא:

| M עוד [תוב | M חרזות ואחתת קו[לתה] [ואוחיית ופנית קולתה 20
|| N קודש [ק[די]ש | M כיון דא[שלימו] [כד אשלימו 22 || M ואשקיית [ומלת
| !לנן in text [לנן | M דאבוך + [בביתה | I הא [האית | M חרין [תניין 23
לן לחוד [עמן ואף | 1.°, 2.° M לחוד [1.°, 2.° אף 25 || M למכונה [למבתה
[עם ריבוני | M די לא [דלא 27 || M קדם ייי [לשמא דייי 26 || M
| M ותנית [ותניית 28 || M מימרָ דייי [ייי | id M [דבר | M מן לוות רב[וני]
in text [אח 29 || M בפתגמ[יא] האליין [כפ' ... leg] [ית כל פתגמיא האלין
[והוי כדי חמה 30 || M; cf v 30 על עיינ[א] דמיי[א] [לעיינה | M אח ;!אחוי
ידי אחתי וכיון [ידה [ד]אחת[ה] וכדי שמע | id M [קדשא | M והוי כיון דחמה
[עיינא | M רבקה [דרבקה | !אחתת text corrupt [[ד]אחת[ה] | M דש[מע]
+ דמיא M.

31 ואמר עול בריכה דייי למה כען את קיים לברא והא אנא פניית ביתה מן פלחנא נכראה ואתר לגמליא:

32 ועל גברא לגו ביתא ושרא גמליא ויהב תבן וכסה לגמליא ומיין למסחיה רגלוי ורגלי גבריא דעמיה:

33 ושוו קדמוי למיכל ואמר לית אנה אכל עד זמן דאמלל מליי ואמר מלל:

34 ואמר עבדא דאברהם אנה:

35 וייי ברך ית ריבוני לחדא ותקף ויהב לה ען ותורין וכסף ודהב ועבדין ואמהן וגמלין וחמרין:

36 וילדת שרה אתתיה דריבוני בר לריבוני מן בתר די סאב ויהב לה ית כל מה די ליה:

37 ואשבע ית ריבוני למימר לא תסב אתה לברי מן בנתהון דכנעניי די אנא שרי בארעהון:

38 ארום אלהין לביית[ה] דאבא תיזל ולוות זרעייתי ותיסב איתה לברי ליצחק:

39 ואמרת לריבוני מה דלמא דלא תיתי אתתא בתריי:

40 ואמר לי [ייי] די פלחת קדמוי בקושטא ישלח מלאכיה קדמיך ויצלח ארחך ותסב אתה לברי מן זרעיתי ומן ביתיה דאבא:

31 עול] + כען M | והא אנא ... לגמליא] ואנה פניית ביי[תה] פניית ית [= יתיה?] לפל [פלחנא?] מן תלת אתקנית עבידן קשיין [ordo invert] דהוון קיימין בגווה מן פולחנא נכראה ומן גלוי ערייתא ומן שפיכות דם זכאי ואתרא אתקינת לגמליא M || 32 ביתא] ביתה M | ושרא] + וממי I | גמליא] זממין דגמלין דהוון זמימי באורח דלא למיכל מן גזילא M || 33 דאמלל] די נמלל פתגמ[י] ואמ[ר] ליה ממלל M | דאמלל ... מלל] דאית[מלל] M || 35 דייי] ומימרי[ה] דייי M || 36 בר] ביר M | בתר די סאב] בתר סיבתא M | די ליה] דאית ליה M; Variae lect M et (raro) I abhinc a nova manu [G]. Desiderantur circelli || 37 לא ... בנתהון] ברם די לא הן בנייתיה M || 38 ארום ... תיזל] ואזל M || 39 דלא תיתי אתתא בתריי] דלמא [...?] רביה [מ vid delet] אית למיתי מן בת[רי] M || 40 [ייי]] Desider in text; דייי] ממרי[ה] M | מלאכיה] מלאך M | ארחך] באורחתך M.

41 בכדן תזדכה משבועתי ארום תיתי לוות לזרעייתי ואן לא יתנון
לך ותהוי זכיי מן שבועתי:
42 ואתית יומא דין לעינא ואמרית בבעו ברחמין מן קדמיך ייי אלהא
דריבוני אברהם אם ברעות קדמך למצלחה ארחי דאנא מהלך עלה:
43 הא אנא קיים מעתד על עיינא דמיא והא רביתה דנפקי לממלי
ואמרת לה אשקיין יתי קליל מיין מן קולתיך:
44 ותימר לי אף את שתי ואף לגמליך אמלא היא אתתא די זמן ייי
לברה דריבוני:
45 אנה קדם עד לא אשלמת לממללה עם לבי והא רבקה נפקת וקולתה
על כתפה ונחתת לעיינה ומלאת ואמרת לה אשקיין ית[י] כען:
46 ואוחיית ואחתת קולתה מעלוה ואמרת שתה ואף לגמליך אשקי
ושתית ואף גמליא אשקיית:
47 ושאלית יתה ואמרת לה ברת מן את ואמרת ברת בתואל בר נחור
די ילדת לה מלכה ושוית קדשה על בית אפיה ושריה על ידה:
48 ועקדת ואודת ושבחת לשמה דייי וצליית קדם אלהה דריבוני
אברהם דדבר יתי באורחא דקושטא למסבה ית ברת אחוי דריבוני
לברה:
49 וכדון אן ברעתכון למעבד חסד וטבו עם רבוני תנון לי ואן
לא תנון לי ואסטי לימינא או לשמאלה:

| M בכך [בכן leg prob] תהוי זכה מן [שבועתי] [בכדן ... משבועתי 41
42 || M תיעיל [תיעול leg] לות [תיתי לוות | I מן ש׳ [משבועתי ׀ I בכן [בכדן
| M די אלה[ה] [קדמך? | M הדין על עיינ[א] דמיא ואמרי[ת] [דין לעינא ואמרית
לממלי ... מיין 43 || M את כען מצלח באורח[י] די אנה [למצלחה ... דאנא
למללה [לממלה corr] ואמר לי [לה leg] אשקה יתיה [יתי leg] כען קליל [מן
ואף לגמליך | M לחוד [אף | M [ו]תהוי [אמרת] [ותימר 44 !! M מים מן
[ית[י] | M למיה [לעיינה 45 || M ולחוד לגמלך אשק[ה] היא [אמלא היא
| M מן עלוה [מעלוה | M [ו]אוחתת [ואחתת | M חרזת [ואוחיית 46 || N ית
ואקדת ואודית [ועקדת ... אלהה 48 || M לגמליא [גמליא | M ולחוד [ואף
למיסב ית ברתי [למסבה ... אחוי | M ושבחת קדם ״ וברכת ית ״ אלה[ה]
תנון | M וכדו אין אתון עבדין חסד וקשוט [וכדון ... וטבו 49 || M דאחוי
M. חוון ואסטי על [לי ואסטי לי

50 ועניין לבן ובתואל ואמרין מן קדם ייי נפק פתגמא לא נכל לממללא עמך טב או ביש:

51 הא רבקה קדמיך דבר ואזל ותהוי אתא לבריה דריבוני היך מה דמלל ייי:

52 והוה כד שמע עבדא דאברהם מליהון ואודי ושבח לשמה [ד]ייי כנימוס ארעא:

53 ואפיק עבד[א] מנין דכסף ומנין דדהב ולבושין ויהב לרבקה ודורון יהב לאחיה ולאמה:

54 ואכלו ושתו הוא וגובריא די עמיה וביתו וקמו בצפרא ואמרו שלחו יתי לוות רבוני:

55 ואמר אחוה ואמה תשרי רביתי עמן תרין יומין או עשרה יומין ומן בתר כדן תיזיל:

56 ואמר להון לא תשהון יתי וייי הצלח באורחי שלחו יתי ואיזיל לוות ריבוני:

57 ואמרו נקרי לרביתה ונשאל ית פמה:

58 וקראן לרבקה ואמרן לה הא תזלין עם גברא הדין ואמרית אזיל:

59 ושלחו ית רבקה אחתהון וית מיינקתה וית עבדא דאברהם וית אנשוי:

אזדמן פתגמ[א] לית אנה יכיל למללא [נפק ... או ביש | M ועני[ן] [ועניין 50
| דריבונך leg prob [דריבוני | M דבור [דבר 51 || M עמך ביש או טב
[ואודי : M כיון דשמע [כד שמע 52 || M די מלי[ל] מימרי[ה] דיי' [דמלל ייי
[דורון 53 || M קוד[ם] יי' לשמה ייי; text [לשמה [ד]ייי | M ואודי' [sic]
ואביתו [וביתו | M דהון [די | M ושתון ;I [ו]אשתון [ושתו 54 || *δώρον* =
M: [יומי] דשתא שלמא או עשר ירחי[ן] יומין [תרין ... או עשרה יומין 55 || M
|| M ואזיל [ואיזיל 56 || דשתא sed prob ult verb יומין transf ante
וית רבית[ה] [וית] [וית מיינקתה ... עבדא 59 || M את אזלה [תזלין 58
טבירי' [טבריא leg] [אנשוי | M פדגוגתא (*παιδάγωγος*) [וית אליעזר עבדא
דהוה תמן M.

60 ובריכו ית רבקה ואמרין לה ברם עד כדון אחתן הויית ברם
מן הכא ולהלא את אזלה ומדבקה לה לגברא חסידא ומניך יקומון
אלפין וריבון וירתון בניך ית קרוי בעלי דבביהון:
61 וקמת רבקה ורביתה ורכבין על גמליא והלכין בתר גברא ונסב
עבדא ית רבקה ואזל:
62 ויצחק הוי אתי מן בית מקדשא [מדר' leg] דשם רבה לבארה
דאתגלי עלי קיים כל עלמא והוא הוה שרי בארעא דרומה:
63 ונפק יצחק למצלוייה באפיה ברא לעדוני רמשא ונטל עיינוי
וחמה והא גמלין אתין:
64 ונטלת רבקה ית עיינה וחמת ית יצחק ואתרכנת מעלוי גמלא:
65 ואמרת לעבדא מן הוא דא גברא דאתי באפיה ברא לקדמותן ואמר
עבדא הוא ריבוני ונסיבת רדידה ואתכסיית ביה:
66 ותני עבדא ליצחק ית כל פתגמא [ד]עבד:
67 [ואעל יתה] יצחק למשכנה דשרה אמה ונסב ית רבקה והות לה
לאתה ורחם יתה ואנחם יצחק מן בתר דמיתת שרה אמיה:

60 [ו]אמרו לה עד כדון הויית אחת[ן] כדון את אולה [ואמרין ... וריבון
[ל]מזדווגה בההי' [בההוא leg] צדיק[א] יהי רעווא דמניך יפקו[ן] אלפין ורבבן
ורבבי [ורבבן ?leg] דמלאכן [וריבון ... בעלי | I ומינך [ומניך | M אוכלסין צדיקין
[ורביתה ורכבין על 61 || M צדיקין וירתון זרעיית בניך ית קורוי דבע[לי]
דאתגליית [דאתגלי ... והוא 62 || M ואזלו [ואזל | M וטלייתא ורכבי על
עלוי; Gn 25, 11 leg c 110, 440 Nu [עלי | M עלוי יקר שכינתי[ה] דיי' והוא
text [ריבוני | M דמהלך [דאתי 65 || I לעדן [לעדוני 63 || עלה
[[ד]עבד 66 || M 2.° ואתעטפת; 1.° M ואתצמצמת [ואתכסיית | ריבוניה
בתר דמיתת | desider in text [[ואעל יתה] 67 || לעבד! text corrupt
[שרה בתר מתת דשרה M | In M dext huj v adest notula cuj loc non
deteg זהו ² עובדך.

CAPUT XXV

1 ואוסף אברהם ונסב אתה ושמה קטורה:
2 וילידת ליה ית זמרן וית יקשן וית מדן וית מדין וית ישבק וית שוח:
3 ויקשן אולי[ד] ית שבא וית דדן ובנוי דדן הוון תגרן ואמופרין
וראשי אומין:
4 ובנוי דמדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה כל אלין בנוי
[ד]קטורה:
5 ויהב אברהם ית כל מה די ליה ליצחק:
6 ולבני לחינתי די לאברהם יהב אברהם דורון ושלח יתהון מעלוי
יצחק בריה עד הווה בחיין קדמיין לארעא מדינחא:
7 [ואלין יומי] שני חייא [ד]אברהם די חייה מאה ושבעין וחמש
שנין:
8 וסאף ומית אברהם בשיבו [ט]בא סב ושביע ואתכנש לוות עמיה:
9 וקברו יתיה יצחק וישמעל בנוי במערתא כפילא בחקלא דעפרו[ן]
בן צחר חתיה די כל קובל ממרא:
10 חקלא די זכי אברהם מלוות בנוי דחת תמן אתקבר אברהם
ושרה אתתיה:
11 והוה מן בתר דמית אברהם וברך ייי ית יצחק ברה ויתב יצחק
בבארה דאתגלי עלה קיים כל עלמיא:

25 1 קטורה] + היא הות הגר דהות אסירה לה מן שירויה M 1.°; היא הגר דהות קטירא ליה מלקדמין M 2.°; cf Berešit Rabba 61, 4 (Sara pro Agar) || 3 תגרן ...] משיריין ויתבין בשכוני[ן] ובנ[גון] M | ואמופרין] leg ואמפורין (ἔμποροι); prob ואומנין (opifices) in Targum fragmt: cf Hieronymus, *Hebr quaest in Gn* 25, 3; *Lib interp hebr nom* (Genesis) sub vbo «Latusim» || 5 [ד]קטורה] קטורה N || 6 ולבני] ׳נוי N | לחינתי] leg? לחינתיה | די] דאית M | דורון] דורון M | הווה] דהוא M | בחיין] + ועיבר M: hic vid inser lect haec || 7 [ואלין יומי] desider in text | [ד]אברהם] in text אברהם || 8 וסאף] ואתנגד M | [ט]בא] in text !סבא | בשיבו] [prob leg בשלם] בשלים M | ושביע] ושביעו N | ואתכנש] ואי[תכנש] M || 9 בחקלא דעפרו[ן]] בחקל דעפרון M | חתיה די כל קובל] דאית חתיי[ה] M | ממרא] מימרא N! || 11 מן בתר דמית] במיתותי[ה ד] M | כל עלמיא] כלוקבל M | דמית] id M | עלה ... כל עלמיא] עלוי יקר שכינתיה דייי M; cf Gn 24, 62 ... עלי.

12 ואלין תלדותא דישמעאל בר אברהם די ילידת הגר מצריתא אמתא דשרה לאברהם:

13 ואלין שמהת בנוי דישמעאל בשמתיהון לתולדותהון בכורה דישמעאל נביות וקדר ואדבאל ומבשם:

14 ומשמע ודומה ומשא:

15 חדר ותימא יתור נפיש וקדמה:

16 אלין אנון בנוי דישמעאל ואלין שמהתהון בכופרניהון ובטירתהון תרין עשר רבבנין לאומיהון:

17 ואלין שני חיוי דישמעאל מאה ותלתין ושבע שנין וסף ומית ואתכנש לעמיה:

18 ושרון מן הנדין עד הלוצה די כל קבל מצרים מעלך לאתור וקדם כל אחוי שרה:

19 ואלין תולדותא דיצחק בריה דאברהם אברהם אולד ית יצחק:

20 והוה יצחק בר ארבעין שנין כד נסב ית רבקה ברת בתואל ארמאה מן פדן אחתיה דלבן ארמאה ליה לאיתה:

21 וצלי יצחק קדם ייי על עסקי רבקה אתתיה ארום עקרה הוות וענה יתיה ייי ועברת רבקה אתתיה:

[בכורה 13 || M אמהתא [אמתא | M תולדוות[א] [תלדותא 12
| M הנון [אנון | M אליין [אלין 16 || TM יסור [יתור 15 || M בוכרי[ה]
|| Ps Nu 440 c M ובקסטרוותהון (castra =) [ובטירתהון | M ואליין [ואלין
|| I לוות [עמיה] [לעמיה | M ואתנגיד [וסף | M ואלין שנין [ואלין שני 17
|| M אתורייה [לאתור | M מן הנדקי ועד [מן הנדין עד | הנדקי ?leg [הנדין 18
כד 20 || M ואיל[יין] יחוס תולדוות' דיצחק [ואלין תולדותא דיצחק 19
[2.° ארמאה | M ארמייה מן פדן [ארמאה מן פדן | M בזמנא דא נסב [נסב
[קדם ייי] בסטור פולחנא [קדם ייי על עסקי אתתיה 21 || M ארמאייה
ושמע ממרי[ה] [וענה יתיה ייי ועברת | M אתר דכפתיה מן אבוי על עסקי את[תיה]
M. דה בקל צלוי ועב[רת]

22 ואדחקו בניא במעהא ואמרת אן כדין ה[ו]א צערהון דבניא למה
כען לי בנין ואזלת לבית מדרשא דשם רבה למתבע רחמין מן
קדם ייי:
23 ואמר ייי לה תרין אומין במ[עי]יך ותרין מלכון ממעיך יתפרשן
ומלכו ממלכו תתקף ורבה יהווי משעבד קדם זעירא:
24 ואשלימו יומהא למילד והא תאומין בגו מעיה:
25 ונפק קדמה סמקמ[ק] כו[ליה כ]כלן דשער וקרון שמה [עשו]:
26 [ובתר כדין נפק אחוי וידיה אחידא בעקיבא דעשו וקרא שמיה]
יעקב ויצחק בר שתין שנין הווה בזמנא דאוליד יתהון:
27 ורבו טליא והוה עשו גבר ידע צידה גבר מרי חקלין ויעקב
הוה גבר שלם בעבדא טבא יתיב בבתי מדרשא:
28 ורחם יצחק ית עשו ארום מן צידיה הוה אכיל ורבקה רחמת
ית יעקב:

22 ה[ו]א] היא N ; קדם ייי ... אן כדין] הוא צערא [= אן כדין] אכ
דילדותא למה דין אנא מעדייא ואזלית [leg ואזילת] לבית מדרשא דשם רבא בעייא
אית לי חיין למהוי לי בנין ואזלת] לי בנין ... קדם ייי | M וּמצליי[א] קדם ה׳
במ[עי]יך] 23 || M למתבוע רחמין מן קדם ה׳ בבית מדרשא של שם רבה
ממעיך] N במיעיך | I מן [מעיך] | ומלכו ממלכו] M אומה מאומה | ממלכו]
I מן [מלכו] : קדם זעירא] + ואחר יעקב דעשו מלכותא דבסוף בגלל מן
|| M מלכותיה דלא תתחבל ולא תפסוק מיניה לעלמי עלמין בגין קרא שמיה יעקב
24 בגו מעיה] במעה I; במעייה M || 25 סמקמ[ק]] vel זסמקמין vel
זסמקמיך; forte leg סמקריי c 440 Nu Ps | כו[ליה כ]כלן] in text יכוכלן;
כלן = χλαῖνα | [עשו]] desider in text || 26 [ובתר כדין ... וקרא שמיה]]
desider in text ex homoiotel | שתין שנין] אשתין שנין M · יתהון] אומ[ה]
27 ורבו טליא ...] ומר גבר נחוש ירכן והוה עשו עולמייא וסגיעו || M דין
הוא נחי[ש] ירכן דהוה נחשא בירכא שמאלא בדמות סייפא והוה ליה לסימנא
די גבר ליסטיס (λῃστής) גבר נפק ומקפח עבוריי[א] ותואביי[א] [leg ותאובי]
הוא ומטול הכנא ברכיה אבוי ואמר ליה ועל חרבך תחיה ויעקב גבר שלם
|| M בעובדא טבא יתיב ומשמש בבית מדרשא דשם ועבר ותבע אולפן מן קדם ייי
גביר [leg גיבר] גבר רמאי [deceptor] הוה] גבר ידע ... usque ad finem v
ומן ציידיה הוה טעיס ליה בפימיה ורבקה רחימת ית יעקב מן בגלל דעינוותא
הוא ומשמש בבית מדרשא אולפן דאודיית[א] [mansuetus] M; sed prob
verba haec pert ad v 28.

29 ובשל יעקב תבשיל דטלופחין ואתא עשו מן אפי ברא והוא משלהי:
30 ואמר עשו ליעקב איכל יתי כען מן תבשילא סמוקא הדין ארום משלהי אנה בגין כדין קרא שמה אדום:
31 ואמר יעקב זבן כען ית בכורותך לי:
32 ואמר עשו הא אנה אזל לממת ולמה כען לי בכורותא:
33 ואמר יעקב אשתבע לי כיומא הדין ואשתבע לי[ה] וזבין ית בכורתיה ליעקב:
34 ויעקב יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתה וקם ואזל ליה ובזי עשו ית בכורותיה ועל תחיית מיתייה וכפר בחיי דעלמא דאתי:

CAPUT XXVI

1 והוה כפנא בארעא בר מן כפנא קדמייה די הווה ביומוי דאברהם ואזיל יצחק לוות אבימלך מלכאהון דפלשתאי לגררה:
2 ואתגלי עלוי ייי ואמר לא תיחות מצרימה שרי בארעא די אמר לך:
3 אתותב בארעא הדא ואהווה במימרה עמך ואברך יתך ארום לך ולבנך אתן ית כל ארעתא האלין ואקים ית שבועתה די קיימית לאברהם אבוך:
4 ואסגי יתך ככוכבי שמיא ואתן לבניך ית כל ארעתא האלין ויתברכון בזכותך כל אומיא דארעא:

30 קרא] אית[קרא] M || 32 לממת] לממות M || 33 אשתבע לי כיומא] יו[מא] קיים לי בשבועא M | ואשתבע] וקיים M || 34 ותבשיל] ותפש[יל] M | וכפר בחיי] וכפר בתחי[ת] מיתיי[ה] M | ועל תחיית מיתייה] ואפי[ס] על חיי[ה] דעלמ[א] M | דעלמא] M.
26 1 קדמייה] קדמייתא I || 2 ייי] יקר שכינתיה דייי M || 3 במימרה] ב[ממ]רה I | ולבנך] ולזרעיית בניך M | האלין] האליין M || 4 יתך] זרעיית בניך M | לבניך] לזרעית בניך M | בזכותך כל אומיא] בזרעת בניך כל אומה M.

5 חלף די שמע אברהם בקל מימרי ונטר מטרתי מצותי וקיימי וסדרי דייני:

6 ושרי יצחק בגרר:

7 ושאלון עמא דאתרא על אתתיה ואמר אחתי היא ארום דחל למימר אתתיה היא דלא יקטלון יתיה עמא דארעא על רבקה ארום שפירת [חזי] היא לחדה:

8 והוה ארום סגו לי[ה] מן יומיא ואדיק אבימלך מלכא דפלישתאי על חרכא וחזא והא יצחק מגהך עם רבקה אתתה:

9 וקרא אבימלך ליצחק ואמר לחוד הא אתתך היא והיך אמרת אחתי היא ואמר לה יצחק ארי אמרית דלא אמות מן בגללה:

10 ואמר אבימלך מה היא דא דעבדת לנא הא בקליל זעיר אילו שמש חד מן טליא עם אתתך והוות מייתי עלינן חובין רברבין:

11 ופקד אבימלך ית' כל עמא למימר מן דיקרב בגברא הדין ובאיתתיה מיתקטל יתקטל:

12 וזרע יצחק בארעא ההיא ואשכח בשתא ההיא מאה שערין דגנין וברך יתיה ייי:

13 ותקף גברא והווה אזל ותקף עד זמן די תקף לחדא:

14 והוה ליה קניין דען וקנין דתורין ועבדא מסגיא וקנין ביה פלישתאי:

15 וכל באריא דחפרו עבדוי דאבוי סתמו יתהון פלשתאי ומלון יתהון עפרא:

16 ואמר אבימלך ליצחק אזל מן לוותן ארום תקפת מנן לחדא:

5 חלף] חולף M | מצותי] פיקוד[י] M | וסדרי דייני] ואחווית אורייתי M | דייני] prob leg דיניי || 7 עמא] בנוי M | על אתתיה] לאית[תיה] M | ואמר] text ואמרו! ׳ שפירת] שפירה I | היא [חזי] שפירת] חזי desider in text: cf Gn 12, 11; היא] [ש]פירא[?] M || 8 מלכא] מלכהון M | על חרכא וחזא והא] על חרכא וחמא והא M || 9 אמות מן] יתקטלה מן M: ה delet? || 10 עבדת] in text עבדית! | בקליל זעיר] בזעיר קליל M | והוות מייתי] [Nu] מיתית] והוות מייתית M | חובין רברבין] חובא רבא M | In variis lect vv 10-16 nov manus forte deteg [H] || 11 מן דיקרב] כל דיקרב M || 12 ייי] דיי׳ [ה]מימרי M || 14 ועבדא מסגיא] ונכסין ועבדין סגין M || 15 באריא] בירוותא M 1.°; בארה M 2.° | סתמו] וסתימון M || 16 אזל מן] לך מן M.

17 ואזל מתמן יצחק ושרה בנחלה דגרר ויתב תמן:

18 וחזר יצחק וחפר ית בארייתא דמיא די חפרו בימוי דאברהם אבוי וסתמו יתהון פלישתאי מן בתר דמית אברהם וקרא להן שמהן בשמהתא די קרא להון אבוי:

19 וחפרו עבדוי דיצחק בנחלה ואשכחו תמן בא[ר] מיין דמבוע:

20 ואדיינו רעויׄ דגרר עם רעוי דיצחק למימר דינן אנן מיא וקרא שמה דבארה עשק ארום אתעשקו עמיה:

21 וחפרו באר חורי ואדינו אף עלה וקרא שמה שטנה:

22 ואסתלק מן תמן וחפר באר חורי ולא אדינו עליה וקרא שמה רחובות ואמר ארום כען אפתי ייי לן ותקפינן בארעא:

23 ואסתלק מן תמן לבאר שבע:

24 ואתגלי עלוי ייי בליליא ההוא ואמר [אנה] הוא אלהא דאברהם אבוך לא תדחל ארום עמך אנה וברכת יתך וסגית ית בנך בזכוותא דאברהם עבדי:

25 ובנה תמן מדבח וצלי בשם ממרי דייי ופרס תמן משכניה וחפרו תמן עבדוי דיצחק באר:

26 ואבימלך אתיה לוותיה מן גרר וסיעא מן רחמוי ופיכל רב חיילותיה:

27 ואמר להון יצחק מן בגלל מה אתיתון לוו[תי] ואתון שנאתון יתי ושלחתון יתי מן לוותכון:

28 ואמרו מחמא חמינן ארום הוה ייי עמך ואמרינן יהווי כען שבועה בינינן ובינך ונקיים קיים עמך:

17 Variae lect et circelli ex hoc v ab alio scriba [I]. ויתב] ויתיב I || 18 בארייתא] בארה M | וסתמו] וסתימן M ¦ מן בתר דמית אברהם] בתר מיתותא דאבא M ¦ שמהן] שמהן M | די קרא] [די] הווה [קרא] M || 19 מיין] מים M ¦ 20 אנן] הנן M || 21 חורי] אחרי M | ואדינו אף עלה] ואתנצן לחוד עלה M || 22 ואסתלק מן] ונטל מן M | מן תמן] מת[מן] I | חורי ולא אדינו עליה] אחרי ולא אתנצן עלה M ¦ כען] כדון M ¦ ייי לן ותקפינן] ממריה דיי לן וסגנן [leg וסגינן] M || 23 לבאר שבע] לבארה דשבע M || 24 ייי] ממריה דיי M | [אנה]] desider in text | תדחל ... בנך] תדחל ארום בסעדך ממרי ואברך יתך ואסגי ית זרעית בניך M | בנך] [בנ]י[ך] + | עבדי] אבוך M || 25 וצלי] ופלח M || 26 אתיה] אזל M | מן גרר] מג[רר] I | רחמוי] חברוי M || 28 ייי עמך] ממרא דיי בסעדך M | יהוי] תהוי M | ונקיים] תקיימה M.

29 אין תעבד עמן בישא היך מה דלא קריבנן לך והיך מה דעבדנן
עמך טבן ושלחנן יתך בשלם את הוא מן כדון בריכה דייי:
30 ועבד להון שירא ואכלו ושתון:
31 ואקדימו בצפרא ואשתבעו גבר לאחוי ושלח יתהון יצחק ואזלו
מן לוותיה בשלם:
32 והוה ביומא ההוא ואתון עבדוי דיצחק ותניאו ליה על עסק
דבאירה דחפרו ואמרן לה אשכחנן מיין:
33 וקרא יתיה שבעה בגין כדן שמה דקרא לבארה באר שבע עד זמן
יומא הדין:
34 והוה עשו בר ארבעין שנין ונסב אתה ית יהודית ברת בארה
חיתייה [וית בשמת ברת אילון חיתייה]:
35 והוון סורבנין ומפחן רוח ומגחכן בפולחנא נוכראה ולא הוין
מקבלן אולפן לא מן יצחק ולא מן רבקה:

CAPUT XXVII

1 והווה ארום סאב יצחק וכהיין עיינוי מן למחמי וקרא ית עשו
בריה רבא ואמר ליה ברי ואמר ליה הא אנה:
2 ואמר הא כען סבית לא ידעית יומי מיתתי:

29 בישא] M ביש | דלא] M די לא | קריבנן] in text !קרובנן | דעבדנן] M די עבד | טבן ושלחנן] M לחוד טב וש' | מן כדון] M כד[ו]ן || 30 שירא] I [שי]רין : ושתון] I וש[תו] || 31 ואשתבעו] M וקיימו בשבוע[ה] | לאחוי] M לחברה . מן לוותיה] I מל[וותיה] || 32 ותניאו] M ותנון ; דבאירה] I באר ; דחפרו] I דח[פרו] ; מיין] M מים || 33 בגין ... שבע] מן בגין קרין M שמ[ה] דקרתא בארה דשבע || 34 [וית בשמת ברת אילון חיתייה] desider in text || 35 והוון] M והוואה ; סורבנין ... מקבלן] M סרהוותיין ומפחת רוח פלחן בפולחנא נכרייה ולא הוון מקב[לן] | נוכראה] I [נוכ]ריה | ולא הוין ... רבקה] M ומררן חייהון דיצח[ק] ודרבקה | ולא הוין] ordo in text הוין ולא | הוין] N היין.

27 1 ואמר ליה הא] M עשו ענה ואמ[ר] הא || 2 סבית] M סאבית | לא ידעית ... מיתתי] M לית אנא ידע יום מי[תתי].

3 וכדון סב כען מני זינך בית ג[י]ריך וקשתיך ופק לאפיה [ד]ברא
וצוד לי צ[י]ד:
4 ועבד לי תבשילין היך מה דרחמת ואייתי לי ואכול מן בגלל
די תברך יתך נפשי קדם עד לא אמות:
5 ורבקה שמעת כד מלל יצחק עם עשו בריה ואזל עשו
לאפיה [ד]ארעא למצוד ציד למייתייה:
6 ורבקה אמרת ליעקב ברה למימר הא שמעית ית קלא דאבוך
ממלל עם עשו אחוך למימר:
7 אייתי לי ציד ועבד לי תבשילין ואיכול ואברך יתך קדם ייי
עד לא אמות:
8 וכדון ברי שמע בקלי ואזל לאן דאנה מפקדה יתך:
9 אזל כען לוות ענה ואייתי לי מן תמן תרין גדיין דעזין טבין ואעביד
יתהון תבשילין לאבוך היך מה דהוא רחים:
10 ותייתי לאבוך וייכול מן בגלל די יברך יתך קדם ייי עד
לא ימות:
11 ואמר יעקב לרבקה אמיה הא עשו אחי גבר שערין ואנה גבר שעשיע:
12 מה דלמה דימוש יתי אבא ונהוי באפוי כמגחך בה ואייתי עלי
לווטן ולא ברכן:
13 ואמרת ליה אמה עלי אינון לווטיך ברי לחוד שמע בקלי ואזל
אייתי לי:

3 וכדון ... זינך] וכדו טול כען מאני זינך M | ג[י]ריך] גוריך N | לאפיה [ד]ברא] + ד vel rectius לאפי M; sed cf v 5 et 29, 2 | צ[י]ד] מן תמן צ[י]ד M | צ[י]ד] צוד N || 4 תבשילין] תפש[ילין] M | די תברך] דת[ברך] I; דברך M || 5 שמעת] in text שומעת ex text hebr | לאפיה [ד]ארעא] + ד vel לאפי ארעא; cf v 3 || 7 תבשילין ... ואברך] תפשילין וניכול וא[ברך] M | אמות] נמותי M [id est נמותא] || 8 וכדון] וכדו M | ואזל לאן דאנה] במה די אנא M | דאנה] די אנא M || 9 ואייתי] וסב M | מן תמן] מת[מן] I | גדיין דעזין] גדיי עזין M | תבשילין] תפשילין M | דהוא] די [הוא] M || 10 וייכול] ו[י]כל I || 11 שערין] prob leg שערן; שערתן M || 12 מה דלמה ... ונהוי] הא דלמא די ימשמש ונ[הוי] M | ואייתי עלי] וייתי על[י] M | לווטן] לבט[ן] I | ולא] חולף M || 13 אינון] הנון M | לווטיך] לבט[ך] I | אייתי] סב M.

14 ואזל ונסב ואייתי לאימיה ועבדת אמיה תבשילין היך מה דרחם אב[וי]:

15 ונסבת רבקה ית לבושוי דעשו ברה רבה משבחיין דהווה בגו בייתה ואלבשת ליעקב ברה זעירא:

16 וית משכא דגדייא בני עיזייא אלבשת על ידוי ועל שעשוע[ו]ת ציוריה:

17 ויהבת ית תבשילייה וית לחמה דעבדת ביד יעקב ברה:

18 ואתא לוות אבוי ואמר אבא ואמר הנני מ[ן] את ברי:

19 ואמר יעקב לאב[וי] אנה עשו בכורך עבדת היך מה דמללת עמי קום כען תב ואכל מן ציידי מן בגלל תברך יתי נפשך:

20 ואמר יצחק לברה מה כען אוחת למשכחי ברי ואמר ארום זמן ייי אלהך קדמ[י]י:

21 ואמר יצחק ליעקב קרב כען ואמשש יתך ברי הא את הוא דין ברי עשו או לא:

22 וקרב יעקב לוות יצחק אבוי ומשש יתה ואמר הא קלה קלה דיעקב ומוש ידיה מוש ידוי דעשו:

23 ולא חכם ית[י]ה ארום הוון ידוי כידוי דעשו אחוי שערניין וברך יתיה:

14 תבשילין] M תפשי[לין] | דרחם אב[וי]] M דהוה רחים אבוי | אב[וי]]
in text אבותי (אבוי ותי[קת]) || 15 משבחיין] M תוחמדנייא די הוון גבה
בבית[ה] | בייתה] I בי[י]תא | ליעקב] M ית יע[קב] || 16 שעשוע[ו]ת]
ו add supra | ציוריה] prob leg צווריה; I צוא[ריה]; M צוריה || 17
תבשילייה] M תפש[לייה] | לחמה דעבדת] M מזותא די עב[דת] | דעבדת]
I די עב[דת] || 18 ואתא] M ועל | הנני מ[ן] את] leg הא אנא מן את c M |
מ[ן]] text מה! || 19 לאב[וי]] in text לאביו | דמללת] M די מ[ללת] |
תב ואכל מן] M [תב] לך ואכול מן | מן ציידי] I מצי[ידי] | תברך] M די יברך ||
20 כען ... למשכחי] M היא דאורזות למ[שכחי] | קדמ[י]י] in text קדמוי ||
21 קרב] M קרוב | ואמשש] M ואמשמש || 22 ומשש] M ומשמש | הא
קלה ... דעשו] M כד משתמע קלא דיעקב בצלותא לית רשו לעשו למנוקיה וכד
מתרשל בפתגמי אוריתא שלטין ביה ידוי דעשו | ומוש ידיה מוש ידוי] ברם
M ממוש ידיה ממוש ידוי || 23 ית[י]ה] י add supra | הוון] text initio
habebat הווה postea mutat in הוון | שערניין] M סערתין; cf v 11.

24 ואמר את הוא דן ברי עשו ואמר אנה:

25 ואמר אקרב לי ואכל מן ציידה דברי מן בגלל די תברך יתך נפשי
וקרב ליה ואכל ואייתי ליה חמר ושתי:

26 ואמר ליה יצחק אבוי קרב כען ושק יתי ברי:

27 וקרב לוותיה ונשק יתה ואריח ית ריח לבושוי וברך יתיה ואמר
חמון ריחה דברי כריח קטרת בסמניה טביה דעתיד למתקרבא
על גבי מדבחא בטור בית מקדשא הוא טורא ברך יתיה חי וקיים
כל עלמיא:

28 ויתן לך ייי מטוב טלא דנחת מן שמיא שפר ומן טובא דארעא וסגי
עבור חמר ומשח:

29 יפלחון קדמך אומיא כל בנוי דעשו ישתעבדון לך מלכוותא כל
בנוי דישמעל הווי רב ושליט על אחך כל בניה דקטור[ה] ויהוון
מקדמין ושאלין בשלמך כל בנוי דלבן דהוא אחוי דאמך מ[ן] דלייט
יתך יהוי לייט כבלעם בר בעור ומן דמברך יתך יהוי מברך
כמשה נביא ספרון דישראל:

30 והוי כד אשלם יצחק למברכה ליעקב והוה לחוד מפוק נפוק יעקב
מן לוות אפי יצחק אבוי ועשו אחוי על מן ציידיה:

31 ועבד אף הוא תבשילין ואייתי לאבוי ואמר לאבוי יקום אבא
ויאכל מן ציידיה ד[י]ברה מן בגלל תברך נפשך יתי:

24 ואמר 1°] + הא M || 25 אקרב לי ואכל מן] קרב כען לי ואכול מן M | תברך] יברך M | וקרב ליה] ואקרב לוותה M || 26 קרב כען ושק] קרוב כען ונשוק M || 27 לוותיה ונשק] ונש[ק] M | חמון] אתך חמון M | כריח קטרת ... usque ad finem v] כריחה דגינתא די נציבא בחקלא דעדן דברכיה ייי M . בסמניה ... usque ad finem v] בסמנין טבין דעתידין למתקרבה בטור בית מקדשה די ברך יתיה ממריה דייי M || 28 שפר] prob ins ומן vel verb del || 29 קדמך] קד[מ]יך I | מלכוותא] antep כל M | אחך] אחוך I | מ[ן] דלייט ... כבלעם] ליטך יהון ליטין כבל[עם] M | יתך] + יעקב ברי M | מ[ן]] מה in text! | ומן דמברך ... מברך] ומברכיך יהון בריכין כאהרן כהנא M | מברך] ברוך M | ספרון] ספרנהון M; ספריהון 110 440 (Nu Ps) || 30 כד אשלם] כיין דאש[לם] M | למברכה] + סבר M sed prob est mendum del: cf inferius | מן לוות] מלו[ות] I | לוות] + סבר M: cf supra in eod v || 31 אף] לחוד M | אבא] כען אב[א] M | תברך נפשך יתי] די תברך יתי נפשך M | ד[י]ברה] י addit | תברך] דת[ברך] I.

32 ואמר לה יצחק אבוי מן את ואמר אנה ברך בוכרא עשיו:
33 ואזדעזע יצחק זעוע רב לחדה ואמר מן כדון הוא דצד ציד ואייתי
לי ואכלת מן כולה קדם עד לא תייתי וברכת יתה וברת קול
נפקת מן שמיא ואמרת לחוד בריך יהוי:
34 כד שמע עשו ית מלוי דאבוי וצות צווחה רבה תקיפא ומרירא
עד לחדא ואמר לאבוי ברך יתי אף אנא אבא:
35 ואמר אתא אחוך בסוגי חכמתא ונסב ברכתך:
36 ואמר הא מן קושטא איתקרי שמה יעקב והא עקב יתי דנה תרין
זמנין ית בכורת[י] נסב והא כדון נסב ברכתי ואמר הא לא שבקת
לי חדא ברכה:
37 ואתיב יצחק ואמר לעשו הא רב ושליט שויתי יתה לך וית כל
אחוי שויתי קדמוי לעבדין ועבור וחמר סמכ[ת] יתיה ולך מן
כדון מה אעבד ברי:
38 ואמר עשו לאבוהי הא ברכה חדא אית לך אבא ברך יתי אף אנה
אבא ונטל עשו קליה ובכה:
39 וענה יצחק אבוי ואמר ליה הא מן טובא דארעא תהוי משרויך
ומן טוב טלא דנחת מן שמיא מן לעיל:

33 מן] + הוא M | דצד] דן די צד M | וברת] ובת I | וברת ... בריך יהוי]
ולחוד בריך יהוי M || 34 כד שמע] כיון דשמ[ע] M | וצות צווחה] וצבח
צבחה M | תקיפא ומרירא עד לחדא] ומרירה לח[דא] M | אף] לחוד M ||
36 מן קושטא] דקושטין [מן] M | והא עקב] ועקב M | תרין] תריין M |
בכורת[י] in text בכורתו | שבקת לי חדא ברכה] אשתבק לעשו ברכה M ||
37 ואתיב] וענה M | שויתי 1.°] שוית I; יהבית M | שויתי 2.°] שוית I | שויתי
קדמוי לעבדין] יהבית לה לע[בדין] M | כדן] כדו M || 38 לאבוהי]
לאבוי M | אף] לחוד M | ונטל] וארעם M || 39 מן לעיל] מלע[יל] I.

40 ועל חרבך תחי וקדם אחוך תהוי פלח ומשועבד ויהוי כד יהוון
בנוי דיעקב לעיין באורייתא ומנטרין פיקודיא יהוון משוין .ניר
מטולהון על צוארך ויהווי כד ישבקון בנוי [ד]יעקב פקודיא
ומנעין גרמיהון מלמלעי באורייתא תשלט ביה ותפרוק ניר שעבודא
מעלוי צווריך:

41 ושטם עשו ית יעקב על ברכתא די ברך יתה אבוי ואמר עשו
בלבא לית אנא עבד היך מה דעבד קין די קטל להבל בחיו[ו]י
דאבוי וחזר ואוליד ית שת וקרא ית שמיה על שמיה הא אנה
ממתין עד זמן דיקרבון יומי אבלא דאבא ואקטול ית יעקב אח[י]י
ואנא מתקרי קטול וירות:

42 ואתני לרבקה ית מלוי דעשו ברה רבה ושלחת וקרת ליעקב ברה
זעירא ואמרת לה הא עשו אחוך מתחשב עלך למקטל יתך:

43 וכדון ברי שמע בקלי וקום אזל לך לוות לבן אחי חרנה:

44 ותשרי עמיה יומין קלילן עד זמן די תשתדך כליתיה דאחוך:

יהודייא תהוי [תהוי פלח ומשועבד | M מאני זייני [זייניך leg] [חרבך 40
מטולהון ... usque ad ¦ M ונטרין פקודה [ומנטרין פיקודיא M משעבד
שעבדה על צואריה וכר ימנען גרמיהון בנוי דיעקב דלא למלעי [v finem
באורית[א] ולא למטור פקודייה הא בכן תהוי פרק ניר שעבודהו[ן] מעלווי
באורייתא וכד ישבקון בנוי [2.° באורייתא | N יעקב [[ד]יעקב | M צווארך
ונטר עשו סנה על [ושטם ... יעקב (1.°) 41 ¦ M דיעקב פקודי דאורית[א]
| M יצחק אבוי [אבוי I דבר[ך] [די ברך | N ית עשו [1.° עשו M יעקב
[די קטל ¦ M היכמה [היך מה | M לית [בלבא לית ¦ M עני עשו [ואמר עשו
| M להבל אחוי די קטל יתיה בחיי אבוי [די קטל להבל בחיו[ו]י דאבוי ¦ I דקטל
[על שמיה] [על שמיה ... I אבוי + M; והדר [וחזר | N! בחיובי [בחיו[ו]י
סא דהבל ברם מתעכב אנא ;1.° M דקטילה ארום ממתן עד זמן יקרב[ון]
עד זמן די ימטון יומי אבלא דמיתת אבא ובכן אנא קטל ית יעקב אחי ואנא
[מתחשב | I אחיך [אחוך 42 || N אחוי [אח[י]י | 2.° M משתכח קטול וירית
[וכדון 43 || M עליך למקטול [עלך למקטל | M מתחשד [מתחשב leg]
| M ותתב גבה יומ[ין] [ותשרי עמיה יומין 44 || M ערק [אזל | M וכדו
די תשתדך] [דתש[תדך] I; תחזור M.

45 עד דיחזור תקוף רוגזיה דאחוך מנך וינשי ית מה דעבדת ואשלח
ואדבור יתך מן תמן למה כען אתכל ית תריכון יום חד:
46 ואמרת רבקה ליצחק אתעיקת בחי מן קדם בנתהון דחיתאי אן
נסב יעקב את[ה] מן בנתהון דחיתיי כאלין מן בנתהון דעמא
דארעא למה כען לי חיין:

CAPUT XXVIII

1 וקרא יצחק ליעקב וברך יתה ופקד יתיה ואמר ליה לא תסב
אתה מן בנתהון דכנענאי:
2 קום אזל לפדן ארם לבייתיה דבתואל אבוי דאמך וסב לך מן
תמן אתה מן בנתיה דלבן אחוי דאמך:
3 ואלה שמייא יברך יתך ויתקף יתך ויסגי יתך ותהוי לקהל
כנישתא אומין צדיקין:
4 ויתן לך ית ברכתה דאברהם לך ולבנך עמך למירתך ית ארעא
תותבותך דיהב ײ לאברהם:
5 ושלח יצחק ית יעקב ואזל לפדן ארם לוות לבן בר בתואל ארמאה
אחוה דרבקה אמה דיעקב ועשו:
6 וחמה עשו ארום ברך יצחק ית יעקב ושלח יתיה פדן ארם למסבה
ליה מן תמן אתה כד ברך יתה ופקד עלוי למימר לא תסב אתה
מן בנתהון דכנענאי:

ית מה דעבדת] M זמן די תחזור כוליתיה דאח[וך] | דיחזור ... דאחוך] 45
46 || M תרי[כון] | ית תריכון] M ואסב | ואדבור] M יתך מה די עבדית
נסב] M דחת | דחיתאי] I בנת חיתאי | בנתהון דחיתאי] M אעיקת | אתעיקת]
M. איח + כען] M דחת כאליין | דחיתיי כאלין] N את | את[ה]] M הוא +
|| I מבנת לבן | מן בנתיה דלבן] 2 || I מבנת[הון] | מן בנתהון] 1 28
ולזרעיית בניך מן בתרך | ולבנך ... תותבותך] 4 || M סגי | צדיקין] 3
די יהב | דיהב ײ] I ארע | ארעא] M למירות יתך ית ארע בית תותבו[תך]
ארמייא אחוה | ארמאה אחוה דרבקה] M לפדנה | לפדן] 5 || M ממריה דײ
למסבה] M לפדנה | פדן] 6 || I id | דרבקה] I אחוי | אחוה] M דרבק[ה]
I. מבנתהון | מן בנתהון] I מתמן | מן תמן] M למיסב

7 ושמע יעקב לאבוי ולאמה ואזל לפדן ארם:

8 וחמה עשו ארום בישן אנון בנתהון דכנעניאי באפוי דיצחק
אבוי:

9 ואזל עשו לוות ישמעאל ונסב ית מחלת ברת ישמעאל בריה דאברהם
אחתה דנביות על נשוי לה לאתה:

10 חמשה נסין אתעבדו עם אבונן יעקב בזמנא דנפק מבאר שבע
למיזל לחרן נסא קדמיא אתקצרו שע[ו]י דיומא ו[ט]מעת שמשא
דלא באשונא מן בגלל דהוה דבירא מתחמד לממלל[ה] עמיה וניסא
תנינא אבניא דנסב אבונן יעקב ושוי יתהון תחות אסדי רישיה
כיון דקדם בצפרא ואשכח כולהון לאבן חדא היא אבנא דאקים
קיימא ואריק משח על ראשה וניסא תליתאה כיון דנטל אבונן
יעקב רגלוי למזל לחרן קפצת ארעא קדמוי ואשתכח יתיב בחרן
וניסא רביעאה אבנא דהוון כל רעיא מתכנשין למגללה יתה
מעלוי פומא דבארה ולא הוון יכלין כיון דאתא אבונן יעקב
ארים יתה בחדא ידא ואשקי ית ענא דלבן אחוי דאמה וניסא
חמישאה כיון דארים אבונן יעקב ית אבנא מעלוי פומא דבארה
טפת בארה וסליקת באפוי והוות טייפה עשרין שנין כל יומין
דהוה שרי בחרן אלין חמישתי נסיא אתעבדו עם אבונן יעקב
בזמנא די נפק מן באר שבע למיזל לחרן:

[דאברהם | I בת [ברד 9 ¦ M הנון [אנון 8 || M לפדנה [לפדן 7
[1.° עם אבונן 10 || M: verb בריה vid repet sec M בריה דאברהם
| I לה + [אתקצרו | M די נפק מן בארה דשבע [דנפק מבאר שבע ; M לאבו[נן]
| M [ו]ט[מעת] sofer ipso ab emendt ושמעת in text [ו[ט]מעת ; N שעיי [שע[ו]י
[לממלל[ה] | M לאש[ונא] [באשונא ; M וטמעת לה שמ[שא] [ו[ט]מעת שמשא
די [דנסב | M למימללא עימיה [לממלל[ה] עמיה | !לממלל ליה corr text
; M אבן [לאבן ; I אש[כח] [ואשכח | I דאקדם [דקדם | M יסודי [אסדי ; M נסב
[יתיב בחרן | M אתקפצת [קפצת | M תליתייא [תליתאה ; M דאקיים [דאקים
[למגללה | I [רבי]עיה [רביעאה | 2.° M בשעה זעירא + ;1.° M בח[רן]
M; sed loc propr [דבארה] טפת דבאירה ולא [דבארה ולא ; M למעברה
hujus notulae טפת דבאירה sine ד est post פומא דבארה 2.° | [ארים
| M חמישייא [חמישאה | M אמה [דאמה | M מן ידוי וא[שקי] [ידא ואשקי ; M עבר
cf superius dicta circa [פומא דבארה (2.°) טפת בארה | M דיעבר. [דארים
עם אבונן | M אליין [אלין | N חמישיתי [חמישתי | M יתיב [שרי | טפת דבאירה
M. בארה דשבע [באר שבע | I דנפק [די נפק | M לאבונן [2.°

11 וצלי באתרא ובת תמן ארום טמעת ליה שמשא תמן ונסב מן
אבנוי דאתרא ושוי תחות אסדי ראשה ודמך לה באתרא ההוא:
12 וחלם והא סלם קבע בארעא וראשה מטי עד צית שמיא והא
מלאכיה דילון יתיה מן בייתי[ה] דאבוי סלקון למבשרי
למלאכיה מרומא למימר אֱתון חמון לגברא חִסידא דאיקונין
דידיה קביעא בכורסיה איקרא דהוויתון מתחמדין למחמי יתה
והא מלאכין מן קדם ייי סלקין ונחתין ומסתכלִין בה:
13 והא ייי קיים עלוי ואמר אנה ייי אלהה דאברהם אבוך ואלהה
דיצחק ארעא [די] את דמך עלה לך אתן יתה ולבניך:
14 ויהון בניך כעפרא דארעא ותתקף מערבא וצפונא ודרומא ומדנחא
ויתברכון בזכוותך כל זרעייתא דארעא ובזרעיית בניך:
15 והא אנה במימרִי עמך ואנטר יתך בכל דתזל ואחזור יתך
לארעא הדא ארום לא ישבוק מימרי עמך עִד דאעבד ית
דמלילית לך:

11 Usque ad finem v ... וצלי] וערע בית מקדש[א] ובת תמן ארום
סמע שמשה ונסיב ארב[ע] אבנין מן אבני אתרא קדישא ההוא ושוינן איסדוהי
ואתעבדן לאבנ[א] חדא ביהוא זמנא ידע דהוא עתיד למיסב ארבע נשין ומינהון
]ובת | M עתידין למיפק ארבע משריין ויהון לעם חד ושכִיב באתרא ההוא
| M צאת]צית 12 ||: cf v 18 vid del: תחות: I יסודי]תחות אסדי | M ואבית
]לגברא | M סלקו c I; [סל]קן corr prob]סלקון | I מביי[תיה]]מן בייתי[ה]
בכורסיה | (= εἰκών vel potius εἰκόνιον) I; [דאיקו]ניה]דאיקונין ' I גב[רא]
בכורסי c Nu vel בכורסי די איקרא M; prob leg בכורסייא יקרא]איקרא
]ייי קיים עלוי 13 ||: M למסתכלה בה והא]למחמי יתה והִא | c 440 איקריה
][די] את | M עילוהי]עלוי | M מלאך דרחמי מן קדם ייי קם מעתד מעילווי
בניך 14 || M ולזרעיית בניך מן בתרך I; [ולב]נך]ולבניך | I add a I; די דאת
זרעיית אר[עא] ובזר[עיית]]זרעייתא דארעא ובזרעיית בניך | M זרעיית בנך]1°.
ואיטור]ואנטר ... דתזל 15 || I ברך][ultim] בניך | M בניך מן בתרך
]דמלילית | M זמן די אעבד]דאעבד | M יתך בכולהון [כולהון fort leg] דתי[זל]
[מה די מ[לילית M.

16 ואתער יעקב מן שנתיה ואמר הא מן קושטא איקר שכינה דייי
דשריה באתרה הדין ואנה לית אנה ידע:
17 ודחל ואמר מה דחיל הוא אתרא הדין [לית אתרא הדין] אתר הדיוט
ארום אתר מזומן מן קדם ייי והדן תרעא תרעא דצלו מזומן
עד צית שמיא:
18 ואקדם יעקב בצפרא ונסב ית אבנא די שוי אסדי ראשה ושוי
יתה קיימא ואריק משח על ראשה:
19 וקרא ית שמה דאתרא ההוא ביתאל וברם לוז הוה שמה דקרתא
בקדמיתא:
20 ונדר [יעקב] נדר למימר אן יהווי ייי בסעדי וינטר יתי באורחא
די אנה מהלך בה ויתן לי לחם למיכל ולבוש למלבש:
21 ואחזור בשלם לביתיה דאבה ויהוי ייי לי לאלה פרַיק:
22 ואבנא הדא די שווית קיימא יהווי בית מקדשיא לשמה דייי וכל
מה דתתן לי חד מן עשרה אפרש יתהון לשמך:

16 מן שנתיה] משנ[תיה] I; [מן] טעם [שנתיה] M | קושטא ... דשריה] דקושטן יקר שכינתיה דיי׳ שרייה M | דשריה] שר[יה] I | לית אנה ידע] לא ידעית M ¦¦ 17 [לית אתרא הדין] desider in text ex homoiotel; add I | לית אתרא ... usque ad finem v] לית דין אתר חול אילהן אתר בית מקדשא דיי׳ ודין היכלא מכוון תרע בית מקדש[א] די בשמייא ; ולית דין אתרה אתר הדיוט ברם אלאהן אתר מזומן לבית צלו הוא והדן תרעא דמכוון עד [צית] M | ארום 1.°, 2.°] לאהן I ¦¦ 18 די שוי] דשוי I | אסדי] תחות יסודי M | ושוי יתה] ואקיים ית[ה] M ¦¦ 19 ית שמה] שמ[ה] I | וברם] בר[ם] M | בקדמיתא] מן שרוייה M ¦¦ 20 [יעקב] desider in text | ייי] מימריה דיי׳ M | וינטר] ויטור M | די אנה] דאנה I | בה ויתן] ית[ן] M | לחם] מזון I | למלבש] למלבוש M ¦¦ 21 ואחזור בשלם] ויחזור יתי בש[לם] M | ייי לי לאלה] מימריה דיי׳ בסעדי לאלה M | פרַיק] פרוק M ¦¦ 22 די שוית] דשויתי I; [די] אקימת M | דתתן] emendatum in די תתן ab I; דתתן I | יתהון] יתה M.

CAPUT XXIX

1 ונטל יעקב רגלוי ואזל לארעא בני מדינחא:
2 וחמה והא בארה באפי ברה והא תמן תלתא עדרי דען רביעין
עלה ארום מן בארה הה[י]א ישקון עדריא ואבנא רבא על פימה
דבארה:
3 ומתכנשין תמן כל עדריא ומגלין ית אבנא מעילוי פמא דבארה
ומשקין ית ענא ומחזירין ית אבנא על פמה בבארה לאתרה:
4 ואמר להון [יעקב] אחי מן אן אתון ואמרין מן חרן אנן:
5 [ואמר להון חכימין אתון ית לבן בר נחור ואמרין חכימין אנן:]
6 ואמר להון הא שלם לי[ה] ואמרין שלם והא רחל ברתיה אתייא
עם ענה:
7 ואמר הא עד כדון יומא תלי לא אשון מכנש בעירא אשקו ענא
ואזלו רעון:
8 ואמרו לא אנן יכלין עד זמן דית[י]כנשון כל עדריא ויגלון ית
אבנא מעלוי פמה דבארה ונשקי ית ענא:
9 עד כען הווה ממלל עמהון ורחל אתת עם ענה די לאבוהי ארום
רעיא רעייה הוות:

29 1 לארעא] לארע I || 2 בארה 1°] באר M | באפי ברה] באפיה
ברה N cf 27, 3.5; 31, 4 | והא 2°] + אית M | הה[י]א] ההוא N c ms E in
MdW ההוֹא | ואבנא] ואבן I | פימה] vel? פומה || 3 ומתכנשין] ויתכנשין
[leg ־ישן] M | ומגלין] [leg ־ילין] ויתגלגלין M | ומשקין] וישקון M | ומחזירין]
ויחזרון M | בבארה] prob leg דבארה || 4 [יעקב]] desider in text;
add I || 5 Vers desider in text; add a M | חכימין אתון] הא אתון
חכימין ית M || 6 לי[ה]] in text לי sed autor var lect mutavit in ליה;
הוא I | ואמרין] וא[מ]רו I | עם] מן M || 7 כדון] usque ad finem v ...
ורעון M כדו יומא בתוקפא לית אשון למכנשה עדרייה אשקון ענא ואזלו
|| 8 לא] לית M | דית[י]כנשון] primo דיתכנשון; די יתכ[נשון] I | ויגלון]
ויגלגלון M | ונשקי] וישקון M || 9 עד כען הווה ממלל] הא עד כדון ממלל
M | אתת] אתה I | די לאבוהי] דאית לאבוהא M | רעיא] del | רעייה] + ען M.

10 והוה כד חמה יעקב ית רחל ברת לבן אחו[ה] דאמה וית ענה דלבן אחו[ה] דאמה וקרב יעקב וגלי ית אבנא מעלוי פימא דבארה ואשקי ית ענה דלבן אחו[ה] דאמה:

11 ונשק יעקב לרחל ונטל ית קליה ובכה:

12 ותני יעקב לרחל ארום אחוי דאבוה הוא וארום בר רבקה הוא ורהטת ותניית לאבוהי:

13 והוי כדי שמע לבן ית שמעה דיעקב בר אחתה ורהט לקדמותיה וגפף יתה ונשק יתה ואעיל יתה לגו בייתיה ותני ללבן ית כל פתגמ[י]א האילין:

14 ואמר ליה לבן לחוד היך קריב בשרי את ושרי עמיה ירח דיומין:

15 ואמר לבן ליעקב הא אחי את לית אפשר למפלח קדמיי מגן תנה לי כען מה הוא אגרך:

16 וללבן תרת[י]ן בנן שמא דרבתא לאה ושמה דזעירתא רחל:

17 ועיני דלאה הוויין זקיפן בצלו בעיא למיסבא יעקב צדיקא ורחל הוות יאיה בריבוו[ת]ה ושפירא בחזוה:

18 ורחם יעקב ית רחל ואמר אפלח קדמך שבע שנין ברחל ברתך זעירתא:

19 ואמר לבן תקן מסבה יתה לך מן למסבה יתה לגבר חורן שרי עמי:

10 כד חמה] כיין דחמה M | אחו[ה] 1.°] ita leg c M; id אחו[ה] 2.°, 3.° sed ms E *MdW* אחוי: N אחוי | וגלי] leg? וגלל; וגלגל M | פימה] פימה vel פומה: cf v 2 || 11 ונטל] וארעם M || 12 בר רבקה] ברה דרב[קה] M | לאבוהי] לאבוה M || 13 כדי שמע] כיון דשמע M | וגפף] וחבק M | ואעיל ... בייתיה] ועל לבייתיה M | פתגמ[י]א] פתגמא N | האילין] האליין M || 14 לחוד היך קריב בשרי] קריבות בשרי M | ושרי] a scriba var lect mut in ושרה | ושרי ... דיומין] ויתב גביה ירח דיומ[ין] M | דיומין] יומ[ין] I || 15 הא אחי את לית] ולית אחי מן קושטין M | למפלח ... תנה לי] תפלוח גבי מגן חווי לי M || 16 תרת[י]ן] י superadd prob a *sofer* | בנן] + נקבן M || 17 זקיפן ... ורחל] רכיכן על דהוות בכייא ומצלייה דלא תסוק במוליה דעשו ורחל M | יאיה] יא[א]יא M | בריבוו[ת]ה] בריבוודה N; בזיוה I || 18 אפלח קדמך] אפלוח גבך M | קדמך] a scriba var lect mut in קדמיך; קד[מ]ך I | שנין] + דיומין M || 19 תקן מסבה יתה] טב לי דנתן יתה M | למסבה יתה לגבר] למתן לג[בר] M | חורן] אחרן M | עמי] גבי M.

20 ופלח יעקב ברחל שבע שנין והוון באפוי כיומין קליל[י]ן מן
רחמתא דהוה רחם יתה:
21 ואמר יעקב ללבן הב לי ית אתתי [ארום אשלימו] יומי פלחני
ואיעול לוותה:
22 וכנש לבן ית כל עמה דאתרא ועבד שירו ענה לבן ואמר להון הא
שבע שנין גברא חסידא הדין שרי בינינן באר[י]נן לא חסרו ובית
שקוותן סגון וכדון מה אתון יהבין עצה ונישרי יתה בינינן הכה
עוד שבע שנין ויהבו לה עצה דרמיו למסבה יתה ללאה חלף רחל:
23 והוה ברמשא ונסב ית לאה ברתה ואייתי יתה לוותה ועל לוותה:
24 ויהב לבן לה ית זלפה אמתיה ללאה ברתיה לאמהה:
25 והוה בצפרא והא ה[י]א לא[ה] ואמר ללבן מה היא דעבדת לי הלא
ברחל פלחת עמך ולמה כען רמית בי:
26 ואמר לבן לא כשר למעבד כדן בארענא למיתן זעירתא קדמיי
לרב[רב]נתא:
27 אשלם שבעתי יומי משתותא דא ואתן לך אף ית דא בפולחנא
די תפלח עד תוב [שבע] שנין אחריניין:
28 ועבד יעקב כן ואשלם שבעתי יומי משתותא דא ואסיב לה ית
רחל ברתה לה לאתה:

מן רחמתא | supra add prob a *sofer* י [קליל[י]ן ¦ M דיומין + [שנין 20
ארי אשלימני; desider in text][ארום אשלימו] 21 ‖ M מן די הוה [דהוה
גברא [שבע שנין גברא ... ויהבו 22 ‖ M ואזדמן [ואיעול ¦ I [אשלימו leg]
הדין שרי בינינן שבע שנין דיומין מבועינן אתברכו ועדרי ענינן סגון וכדו היבו
לי עצה מה נעבד בה וישרי גבן ושב [שובע leg] שנין אוחראין וקמו עמה דארעא
מה אתון יהבין | I ושק[וותן] [ובית שקוותן | supra add י [באר[י]נן ¦ M ויהבו
דרמיו [דרמיו למסבה יתה | M הבו עצה דתשרי בינינן הכא עוד [... הכה עוד
‖ רמיו supra ponit mendose I verb hoc :I חולף [חלף ¦ M ואסיבו לה
25 ‖ M לאמה [לאמהה 24 ‖ M ואזדמן [ועל ¦ M ואעל [ואייתי 23
גבך [עמך ... רמית בי | M לן [לי | ולא! in text [לא[ה] ¦ supra add י [.l° היא
| M מתעבד כן באתרן למ[יתן] [כשר ... למיתן 26 ‖ M ולמען כען שקרת בי
שבעתי 27 ‖ M רבתא ;!לרבברנתא in text [לרב[רב]נתא ! I קדם [קדמיי
[די תפלח | M לחוד [אף | M משתיא דדא [משתותא דא | M שבע יומי [יומי
desider][שבע] | M תפלוח גבי עוד שבע [תפלח ... תוב [שבע] | I דתפ[לח]
| M שבע יומי משתיא דדא [שבעתי יומי משתותא דא 28 ‖ in text; cf v 30
.I דלאה [דא

29 ויהב לבן לרחל ברתה ית בלהה אמהתא לה לאמהה:
30 ועל אף לוות רחל ורחם אף ית רחל מלאה ופלח עְמיה עוד תוב
שבע שנין אחרניין:
31 וגלי קדם ייי ארום שניא הוות לאה ואמר במימרהֹ למיתן לי
בנין ורחל הוות עקרה:
32 ועברת לאה וילדת בר וקראת שמיה ראובן ארום אמרת ארום
גלי קדם ייי ית צערי ארום כדון ירחם יתי בעלי:
33 ועברת עוד תוב וילידת בר ואמרת ארום שמיע קֳדם ייי ארום
שניא אנה ויהב לי אף ית דין וקראת שמיה שמעון:
34 ועברת תוב וילדת בר ואמרת כדון בהדא זמנא יזדמן לוותי
בעלי ארום ילדת ליה תלתא בנין בגין כדן קרא שמיה לו[י]:
35 ועברת תוב וילידת בר ואמרת הדה זמנה נודי ותשבח קדם ייי
בגין כדין קראת שמה יהודה וקמת מן למילד:

CAPUT XXX

1 וחמת רחל ארום לא הוות ילדה ליעקב וקניית רחל באחתה
ואמרת ליעקב הב לי בנין ואין לא מיתה אנה:
2 ותקף רוגזה דיעקב ברחל ואמר הא מני אנון פרי וולד מעייא
הא אנא ואת ניזל ונבעי קדם ייי די [מנע] מניך פירי וולד מעייא:

30 ועל ... רחל] M ואודמן לחוד ית רחל | אף ית רחל מלאה] M לחוד ית רחל מן לאה | עמיה עוד תוב שבע] M גבה עוד שבע || 31 שניא הוות] M לא הות לאה רחימא באפי בעלה | לאה ואמר] ... במימרהֹ] י supra add: leg במימריה vel potius בממרי | לי] leg לה c E Ps || 32 וקראת] + ית M | ארום גלי ... בעלי] verb haec repetuntur ex homoiotel initio v inmed seq || ירחם] M ירחום || 33 שמיע] M גלי | שניא ... ית דין] M לא הוינא רחימא באפי בעלי ויהב לי לחוד אף ית] leg דן || 34 בר] M ביר | כדון] M כדו בהדא ... כדו | כדן] M כן | לו[י]] text ילוו || 35 הדה] M כדו בהדא | ותשבח] M ותשבְחת [leg ותשבחה] | כדין] M כן | מן למילד] מלמ[ילד] I.
30 1 מיתה] M מן מיתה אנא חשיבא || 2 אנון] M הנון | הא אנא ... קדם] M אתיי אנה ואת ונזיל ונבְעי רחמין מן קדם | די [מנע]] M די נמניע יתהון | די] M דמנע | [מנע] desider in text; מנע I | מניך] מינך I; ממך M.

3 ואמרת הא אמתי בלהה על לוותה ותלד ואנה ארבי מה דלמה
דאתבני אף אנה על ידיה:
4 ואסבת ליה ית בלהה אמהתה לאתה ועל לוותה יעקב:
5 ועברת בלהה וילידת ליעקב בר:
6 ואמרת רחל דן יתי ייי ואף שמע בקלי ויהב לי בר בגין כדן
קראת שמה דן:
7 ועברת תוב וילדת בלהה אמהתה דרחל בר תניין ליעקב:
8 ואמרת רחל בצלותא די צלית קדם ייי דיתן לי בנין היך מה
דיהב לאחתי לחוד אשתמעת וקראת שמה נפתלי:
9 וחמת לאה ארום קמת לה מן למילד ונסבת ית זלפה אמהתה
ויהבת יתה ליעקב לאתה:
10 וילידת זלפה אמהתה דלאה ליעקב בר:
11 ואמרת לאה את[א] גדה טבא דעתיד למגדעא משתו[ת]הון לאומה
וקראת ית שמיה גד:
12 וילידת זלפה אמהתה דלאה בר תניין ליעקב:
13 ואמרת לאה תשבחה רבה ישבחון יתי בנת ישראל בבתי כנישותא
וקראת ית שמה אשר:

[מה דלמה ... על ידיה | M אמהתי בלהה אוזדמן [אמתי בלהה על 3
[ועל | M ויהבת לה [ואסבת ליה 4 || M ואתבני אוף אנא מנהו [מנה ?leg]
|| I דכר + ;M ביר [בר 5 || N לוותיה ;c ms E *MdW* [לוותה ¦ M ואזדמן
[בר ... קראת ' M ממריה דייי בעבדוי טב[י]א ולחוד שמע [ייי ואף שמע 6
|| M ביר [בר | N !אמההתה [אמהתה ¦ M עוד [תוב 7 ¦| M ביר בגין כן קרת
| I דצ[לית] [די צלית | M צלותא די צליית [בצלותא די צלית 8
[וקראת | M די יהב ללאה אחתי ולחוד [דיהב ... לחוד ¦ M למיתן [דיתן
10 ¦| I מלמ[ילד] [מן למילד ¦ M פסקת מן [קמת לה מן 9 ¦| M ית +
| M מולא טבא [גדה טבא | 2m אתא ; 1m אתו [את[א] 11 ¦ M ביר [בר
|| M וקרת [וקראת ¦ משתודהון in text ;c 440 Nu משתייהון ?vel [משתו[ת]הון
שבוחה די שבחו יתי בנתהון [תשבחה ... וקראת 13 || M ביר [בר 12
דישראל בבתי מדרשייה וקרת M.

14 ואזל ראובן ביומי חצדא דחטיא ואשכח יברוחין באפי ברא
ואייתי יתהון לוות לאה אמיה ואמרת רחל ללאה הבי כען לי
מן יברוחי דבריך:

15 ואמרת לה הא זעירא היא דא די נסבת ית בעלי ואת בעיא
למיסב ית יברוחי דברי ואמרת רחל בגין כדין ישמש עמיך
בליליא הדין תחות [י]ברוחוי דבריך:

16 ואתא יעקב מן אפי ברא ברמשא ונפקת לאה לקדמותיה ואמרת
לה לוותי תיעול ארום מג[ו]ר אגרית יתך ב[י]ברוחוי דברי ושמש
עמה בלילי[א] הוא:

17 ושמע ייי בקל צלותה דלאה ועב[יר]ת וילידת ליעקב בר חמשיי:

18 ואמרת לאה יהב ייי אגרי די יהבת אמתי לבעלי וקראת שמיה
ישׂשכר:

19 ועברת תוב לאה וילדת בר שתיתיי ליעקב:

20 ואמרת לאה זבד יתי ייי זבידין טבין הדה זמנא יזבוד יתי בעלי
ארום ילדית לי שתא בנין וקראת שמה זבולן:

21 ומן בתר ילדת ברתה נקבה וקרת ית שמה דינה:

14 חצדא] חצדהן M | לוות לאה] ללאה M | הבי ... יברוחי] הב לי כען מן יברוחוי M | מן יברוחי] מיב[רוחי] I || 15 זעירא ... נסבת] זעיר די נסבית [leg? נסיבת c Ps] M | למיסב] + לחוד M | בגין כדין ... [י]ברוחוי] בשבועתא יזדמן לותיך ליליא הדין חולף יבר[וחוי] M | עמיך] י supra add a *sofer* | בליליא] לי[ליא] I | [י]ברוחוי] text habet ד̇ברוחוי; י supra add || 16 ברמשא] לעידוני רמשא M | לה לוותי] לוותי M | תיעול] תזדמן M | מג[ו]ר] מגיד N; מיגור M c E | ב[י]ברוחוי] י supra interp | ושמש עמה בלילי[א]] ואזדמן לוותה בליל[יא] M || 17 ייי] ממריה דייי M | ועב[יר]ת] ועברית N | M || 18 יהב ייי] הא יהב לי ממריה דייי M | אמתי] לאמהתי M || בר] ביר M || 19 תוב] עוד M | בר] ביר M | שתיתיי] שתיתייא N sed א delet || 20 ייי] ממריה דייי M | זבידין] leg? זבודין c Ps E | הדא זמנא ... ארום] כדו בהדא זמנא יזדמן בעלי לוותי ארום M | לי] leg ליה | שתא] אשתה I || 21 בתר] + כדין I; + בן M | ברתה] ברה M | Explicit variarum lect scriba [I] et v inseq incipit scriba [J] cui debentur lect var M, I et circelli.

22 ארבע מפתחן דאינון מסירין ביד רבון כל עלְמ[י]א ייי ולא
מסרן לא למלאכא ולא לשרף מפתחא דמטרא ומפתחא דפרנסתא
ומפתחי דקבריה ומפתחא דעקרתא [מיפתחא דמיטְרא] וכן כתבא
ומפרש ואמר יפתח ייי לכון ית אוצרא טבא מן שמייא מפתחא
דפרנסתא דכן כתבא מפרש ואמר פתח ידך ומשביע לכל חיי
דאית בהון רעוא מפתחא דקבריה דכן כתבה ומפרש ואמר הא
אנא פתח ית קבריכון ואסיק יתי[כון] מקבריכֹן עמי מפתח
דעקרתא דכן כתבה ומפרש ואמר ואדכר ייי ברחמוי טביא ית
רחל ושמע ייי ית קל צלותה דרחל ואמר במימריה למיתן לה בנין:
23 ועברת וילידת בר ואמרת כנש ייי ית חסדיי:
24 וקרת ית שמה יוסף למימר יוסף ייי לי בר חורן:
25 והוה כד ילדת רחל ית יוסף ואמר יעקב ללבן שלח יתי כען
ואזיל לאתרי ולארעי:
26 הב לי ית נשי וית בני די פלחית קדמיך בהן ואזיל ארום את ידעת
פלחני די פלחית קדמך:
27 ואמר ליה לבן אן כען אשכחית חן וחסד באנפיך נסיית וברך
יתי ייי בזכותך:
28 ואמר קוץ כען אגרך קדמיי ואתן:

22 מפתחן [ע״ו.l] מופ[תחן] I | עלמ[י]א] י add supra | למלאכא] למלאך M |
ומפתחא | M [לשרף] ולא לגדוד מופתח מט[רא] [לשרף מפתחא דמטרא
מופתח קבריה [מפתחי דקבריה ... דעקרתא | M ומופתח פרנ[סתא] [דפרנסתא
ומופתח ;desider in text; add I [[מיפתחא דמיטרא] | M ומופתח עקרתה
מיפתח קב׳ [מפתחא דקבריה | M מפתח פר׳ [מפתחא דפרנסתא M מיטר[א]
ייי ית קל | M מיפתח עק׳ [מפתח דעקרתא ׃ יתי] in text tantum [יתי[כן] · M
משום דארבעה מפתחיא + [למיתן לה בנין | M מימריה דה׳ בקל צלותה [צלותה
דלא אינון מסירין לא למלאך ולא לשרף מפתחיא דמיטר[א] מפתחיא דפרנסתא
|| M כנש מימריה דה׳ [כנש ייי 23 || M מפתחיא דקבראה ומפתחיא דעקרתא
in text [לאתרי ולארעי 25 || I אחרן [חורן ¦ M מימריה דה׳ [ייי 24
[קדמיך | I דפל[חית] [די פלחית 26 || delete a sofer ה׃ לאתריה׳ ולארעיה׳
[נסיית | M קדמיך [באנפיך | M בבעו [כען 27 || M גבך I; [קד]מך
[קוץ 28 || M מימריה דה׳ [ייי | I ה׳ יתי בזכ[ותך] [יתי ייי בזכותך | M אטיידת
פסוק M | עלוי [קדמיי M.

29 ואמר ליה את ידע ית מה די פלחת קדמ[ך] וית מה דהוה בעירך
קדמיי ותק[י]ף וסגה:
30 ארום קליל בעיר דהוה לך קדמיי ותקף וסגה וברך ייי יתך
בזכוותי וכען מה אנה יכל למעבד ואנה זקיק למפרנסה בניי
ואנשי בייתי:
31 ואמר מה אתן לך ואמר יעקב לא [תיתן] לי כְלום מדעם אן
תעבד לי פתגמא הדן אחזור ארעי ענך אנטר יתיה:
32 אעבר בכל ענך יומא הדן אפרש מן תמן כל אמר קרח ונמר וכל
אמר לחוש באמרייא ונמר וקרח בעזייא ויהוי אגרי:
33 ויסהדן עלי זכוותי ביומא הדן ודמחר ארום תֵיעול למקבלה
אגרי קדמיך כל די לית הוא קרח ונמר בעיזייא ולחוש באימריא
גניב הוא עמי:
34 ואמר לבן הא טאבות אלוי יהוי כמליך:
35 ואפרש ביומא ההוא ית תישיא קרוחי ותמוריה וית כל עזיא
קרוחתא ונמורתא כל דאית ביה שומה חיורא וכל לחוש באמריא
ושוי ביד בנוהי:
36 ושוי ארח מהלך תלתא יומין בינה ובין יעקב ויעקב רעי ית
ענא דלבן דאשתיירת:

29 די פלחת ... ידע] דפל[חת] חכם ית פלחני M | די פלחת] דפל[חת] I |
M די הון ניכסיך רעיין קדמי [דהווה ... קדמיי | I [קד]מך :;קדמת text [קדמ[ך]
M עד קדמיי [קדמיי | M צעיר מה [קליל בעיר 30 || supra add ׳ [ותק[י]ף
[מה 31 || M וכדו מה אנה יכיל למיעבד [וכען ... למעבד ׳ M מימריה דה׳ [ייי
[[תיתן] לי כלום מדעם | תעבד sub infl seq תעבד! in text [[תיתן] : I מן
I מתמ[ן] [מן תמן 32 || M אטור יתהון [אנטר יתיה | M תתן לי כל מאן דעאן
M ולמחר [ודמחר 33 || M ונרוח [וקרח | M קרוח ותמור [קרח ונמר
קרוח [קרח ונמר | I דלית [די לית | I [קד]מך [קדמיך | *MdW* E אעיל [תיעול
[אלוי | M טובא אמרית לווי [טאבות אלוי 34 || M גבי [עמי | M ותמור
חלורי I | [כמליך] כפתגמך M | Incipit nov manus [K] pro var lect M,
I et circellis || 35 קרוחייא [קרוחי | M קרוחא [קרוחתא | M [ביד בנוהי
primo? [בינה | M דיומין בין ביני ובין [יומין בינה ובין 36 || I בידי בנוי
M. מה דאישתירו [דאשתיירת | M הוה רעי [רעי | *MdW* E בינה; ביניהן

37 ונסב לי יעקב חטרא דלבן רטיב ודלוז ודלוב וקלף בהון קלפין חוורין מן קלופיתא חוורתא די על חוטרתא:

38 ואקם ית חוטריא די פצל במו[ר]כוותא בשקיא דמיא דתיעול ענה למשתי [קדם ענה והוון מתיחמן במיתיהן למשתי]:

39 ואתיחמו ענה על חטריא וילדת ענה קרוחין נמורין ומקדקדין:

40 ואמריא אפרש יעקב ושוי אפי ענה לקבל קרוחיא וכל לחוש בעניה דלבן [ושוי ליה עדרין בלחודוי ולא ערביב יתהון עם ענה דלבן]:

41 והוה בכל [זמן] דאתיחמת ענה בכירתה ושוי יעקב ית חוטריא קדם ענה במו[ר]כותא למחמא יתהון בחוטריא:

42 ובלקישי ענה לא הוי משוי והווה ליה ען סגין לקישיא ללבן ובכיריה ליעקב:

43 ותקף גברא לחדא לחדא והוי ליה ען סגין ואמהן ועבדין וגמלין וחמרין:

37 לי] leg ליה | דלבן] דפרח לבן M | ודלוב] ודלבוי M; ודלוויי E MdW | קלפין] קלופיין I | קלופיתא] קלופייתא M | די] דאית I || 38 ואקם] ואקיים M | פצל] קלף M | במו[ר]כוותא] במודכ׳ N; במורכיוותא M | דתיעול] [ד]תיתי M; id I; [קדם ענה והוון מתיחמן במיתיהן למשתי]] desider in text omiss ex homoiotel || 40 לקבל] לקוקביל M | קרוחיא] קרוחייא M | [ושוי ליה עדרין בלחודוי ולא ערביב יתהון עם ענה דלבן]] desider in text omiss ex homoiotel et mutuat e Ps; ולא שוי יתהון על ענה דלבן E MdW || 41 [זמן]] desider in textu | בכל [זמן] דאתיחמת] בכל יחמות M | בכירתה] לקשא sic M | קדם] קלוקביל M | במו[ר]כותא למחמא ... בחוטריא] במו[ר]כיותא למהוויין מתחמן בחוט[ריא] M; במודכ׳ N M || 42 ובלקישי] ובלקשות M | והוה] emendatum ex lect והוון || 43 לחדא 1°] חדא M; desider circellus in text sed sic leg c E *MdW*.

CAPUT XXXI

1 ושמע ית מלוי דבנוי דלבן למימר נסב יעקב ית כל מה דאבונן
ומן דאבונן קנה ית כל נכסיא האלין:
2 וחמא יעקב ית סבר אפוי דלבן והא לית אינון שיפין לקבליה
לא הך דאתמל ולא היך דקדמוי:
3 ואמר ייי ליעקב חזור לארע אבהתך לתלדוותך ואהוי בממרי עמך:
4 ושלח יעקב וקרא לרחל וללאה לאפי ברא לוות ענה:
5 ואמר להון חמה אנה ית סבר אפוי דאבוכון והא לית אנון שפין
לקבלי לא היך דאתמל ולא היך דקדמוי ומימר אלהה דאבה הוה
בסעדי:
6 [ואתן] ידעתן ארום בכל חיילי פלחית קדם אבוכון:
7 ואבוכון שקר בי ושלחף ית אגרי עשרה זמנין ולא יהב ייי רשו
למבאשא לי:
8 אן כדין הוה אמר קרחין יהוי אגריך הוות ילדה כל ענה [קרוחין
ואן כדין הוה אמר] נמרין יהווי אגרך הוות ילדה כל ענה נמרין:
9 ורוקן ייי ית נכסוי דאבוכון ויהב לי:

31 1 מלוי] מלהון M | ומן דאבונן ... קנה ית] leg מן [מה] ומן לאבונן דאית
יית] תקף לאבונן דאית M | כל נכסיא האלין] איקרא הדין M ; Iterum variae
lect a scriba [J] || 2 שיפין לקבליה] שוין לקובליה M || 3 ייי] מימריה
דה' M | עמך] בסעדך M || 4 לאפי] באפי M || 5 דאבוכון] דאבוכן M |
לקבלי] אנון שפין לקבלי] אנין שוין לקובלי M | ומימר אלהה ... הווה] ואלהא דאבא
הוה מימריה M | בסעדי] גבי M || 6 [ואתן] < N | ידעתן] חכמתון M ||
7 ואבוכון ... עשרה] sic in M: ופרג ית אבוכן ית] ואבוכן שקר בי ופרג
עשרה דנה אגרי] M | יהב ... לי] למבאשה לי] דה' מימריה יתיה שבק M |
8 רשו] רשו N! || אן] אם I | קרחין] קרוחין M | הוות ילדה כל] וילדו
כל I | [קרוחין ואן כדין הוה אמר] desider in text: omiss ex homoiotel |
9 ייי] מימריה דה' | לי] [לי] יתהון M.

10 והוה בשעתא דאת[י]חמת ענא ונטלת עייני וחמת בחלמא והא גדיא דסלקין על ענא קרוחין נמורין ומקדקדין:

11 ואמר לי מלאכא דייי בחלמא יעקב ואמר הא אנא:

12 ואמר טל כען עיינך וחמי כל גדיא דסלקין על ענה קרוחין נמורין ומקדקדין ארום גלי קדמיי ית כל מה דלבן עבד לך:

13 אנה הוא אלהה דאתגלית עלך בבית אל די רבית תמן קיימא די נדרת לי תמן נדר כדון קום פוק מן ארעא הדא וחזור לארעא תלדוותך:

14 וענה רחל ולאה ואמרין לה הא עד כדון אית לנא חלק ואחסנא בביתא דאבונן:

15 הלא כאלו נכריין אתחשבנן ליה ארום זבן יתן ואכל לחוד מיכל ית כסף זבנן:

16 ארום כל נכסיא די אפיק ייי מאבונן דידן אינון ודבנן וכדון מה די אמר ייי לך עבד:

17 וקם יעקב וטען ית בנוי וית נשוי על גמליה:

18 [ודבר] ית כל בעירא וית כל ממוניה די קנה נכסוי וקניינוי די קנה בפדן ארם למיזל לוות יצחק אבוהי לארעא דכנען:

19 ולבן אזל למגז ית ענה וגנבת רחל ית צלמייה די לאבוה:

| supra add י [דאת[י]חמת | M בשעת יחמות ענה [בשעתא ... ענא 10
|| id M [קרוחין | M בחזוי והא תישיא דסל[קין] [בחלמא והא גדיא דסלקין
12 || M ענה יעקוב ואמ[ר] בלשון קודשא ואמר הנני [יעקב ... הא אנא 11
[קדמיי ... לך | id M [קרוחין | M כל [ענה] [ענה | M דכרייא [גדיא | M טול [טל
דאתגלית 13 || M קדמוי ית כל מה דאית ללבן [לבן] leg עתיד למיעבד לך
[חלק 14 || M כדו [כדון | M פירו[ש] דנדר [נדר | M דאיתגליית עליך [עלך
[יתן] והוא בעי למיס[ב] [יתן ... זבנן | M נכרי' [נכריין 15 || M חולק
| M עותרא [נכסיא 16 || M דמי זבינתנא [כסף זבנן | M לחוד כסף כתוב[תן]
כל [מה] [מה | M וכדו [וכדון | M הוא וליבנינן [אינון ודבנן | M מימריה דה' [ייי
אנשוי et בנוי M; transp ונטל אנשוי [וטען ית בנוי 17 || M מימריה דה' [ייי | M
סגלה [ממוניה ... בפדן | desider in text [ודבר] 18 || c Samar LXX
| I למיעול [למיזל | I דנקה [די קנה 1° | M די סגל נכסי קנינוי די סגל בפ[דן]
צלמי סעוותא [צלמייה די לאבוה | M למיגז [למגז 19 || I לארע [לארעא
I. דל[אבוה] [די לאבוה | M דאית לא[בוה]

20 וגנב יעקב ית דעתא דלבן ארמאה על דלא תני לה ארום ערק הוא:

21 וערק הוא וכל מה די לה וקם ועבר ית נהרא ושוי ית אפוי לטור
גלעדה:

22 והוה כיון דאזלו רעוי דלבן למשקיה ענה מן בארה ולא יכלו
ואמתינו תרין תלתא יומין סברין דלמה דהיא טייפה ולא טפת
בכדין אתני ללבן ביומא תליתייא ארום ערק יעקב:

23 ודבר את אחוי עמיה ורדף בתרי[ה] ארח מהלך שבעה יומין וארע
יתיה בטור גלעדה:

24 ואתגלי ייי על לבן ארמאה בחלמא בלליא ואמר לה אזדהר לך
לא תמלל עם יעקב מן טב עד ביש:

25 וערע לבן ית יעקב ויעקב פרס ית משכניה בטורא ולבן אשרי
ית אחוי בטורא גלעדה:

26 ואמר לבן ליעקב מה עבדת וגנבת ית דעתי [ודברת ית בנתי
היך שביין דערקין מן קדם שלפי חרבא]:

27 [למה כען אטמרת למערוק וגנבת ולבנתיי] ולא תנית לי אילו
תנית לי שלחת יתך בחדון בשירין בתופין ובכינרין:

28 ולא שבקתי יתי למנשקיה לבני ולבנתי כדון אסכלת ית מה דעבדת:

20 ארמאה] ארמיה M | ערק] [ערק] היך M || 21 די] דאית M |
גלעדה] [leg שיזבותא] שהביתא למיהוי עתיד דתמן קודשא ברוח חמא ארום
והוה כיון ... usque ad finem v 22 | 'י M לישראל ביומי יפתח דמן גלעד
בארה | M רעיא בתר] רעוי | M ואתני ללבן ביומא תליתאה ארום ערק יעקב
[...] יעקב תמן על בארה ולא אשכחו מיא ואמתינו תלתא ...] usque ad finem v·
יומין דלמה יהא טיפה ולא טפת ובכן אתני ביומא תליתאה ארום אזל יעקב
את] 23 || M חסידא דבזכוי הוון מיא טיפין מיא [מן leg] על בירא עשרין שנין
24 || c Ps בתרוי ?leg ;:בתרית in text [בתרי[ה] | I מן † [ורדף | ית leg
25 || I ו[עד] [עד | M דלא [לא | M ארמיה [ארמאה | M מימריה דה' [ייי
י.1 בטורא | verb haec bis in text [ולבן אשרי ית אחוי בטורא | M וארע [וערע
וגנבת ית דעתי ודברת ית בנתי היך ... חרבא 26 || M בטור
desider in [[ודברת ית ... חרבא] | M שביין דערקין מן קדם שלפי הרבא
text; affert M | [שלפי] [שלופה M || 27 [למה כען ... ולבנתיי] [desider
in text; affert M | [ולבנתיי] [ולבנותיי M || 28 כדון] כדו M | ית]
במה M.

29 אית עמי חיל ואוכלסין סגין למבאשא לכון ואלה דאבוכון ברמשא אמר לי למימר אזדהר לך מן למללה עם יעקב מן טב ועד ביש:

30 וכדון מיזל אזלת ארום מתחמדה אתחמדת לבייתיה דאבוך למה גנבת ית דחלתי [ ]:

31 וענה יעקב ואמר ללבן ארום דחלת ארום אמרת לא תגזול ית בנתך מן לוותי:

32 גב מן די תשכח ית [ ] קביל אחינן חכם לך מה עמי וסב לך ולא ידע יעקב ארום רחל גנבת יתהון:

33 ועל לבן במשכנא דיעקב ובמשכנא דלאה ובמשכנא דתרתין לחינתא ולא אשכח ונפק מן משכנא דלאה ועל למשכנא דרחל:

34 ורחל נסבת ית [טעותא] ושוית יתהון בעביטא דגמלא ויתבת עליהון ופשפש לבן ית כל משכנה ולא אשכח:

35 ואמרת לאבוה לא יבאש באפוי דריבוני ארום לא אכיל למיקם מן קדמיך ארח בנשיא לי ופשפש לבן ית כל משכנא ולא אשכח ית צלמיה:

36 [ותקף רוגזה דיעקוב] ואדיין בלבן וענה יעקב ואמר ללבן מה חובתי ומה סרחני ארום רדפת בתריי:

29 עמי] לי M | סגין] סגיא I | לכון ואלה] עמכן ואלהא M | מן למללה] דלא תמלל M | מן טב] מטב I || 30 וכדון] וכדו I | מתחמדה ... לבייתיה] ומתכנשה תתכניש לב[ייתיה] M | למה] + כען M | דחלתי] + verb erasum a censore; צלמי טעוותי M || 31 לא] דלא I | מן לוותי] מלו[ותי] I || 32 גב מן] עם כל מן M | די תשכח] דת[שכח] I | ית] [טעותך ימות] haec verba vel his simil eras a censore | [טעותך]] טעוותך [צלמי] M: *ṣlmy* verb eras | קביל אחינן חכם] קדם אחיך חכים M | עמי] דאית גבי מן דידך M || 33 במשכנא] במשכ[ניה] M | ובמשכנא 1.°, 2.°] ובמשכ[ניה] M 1.°, 2.° || 34 [טעותא]] eras a censore | [טעותא]] טעוותא [צלמי eras] | ושוית יתהון] ושוית ית[הון] M | בעביטא] תחות עבי[טא] M || 35 יבאש באפוי דריבוני] יתקוף רוגזה דרבו[ני] M | לא אכיל] לית אנה יכיל M | אכיל] אכל I | מן קדמיך] מקדמך I | בנשיא] נשיא I || 36 [ותקף רוגזה דיעקוב]] desider in text; affert M | בלבן] עם לבן M.

37 ארום פשפשת ית כל מניי מה אשכחת מן כל מני בֵיתך שוי הכה
לקבל אחי ואחיך ויוכיחן מן תרינן:

38 דנה עשרין שנין אנה עמך רחליך ועזיך לא אתכלו ואמריי דכרי
ענך לא אכלית:

39 קטילא לא אייתית לוותך כל חדא מנהון דהוות עוֹקה מן מניינה
אנה הוינא משלם יתה מני את תבע יתה מה דהוון גנביא גנבין
באימּמא וחיות ברא מתכלא בליליא אנה הוינא משלם יתהון:

40 הוינא באימּמא אכל יתי שרבא וקלשא בליליא ואתנדדת שנתי
מן עייני:

41 דנה לי עשרים שנין בגו בייתך פלחית קדמך ארבַע עשרה שנין
בתרתין בנתך ושית שנין בענך ושלחפת ית אגרי עשרה זמנין:

42 אלולי אלהיה דאבא אלהא דאברהם ותקיפא דיצחק הו[ה] לי ארום
כדון ריקן שלחת יתי ית צערי וית ל[י]ותי דידי גלי קדם ייי
ואוכח ברשמא:

43 וענה לבן ואמר ליעקב בנתא בנתיי ובניא בניי וענה עניי וכל
מה דאת חמי לי הוא ולבנתי מה אעביד לאלין יומא דן או
לבניהון די ילדן:

מאני זינך שוי כען בין אחי ובין [מני ביתך ... ויוכיחן | I מכל [מן כל 37
[ועזיך | I [רח]לך [רחליך 38 || I [וא]חיך [ואחיך | M אחיך ויוכ[יחן]
| I ממ[ניינה] [מן מניינה : M איתת [אייתית 39 || M ואגר [ואמריי ' I [וע]זך
יתה מני את ¦ M מן ידוי [leg ידיי] הוות תבע יתה ומה [מן מגיינה ... תבע יתה מה
הוות תבעת [leg תבע ית] מה [תבע יתה מה M: verb haec pertin tantum ad
[באימּמא | I הויתי [הוינא 40 || I בימ[מא] [באימּמא | תבִע יתה מה verb
מן | M וקרושא בליל[יא] [וקלשא בליליא | M שורבא [שרבא : I בימ[מא]
בניתיך [בנתך | M גבך [קדמך 41 || [מעני prob script] M מעניי [עייני
[ותקיפא 42 || M דנה + [אגרי | M ופרגת [ושלחפת | I [בנתייך vel בנותיך leg]
[ל[י]ותי | M כדו [כדון | M בסעדי [לי | והות! in text [הו[ה] ; M ותקופה
[ואוכח ברשמא | M קשיטות כף ידי גלי [ל[י]ותי דידי גלי | לוותי in text prob
נשיא אילין בנתי [בנתא ... עניי 43 || M והוכח יתה ברמָה [ברמשה leg]
הינן ובניא הין [היך ?leg] בניי אנון חשיבין דמן בנתיי אתילִידן וענה מן ענה
דידי היא M | [די ילדן די ילידו I; להון ילדו [די] M: haec ult varia lect
—להון ילדו— affigitur circello verb לאלין; sed fortasse var lect ita
est intellig: [לאלין להון M; [ילדן ילדו M.

44 וכדון אתא ונקיים קיים אנא ואת ויהוי לסימן ביני ובינך:
45 ונסב יעקב אבן ואקם יתה קיימא:
46 ואמר יעקב לאחוהי כנשי אבנין ונסבו אבנין ועבדו אוגר ואכלו תמן על איגרא:
47 וקרא לה לבן איגר שהדותא ויעקב קרא ליה בלשון בית קדשא גלעד:
48 ואמר לבן איגרא הדן סהד ביני ובינך יומא הדין בגין כדין קרא שמה גלעד:
49 וצפית די אמר יתגלי ייי וידון ביני ובינך ארום נטמר גבר מחבריה:
50 אין תצער ית בנתי ואין תסב נשין על בנתי לית גבר עמן חמי ייי הוא סהד ביני ובינך:
51 ואמר לבן ליעקב הא איגרא הדין והא קיימתא הדא די אקימית ביני ובינך:
52 סהד אגרא הדין וסהדא היא קיימתא הדה אן אנא לא אעבור ואייתי לוותך ית איגרא הדין [ואן את לא תעבר לוותי ית איגרא הדין] וית קיימתא הדא למבאשא:
53 אלהא דאברהם ואלהא דנחור ידינון בינינן אֱלהה דאבוהון ואשתבע יעקב בתקיפה דאבוי דיצחק:
54 ונכס יעקב נכסין בטורא וקרא לאחוי למיכל לחם ואכלו לחם ואביתו בטורא:

44 ונקיים] תקיימה M | לסימן] לסהדו M || 45 ואקם] ואקיים M || 46 לאחוהי ... אבנין] לבנוהי דהוה קרי להון בלשון בית קודשא אחוי M [leg אחיו] לקטן בנין [leg אבנין; כפין forte in orig] | אוגר] איגר I; יְגַר C *MdW* || 47 איגר] id I | איגר שהדותא] אוגר סהיד I; יְגַר שָׂהֲדִי C *MdW* || 48 כדין] כן M || 49 וצפית] וְצַפִּיתָא C *MdW* | מחבריה] מן חבריה I || 50 ייי] מימריה דה׳ M | ביני] [script ובינינו] בינינן I || 52 ואייתי לוותך] עלייך M | [ואן את לא תעבר לוותי ית איגרא הדין] desider in text; omiss ex homoiotel | [תעבר לוותי] תעבור לוותי M | למבאשא] לביש M || 53 ידינון] ידותן M c C *MdW* || 54 נכסין] נכיסה M | לחם 1.°, 2.°] מזון 1.°, 2.° M.

CAPUT XXXII

1 ואקדם לבן בצפרא ונשק לבנוי ולבנתיה וברך יתהון ואזל וחזר
לבן לאתריה:
2 ויעקב אזל לאורחיה וארעו בה מלאכין מן קדם ייי:
3 ואמר יעקב כד חמה יתהון דלמא מלאכין מן דלבן אחוי דאמה
אינון דחזר למרדף בתרי או משרין דמלאכין דעשו אחי אינון
דהוא אתי לקדמותי או משרין דמלאכין מן קדם ייי אתין
למשיזבא יתי מן ידי תריהון בגין כן קרא שמיה דאתרא ההוא
מחנים:
4 ושלח יעקב שליחין קדמוי לוות עשו אחוי לארע גבלא לתחומהון
דאדומאי:
5 ופקד יתהון יעקב יתהון למימר כדן תאמרון לרבוני לעשו כדן
אמר עבדך יעקב עם לבן אתותבת ואשתהיית [עד] כדון:
6 והוה לי תורין וחמרין ועבדין ואמהן ושלחת למתנייה לריבוני
למשכחה חן וחסד באפיך:
7 וחזרו מלל[י]יה לוות יעקב למימר מטינן לוות אחוך לוות עשו
והא הוא אתא לקדמותך וארבע מאה דגברין פולמרכין עמה:
8 ודחל יעקב לחדא ועקת ליה ופלג ית עמא דהוון עמה ית ענה
וית טוריא וגמליא לתרתין משריין:

32 2 מלאכין מן קדם ייי] דה מלאכי[א] M || 3 כד חמה ... בגין] כיון דחמא יתהון דלמא דמשירייתא דעשו אחי אתיין לקדמותי למיקטול יתי או דלמה דמשריתיה דלבן אחוה דאמה אתיין מן בתרי למיקטול או דילמה דמשריין דה אתיין לשיזב[ה] יתי מן בגין M | משרין דמלאכן דעשו ... לקדמותי] bis in text, sed prima vice desider דמלאכין quod suppl I || 4 לארע גבלא] לארע[א] ד[גבלא] I | לתחומהון] סמיך I || 5 יתהון 2.°] del | ואשתהיית כדון] ושהית למיתי עד כדו M | [עד]] < N || 6 למתנייה] למחוייה M | באפיך] קודמיך M || 7 מלל[י]יה] in text מללהיה sed י super ה add ; מטינן] אתינן M | פולמרכין] (πολέμαρχος): leg פולמוסין c I: (πόλεμος) || 8 ועקת] ואתעיק M | ענה] עניה M | טוריא] ת[וריא] I M cui debetur punctum inscript in ט (= delend).

9 ואמר אן ייתי עשו לחדא משריתא ויקטול יתיה ותהוי משריתה
דמשת[ייר]ה לשיזבה:
10 ואמר יעקב אלהה דאברהם אבה ואלהה דיצחק אבה ייי דאמר לי
חזור לארעך ולתולדותך ואוטב לך:
11 הא זעיר אנה ולית אנה כמסת מן כל חסדיא ומן כל קושטא
די עבדת עם עבדך ארום בחוטרי עברת ית ירדנא הדין וכדון
הא אנה לתרתין משריין:
12 שיזב יתי כען מן ידוי דאחי מן ידוי דעשו ארום דחל אנא מנה
דלא ייתי ויקטול יתי וישיצי אמה עם בניא:
13 ואת אמרת מייטיבה אייטב לך ואשוי ית בניך כחלא דימא די לא
יתמנון מן סגי:
14 ואבית תמן בליליה ההוא ונסב מן מה דאיתי בידי דורון לעשו
אחוי:
15 עזין תרתין מא[וות]ן ותיישים עשרים רחלין תרתין מאוותן
ודכרין עשרין:
16 גמלים מיינקין ובניהן תלתין תורין נקבן ארבעין ותורין דכרין עשרה
אתנין עשרין ולוודקין עשרה:
17 ושוי ביד עבדוי עדר עדר לבלחודוי ואמר לעבדוי עברו קדמ[י]י
ונפיש תשון בין עדר ובין עדר:
18 ופקיד ית קדמיה למימר ארום יערע יתך עשו אחי וישאל [ית]ך
למימר מן את אתי ולאן את אזל ולמן אלין אנון די קדמיך:

9 דמשת[ייר]ה] M למשריתא | חדא ויקטול] לחדא משריתא ויקטול
דמשתרייה N || 10 דאברהם אבה] [אב'] I דאבוה | דיצחק אבה] דאבוה
ירדנה || 11 M ונייטבה עמך] ואוטב לך | M מימריה דה' ייי] I [יצ']
|| I אמתתא [אמהתא] leg [אמה] 12 || M רברבן + משיריין] , I יור[דנא]
13 סני] I סניי || 14 דאיתי בידי דורון] [דו[רון] M דהוה עמה || 15
מא[וות]ן] [leg? מאתין] מאתון N 1.°; מָאתָן 1.°, 2.° C MdW || 16 לוודקין]
Λυδικοί [ὄνοι]; לוֹבְדְקִין C MdW || 17 עדר עדר] [עדרי[ן] עדרי[ן] M |
קדמ[י]י] in text קדמוי | ונפיש] תפש M | בין] לבין I || 18 אחי] in text
אחוי sed ו vid a 2 m emendt | וישאל [ית]ך] text vid corrupt | וישאלונך
די קדמיך] I ולהין | ולאן] אתי | dempto למן את vel potius c C; דמן leg מן]
דקדמך I.

19 ותאמר לעבדך ליעקב דורון היא ואשלחת לריבוני לעשו והא
אף מן בתרן:
20 ופקד אף ית תנינא אף ית תליתיא אף ית דמהלך בתר עדריא
למימר כפתגמא הדין תמללון עם עשו בזמניה די תארעון יתה:
21 ותימרון לחוד הא יעקב אתי בתרן ארום אמר ארעי אפוי
בדורון דמהלכה קדמיי ומן בתר כדון אחמי סבר אפוי מה דלמה
דיסב לי אפין:
22 ועברת דורון קדמוי והוא אבית בליליא ההוא במשריתא:
23 וקם בלילה ההוא ודבר ית תרתין נשוי וית תרתין לחינתיה וית
חד עשרתי בנוי ועבר ית מעבר יבקה:
24 ונסב יתהון ועבר ית נחלה ועבר ית כל דיליה:
25 ואשתייר יעקב לבלחדוי ואתפגש מלאך שריאל בדמות גבר וגפף
עמיה עד זמן די סליק עמוד שחרא:
26 וחמא ארום לא הוה יכיל ליה וקרב בכף ירכיה יקהת כף ירכיה
דיעקב באתפגשותא עמה:
27 ואמר שלח יתי ארום מטא סלק עמודא דשחרא ארום מטא זמניהון
דמלאכי מרומא למשבחא ואנא ריש למשבחיא ואמר לא אשלח יתך
ארום אלה[י]ן ברכת יתי:
28 ואמר ליה מה שמך ואמר יעקב:

19 אף] prob inserendum c C הוא אתי; cf v praec ubi אתי vid superfl, et v 21 ¦ מן בתרן] מבת[רן] I || 20 אף 1.°, 2.°] לחוד M 1.°, 2.° | אף ית דמהלך בתר] לחוד ית כל אילין דמהלכין בתר M ¦ בזמניה] בזמן I || 21 ארעי] + סבר I ¦ דיסב[ר] לי אפין] M די קבל ית סבר אפוי [leg אפיי] | דיסב] text tant דיסב in fine lin: leg? די יסבר c Ps || 23 לחינתיה] M אמתיה [leg אמהתיה] | עשרתי] id M || 24 יתהון] in text sequitur ית נחל quod del ¦ כל] + מה I || 25 ואשתייר] ואשתדר M; sed M referend potius ad ואשתדי [leg? ואשתרי] | ואתפגש ... די סליק] ואתפגש עמה מלאך M | די סליק] M עד מיסק קריצתא | עד זמן ... שחרא] M בדמות גבר עד מסק [דסל[יק] I || 26 באתפגשותא] בשתדותא M; בְשַׁדָרוּתֵיה 440 Nu || 27 מטא סלק] סל[ק] I; del מטא 1.° c I | למשבחא] למישלחא M | למשבחיא] M למישלחא [leg prob למשלחיא] | אשלח] M אנא משלח | אלה[י]ן] אלהין N; I אלא הן || 28 שמך] + הוא I: rect ordo הוא שמך.

29 ואמר לא יעקב יתקרי עוד שמך ארום אלהן ישראל ארום
אתרברבת עם מלאכין מן קדם ייי ועם גוברין ויכלת להון:
30 ושאל יעקב ואמר תני כען שמך ואמר למה כען את שאיל לשמי
וברך יתי תמן:
31 וקרא יעקב שמה דאתרא פניאל ארום חמית מלאכין מן קדם ייי
אפין כל קביל אפין ואשתיזבת נפשי:
32 ודנחת ליה שמשא כד עבר ית פניאל והוא הוה מטלע על ירכיה:
33 בגין כן לא אכלין בני ישראל ית ג[יד]א דנשיא די על כף ירכא
עד זמן יומא הדין ארום קרב בכף ירכיה דיעקב בגידא דנשיא:

CAPUT XXXIII

1 ונטל [יעקב] ית עיינוי וחמא והא עשו את[י] ועמה ארבע מאה
דגוברין רגלין ופלג ית טליא על לאה ועל רחל ועל תרתין
לחינתה:
2 ושוי ית לחינתה וית בניהון קדמיין וית לאה ובניה אחריין [וית
רחל וית יוסף אחריין]:
3 והוא עבר קדמיהון ושאל בשלומהון בנימוס ארעא שבעה זמנין
עד זמן די קרב לוות אחוי:

29 יתקרי עוד] עוד יתאמ[ר] M | מן קדם ייי ועם גוברין] בדמות גו[ברין] M || 30 שאיל] תשאל I | יתי] leg יתיה || 31 דאתרא] + ההוא I || 32 כד עבר] כיוון די ע[בר] M || 33 בגין כן] על כדין I | אכלין] ייכלון I | ג[יד]א] גדיא N | דנשיא 1.°, 2.°] נש[יא] 1.°, 2.° I | די] דאית I | הדין] דין I.

33 1 [יעקב]] desider in text: יעקוב I | את[י]] text את! | רגלין] [leg פולימסין] פולימכין M | לחינתה] אמהתא M || 2 אחריין 1.°] תנינין M | [וית רחל וית יוסף אחריין]] desider in text: omiss ex homoiotel || 3 שאל ... ארעא] ואישתטח על ארעה M | בשלומהון] hebraism pro בשלמהון | די קרב] דקרב I.

4 ורהט עשו לקדמותה וגפף יתיה ואתרכן על צווריה ונשק יתה ובכו:

5 ונטל ית עוונוי וחמה ית נשיא וית טפליא ואמר מְה אינון אילין לך ואמר טליא די חן ייי ית עבדך:

6 וקריבן לחינתה אינין ובניהן ושאלין בשלמיה:

7 [ו]קרבת לחוד לאה ובנהה ושאלין בשלמיה [ובתר כְדין קריב יוסף ורחל ושאלין בשלמיה]:

8 ואמר מן לך כל משריתא הדא די ארעת ואמר למְשכחא חן וחסד באפך:

9 ואמר עשו אית לי סגין אחי יתקיים לך כל מה די לך:

10 ואמר יעקב לא כען אן כען אשכחית חן וחסד באפך ותקבל דורנך דידי מני ארום בגין כדין דחמית סבר אפיך היך חמי סבר אפי מלאכין מן קדם ייי דאתרעית:

11 קבל כען ית ברכתי די אייתת לך ארום חן יתי ייי וארום אית לי כל מן דעם ודחק עלוי ונסב:

12 ואמר נטול כען ונהלך וניזיל מן כל קובלך:

13 ואמר ליה רבוני ידע ארום טלייא מחטין וענא ותורייא מיינקין קדמיי אן דחקין עליהון יום חד מייתן כל ענא:

4 וגפף] וחִבק I: hîc vid ponend etsi וחבק sit super יתה inmed ante
עשו הוה בכי עד [על leg] דקרין שניו [דקהן שנוי ?leg] ויעקב + [ובכו | ובכו
|| M חס ואגין מימריה דה׳ [חן ייי 5 || M הוה בכי על שעיעות צואריה
|| M וקריבו אמהתא הנין ובניהן וסג[ד]ו [M וסגרו] [וקריבן ... ושאלין 6
[ובתר ׳ M ובניה וסגדו [ובנהה ושאל ׳ delet ו sed וקרבִת text [[ו]קרבת 7
הן [מן 8 ״ desider in text: omiss ex homoiotel [כְדין ... בשלמיה]
M sed prob leg קדם רבוני + [למשכחאֹ | I דאר[עת] [די ארעת ׳ I אית
|| M יהוו[י] לך מה דאית לך [יתקיים ... די לך 9 ׳׳ M קדם רבוני [באפך
|| M קדמיך ותקבל ית דורנך [באפך ... דורנך | I 1.°, 2.° בבעו [1.°, 2.° כען 10
| M מן ידוי [ידיי leg] ארום מן בגין כן ארעי[ת] סבר אפיך [דידי ... סבר אפיך
חס יתי [חן יתי ייי ׳ M איתיית [אייתת 11 || ואתר׳ prob leg [דאתרעית
[כל קובלך 12 || M מנדעם ודחק ביה ונסיב [מן דעם ... ונסב | M מימריה דהֹ
סלקין [מיינקין | M חטיין [מחטין | I חכם [ידע 13 || del כֹ I; כלוכֹקובלך
I. הא כל ענה מייתין [מייתן כל ענא | M דחק אנא [דחקין ׳ M [סלקין leg]

14 יעבר כען רבוני קדם עבדה ואנא אדבר יתהון להוני לרגל
עבידתא די בידי ולרגל טלייא עד זמן די אזל לוות רבוני לגבלה:
15 ואמר עשו אשבוק כען עמך מן עמא די עמי ואמַר למה כען
אשכח חן וחסד באפוי דרבוני:
16 וחזר ביומא ההוא עשו לארחה לגבלה:
17 ויעקב נטל לסכתה ובנה לה בית ולבעירה עבד מטלין בגין כדין
קרא שמה דאתרא סכות:
18 ואתא יעקב שלם בעבדא טבא לכרכה דשכם די בארעא דכנען
במיתייא מפדן ארם ושרא קדם קרתא:
19 וזבן ית תחומא דחקלא די פרס תמן משכניה מלוות בנוי די
חמור אבוי דשכם במאה מרגליין:
20 ואקם תמן מדבח וצלי תמן בשם ייי אלהא דישראל:

14 Usque ad finem v ... יעבר] ואגר ויקבל חולקיה יקדם כען רבוני
בירכתא רברבתא דברכיה אבא בעלמא הדין קדם עבדיה ואנא אֲדבר לבלחודוי
לאולפן אוריתא די קדמיי ולסוברה בזכותיה ית בני גלותא עד זמן דיסופק
I; דב[ידי] [די בידי | M גלותא ודבין אעול לות רבוני לאגחא קרבא בגבולא
| M דאית [די | M אקים [אשבוק 15 || I ניעול [אזל | M דאית קדמי
בית 17 || M קדם רבוני [באפוי דרבוני | M נשכחה [אשכח | I דעמי [די עמי
דאתדעא [דאתרא | M כן [כדין | M ביתה ולכסוי [ולנכסוי leg] [ולבעידה
קרתה שכם דאית [לכרכה דשכם די בארעא 18 || M [דאתרא leg] ההו[א]
[תחומא דחקלא 19 || M כלקביל [קדם | I מן פ[דן] [מפדן | M בארעה
פרס M: prob leg פרסת [פרס תמן | I id [די פרס | M תחום חק[לא]
[מרגליין | משכניה ponit I non recte super מן ל׳ :I מן ל[וות] [מלוות | ת[מן]
μαργαρίτης || 20 וצלי] ופלח M | ייי] מימריה דה׳ M.

CAPUT XXXIV

1 ונפקת דינה ברת לאה די ילדת ליעקב למתחמייא עם בנתהון
דעמא דארע[א]:
2 וחמא יתה שכם בר חמור חיויה רבה דארעא ונסב יתה ושמש
עמה וצער יתה:
3 ואתרעיית נפשה בדינה ברת יעקב ורחם ית רביתא ומליל עם
לבה [ד]רביתה מלל דשלם:
4 ואמר שכם לחמור אבוי למימר אסב ית רביתה הדא לאתה:
5 ויעקב שמע ארום סאב ית דינה ברתה ובנוי הוֹן עם בעירה
באפי ברא ושתק יעקב עד זמן דאתון:
6 ונפק חמור אבוי דשכם לוות יעקב לממללה עמה:
7 ובנוי דיעקב עלו מן אפי ברה כדי שמעו ואתרגזו גבריא ובאש
להון לחדא ארום מרחקא עבד בישראל למשמשה עם ברתה דיעקב
וכדן לא הוה כשר למתעבדא:
8 ומלל חמור עמהון למימר שכם ברי אתרעיית נפשה בברתכון אסבו
יתה כען לה לאתה:
9 והתערבו לן בנתכון הבו לן וית בנתן תסבון לכוֹן:
10 ועמן תשרון וארעא תהוי קדמיכון שרון ואתגרו בָהּ ואחסנו יתה:

34 1 ברת ... ילדת] ברתא דלאה דאיתילידת M | די ילדת] דלד[ת] I |
עם בנתהון] בבנָתהון M || 2 חמור] א ה I; nempe אומות העולם | ושמש
עמה] ואיזדמן לותה M || 3 רביתא] טליתא M | ומליל ... דשלם] [ומליל]
מילין דשלם על לבה דטליתא M | [ד]רביתה] [ ] in text ורביתה! || 4 רביתה]
טליתא M || 5 בעירה] נכסוי M | באפי ברא] c v 7; באפיה ברא N |
ושתק] ושבק M | עד ... דאתון] עד מיעלהון M || 6 לממללה] למליל M ||
7 ובאש] ובעש M | עבד] איתעבד M | למשמשה] למיזדמנה M | וכדן]
וכן M || 8 אסבו ... לאתה] היבו כען יתה ליה לאתו M; הֵיבו etiam in
ms C *MdW* Gn 34, 12 || 9 והתערבו לן] ותתערבון עמן M | הבו]
תתנון M || 10 שרון] תיבו בה M | ואחסנו יתה] ואיתחסנו בה M.

11 ואמר שכם לאבוה ולאחיה אשכח חן וחסד באפיכון וית מה די תאמרון לי אתן:

12 אסגון עלי לחדא פרן וכתובה ואתן היך מה די תאמרון לי ואסבו לי ית רביתה לאתה:

13 וענון בנוי דיעקב ית שכם וית חמור אבוי בסגי חכמתהון ומללו די סאב ית דינה אחתהון:

14 ואמרן להון לית אנן יכלין למעבד פתגמא הדין למיסב ית אחתן לגבר די ליה [עורלה] ארום בזיין הוא לן:

15 לחוד בדה נתערב לכון אן תהוון כוותן למגזר לכון כל דכורא:

16 ונתן ית בנתן לכון וית בנתכון נסב לון ונשרי עמכון וניהוי כולן לאומה חדה:

17 ואן לא תשמעון לן למגזר ונסב ית ברתן וניזל:

18 ושפרו מיליהון באפוי דחמור ובאפוי דשכם בר חמור:

19 ולא אשתהי רביא למעבד פתגמא ארום אתרעיית נפשיה בברתיה דיעקב והוא הוה יקר מן כל אנשי ביתיה דאבוי:

20 ואתא חמור ושכם ברה לתרע קרתיהון ומלילו עם אנשי קרתיהון למימר:

21 גברייא האילין שלמין בעבדא טבא עמן וישרון בארעא ויתגרון בה וארעא הא פתיא היא בתחומה קדמיהון ית בנתהון נסב לן לנשין וית בנתן נתן להון:

11 אשכח] נשכחה M | וית מה די תאמרון] ודי תימר[ון] M | די תאמרון] די תי[מרון] I || 12 פרן] = ?φερνή; פְּרֵין C MdW | היך] כל M | די] תאמרון] דתי[מרון] I | רביתה] טליתא M || 13 וענון] ועניין M | ומללו] ומליל M | די סאב] די סאבו M || 14 למיסב] למיתן M | די ליה] דליה I | [עורלה] desider in text et in M I | בזיין] מרחקא M || 15 לחוד] ל[ה]וד] I | בדה] בהדא M || 18 וישפרו] וייטבו M || 19 רביא] טליא M | אתרעיית] רעה M | יקר] מיקר M || 20 אנשי קרתיהון] עמא דקרתא M || 21 האילין] האיליין M | עמן] עמנא [vel עמנא] הנון עמא M | נתן] נתנין M.

22 לחוד בדה אתערבו לנא גברייא למשרי עמן למהוי לאומא חדא
במגור לנא כל דכורא היך דאינון גזרין:
23 קנינהון וממוניהון וכל בעירהון הלא דידן אינון לחוד נתערב
להון וישרון עמן:
24 ושמעו לחמור ולשכם בריה כל נפקי תרע קרתיה וגזרו כל דכורא
כל נפקי תרע קרתיה:
25 והוה ביומא תליתיא כד הוון צעורין מן גזרתהון ונסבו תרין
בנוי דיעקב שמעון ולוי אחי דינה גבר חרביה ועלו לקרתא לרוחצן
וקטלו כל דכוריא:
26 וית חמור וית שכם בריה קטלו לפ[ת]גם דחרב ונסבו ית דינה
מבייתה דשכם ונפקו:
27 בנוי דיעקב עלו על קטיליא ובזון קרתא די סאבו אחתהון:
28 וית עניהון וית תוריהון [וית חמריהון] וית מה די בקרתא וית
מה די באפי ברא נסבו:
29 וית כל ממוניהון וית כל טפליהון וית נשיהון שבו ובזו וית כל מה
דהווה בגו בייתה:

22 בדה] בהדא M | אתערבו] ית[ערבו] I | עמן] גבן M: ita vid leg M, et non prout M jacet [למהוי] גבן; cf infra | למהוי] + כולן I: ita vid leg I et non prout I jacet [למשרי] כולן [למהוי]; cf inmed supra | במגור] כד יגזור M | היך] הך M | דאינון] ד[הנון] I || 23 קנינהון וממוניהון] נכסיהון וקניניהון M | לחוד] ל[ה]ו[ד] I | וישרון] ונשרון N || 25 אחי] אחיה M | לרוחצן] לרוחצה M | דכוריא] י superadd a *sofer* || 26 קטלו] קטילו M | לפ[ת]גם] in text לפגם! | מבייתה] מן בייתיה I || 27 ובזון] ובזוו M | סאבו] סאיבו ית דינא M | Iterum ex hoc v manus [I] pro variis lect || 28 [וית חמריהון] desider in text | די 1.°, 2.°] דאית 1.°, 2.° M | באפי ברא] באפיה דברא N | ברא] בריה M || 29 שבו ובזו] שבון ובזון M | דהווה בגו בייתה] דאית בבי[תה] M | בגו בייתה] בביתה I.

30 ואמר יעקב לשמעון וללוי אבאשתון לי למיסבא שמי ביש קדם
דיירי ארעא בכנעניי ובפריזיי ואנה עם למניין ויתכנשו
לוותי [ויקטלון יתי] וישיצון יתי ולאינשי בייתי:
31 עניין תרין בנוי דיעקב שמעון ולוי ואמרין ליעקב אבוהון לא
יאה הוא דיהוון אמרין בכנישתיהון ובמדרשיהון [ערלין] סאיבו
בתולן ופלח[י] [צלמין] לברתיה דיעקב ברם יאי הוא דיהוון
אמרין בכנישתיהון דישראל ובבית מדרשהון ערלין אתקטלו על
עסק בתולה [ופלחי צלמין] על די סאבו לדינה ברתיה דיעקב כלא
מן כל כדין דלא יהוו[י] שכם בר חמור מלגלג בנפשיה ומתגאי
בלביה ויאמר באתה דלית לה בר נש תבע עלבנה כדון אתעבד
לדינא אחתן היך אתה טעיא נפקת ברא:

30 אבאשתון] בעשתון M | שמי] טבי M ; קדם דיירי] בדרייריה [leg
בדרייריה] M ; בכנעניי] בכנענ]אי I | ובפריזיי] ובפריז]אי I | למניין] במניין M |
[ויקטלון יתי]] < in text? ; לוותי ... בייתי] primo vid script [עלי ויקטלון יתי
למהוי עם בנייה אמהתא וישיצי אותי] M || 31 הוא דיהוון אמרין]
מית]אמר] M ; דיהוון אמרין] מתאמר [leg דיהוי] דהוי M | ובמדרשיהון] ובבתי
מד]רשיהון] M | ערלין]] rasum a censore | בתולן] לבתולתא בתולן סא̄ M |
ופלח[י]] in text ופלחו! ; צלמין]] rasum a censore ; לברתיה] טניפו ית
דיהוון אמרין בכנישתיהון | M אלא כדן יאי דיהוון [ברם יאי הוא דיהוון . M ברתא
2.° [שתיהון] דיתאמר בכני M | ובבית] ובבתי M | על עסק בתולה] בגין בתולה
M ; ופלחי צלמין]] rasum a censore ; על די סאבו ... דלא] בגין ברתיה דיעקב
דלא M ולא עוד אלא | סאבו לדינה] טניפו ית דינה I | כלא מן ... שכם] דא מן
[כם]לשי דא לא יאי M | יהוון שכם] leg יהווי ש' | מלגלג ... ומתגאי] מתג[אי] M |
מלגלג] + במיליה M ; ויאמר באתה] ואמר הך אתה I | באתה] leg prob כאתה |
usque ad finem v ... דלית לה] דלית ליה תביע איתעביד מטעיה נפקת ברא
הדין [א]פתגמ בדינה אחתי בגין כן עבדינן M | usque ad finem v ... דלית לה]
ברתיה לדינה הוה כן עלבן תבוע ולא [vindex sanguinis] אדם תבוע [דלית לה]
[ן]אחת ית [מחשב] ברא ותפקת זני אתה היך ואמר דיעקב M | תבע עלבנה]
עלבן תבע ולא I ; כדון] leg prob כדין | אחתן היך אתה] כאתה דיעקב ברתיה I |
ברא] בר I.

CAPUT XXXV

1 ואמר ייי ליעקב קום סוק לבית אל ושרי תמן ובני תַמן מדבח לשם
ממרי דייי דאתגלי עלך במערקך מן קדם עשו אַחוך:
2 ואמר יעקב לאנשי ביתיה ולכל מן דהווה עמיה עַברו ית פלחנא
נכריה מביניכון ואדכון וחוורו לבושיכון:
3 ונקום ונסק לבית אל ואבנה תמן מדבח לשמה דייי דְענה יתי בשעת
עקתי והווה בסעדי באורחא דהלכת:
4 ויהבו ליעקב ית כל פלחנא נכריה די בידיהון וית קדשיא די
באדנהון וטמר יתהון יעקב תחות בלוטה דסמיך לשכם:
5 ונטלו והוות דחלתא דייי על קרייתא די חזור חזור יתהון ולא
רדפו בתר בנוי דיעקב:
6 ועל יעקב לוזה די בארעא דכנען הי[א] בית אל הוא וכל עמא
די עמיה:
7 ובנה תמן מדבח וקרא לאתרא דאתגלי עלוי תַמן ייי בית אל
ארום תמן אתגלי עלוי ייי במערקיה מן קדם עשו אחוי:
8 ומיתת דברה מינקתה דרבקה ואתקברת מן תחות בלוטה וקרא
שמיה דבלוט בכיתה:

לשם ממרי דייי דאתגלי] | M ותעביד ובני] | M מימריה דייי ייי] 1 35
דהווה ... 2 || M בזמנה די ערקת מן במערקך מן] | M לאלהא דא[תגלי]
דאית עמיה אעבירו [vb rasum a censore] טעותא דאית צלמי?: לבושיכן]
מדבח ... בשעת 3 || M ביני[כן] ותהכון ותדכון] [leg ותחוורן לבישיכן
די דהלכת] | M ממריה + והווה] | M מדבחא לאלהא די ענה יתי בשע[ת]
[vb rasum a censore] טעותא דאית בידיי ית כל פלחנא ... בידיהון] 4 || I הל[כת]
דאית כלוקבל דסמיך לשכם] | M דאית במשמעהון די באדנהון] M
קריית[א] דאית קרייתא די חזור] | M בני ישראל והווה והוות] 5 | M שכם
ועל] 6 || c M להן leg יתהן] | delet a scriba var lect חזור 1.°] M חזור
| !יהי in text הי[א] | I דבא[רעא] די בארעא] | M דאית די 1.°] M ואתא
וקרא] Usque ad finem v 7 || M דהוון עימי[ה] I; דעמ[יה] די עמיה]
ופלח וצלי תמן בשם ממריה דייי אלהא די אתגלי עלוי בביתאל אֲרום תמן אתגליית
N דבירה דברה] 8 || M עלוי יקר שכינתיה דייי בזמן דצרך מן קדם עשו
M; לביתאל + I; מתחו[ת] מן תחות] | M מרביתה מינקתה] | superadd י sed
prob + לביתאל מן תחות.

9 אלהא דעלמא יהא שמיה מבורך לעלם ולעלמי עלמין ענוות[נו]תיך
וישרותך וצדיקותך ותוקפך והדרך [והדדך] לא פסקין לעלמי
עלמין אלפת יתן למברכה לחתנה ולכלתה מן אדם וזוגיה ועוד
אלפת יתן למבקרא ית בישיא מן אבונן אברהם צדיקא כד
אתגליתא עלוי במשרה חזווה ועד כען הווה צער מן גזרתא ועוד
אלפתא יתן למנחמה ית אבליה מן אבונן יעקב צדיקא אורחיה
דעלמא ארעת לדבורא מרבעותא דרבקה אמיה ומיתת רחל עלוי
באורחיה ויתב ליה צווח ובכה ומ[י]לל ו[מא]ך ואת ברחמך
טביא אתגליתא עלוי וברכת יתה ברכת דאבילה ברכת יתיה ונחמת
יתיה דכן כתב[ה] מפרש ואמר ואתגלי ייי על יעקב זמן תנינות
במיתייה מן פדן ארם וברך יתיה:

9 אלהא] כול אלהא M: nempe אלהא etcetera | מבורך] hebraism
loco מברך | למברכה ... ולעלמי עלמין] פיקודין [leg יתן] אלפת ית [ולע' ע']
| N ענוותנתיך [ענוות[נו]תיך | M יאיין וקיימין שפירין אלפת יתן למברכה כול
אלפת 1.°, 2.°] אלפת' 1.°, 2.° I, id est leg אלפתא | [והדרך] bis N: 2um prob
loc והודך | מן אדם] מאדם I | חוגיה ועוד אלפת יתן למבקרא [חוגיה] דכן
כתבה מפרש ובריך יתהן ממריה דיי' ואמ[ר] להן מימריה דיי' תקופו וסגן ומלין
מן | I אלפת 2.°] אלפת | M ית ארעא וכבשו יתה ועוד אלפת [יתן למבקרא]
ופקדת [ועד כען הווה ... דכן כתב[ה] מפרש ואמר | I 1.° מאב[ונן] [1.° אבונן
יתיה למגזור עורלתיה ויתב ליה בתרע משכניה כמחום יומא דכו [דכן] leg
כתבא מפרש ואמר ואיתגלי עלוי ממריה דיי' במשרי חזווה ועוד אלפת יתן
למיברכה ית אבליה מן אבונן יעקב צדיקא כד איתגלין עלוי במתייה מן פדן
ארם אורחיה דעלמא כד ארעת לדבורה מרבית[ה] דרבק[ה] אימיה ומיתת עלוי
רחל באורחא ויתב ליה. אבונן יעקב צווח ומיילל ומספד ובכי ואת רבון כל
עלמא יי' במכלת רחמיך סבייה איתגליית עלוי ונחמת יתיה וברכתה דאבלייה
[מן] [מן גזרתא | M ברכת יתיה על אימיה בגין כדין כתב[א] מפרש ואמ[ר]
| I 2.° מאב[ונן] [2.° מן אבונן | I אבילא [אבליה | I לנחמה [למנחמה | I אדם
ומלל [ומ[י]לל ו[מא]ך | I ואימיה מיתת [אמיה ומיתת | I מרבנייתא leg [מרבעותא
וברכת | I [אתג]לית [אתגליתא | I ומיילל ואת [ומ[י]לל ו[מא]ך ואת | N ואמך
וברכת[א] דאבילא ברכת יתיה ונחמת [יתה ברכת ... כתב[ה] מפרש ואמר ואתגלי
יתיה וכן כתבא מפר[ש] ואמ[ר] דאיתגלי ועוד אלפתא יתן למיקבר מיתיא
[כתב[ה] | M מרבנא משה דקבר יתיה רבון עלמיא יי' יהיא שמיה מברך לעלמיא
מימריה דיי' [ייי על יעקב ... במיתייה | I וירא: ואתגלי [ואתגלי | !כתבת in text
I. מפדן [מן פדן | M ad calcem תניות על יעקב במיתייה

10 ואמר ליה ייי שמך יעקב ולא יתקרי שמך תוב יעקב ארום אלהן
ישראל יהוי שמך וקרא ית שמיה ישראל:
11 ואמר ליה ייי אנה אלה שמיא תקף וסגי אמה וקהל כנישת אומין
צדיקין יקומון מינך ומלכין דשלטין באמיא מן חלציך יפקון:
12 וית ארעא די יהבת לאברהם וליצחק לך אתננה ולבניך מן בתרך
אתן ית ארעא:
13 ואסתלקת איקר שכינתה דייי מעילוי באתרא די מלל עמיה:
14 [ואקים יעקב קיימא באתרא די מלל עמיה] קיימא דאבן ונסך
עלה נסוכין ואריק עלה משח:
15 וקרא יעקב ית שמה דאתרא די מלל עמיה תמן ייי בית אל:
16 ונטלו מביתאל והווה אשון עללתה דארעא למתייה לאפרתה
וילדת רחל ואתקשיית במילדה:
17 והוה כדי אתקשיית במילדה ואמרת לה חייתא לא תדחלין ארום
לחוד דין ליך בר:
18 והוה במיפקה דנפשה ארום מיתה הוה וקרא שמה בר צערי ואבוי
קרי ליה בלשון בית קדשה בנימין:
19 ומיתת רחל ואתקברת בארחא דאפרתה היא בית לחם:
20 ואקם יעקב קיימא על קבורת[ה] היא קיימת קבורתא דרחל עד
זמן יומא הדין:

10 V desider in text et add ab autore var lect in marg dext |
11 || I אלא הן [אלהן | I עוד [תוב | I יאתקרי [יתקרי | M מימריה דייי [ייי
[אתנעה | I דיהבת [די יהבת 12 || I [חל]צך [חלציך ; M שלטין [דשלטין
איקר 13 || M ולזרעיית בתרך ;I ולבנך בתרך [ולבניך מן בתרך ; I אתן יתה
| M מעלוי יקר שכינתיה דייי באתרה [איקר ... באתרא | I שכינת יקרא [שכינתה
desider in text [ואקים יעקב קיימא ... עמיה] 14 || I דמלל [די מלל
אשון 16 || M ממריה דייי [ייי | I דמלל [די מלל 15 || ex homoiotel
[כדי אתקשיית | I id [כדי 17 || M כברת אר[עא] למיעול [עללתה ... למתייה
[דנפשה 18 || M ביד דכר [בר | M תדחילי [תדחלין | M בזמן דאת[קשיית]
בארחא דאפרתה 19 || I הוה + [ואבוי | M ביד [בר | I נפשי[ה]
M. ואקיים [ואקם 20 || M יהודה + [בית לחם | M אפרתא

21 ונטל ישראל ופרס משכוניה רחיק מן מגדלא לעדר:
22 והוי כדי שרך ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן ושכב ית בלהה ושמע ישראל והוון בנוי דיעקב תרין עשר:
23 בניה דלאה בכורה דיעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה וישׂשכר וזבולון:
24 בניה דרחל יוסף ובנימין:
25 ובניה דבלהה אמהתה [דרחל דן ונפתלי
26 ובניה דזלפה אמהתה] דלאה גד ואשר אלין בנוי דיעקב דאתילדו לה בפדן דארם:
27 ואתא יעקב לוות יצחק אבוי ממרא קרתהון דגיבריא היא חברון דאתותב תמן אברהם ויצחק:
28 והוון ימוי דיצתק מאה ותמנין שנין:
29 וסאף יצחק ומית ואתכנש לוות עמיה סאב ושבע יומין וקברו יתיה עשו ויעקב בנוי:

CAPUT XXXVI

1 ואלין יחוס תולדוותיה דעשו הוא אדום:
2 עשו נסב ית נשוי מן בנתהון דכנעניי ית עדה ברת אלון חיתייא וית אהליבמה ברת ענה ברת צבעון חיוייה:
3 ואת בשמת ברת ישמעאל אחתיה דנביות:

21 רחיק מן] להל מן | מן מגדלא לעדר] ממגדלא דעדר || 22 כדי ... ית] וילך ... ישראל M affert text hebr | ואזל ... ישראל] I | שרך] כד שרא I | בלהה] + את I: text hebr [leg אביו] פילגש אבוי I | Hic v sec M Megillah 4, 10 legendus hebraice tantum et non vertd aramaice quam regulam sequunt M et I non vero N exc וישכב || 25-26 [דרחל ... אמהתה] Desider in text: omiss ex homoiotel || 27 דאתותב] דאית[ותב] I || 28 ימוי] יומי חיי M || 29 וסאף] ואתנגד M | ומית] ומיית M.

36 1 תולדוותיה דעשו] in text תולדוותיהון sed recte, ab ipso *sofer* ut vid, emendatum; תולדוות עשו M || 2 מן בנתהון] מבנ[תהון] I | חיוייה] חיתאה M! || 3 ואת] ex text hebr; leg וית.

4 וילידת עדה לעשו ית אליפז ובשמת ילדת ית רעואל:
5 ואהליבמ[ה] ילדת ית יעוש וית יעלם וית קרח אְלין בנוי דעשו
די אתילדו ליה בארעא דכנען:
6 ונסב עשו ית נשוי וית בנוי וית בנתיה וית כל נפשתא דביתי[ה]
וית ממונה וית כל בעיריה וית כל קניינוי די קנה בארעא דכנען
ואזל לארעא חורי מן קדם יעקב אחוי:
7 ארום הוה ממוניהון סגיא מן למישרי כחדא ולאְ יכלית ארעא
תותבותהון למסחנא יתהון מן קדם בעיריהון:
8 ושרא עשו בטורא דגבלא עשו הוא אדום:
9 ואלין יחוס [תלדוותא] דעשו אבוהון דאדומיי בטורא דגבלא:
10 אלן שמהת בנוי דעשו אליפז ברא דעדה אתתיה דעשו דא רעואל
בת בשמת אתתיה דעשו:
11 והוון בנוי דאליפז תימן ואומר צפו וגעתם וקנז:
12 ותמנע הוות לחינתה לאליפז ברה דעשו וילידת לאליפז ית עמלק
אלין בנוי דעדה אתתיה דעשו:
13 ואלין בניה דרעואל נחת וזרח שמה ומיזה [אלין הוון בניה
דבשמת אתתיה דעשו]:
14 אלין הוון בניה דאהליבמה ברת ענה ברת צבעון אתתיה דעשו
וילדת לעשו ית יעוש וית יעלם וית קרח:
15 [אלין] רברבנוי דבנוי דעשו בנוי דאליפז בכוריה דעשו רבה תימן
רבה אומר רבו צפו רבה קנז:

5 אלין] + אינון I; אליין M | די אתילדו] דאת[ילדו] I || 6 ממונה] נכסוי M | קניינוי] סגולה M | די קנה] דקנה I | קנה] סגל M | לארעא] לארע I | חורי] אחורי M || 7 ממוניהון סגיא] סגלהון סגי M | מן למישרי] מלמ[ישרי] I | יכלית] יכלה I | ארעא] ארע I | תותבותהון] praemit בית M | למסחנא] למסבול M | בעיר:יהון] נכסיהון M || 9 [תלדוותא]] add supra; תולדוות M | דאדומיי] דאדו[מאי] I || 10 שמהת] ' שמהת' a *sofer*? | אתתיה דעשו] אתת עשו I | דא רעואל בת] leg ודרעואל בר; cf v 17 || 12 לחינתה] פלקי M | ברה דעשו] בר עשו I || 13 [אלין הוון ... אתתיה דעשו]] desider in textu, omiss ex homoiotel || 15 [אלין]] add super text | דבנוי] בנוי I | בכוריה] בוכריה M.

16 רבה קרח רבה געתם רבה עמלק אלין רברבנוי דאליפז בארעהון דאדומיי אלין בניה דעדה:
17 ואלין בנוי דרעואל בר[ה] דעשו רבה נחת רבה זרח רבה שמה רבה מזה אלין רברבנוי דרעואל בארעהון דאדומיי אלין בנ[יה] דבשמת אתתיה דעשו:
18 ואלן בניה דאהליבמה אתתה דעשו רבה יעוש רבה יעלם רבה קרח אלין רברבניה דאהליבמה ברת ענה אתתיה דעשו:
19 אלין בנוי דעשו ואלין רברבניהון הוא אדום:
20 אלין בנוי דשעיר חוורניה דייריה דארעא לוטן ושובל וצבעון וענה:
21 ודישון ואצר ודישן אלין רברבניה חוורנ[י] [בנוי דגבלה] בארעא דגבלא:
31 ואלין מלכיא די מלכו בארעהון דאדומיי קדם עד לא ימלך מלך לבני ישראל:
32 ומלך באדום בלע בר בעור ושמיה דקרתא דנהבה:
33 ומית בלע ומלך בתרה יובב [בר זרח מבצרה]:
34 ומית יובב בר זרח ומלך בתרה חשם מן ארעא דרומא:
35 ומית חשם ומלך בתרה הדד בן בדד די קטל ית מדייני בתחומייהון דמואבאי ושמה דקרתיה עוית:

16 אלין 1.°] M אליין | דאליפז] M אליפז | דאדומיי] I [דאדומ]אי || 17 בר[ה]] ה supra add | בר[ה] דעשו] I בר עשו | אלין 2.°] M אליין | אלין בנ[יה] 3.°] M אליין בניה; in text א׳ בני || דאדומיי] I [דאדומ]אי | בארעהון] I [בארע]תהון | 18 ואלן 1.°] M ואליין | אלין] M אליין | רברבניה] I [רברב]ני || 19 אלין] M אליין | ואלין] M ואליין || 20 אלין] M אליין || 21 חוורנ[י]] I [חוור]נאי | [בנוי דגבלה]] desider in textu; add a manu poster in M simul cum verbis בארעהון דאדומיי; in text primò לרברבניהון: hoc verb pertinet ad finem v 30 sed error fuit delet | [דגבלה]] M דשעיר | בארעא דגבלא] M a manu poster: בארעהון דאדומיי cf hunc v supra || vv 22-30: Desiderantur in textu; ex v 30 tantum superest לרברבניהון בארעא דגבלא quorum primum verb est delet. Causa omissionis est homoiotel vv 21 et 30 || 33 [בר זרח מבצרה]] desider in text || 34 בר זרח] prob pert ad v praec.

36 ומית הדד ומלך בתרה שמלה מן משרקה:
37 ומית שמלה ומלך בתרה שאול מן ביני נהרייא:
38 ומית שאול ומלך בתרה בעל חנן בן עכבור:
39 ומית בעל חנן בר עכבור ומלך בתרה הדד ושמה דקרתא פעו
ושמה דאתתה מהיטבאל ברתיה דגברא סרדא דהווה לעי
במטרדה כל ימוי[!] חיוי ועתר וקנה נכסין וידע מה הוא כספא
ומה הוא דהבא:
40 ואלין שמהת רברבנוי דעשו לזרעיתהון לאתריהון בשמתיהון
רבה תמנע רבה עלוה רבה יתת:
41 [desideratur]:
42 רבה קנז רבה תימן רבה מבצר:
43 רבה מגדיאל רבה עירם אלין רברבני אדומיי למדוריהון לארעא
תותבותיהון הוא עשו אבוהון דאדומיי:

CAPUT XXXVII

1 ושרא יעקב בארעא תותבותיה דאבוי בארעא דכנען:
2 אלין ייחוס תולדותיה דיעקב יוסף בר שבע עשרה שנה הוה רעי
עם אחוי בענה והוא הוה טלי מתרבי עם בנוי דבלהה ועם בנוי
דזלפה נשוי דאבוי ואייתי יוסף טבהון דאחוי ביש לוות אבוהון:
3 וישראל הוה רחים ית יוסף מן כל בנוי ארום בר סיבו הוה ליה
ועביד לי פרגוד מצייר:
4 וחמון אחוי ארום יתיה הוה רחים אבוהון מן כל אחוי וסנין יתיה
ולא יכלין לממללה עמיה מלין דשלם:
5 וחלם יוסף חלם ותני לאחוי ואוסיפו תוב למ[י]סני:
6 ואמר להון שמעו כען חלמא הדין די חלמית:
7 והא אנחנא מכרכין כורכון בגו חקלא והא קמת כורכותי ולחוד
אזדקפת והא מתכנשין כורכותכון ושאלו בשלמה דכורכוותי:

41 Desider in text et M || 43 רברבני] רבברבני in text.
37 3 לי] leg ליה | פרגוד] παραγώδης || 5 למ[י]סני] י add prob ab ipso *sofer*.

8 ואמרין ליה אחוי הא ממלך תמלך עלנא אן משלט תִשלט בן ואוספו
תוב משנא יתיה על חלמוי ועל מלוי:
9 וחלם תוב זמן תניינות ותני יתיה לאחוי ואמר הָא חלמת חלם
תוב והא שמשא וזהרא וחד עשר כוכבין שאלין בשלמיי:
10 ותני לאבוי ולאחוי ונזף בה אבוי ואמר ליה מה חלמא הדין די
חלמת הא מייתי ניתי אנא ואמך ואחך למשאל בשלמך בנימוס ארעא:
11 וקנון ביה אחוי ואבוי הוי מנטר ית פתגמא:
12 ואזלון אחוי למרע ית ענא דאבוהון בשכם:
13 ואמר ישראל ליוסף הלא אחיך רעין בשכם אתא ואשלח יתך
לוותהון ואמר ליה הא אנא:
14 ואמר לו אזל כען וחמי ית שלמיהון דאחיך וית שלמא דענא
ואתיב יתי פתגם ושלח יתיה מן מישרא דחברון ואתא לשכם:
15 וארע יתיה מלאך בדמות גבר והא הוא טעי בחקלא ושאל יתיה
גברא למימר מה את בעי:
16 ואמר ית אחי אנא בעי תני לי כען אן אנון רען:
17 ואמר גברא נטלו מן הכא ארום שמעת יתהון אמרין ניזיל
לדותינה ואזל יוסף בתר אחוי וארע יתהון בדתן:
18 וחמון יתיה מרחיק וקדם עד לא קרב לוותהון ואתחשבו עלוי
למקטליה:
19 ואמרין גבר לאחוי הא מרי חלמיא האלין אתי:
20 וכדון אתו ונקטול יתיה ונטלק יתיה בחד מן גוביא ונימר
חיותא בשתא אכלת יתיה ונחמי מה יהווי בסופהון דחלמוי:
21 ושמע ראובן ושזיב יתיה מן ידיהון ואמר לא נקטול יתיה ונתחייב
בנפשיה:
22 ואמר להון ראובן לא תשפכון אדם זכיי טלקו יתיה לגובא הדין
די במדברא וידא דקטולין לא תפשון ביה מן בגלל למשיזבא יתיה
מן ידיהון למחזרה יתיה לוות אבוי:
23 והוה כד אתא יוסף לוות אחוי ואשלחו ית פרגודא מציירה די עלוי:
24 ונסבו יתיה וטלקו לגובא וגובא הווה ריקן לית ביה מיין:

10 ונזף] in text וטף!

25 ויתבו למיכל לחם ונטלו עייניהון וחמון והא סיעא דסרקין
דסרקעין אתיא מן גלעדה וגמלהון טענין שעווה וקטף ולטום
אזלין לנחתה למצרים:
26 ואמר יהודה לאחוי מה ממון אנן מתהניין ארום נקטול ית אחונן
ונכסי ית אדמיה:
27 אתו ונזבן יתיה לסרקעין וידינן לא נפשט ביה ארום אחונן קרב
בשרן הוא ושמען ליה אחוי:
28 ועברו גברין מדיינין תגרין ודלון ואפקון ית יוסף מן גובא חבנ[ו]
ית יוסף לסרקעין בעשרין סלעין דכסף ואובילו ית יוסף מצרימה:
29 וחזר ראובן לגובא והא לית יוסף בגו גובא ובזע ית לבושוי:
30 וחזר לוות אחוי ואמר טליא לית ואנה לית אנה ידע לאן אנה אזל:
31 ונסבו ית פרגודא דיוסף ונכסו צפיר בר ע[י]זין וצבעו ית פרגודה
באדמה:
32 ושלחו ית פרגודה מציירה דיוסף ואייתון לוות אבוהון ואמרין
דא אשכחנן חכם כען אן פרגודה דבריך היא אי לא:
33 וחכם יתה ואמר הדא פרגודא דברי חיוה בישא אכלת יתה קטולין
אתקטל יוסף:
34 ובזע יעקב לבושוי ושוי שקא תחתוי ואתאבל על בריה יומין
סגין:
35 [וקמו] כל בנוי וכל בנתיה למנחמה יתיה וסרב למתנחמה ואמר
ארום אחות על ברי לשאולה ובכה יתיה אבוי:
36 ומדייניי זבינו יתיה למצראי לפוטיפר שליטא דפרעה רב
ספקליטוריה:

25 עיינהון] ו add supr a *sofer* | דסרקין דסרקעין] dittogr; cf vv 27 et 28 et Gn 39,1 || 28 חבנ[ו]] חבנא! in text || 30 לית] text add vba אנה ידע לאן אנה הבא errore repett et delenda || 31 ע[י]זין] י super-add || 35 [וקמו]] desider in textu || 36 ספקליטוריה] spiculator; cf Gn 40,3.4; 41,10.12 et Mc 6,27.

CAPUT XXXVIII

1 והווה בשעתא ההיא ונחית יהודה מן לוות אחוי וסטה לוות גבר
עדולמיי ושמה חירה:
2 וחמה תמן יהודה ברתה דגבר כנענעאי ושמיה שוע ונסב יתה ועל
לוותה:
3 ועברת וילדת בר וקרת ית שמיה ער:
4 ועברת תוב וילדת בר וקרת ית שמיה אונן:
5 ואוספת תוב וילדת בר וקרת ית שמה שלה וחוה דפסקת מן
דילדת יתיה:
6 ונסב יהודה אתה לער בוכריה ושמה תמר:
7 והוה ער בכורה דיהודה עבד עובדין בישן קדם ייי ומית במימר
מן קדם ייי:
8 ואמר יהודה לאונן עול לוות אתתיה דאחוך ויבם יתה ואקים
זרע דבנין לשמה דאחוך:
9 וידע אונן ארום לא לשמיה יתקרון בניה והוה כד הוה עליל
לוות אתתא דאחוי הוה מחבל עובדוי על ארעא דלא מקמא בנין
לשמה דאחוי:
10 ובאש קדם [ייי] מה דעבד ומית אף הוא במימר מן קדם ייי:
11 ואמר יהודה לתמר כלתיה תבי ארמלה בבייתיה דאבוך עד זמן
דיתרבי שלה ברי ארום אמר דלא ימות לחוד הוא כאחוי ואזלת
תמר ויתבת לה בבייתה דאבוה:
12 וסגין יומייא ומיתת ברת שוע אתתיה דיהודה ואנחם יהודה וסלק
לוות גוזי ענה הוא וחירה רחמיה עדולמיי לתמנתה:
13 ואתני לתמר למימר הא חמוך סלק לתמנתה למגז ענה:
14 ועברת לבושי ארמלותה מעילווה וכסיית ברדידה ואתעטפת בה
ויתבת לה בפרשות אורחתה די על ארח תמנתה ארום חמת ארום
רבה שלה והיא לא אתנס[י]בת ליה לאתה:

10 [ייי] ית in text! || 13 ואתני] ואתניה in text || 14 אתנס[י]בת] י add supr.

15 וחמה יתה יהודה וחשב יתה יהודה לנפקת בר ארום כסיית אפין
הוות בבייתיה דיהודה ולא הוה יהודה חכם יתה:
16 וסטה לוותה לארחה ואמר הבי כען אעול לוותיך ארי לא הוה
ידע ארום כלתה היא ואמרת מה את יהב ל[י] ארום תעול לוותי:
17 ואמר הא אנה אשלח גדי בר עזין מן ענה ואמרת אן תתן ערבון
עד זמן דתשלח:
18 ואמר מה ערבונא די אתן ליך ואמרת עזקתך ושותפך וחוטרך
די בידך ויהב לוותה ועל לוותה ועברת מיניה:
19 וקמת ואזלת ועברת רדידה מעילווה ולבשת לבושי ארמלותה:
20 ושלח יהודה ית גדייה בר עזייא ביד רחמה עדולמייה למיסב ית
ערבוניה מן ידא דאתתא ולא אשכח יתה:
21 ושאל ית עמא דאתרא למימר אן היא נפקת ברה דיתבה בפרשות
ארחתה על ארחה ואמרין לית הכא אתה נפקת בר:
22 וחזר לוות יהודה ואמר לא אשכחית יתה ולחוד עמה דאתרא
אמרו לית הכא אתא נפקת בר:
23 ואמר יהודה תסב לה דלא נהווי לביזין הא שלחית גדייה הדין
והא כדון לא אשכחית יתה:
24 והוה היך בתר תלתא ירחין ואתני ליהודה למימר זניית תמר
כלתך ולחוד הא היא מעברה בגין דזנו ואמר יהודה אפיקו יתה
ותתוקד:

16 ארום תעול לוותי] bis in text! prima vice post כלתה היא et ante ואמרת | [ל[י] in text ל!

25 תמר נפקת למתוקדה בנורא ובעת תלתא סהדי ולא אשכחת יתהון
תלת עייני במרומיא ואמרת בבעו ברחמין מן קדמִיך ייי את הוא
דעני לעיקי בשעת עקתהון עני יתי בשעתא הדה דהִיא שעת אנקי
אלהא דעני לאנינקי ואנהר עייני והב לי תלתא סהדי ואנה מקיימה
לך תלתא צדיקין בבקעת דורא חנניה מישאל ועזוריה כד נחתין
בנורא יקִידתא ומקדשין שמך קדישא ומיד שמע ייי קָל צלותה ואמר
למיכאל חות הב יתהון לה תלתא שהדוי ואנהרון עיינה וחמת
יתהון ויהבת יתהון בידוי דדיינ[י]א ואמרת ליה גברא דאילין
דיליה מיניה אנה מעברה ואנה אף על גב דאנה יקדה לא מפרסייה
ברם שהדי דביני לביניה הוא יתן בליביה למיחמי׳ יתהון בשעתא
הדה ויפרוק יתי מן דינא רבא הדין מיד קם יהודה על רגלוי ואמר
בבעו מנכון אחיי ואינשי בייתי דאבא קבילו מיני טב לי יקד
בעלמא הדין באשא טפיא ולא ניקוד בעלמא דאִתי דהוא אשא
אכל[א] אשא טב לי בהית בעלמא הדין דהוא עלִם עב[יר] ולא
נבהת קדם אבהתי צדיקיא בעלמא דאתי וקבילו מיני אחי ובית
אבא במכלותא דאינש מיכל בה מיתכל ליה בין מכֿלותא טבא בין
מכלותא בישא וטובוי כל אנש דמגלי עובדוי על דנסב[י]ת
פרגודה דיוסף אחי ואצבעת יתיה בדמא דצפירא ואמרית ליעקב
אכר אכר כען הא היא פרגודא דברך או לא ואנה איתמר לי
כען דמן אינון עזקתה ושותפא וחוטרא האילין מיניה אנה מעברה
וזכאה היא תמר כלתי מיני היא מעברה חס לה תמר כלתי לית
היא מעברא בנין דזנו בר[ת] קלא מן שמיא נפקת ואמרת תריכון
זכיין מן קדם ייי הוה פתגמא:
26 וחכם יהודה ואמר זכאה היא תמר כלתי בגין כך לא אסבת יתה
לשלה ברי ולא אוסף תוב למחכם יתה:
27 והווה בשעתה דילדת והא תומיין בגו מעייה:

25 דדיינ[י]א] י superadd prob a *sofer* | עב[יר] in text עבוד | דנסב[י]ת] י superadd | בר[ת] קְלא] in text וברם קלא || 26 כך] leg? כן.

28 והוה כמילדה ופשטוולדה ית ידה ונסבת חייתא וקטרת על
ידיה זיהוריה למימר דין נפק קדמיי:
29 והוה כדי חזר ידיה והא נפק אחוי ואמרת מה תקפת ועתיד למתקף
ברי וקרא שמיה פרץ:
30 ומן בתר כן נפק אחוי די על ידיה זהוריתא וקרא שמה זרח:

CAPUT XXXIX

1 ויוסף הונחת למצרים וזבין יתיה פוטיפר שליטא דפרעה רב
אספקלטריה גבר מצראי מן ידיהון דסרקיי די אוחתו יתיה לתמן:
2 והוה ייי ית[!] יוסף והוה גבר מצלח בעבדא טבא והוה רב ושליט
בביתיה דרבוניה מצרייה:
3 וחמא רבוניה ארום ייי הווה עמיה וכל מה דהוה עבד הוה ייי
מצלח על ידוי:
4 ואשכח יוסף חן וחסד באפוי ושמש יתיה ומיני יתיה אפיטרופוס
על ביתיה ו[כ]ל מה דליה מסר תחות רשותיה:
5 והוה מן זמנא דמנא יתיה אפיטרופוס על ביתיה ועל כל מה
דהוה ליה וברך ייי ית ביתיה דמצריה בזכותיה דיוסף והוה
ברכתיה דייי בכל מה דהוה ליה בבייתיה ובאפי ברא:
6 ושבק כל מה די ליה תחות רשותא דיוסף ולא הוה ידע מן בתריה
כל מאן דעם ארום אלהן לחמא דהוה אכל והוה יוסף יאי ברווה
ושפיר בחזיו:
7 והווה בתר פתגמ[י]א האלין ונטלת אתתיה דרבותי ית עייניה לוות
יוסף ואמרת לה שמש עמי:

39 1 הונחת] sic!; אתוחת E *MdW*; איתחת Ps || 4 אפיטרופוס] *ἐπίτροπος* | ו[כ]ל] in text ועל ex v seq || 5 ובאפי] ובאפיה N || 6 בחזיו] leg זבחזוי; בחזווה E *MdW* || 7 פתגמ[י]א] י superadd.

8 וסרב ואמר לאתתיה דרבוניה הא רבוני לא ידע מן בתרי [מה
בביתיה וכל] מה דליה מסר תחות רשותי:
9 לית רב ושליט בביתה הדין מני ולא חסך מני כל מה דעם ארום
אלהן יתיך בגלל דאת א[י]תתיה והיכדין אעבד בישתא רבתא הדא
ואחטי קדם אלהי:
10 והוה כד מללת עם יוסף יום בתר יום ולא שמע אליה למשמשה
עמה בעלמ[א] הדין דלא למהוי עמה לעלמא דאתי:
11 והווה היך זמן יומא הדין על לגו ביתא למחשבה חשבונוי ולא
הוה גבר מן עמיה דביתיה תמן בביתה:
12 ותפשת יתה בלבושוי למימר שמש עמי ושבק לבושוי עמה וערק
ונפק לשוקא:
13 [והוה כדי חמת ארום שבק לבושוי עמה ונפק לשוקא]:
14 [וקרת] לאנשי בייתה ואמרת להון למימר חמון דאייתי לי גבר
עבריי למגחכה בן על לוותי למשמשא עמי וצוחית בקל רם:
15 והוי כדי שמע ארום ארימת קלי וצווחת ושבק לבושוי עמי וערק
ונפק לשוק[א]:
16 וצנעת לבושוי בידה עד זמן דאתא רבונה לביתיה:
17 ומלילת עמיה כפתגמיא האילן למימר על לוותי עבדא עברא
די איית[י]ת לן למגחכה בי:
18 והוה כד ארימת קלי וצווחת ושבק לבושוי בידי וערק לשוק[א]:

8 [מה בביתיה וכל] desider in text; omiss ex homoiotel בתרי inter et בביתיה; hac de causa text habet בתריה loc בתרי ; בתרי] text בתריה;; cf inmed supra || 9 א[י]תתיה] י superadd || 10 דלא] in textu דלהא quod fort leg דלמא || 13 [והוה כדי חמת ארום שבק לבושוי עמה ונפק לשוקא] desider in text; omiss ex homoiotel || 14 [וקרת] desider in text | למשמשא עמי] למזדמני לוותי M | Ex hoc v habentur variae lect, fere omnes M, raro I, a novo scriba [L] || 15 כדי שמע] כיון דשמע M | ארימת] ארעימת M | וצווחת] וצבחת M | עמי] גבי M | ונפק] bis in text; unum deld | לשוק[א]] לברא M 1.°; לבר[א] M 2.° || 16 וצנעת] hîc vid refer ושבקת M: cf O Bibl Hebr Lisboa 1491 ושבקיה | בידה] גבה M | לביתיה] בבי[תיה] M || 17 האילן] האילין M | איית[י]ת] י add || 18 ארימת] ארעימת M.

19 והוה כד שמע רבוניה ית מליא דאתתיה דמללת עמיה למימר כפתגמיא האילין עבד לי עבדך ותקף רוגזיה:
20 ונסב אדוניה דיוסף יתיה ושוי יתיה בבית חבושי[ה] באתרא דחבישוי דמלכא חבושין והוה תמן בבית חבושא:
21 והוה ייי עם יוסף ושוי עלוי חן וחסד ושוי חנו באפי רב בית חבושיה:
22 ושוי רב בית חבושיה תחות רשותא דיוסף ית כל חבושיה די בבית חבושיה וית כל מה דהוון עבדין תמן הוא הוה עבד:
23 לית רב בית חבושיא חמי ית כל מן דעם מן בתרה מן בגלל דהוה ייי עמיה וכל מה דהוה עבד הוה ייי מצלח על ידוי:

CAPUT XL

1 והוה בתר פתגמיא האלין סרחו רב מזוגייא דמלכא דמצרים ורב נחתומייא לרבוניהון למלכא דמצרים:
2 ורגז פרעה על תרין שליטוי על רב מזוגיא ועל רב נחתומיה:
3 ושווי יתהון במטרא בביתיה דרב אספקלטוריה בבית חבושיה אתרא די יוסף חביש תמן:
4 ומני רב אספקלטוריה ית יוסף עליהון ושמש יתהון והוה יומין במטרא:

19 כד שמע] כיון דשמע M | האילין] האלין M || 20 ושוי ... חבושי[ה]] וחבש ... M | חבושין] חבישים M || 21 Usque ad finem v ... ייי] ממרה דייי בסעדה דיוסף והטה לוותה חסד ושוי חסדא באפיה דרבונא בית חבישא M || 22 חבושיה 1.°] חבישי[ה] M | תחות רשותא דיוסף] בידוי דיוסף M | חבושיה די בבית חבושיה] חבישא דאית בבית חבושא M || 23 Usque ad finem v ... מן דעם] מנדעם בידיה מה דממרה דייי בסעדה וכל מה דהוה עבד ממרה דייי מצלח M.

40 3 אספקלטוריה] ספקליטריי M; cf Gn v seq; 37, 36; 41,10.12 | חבושיה] חבישי[ה] M | חבושיה ... חביש] דאית חבישי[ה] M | די יוסף] דיוסף M || 4 אספקלטוריה] ספקלטריה M | ושמש] והוה משמש M.

5 וחלמו חלם תריהון גבר חלמא בלילי חד גבר כפתרון חלמה רב
מזוגייא ורב נחתומיא די למלכא דמצרים דהוון חבושין בבית
חבושיה:
6 ואתא לוותהון יוסף בצפרא וחמה יתהון והא אפיהון בישין:
7 ושאל ית שליטוי דפרעה דעמיה במטרא בבייתיה דרבונה למימר
מן בגלל מן אפיכון בישן יומא הדין:
8 ואמרין ליה חלם חלמנן ופתר לית ליה ואמר להון יוסף הלא מן
קדם ייי פתרוניא תנון כען לי:
9 ותני רב מזוגיא ית חלמיה ליוסף ואמר ליה בחלמי והא גפן
קדמ[י]י:
10 ובגפנא תלתא שרביטין והיא אפרחת אסקת נצית בשלו סגוליה
ואתעבדו לענבין:
11 וכסא דפרעה בידי ונסבת ית ענביא ועצרת יתהון בכסה דפרעה
ושוית כסא בכף ידיה דפרעה:

5 חבושין] חבישין M | בבית חבושיה] in text praecedit בבית חבושין quod deld || 6 ואתא ... בצפרא] ועל בעדני צפרא M | בישין] זעיפין M || 7 שליטוי] שליטה M | דעמיה] דאית עמה M | בישן] זעיפין M || 8 חלמנן ופתר] חלמן ופתר M | תנון] תנון M 1.°; חוון M 2.° || 9 ית] לית! text | קדמ[י]י] text קדמוי; leg קדמיי] קדמוי שתילה קדמוי M || 10 בשלו] ובשלו M | לענבין] leg ענבין] עובין vel עיבין M || 11 ושוית כסא ... בכף] ושוית ית כסא על כף M.

12 ואמר ליה יוסף דין פתרוניה תלתי שרביטיה תלתי אבהת עלמא
אנון אברהם יצחק ויעקב דמן בני בניהון עתידין למשתעבדא
בשעבודא דארעא דמצרים ועתידין למתפרקא על ידי תלתא פרנסין
מהמנין משה ואהרן ומרים דמתילין בסגוליא ודי אמרת נסבית
ענביה ועצרת יתהון בכסא דפרעה ושוית כסא בידוי דפרעה
היא כסא דפורענתא דפרעה עתיד למשתי בסופא ואת רב מזוגיא
לא מובדין אגרין דחלמת חלמא טבא הדין ברם פתרוניה דחלמא
לא הוה יוסף אמר ופתר ליה יוסף היך מה דהוה שפר באפוי
ואמר ליה יוסף דין פתרוניה תלתא שרביטא תלתא יומין אנון:
13 לסוף תלתא יומין ירומם פרעה ית ראשך ויחזור יתך לשימושך
ותשוי כסא בכף ידיה דפרעה כסדר דינא קדמיה די הוות מזיג ליה:
14 ארום אן אדכרת יתי עמך כד ייטב לך ותעבד כען צמי חסד וטיבו
ותדכר יתי לוות פרעה ותיפוק יתי מן בית חבושא הדין:
15 ארום מתגנבא אתגנבת מן ארעא דעבריי ואף הכה לא עבדת כל
מאן דעם ארום שוון יתי בבית חבושא:
16 וחמא רב נחתומא ארום טבית פתר ואמר ליוסף אף אנה בחלמי והא
תלתא סלין דפיתא נקיתא על ראשי:

12 פתרוניה] M הוא פתרוני חלמא | דמן ... אנון ... תלתי 2.°] הנון תלתא מהמנין] M מתפרקין | למתפרקא] M משתעבדין | למשתעבדא] M דמן פליתיי (φιάλη) דרוגזי | כסא דפורענתא ... רב מזוגיא] M צדיקין מהמנין רב מזוגיא דנסבת | רב מזוגיא] M דפרעה עתיד למשתי בעקבה אף את רב מזוגי אגרין] M קבל אגר טב בחלמא דחלמת | לא מובדין ... טבא הדין] M יתהון ליה מן בתר כן פתר מה | ופתר ליה יוסף היך מה דהוה] Nu 440 c אגרך prob leg | דהוה] M דה[ו]ה | אנון: ult vb] M הנון || 13 ראשך] bis in text | ויחזור יתך] M ואתבך | כסא בכף ... כסדר] [כסא] דפרעה בידי כס[דר] M | די הוות] M משקה יתי[ה] | מזיג ליה] id I || 14 אדכרת] M דתדכר | כד ייטב לך] M היך זמן דמייטבין לך | וטיבו] M וקשוט | לוות פרעה] M קדם פרעה | ותיפוק] M ותפק | מן בית חבושא] I מבית חבישא | חבושא הדין] M חבישא הדין || 15 מן ארעא] I מארעא | ארעא דעבריי ואף הכה] M ארעהון דעבראי ולחוד הכא | חבושא] M חבישא חדין || 16 דפיתא] leg? ריפתא: «reposteria», «pasteleria» | נקיתא] M קקבטין: i e אקקובטון: ἀκκούβιτον = accubitum.

17 ובסל עילאה מכל מיכלא דפרעה עבד נחתום ועופא אכל יתהון
מן סלה מעלוי ראשי:
18 וענה יוסף ואמר דן פתרונה דחלמא תלתי סליה תלתיה שעבודיא
תקיפיה דעתידין ישראל למשתעבדא בארעא דמצרים בטינא
ובליבני ובכל פלחין באפי ברא ועתיד פרעה למגזר גזרן בישא
על ישראל ורמי בניהון לנהרא ברם פרעה יאבד וחיילותיה ישתצון
ובני ישראל יפקון פריקין בריש גלי אף את רב נחתומי[ה] תקבל
אגר ביש דחלמת חלמא הדין ופתרוניה דחלמא לא אמר יוסף ופתח
ליה יוסף היך מה דהוה [שפר] באפוי ואמר ליה יוסף דין
פתרוניה תלתא סליא תלתה יומין אינון:
19 לסוף תלתא יומין ירים פרעה ית ראשך מעילוך ויצלב יתך על
צליבה ויאכל עופא ית בשרך מעלווי ראשך:
20 והוה ביומא תליתא יום גניסיא דפרעה ועבד שרוי לכל שלטנוי
ו[רו]מם ית ראשה דרב מזוגיה וארים ית ראשה דרב נחתומיא
בגו שלטנוי:
21 וחזר ית רב מזוגיה לשמושה ושוי כסא בכף ידא דפרעה:
22 וית רב נחתומיה צלב היך מה דפתר להון יוסף:

דן 18 || M ובסלתא עליי מן כל מזוני[ה] דפרעה [ובסל ... דפרעה 17
[למשתעבדא , M קשיין [תקיפיה | I תלת [תלתיה ; M דן פְּתרוני[ה] [פתרונה
[פרעה] הוא פרעה מלכא [פרעה ... בישא , M דאפיי [באפי : M משתעבדין
[לנהרא ... יאבד | I למהוי גזר גזרין [למגזר גזרן | M מצרי[ם] גזר גזירין בישין
ויפקון כל ישראל [ובני ישראל יפקון פריקין ; M בנהרא וסופי[ה] דפרעה ייבד
דחלמא לא אמר ; M ואף בחלמ[א] בישא hîc vid ponend [אף : M פריקין
[דחלמא לא] הוה יוסף אמר ליה מן בתר כן פתר ליה usque ad finem v]
יוסף מה די לא הוה שפר באפוי וענה יתיה ואמר דין הוא פתרוניה חלמא תלתא
sic vid leg loco [[שפר] | ופתר leg prob [ופתח | M סלייא תלתא יומין הנון
|| M [מע]לווך [מעלוי ראשך | M קיסה [צליבה 19 || c 440 Nu Ps אמר
|| M ביני עבדוי [בגו שלטנוי | וחמם in text [ו[רו]מם | *γένεσις* [גניסיא 20
21 [לשמושה לאתריה M.

23 שבק יוסף חסדא דלעל וחסדא דלרע וחסדא דלוי יתיה מן
בייתה דאבוי ואתרחיץ ברב מזוגיה בבשר עביר בבשר דטעים
כסא דמותא ולא אדכר כתבא דכתיב בספר אוריתא דײ̇ דמתילא
בספר קרביא לייט יהוי בר נשא די תרחץ בבשרא די ישוי בשרא
רוחצנא בגין כן לא אדכר כבֿ מְזוֹגֵיהּ יַתֿ יוֹסֵף וְאַנְשֵׁי יָתֵיהּ עַדֿ זְמַן
דְּמְטָא קִיצָא לְמִתְפַּרְקָא:

CAPUT XLI

1 וַהֲוָוה לְסוֹף תַּרְתֵּין שְׁנִין דְּיוֹמִין וּפַרְעֹה חָלֵם וְהָא הוּא קָיֵים עַל גוּף
נַהֲרָא:
2 וְהָא מִן נַהֲרָא סַלְקִין שְׁבַע תּוֹרִין יַאְיָין לְמֶחֱמֵי וּבַרְיָין בִּבְשַׂרְיהוֹן
וַהֲוַיוּ רַעְיַן בְּאַגְמִין:
3 וְהָא שְׁבַע תּוֹרִין אַחְרָנִין סַלְקִין בַּתְרֵיהוֹן מִנַּהֲרָא בִּישָׁן לְמֵיחֲמֵי
וְחָסְיַן בִּבְשַׂרְיהוֹן וְקָמוּ לְהוֹן בִּסְטַר תּוֹרַיָּא עַל כֵּ[י]ף נַהֲרָא:
4 וְאַכְלִין תוֹרַיָּא דְּבִישִׁין לְמֵיחְמֵי וְחָסְיַן בִּבְשַׂרְיהוֹן יַת שְׁבַעְתֵּי
תּוֹרַיָּא יַאְיָין לְמֶחֱמֵי וּבַרְיָיתָא וְאִתְּעַר פַּרְעֹה:
5 וְדַמֵּךְ לֵיהּ וַחֲלַם זְמַן תִּנְיָינוּת וְהָא שְׁבַע שִׁבֳּלִין סַלְקַן בְּקָנֶה חַד בַּרְיַין
וְטָבָן:

23 דלוי יתיה מו] די לווה יתיה ברחמין מן M | כסא ... עביר] עבר ובשר
די ישוי בשרא ... M | עביר ... דמותא] עבור דטעים כסא דמות[א] M | טעם כסה
וישוי בשרא רחצונא ובריך יהוי גברא די יתרחיץ בשם ממרי[ה] דײ̇ וישוי [בגין כן
| M קציה [קיצא | I ואנשייה M; ואני' [ואנשי | M ממרה דײ רחצניה מן בגין כן
vv 40,23*b* - 41,8*a* exhibent vocaliz et signa diacr a scriba variarum lect posita.

41 2 יאיין] [יאיין] והוון M | באגמין] [leg גומא] בגו פומא I; בגו פומא
M | סלקין] סלקין מן בתרי' מן נהרא מנהרא 3 || M [leg גומא]
ואכליה בני פימא (vel פומא) leg] ? + על כ[י]ף נהרא] | superadd י כֵּ[י]ף
M שבלין מליין [שבלין | זְמַן leg [זְמִן 5 || M ודקיקין [וחסין 4 || M [גומא

6 וְהָא שְׁבַע שֻׁבְּלִין דְּקִיקִין וּשְׁרִיפַן רוּחַ דְּקָדִים צָמְחִין בָּתְרֵיהוֹן:

7 וּבְלָעוּן שֻׁ[ו]בְּלַיָּא דְּקִיקָתָה יַת שְׁבַעְתֵּי שֻׁבְּלַיָּא בְּרִייָתָא וּמְלִייָתָא
וְאִיתְּעִיר פַּרְעֹה וְהָא הוּא חֲלָם:

8 וַהֲוָה בְּצַפְרָא וְאִטְרְפַת רוּחֵיהּ דְּפַרְעֹה וּשְׁלַח וּקְרָא יַת כָּל חֲרָשֵׁיהוֹן
דְּמִצְרָאֵי וְיַת כל חכימיהון ותני פרעה להון ית חלמוי ולית דפשר
יתהון לפרעה:

9 ומלל רב מזוגיא עם פרעה למימר ית סרחנ[י]י אֱנה מדכר יומא
הדין:

10 פרעה רגז על [ש]ליטוי ושוי יתי במטרא בבייתה דרב
אספקלטוריא יתי וית רב נחתומיה:

11 וחלמנן חלם בלילי חד אנה והוא גבר כפתרון חלמא חלמנן:

12 ותמן עמן טלי עברי עבד לרב אספקלטורייה ותנינן לה ופתר לן
ית חלמינן גבר כחלמיה פתר:

13 והוה היך מה דפתר לן כדין הוות יתי חזר לשמושי ויתיה צלב
על צליבא:

14 ושלח פרעה וקרא ית יוסף וארהטו יתיה מן בית חבושיא וספר
וחוור לבושוי ועל לוות פרעה:

15 ואמר פרעה חלם חלמית ופתיר לית ליה ואנה שמעִית עלך למימר
תשמע חלמא למפתר יתיה:

16 וענה יוסף ית פרעה למימר בר מני מן קדם ייי יתענה ית שלמא
דפרעה:

17 ומליל פרעה עם יוסף בחלמי והא אנא קיים על גיף נהרא:

18 והא מן נהרא סלקן שבע תורין ברין בבשרהון ויאין ברווהון
והוויין רעיין באגמא:

19 והא שבע תורין אחרנין סלקן בתרהון דלילן ובישן מחמי לחדא
וחסיין בבשרהון ולא חמת כוותיהון בכל ארעא דמצרים בישן:

20 ואכלין תוריא חסיתא ובישתא ית שבעתי תוריא קדמִייתא בריאתה:

6 דקדים צמחין בתריהון] סליקן מן בתר דקדי[ם] M || 7 ובלעון] ובלען M ¦ ש[ו]בליא] שבליא 2m [*naqdan*] || 9 סרחנ[י]י] סרחנוי N || 10 [ש]ליטוי] פליטוי in text!

21 ועללין לגו מעיהון ולא אתודע ארום עלו לגו מעיהן וחזויהן חשיך היך מה דהוון בקדמיתא ואיתעירית:
22 וחמת בחלמי והא שבע שבלין סלקן בקנה חד מַלין וטבן:
23 והא שבע שבלין צנינן דקיקין שריפן רוח דקדים צמחן בתריהון:
24 ובלען שבליא [ ] טביא ואמרית לחרש[י]א ולית דפשר לי:
25 ואמר יוסף לפרעה חלמא דפרעה חד הוא ית מה דייי עבד אתני לפרעה:
26 שבעתי תורייה טבתה שבע שנין אינון ושבעתי שבליא טבתא שבע שנין אינון חלמא חד הוא:
27 ושבעתי תורייה חסיתה ובאישתא דסלקן בתריהון שבע שנין אינון ושבעתי שבליה דקיקתה שריפן רוח קד[י]ם יהוין שבע שנין דכפן:
28 ההוא פתגמא די מלילית עם פרעה ית מה דייי עבד אתני לפרעה:
29 הא שבע שנין אתיין שבע תקף בכל ארעא דמצרים:
30 ויקומון שבעתי שנין כפנא בתריהון ותתנשי כל שבעה בארעא דמצרים וישיצא כפנא ית ארעא:
31 ולא יתוודע שבעה בארעא מן קדם כפנא ההוא בתר כדן ארום תקיף הוא לחדא:
32 ועל דאתני חלמא לפרעה תרתין זמנין ארום אזדמן פתגמא מן קדם ייי ומוחי מן קדם ייי למעבד יתיה:
33 וכדון ימנה פרעה גבר סכלתן וחכים וישוי יתיה על ארעא דמצרים:
34 יפקיד פרעה גבר וימנה אפיטרופין בכל ארעא דמצרים ויהון מפקין חד מן חמשה דעללתה דארעא דמצרים בשבעתי שני שבעה:
35 ויכנשון ית כל מזון שבעתי שניא טבתא עללתא האילין ויכנשון עיבור תחות רשותא דפרעה מזון בקריתא ויטרון:
36 ויהוי מזונא לדכרן טב לארעא לשבעתי שני כפנא די יהויין במצרים ולא תשתיצי ארעא בכפנא:
37 ושפר פתגמא באפוי דפרעה ובאפוי כל שלטנוי:

24 [ ]] דקיקיא ית שבע שבליא desider in text omiss ex homoiotel | לחרש[י]א] י superadd || 27 קד[י]ם] קדום N || 34 אפיטרופין] *ἐπίτροπος*.

38 ואמר פרעה לשלטנוי אן אנן משכחין כוות דין גבר די רוח דקדש
מן קדם ייי שרייה עלוי:
39 ואמר פרעה ליוסף מן בתר דאודע ייי יתך כל הא לית סכלתן
וחכים כוותך:
40 את תהוי ממני אפיטרופוס על בייתי ועל גזירת פומך יתזנון
כל עמי לחוד כרסי מלכותי אנה רב מנך:
41 ואמר פרעה ליוסף חמי דמניית יתך רב ושליט על כל ארעא
דמצרים:
42 ועבר פרעה ית עזקתא מעילוי ידיה ויהב יתיה על ידוי דיוסף
ואלבש יתיה לבושין דבוץ ושוי מניכא דדהבא על צואריה:
43 וארכב יתיה בארתכא תניינתא דידיה והוון מקלסין קדמוי יחי
אבוי דמלכא דרב בחכמתא וזעיר [בשפר] ורכיך בשנייה ומני יתה
רב ושליט על כל ארעא דמצרים:
44 ואמר פרעה ליוסף אנה פרעה בר מינך לא יפשוט גבר ית ידיה
למיסר זונה וית רגלה למרכב סוסא בכל ארעא דמצרים:
45 וקרא פרעה שמ[ה] דיוסף גברא דטמירתא גליו ליה ואסב ליה ית
אסנת ברת פוטיפרע רבה דטנס ליה לאתתה ונפק יוסף בכל ארעא
דמצרים:
46 ויוסף בר תלתין שנין הווה כד קם קדם פרעה מלכא דמצרים
ונפק יוסף מן קדם פרעה ועבר בכל ארעא דמצרי[ם]:
47 ועבדת ארעא בשבעתי שני שבעה ויתמלון אוצריא:
48 וכנש ית כל מזון שבעתי שנייה דיהוון בארעא דמצרי[ם] ושוי
מזון בקרויא מזון תחומה דקרתא די חזור חזור לה יהב בגוה:
49 וכנש יוסף עבור כחלא דימא סגין לחדא עד זמן דאתמנע מן לממני
ארום לא הוי סכום למנינה:
50 וליוסף אתיליד תרין בנין קדם עד לא תיתי שתא דכפנא מה די
ילדת לה אסנת ברת פוטיפרע רבה דטנס:
51 וקרא יוסף ית שמה דבכורה מנשה ארום נשי יתי ייי ית כל עמלי
וית כל אנשי ביתיה דאבא:

39 בתר] bis; alt superest || 43 [בשפר]] delet a 2 m || 44 זונה] ζωνή || 51 יתי] יתיה N: initio prob יתי ה.

52 וית שמה דתניינא קרא אפרים ארום תקף יתי ייי בארעא צערי:
53 ושלמון שבעתי שני שבענא די הוין במצרים:
54 ושריין שבע שני כפנא למיתי כמה דאמר יוסף והוה כפנא בכל
ארעתא ובכל ארעא דמצרים הוה לחמא:
55 וכפנת כל ארעא דמצרים וצווחו עמא קדם פרעה על עיסק לחמא
ואמר פרעה לכל מצראי אזלו לוות יוסף מה דיימר לכון תעבדון:
56 וכפנא הוה על כל אפי ארעא ופתח יוסף כל אוצריה דבהון [עיבור]
וזבן למצרים ותקף כפנא בארעא דמצרים:
57 וכל דיירי ארעא עלו למצרים למזבן עיבור מן יוסף ארום
תקף כפנא בכל ארעא:

CAPUT XLII

1 וחמא יעקב ברוח קודשא ארום אית עיבור מזדבן במצרים ואמר
יעקב לבנוי למה כען תתחמון שביעין ביני כפנין:
2 ואמר הא שמעית ארום עיבור מזדבן במצרים חותו לתמן חבון
לן מתמן ונחי ולא נמות:
3 ונחתו אח[י] יוסף עשרה למזדבן עבור מן מצרים:
4 וית בנימין אחוי דיוסף לא שלח יעקב עם אחוי ארום אמר דלא
יערע יתיה סקל:
5 ועלו בני ישראל למזבן בגו עלליה ארום הוה כפנא בארעא דכנען:
6 ויוסף הוא הוה שליט על ארעא והוא הוה מזבן לכל עמא דארעא
ואתון אחוי דיוסף ושאלו בשלמיה כנימוס ארעא:
7 וחמא יוסף ית אחוי וחכם יתהון ואתדבב עליהון ומלל עמהון
מלין קשין ואמר להון מן אן אתי[ת]ון ואמרין מן ארעא דכנען
למזבן מזון:

55 לחמא - ואמר] inter vba haec repetitur ותרעב כל ארץ, nempe «incipit» hebr hujus v || 56 [עיבור]] desider in text.

42 3 אח[י]] in text אחו et insert אחו[י] || 7 אתי[ת]ון] אתיהון N!

8 וחכם יוסף ית אחוי ואנון לא חכמו יתיה:
9 ואדכר יוסף ית חלמיא די חלם להון ואמר להון ילילין אתון
למיחמי ית מעלליא דארעא אתי[ת]ון:
10 ואמרין ליה [לא] רבוני ועבדיך אתון למזבן מזון:
11 כלנן בנוי דגבר חד אנן היימינן אנן לא הוון עבדיך ילילין:
12 ואמר להון ארום מעללי דארעא אתיתון למיחמי:
13 ואמרין תרין עשר עבדך אחין אנן בנוי דגבר חד בארעא דכנען
והא זעירא עם אבונן יומא הדין וחד מנן מן דנפק מן לוותן לית
אנן ידעין מה הוה בסופיה:
14 ואמר להון יוסף הא פתגמא די מלילת עמכון למימר ילילין אתון:
15 בדא תבדקון חיי רישיה דפרעה אן תפקון מן הכה ארום אלהן אתא
אחוכון זעירא להכה:
16 שלחו מנכון חד וייתי ית אחוכון ואתון אתחבשו ויבדקון מליכון
הא קושטנין אתון אן לא חיי רישיה דפרעה ארום ילילין אתון:
17 וחבש יתהון במטרא תלתא יומין:
18 ואמר להון יוסף ביומא תליתא דא עבדו וחיון מן קדם ייי אנה
דחיל:
19 אם היימנין אתון חד מנכון אחוכון חרנא יתחבש בבית חבושיכון
ואתון אזלו אובי[לו] מזון עבור כפנים בתיכון:
20 ואת אחוכון זעירא תייתון לוותי ויתהימנן מליכ[ו]ן ולא תמותון
ועבדו כדין:
21 ואמרין גבר לאחוי ברם חייבין אנן באדמה דאחונה די חמינן
בעקת נפשיה כד הוה מפרפר קדמינן ולא שמעינן בגין כך אתת
עלינן עקתה רבתה הדה:
22 וענה ראובן יתהון למימר לא תחטון הלא אמרית לכון לא תחטון
בטלייא ולא שמעתון ולחוד דמיה הא מתבע:

9 אתי[ת]ון] אתיהון N: cf v 7 || 10 [לא]] desider in text || 19 אובי[לו]] אוביכן N || 20 מליכ[ו]ן] מליכין in text || 21 כך] leg? כן.

23 ואנן לא ידעין ארום [שמע הוה יוסף ארום] היך תרגמן הוה
מנשה קיים ביניהון:
24 וסטה מלוותיהון ובכה וחזר לוותהון ומלל עמהון ונסב מן לוותהון
ית שמעון וחבש יתיה קדמיהון:
25 ופקיד יוסף ומלון ית מניהון עבור ולמחזרה כספהון גבר לשקיה
ולמיתן להון זבדין לארחא ועבד להון כדון[= כן]:
26 ונטלו ית עבריהון על חמריהון ואזלו מן תמן:
27 ופתח חד מינהון ית שקיה למיתן כסה לחמריה בבית אבתותתה
וחמא ית כספא והא הוא בפום טעונה:
28 ואמר לאחוי א[ת]חזר כספי והא הוא בפום טעוני ואזדעזע לבהון
וחרדו גבר לקבל אחוי למימר מה הוא דא דעבד ייי לנא:
29 ואתון לוות יעקב אבוהון לארעא דכנען ותנון לה ית כל מה די
ערע יתהון למימר:
30 מלל גברא רבוני דארעא עמן מלין קשיין ושוי יתן כמיללין
ית ארעא:
31 ואמרנא ליה היימנין אנן לא הוינן מיללין:
32 תרין עשר אנן אחין בנוי דאבונן חד מנן מן דנפק מלוותן לית
אנן ידעין מה הוה בסופיה וזעירא יומא דן עם אבונן בארעא דכנען:
33 ואמר לן גברא רבוניה דארעא בדא אדע ארום היימנין אתון חד
מנכון אצנעון לוותי וית כפנים בתיכון סבו ואזילו:
34 ואייתון ית אחוכון ית זעירא לוותי ואדע ארום לא ייללין אתון
ארום היימנין אתון ית אחוכון אתן לכון וית ארעא תחסנון:
35 והוו אינון מפנין שקיהון והא גבר צררא דכספא בסקיה וחמון
ית צרריהון דכספיהון אינון ואבוהון ודחילו:
36 ואמר להון יעקב אבוהון יתי תכלתון יוסף מן דשלחת יתיה
לוותכון לדותינא לית אנא [ידע] מה הוה בסופיה ואתון בעין
למיסב ית בנימין ואנון סכימין עלוי למקמה תרין עשרתי שבטיא:

23 [שמע הוה יוסף ארום]] desider in text ex homoiotel || 27 אבתותתה] leg? אבתותָה vel אבותה c 43, 21 || 28 א[ת]חזר] c 43, 12; אחזר N || 29 ערע] text יערע || 30 עמן] עמין N || 36 [ידע]] desider in text.

37 ואמר ראובן לאבוי למימר ית תרין בניי תקטול אין לא אייתית
יתיה לוותך מסר יתיה על ידיי ואנה אחזור יתיה לוותך:
38 ואמר לא יחות ברי עמכון ארום אחוי מית והוא בלחודוי אשתייר
ויארע יתיה סקול באורחא תהלכון בה ותחתון ית שיבתי בדווי
לשאול:

CAPUT XLIII

1 וכפנא תקיף בארעא:
2 והוי כדי אשלמו למיכל ית עיבורא די אייתון ממצרי[ם] ואמר
להון אבוהון חזורו זבונן לן זעיר מזון:
3 ואמר ליה יהודה למימר הא מסהד[א] אסהד בן גברא למימר לא
תחמון סבר אפ[י]י ארום אלהן אחוכון עמכון:
4 אן ברעותך משלחה ית אחונן עמן נחות ונזבון לך מזון:
5 ואן לית את משלח לא נחות ארום גברא אמר לן לא תחמון סבר
אפ[י]י ארום אלהן אחוכון עמכון:
6 ואמר ישראל למה אבישתון לי למתנייא לגברא הא כען אית
לכון אח:
7 ואמרן משאל שאל גברא לנא ולתלדותן למימר הא כען אבוכון
קיים הא אית לכון אח ותנינן ליה על פום פתגמיא האליין [ואמר
יהוד[ה]] הא מידע הוינן ידעין ארום יימר אחיתו ית אחוכון:
8 ואמר יהודה לישראל אבוי שלח טליא עמי ונקום ונזל ונחיה ולא
נמות לחוד אנן ולחוד את ולחוד טפלינן:
9 אנה ערב יתיה מנ[י] את תבע יתה אם לא אייתי יתיה לוותך ואקמית
יתיה [לקדמך] ניהוי מרחק מן שאלת בשלמך כל יומיא:

43 3 et 5 אפ[י]י] אפוי N || 6 אח] in text אחוי || 7 אח] in text אחוי, י prob delet | האליין - הא מידע] inter vb haec text affert ואמר יהוד[ה] nempe, init v sequent || 9 מנ[י]] text ומנו | [לקדמך]] desider in text.

10 ארום אלולי דאשתהינן ארום כדון חזרנן ואתינן דנה תרין זמנין:
11 ואמר להון ישראל אבוהון אן כדן גמרתון דא עבדו סב[ו] מן טובא דארעא במניכון ואחתו דורון קליל קטף וקליל דבש שעוה משח דבוטנין ודלוזין:
12 וכסף בכפלה סבו בידכון וית כספא דאתחזר בפום טעוניכון תחזרון בידכון דילמא שלו הות:
13 וית אחוכון סבו ואזלו חזרו לוות גברא:
14 ואלה שמיא [י]שוי לכון רחמין קדם שליטא וישלח לכון ית אחוכון חרנא וית בנימן ואנה היך מה תכלת על יוסף ברי לא אוסף למתכלה על בנימן:
15 ונסבו גבריא ית דורון הדא וכסף מכופלה נסבו בידיהון וית בנימן וקמו ונחתו למצרים וקמו קדם. יוסף:
16 [וחמא] יוסף עמהון ית בנימן ואמר למן דהוה ממני אפיטרופוס על בייתיה אעיל ית גבריא לפלטורין ונכוס נכסון ואתקן ארום עמדי יאכלון גבריא באשון שירותא:
17 ועבד גברא היך מה דאמר יוסף ואעל גברא ית גבריא לפלטורין דיוסף:
18 ודחלו גבריא לפלטורין ארום אתעלו לפלטורין דיוסף ואמרין על עיסק כספא דאתחזר בטעונינן בקדמיתא אנן מתעלין למתרברבא עלינא ולמתעקפא עלינן ולמסב יתן לעבדין וית חמרינן:
19 וקרבו לוות גברא דהוה ממני על פלטורין דיוסף ומללון עמיה בתרעא פלטורין:
20 ואמרין בבעו מנך רבוני מחת נחתין בקדמיתא למזבן מזון:
21 והוה ארום עלינן לבית אבותה ופתחנן ית טעונינן והא כספא דגבר בפם טעונה כספינן במתקליה וחזרנן יתיה בידנא:

10 דאשתהינן] leg דאשתהינן | חזרנן] leg חזרנן M || 11 סב[ו]] סבא N || 14 [י]שוי] text ושוי! | שליטא] text שליטיא! | תכלת] ת' דלא in text: דלא delend c ms D *MdW II* || 16 [וחמא]] desider in text omiss ex homoiotel | פלטורין] *πραιτώριον*; cf vv 17.18 || 18 לפלטורין 1.°] del | בטעונינן] leg בטעונין || 21 אבותה] cf 42, 27.

22 וכספא חורן אחתנן בידינן למזבן מזון לא ידעינן מן שוי כספא בטעוננא:

23 ואמר שלם לכון לא תדחלון אלהתכון ואלהה דאבהתכון יהב לכון סימן בטעוניכון כספכון אתקבלת ואפק לוותהון ית שמעון:

24 ואעיל גברא ית גבריא לפלטורין דיוסף ויהב להון מיא ואסחון רגליהון ויהב כסא לחמריהון:

25 ואתקנו ית דורון עד זמן דאתא יוסף באשון שרותא ארום שמעו ארום תמן ייכלון לחם:

26 ועל יוסף לגו בייתה ואייתון לה ית דורון די בידיהון לפלטורין ושאלון בשלמיה בנימוס ארעא:

27 ושאל להון בשלם ואמר הא שלם הוא אבוכון סבא דאמריתון הא עד כען הוא בחיין:

28 ואמרין שלם לעבדך אבונן הא הוא בחיין ועקדו ואודו ושבחו:

29 ונטל עיינוי וחמא ית בנימן אחוי ברה דאמה ואמר הדין הוא אחוכון זעירא דאמרתון לי ואמר מן קדם ייי יהוי מחוס עלך ברי:

30 ואוחי יוסף ארום גלו מעוי על אחוי ובעא למבכי ועל לקיטונא ובכא תמן:

31 וש[ז]ג אפוי ונפק ואזדרז ואמר שוון לחם:

32 ושוון ליה לבלחודוי ולהן לבלחודיהון ולמצראי דאכלין עמיה לבלחודיהון ארום לא הוון יכלין מצראי למיכל עם עבריי לחם ארום מרחקה היא למצראי:

26 Resumuntur variae lect | לפלטורין] בבייתה M | ושאלין] ושאלו M | בנימוס] prob leg כני' || 27 ושאל] + מלין דשלם M | דאמריתון] די אמרי' M | כען] כדן M || 28 שלם לעבדך] הא שלם הוא עבדך M | הא] הא עד כדון M || 29 דאמרתון] די אמרי' I | מן קדם ייי יהוי מחוס עלך] מימרי[ה] דה' יחוס עלך M || 30 גלו מעוי] אתגללו רחמוי M | לקיטונא] *κοιτών* || 31 וש[ז]ג] in text ושגג; ושזג M | ואזדרז] ואשתהי M | לחם] מזון M || 32 לחם] מזון: hic vid ponend c E *MdW* | עבריי] עבראי M.

33 וארבע יתהון קדמוי רבה כרביותה וזעירא כזעירותה ותמהו גברייא גבר לקבל חבריה:
34 ונסב חולקין מן קדמוי ופלג להון ורבי חולקא דבנימן מן חולקיהון דכולן חמשה חולקין ושתון ורוון עמיה:

CAPUT XLIV

1 ופקיד למן דהוה ממנא אפיטרופוס על בייתי למימר מלי ית טעוניהון דגובריא מזון היך מה דייכלון למטען ושוי כספא דגבר בפום טעוניה:
2 וית כלידי כלידא דכספא תשוי בפום טעוניה דזעירא וית כסף זבנה ועבד כמלתיה דיוסף די מליל:
3 צפרא אנהר וגבריא אשתלחו אינון וחמריהון:
4 אנון נפקו ית קרתא לא ארחקו ויוסף אמר למן דהוה אפיטרופוס על בייתיה קום רדף בתר גבריא ותארע יתהון ותימר להון למה כען שלמתון בישן חלף טבן:
5 הלא דן די ישתי רבוני ביה והוא מקסם יקסם ביה אבאשתון דעבדתון:

33 וארבע ... קדמוי] ויתבו קדמוי M | כרביותה] כרבותי[ה] M | כוזעירותה] וכי זעירי' [leg וכיז'] I | גברייא גבר לקבל חבריה] גברי[א] גבר לחברי[ה] M || 34 ורבי חולקא] ואסגי חולקי M | דכולן] דכולהון M | ורוון עמיה] ורבון עמי[ה] M.

44 1 למן דהוה] יה דן דה[ו]ה M | על] + אינשי M | דייכלון] דהינון יכלין M; דהון יכלין E MdW | למטען] למסבול M || 2 בפום] בפמא I | זבנה] זבותא M | כמלתיה] כפתגמא M | די מליל] דמלל I || 3 צפרא אנהר] בנוגהא [בצפרה] E MdW היספרא M | אינון] הינון M || 4 אנון] הינון I | ארחקו] רחקו M | למן דהוה אפיטרופוס] לדן דממני ממני I | על בייתיה] בגובריא M | על] + אינשי M | גבריא ותארע] ואתרע גוברי[א] M | חלף] חולף I || 5 די ישתי] די הוה שתי M | די ישתי רבוני ביה] דשתי ריבוני בי[ה] I | והוא מקסם ... ביה] מטיירה הוה מטייר ביה M | אבאשתון דעבדתון] אבעשתון במה דעבדתון M.

6 וארע יתהון ומלל עמהון ית פתגמיא האיליין:

7 ואמרין ליה למה כען ימליל רבוני פתגמיא האליין [חס לעבדך מן למעבד כפתגמיא האליין]:

8 הא כספא דאשכחנן בפום טעונינן חזרנן יתיה לוותך בקדמיתא מן ארעא דכנען והיך כדין נגנב מן ביתה דרבתך כסף או דהב:

9 ית מן די ישתכח לוותיה מן עבדך יתקטל ואף אנן נהוי לריבוני לעבדין:

10 ואמר לחוד כדון כמליכון כן הוא ית מן די ישתכח לוותה יהווי לי עבד ואתון תהוון זכיין:

11 ואוחון ואחתו גבר ית טעוניה על ארעא ופתחו גבר טעוניה:

12 ופשפש ברבה שרי ובזעירא סייף ואשתכח כלידא בטעוני[ה] דבנימן:

13 ובזעו לבושיהון ושוון גבר על חמריה וחזרו לקרתא:

14 ואתא יהודה ואחווי לפלטורין דיוסף והוא כען הווה תמן ושאלו בשלמיה כנימוס ארעא:

15 ואמר להון יוסף מה עבדא הדין די עבדתון הלא ידעתון ארום מקסם יקסם רב ושלט דכוותי:

6 וארע] וערע I | עמהון] + למימר I | ית פתגמיא] כפתגמייא M || 7 ואמרין] ואמר' I | [חס לעבדך מן למעבד כפתגמיא האליין] desider in text omiss ex homoiotel; M חס לעבד[ך] מן למעבד [כפ' הא'] | חס לי] הא מחוס מן M: cf v 17 || 8 דאשכחנן] דאשכחנן M | מן ארעא] מארעא I | והיך כדין נגב] ואיך נגוב I | והיך כדין] והיך דין M || 9 די ישתכח] דאשתכח I | לוותיה] גבי[ה] I | ואף] ולחוד M | לריבוני] לריבונן M || 10 ית [מן די] ית M | מן די ... יהווי] אשכח גביה יהוי M || 11 ואוחון ואחתו] חריזו ואוחיתו M | על ארעא] בארעא M || 12 בטעוני[ה]] בפם טעוני[ה] M || 13 ושוון גבר] ואטעינו גבר M || 14 לפלטורין] לפלטין M | כען ... ארעא] עד כדון הוה יהיב [leg? יתיב] תמן ואשטטחו קדמוי על ארעא M || 15 עבדא] עבידתא M | די עבדתון] דעבדתון I | ידעתון ארום] חכמתון ארום M | מקסם ... דכוותי] מטיירא יטייר גבר דכוותי M | דכוותי] in text די דכוותי; די: del.

16 ואמר יהודה מה נאמר לרבוני מה נמליל ומה נזדכי מן קדם
ייי ארעת חובתהון דעבדך הא אנן עבדין לריבוני לחוד אנן לחוד
מן דאשתכח כלידא בידיה:
17 ואמר חס לי מן למעבד דא גברא דאשתכח כלידא בידיה הו יהוי
לי עבד ואתון סקון בשלם לוות אבוכון:
18 וקרב לוותיה יהודה זעף במלין ומדכדך בלישנא נהם כאריה
ואמר בבעו מינך רבוני ימלל כען עבדך פתגם ורבוני לא יתקוף
רוגזך בעבדך הלא מן זמנא קדמייא דאתינן לוותך הויית אמר
לן מן קדם ייי אנה דחיל וכדון חזרו דינך למהווי מדמיין לדינוי
דפרעה רבך: ואמר הא כען רבונן הא בזמנא קדמאה דאתינא
אמרת לן מן קדם ייי דחיל וכדו את אמרת מן פרעה אנה דחיל
דילמא לא אתאמר לך או דילמא לא אשתמע לך מה דעבדו שמעון
ולוי תרין אחיי בכרכה דשכם דעלו בגווה וקטלו בה כל דכורא
מן בגלל דסאיבו בגווה ית דינה אחתן דלית היא ממנין שבטיא
ולית ל[ה] חולקא ואחסנא בפילוג ארעא כל דכן בגלל בנימן
אחונן דהוא ממניין שבטייא ואית ליה חולק ואחסנא בפילוג ארעא
ואנא חילי תקיף מן חילהון דשמעון ולוי בשבועתא אם אשלוף
סייפי מן תייקא לא אתיבנא לגווה עד זמן דקטיל אנה כל מצראי
מינך אנה משרי ובפרעה רבך אנה מסיים ארום יקיר אנה כוותך
וא[ב]ה כוות פרעה רבך ארום דאת ימה מה משתבע בה את משתבע

16 לריבוני] לרבון M 1.°; לרבונ[ן] M 2.° | מן דאשתכח] דן דאשתאכח M | דאשתכח] די תאשכח M; [ד]אישת[כח] I || 17 חס לי] הא מחוס מן קדמוי M [leg? קדמי] | עבד] לעבד M | סקון] סוקו M || 18 זעף ... ואמר בבעו] ואמר בבעו ... ובפרעה רבך אנה מסיים] M: hîc vid inserend c 110 | ואמר בבעו]
ואמר בבעו רבנן הא בזמנא קדמא דאתינא אמרת לן מן קדם ייי אנא דחיל
וכדו את אמרת מן קדם פרעה אנה דחיל דילמא לא אתמר לך או דילמא לא
אשתמע לך מה דעבדו שמעון ולוי תרין אחיי בכרכה דשכם דעלו בגוה וקטלה
בה כל דכור׳ מן בגלל דסאיבו בגווה ית דינה אחתן דלית היא ממנין שבטייא
ולית לה חולק ואחסנא בפילוג ארעא כל דכן בגלל בנימן אחונ[ן] דהא ממנין
שבטיי[א] ואית ליה חולק ואחסנא בפילוג ואנה חילי תקיף מן חיליהון דשמעון
ולוי בשבועתא אם אשלוף סייפי מן תייק׳ לא אתביני[ה] לגוה עד זמן דקטל

אנה לך בחיי רישיה דאבא היך מה דאת משתבע בחיי רישיה
דפרעה רבך דאן שלף אנה חרבי מן גווה תיקא לית אנה מחזר
יתה לתיקה עד זמן די ימלי כל ארעא דמצרים קטילין לית אנה
מחזר יתה לתיקה עד זמן דנעבד כל ארעא דמצרים צדי מן דיור
מנך אנה משרי ומן פרעה רבך דאת ימי ביה אנה מחסל על מנת
למעבד מעבד על כורחיה דאבא הא לא אשתמע לך ולא אתני לך
מה עבדו תרין אחיי שמעון ולוי בכרכא דשכם דהוו בשלווה
ועלו בגווה וקטלו כל דכורא לפתגם דחרב על די סאבו לדינה
אחתן דלא הוו[ת] מתמניי[ה] עמן מן שבטיא ולא מקבלה עמן
אחסנייה [sic] על חד כמה וכמה על אחונן דהוא מתמני עמין מן
שבטיא ומקבל חולק ואחסנא עמן בפלוג ארעא ועל חד כמה וכמה
דאנה קשה מינהון וע[ל] חד כמה דחילי קשי מן דידהון וערבת ית
טליא מן לוות אבה ואמרי ליה למימר אין לא אייתת יתי לוותיך
ואקמית יתיה קדמך נהוי מרחק מן שאלת שלמה דאבה כל יומייא
או דלמא דלא אשתמע לך ולא אתני לך ארום מלכין ושליטין
אנן כוותך בארעא דכנען היך מה דאת ופרעה רבך שליטין בארעא
דמצרים כן אנה ויעקב אבה שליטין בארעא דכנען:

ורבותי] לא יתקוף | M אנה כל מצראי מנך אנה משרי ובפרעה רבך אנה מסיים | M למהון (sic) [מדמיין] למהוי מדמיין] | M במשמועה דרבנן ולא [יתקוף] varia lectio M ארום אשתבע hîc vid inserend מדמיין לדינוי דפרעה רבך] ארום דאת ימה ... משתבע אנה [לך] בחיי correspondens vbis sequentibus: hoc significat paraphrasim post vba מדמיין לדינוי דפרעה רבך usque ad vba ארום דאת ימה ... משתבע אנה [לך] בחיי esse delendam, et reapse N habet duplicem paraphrasim aliquantulum divers ejusd text | בחיי] N | ואנה] וא[ב]ה | N חיליה] חילי | לך in text ל[ה]] | id M | ית] דינה | id M | 1.° M עד זמן די נעבד כל ארעיה דמצריי צדי] עד זמן דקטיל אנה כל מצראי M [ע' ז'] די נמל[ין] כל ארעא ... ;2.° M עד זמן דימלו כל ארעא דמצרים קטילין | M ובפרעה רבך אנה מסיי[ם] הלא לא אשתמע] ובפרעה רבך אנה מסיים ... ! 3.° דלא הוו[ת] מתמניי[ה] עמן ... ועל חד | I דסאיבו [לדינה] די סאבו לדינה] ולא הוה מתמניא עמנן לא בפלגא עמן חולק ואחסנ[א] בפילוג] כמה וכמה] משאילת] מן שאלת | עמנן vel עמאן leg] עמין | M ארעא ע[ל] חד כמ[ה] וכמ[ה] | I יזמוי [או דל'] זמייא או דלמא] | M למשאל בשלמא] מן שאלת שלמה | I ושליטין אנן] [אנן] אוף [וש'] M.

19 והוה כד חמא יוסף חביבא ויקירא דסל[י]קת גבורתיה דיהודה אחוי
ועוד חמא דנפקין שערתיה מלביה ובזעו לבושיה בההיא שעתא
ואתבהל וארתת יוסף מן קדמוה דיהודה ורמז יוסף למנשה ברה
וטפח ברגליה על פלטין ואזדעזע כל פלטין ענה יהודה ואמר
דלמה דהא גבורתא מן דבית אבה היא ודן חיילא רבא על דהוא
מן עילעא דאבה אין לא הווה כשר למעבד כדין מן בגין כדן
שרי יהודה ממכמך במילוי ואמר מילין מכיכן רבוני שאל ית
עבדוי למימר הא אית לכון אב או אח:
20 ואמרנן לריבוני אית לן אבונן סב וטלי בר סיבו זעיר ואחוי
מית ואשתייר הוא בלחודוי לאמיה ואבוי רחים יתיה:
21 ואמרית לעבדך אחותן יתיה לוותי ואשוי עיני עלוי:
22 ואמרנן לריבוני לא יכל טליא למשבק[ה] ית אבוי אן שבק טליא
ית אבוי מית הוא:
23 ואמרת לעבדך אן לא יחות אחוכון זעירא עמכון לא תסגון
למיחזי סבר אפ[י]י:
24 והוה ארום סלקנן לוות עבדך אבה ותנינן ליה ית מלוי דריבוני:
25 ואמר אבה חזרו זבנן לן קליל מזון:
26 ואמרינן לית אנן יכלין למיחות אן נחת אחונן זעירא עמן אנן
[נחתין] ארום לית אנן יכלין למיחמי סבר אפוי דגברא ואחונן
זעירא לית הוא עמן:

| M כיון דחמא יוסף דסלקית [...] רמז למנשה [כד חמא ... דסל[י]קת ... 19
[קדמוה | I מן קדמוי [וארתת יוסף | דסקות in text [דסל[י]קת
חזוע יתיה חשב יהודה [ואזדעזע ... מן בגין כדן | παλάτιον [פלטין | קדמוי leg
| I אמר יהוד[ה] בליביה [ענה יהודה | M בליביה ואמר דן חיילֵיה [] מן בגין כדן
[הא אית | M id [רבותי | M מדכדך במלוי [ממכמך במילוי | I מְדבית [מן דבית
[בלחודוי | M ואית ליה בסיבו זיעור [וטלי בר סיבו זעיר 20 || M האית
למשבקת [למשבק[ה] 22 || I עיינוי [עייניי leg] [עיני 21 || M לבלחוד
[למיחזי | תספון leg prob c Ps [תסגון 23 || M מיית [מית | M ואין [אן | N
|| M דריבונן [דריבוני | M אבונן [אבה 24 || N אפוי [אפ[י]י | M למיחמי
M; אנן נתחין ארום [אנן [נחתין] ארום | M אית [נחת 26 || I אֲבונן [אבה 25
[נחתין] desider in text | Hinc rursus forma litter in var lect mutat [J].

27 [ואמר] עבדך אבה לן אתון ידעתון ארום תרין בנין ילידת לי
רחל אתתי:
28 ונפק חד מן לוותי ואמרת לחוד קטולין אתקטל ולא חמית יתיה
עד כדון:
29 ותסבון אף ית דין מן לוותי וארע יתיה סקול ותחתון ית סיבתי
בביש לשאול:
30 וכדון כמעלי לוות עבדך אבה וטליה לית הוא עמן ונפשיה חביבה
עלוי כנפשיה:
31 ויהוי כד יחמי ארום ל[י]ת טליא עמן מית הוא ויחתון עבדך ית
שיביתיה דעבדך אבונן בדווי לשאול:
32 ארום עבדך ערב ית טליא מן לוות אבה למימר אן לא אייתת
יתה לוותך ניהווי מרחק מן שאלת שלמה דאבה כל יומיא:
33 וכדון יתיב כען עבדך תחות טליא עבד לריבוני וטליא יסק עם אחוי:
34 ארום היך כדין אסק לוות אבה וטליא לית הוא עמי דלא אחמי
בבישתא די יארע ית אבה:

27 ואמר]] desider in text | ידעתון] חכמתון M || 28 חד] + מנהון M |
לחוד] id I | קטולין] מתקטל M || 29 מן לוותי] מלוו[תי] I | מן לוותי]
לשאול | M יתי אזוי [!] ית סיבתי] | M וירע [וארע] | M מלות סבר אִפוי [אפיי leg]
לשאולה M || 30 וכדון] וכדו M | אבה] אבונן M | חביבה ... עמן] עמי
חביב[ה] דטליא ונפשיה M || 31 ל[י]ת] in text לוות! | עמן מית] עימיה
מאית M | שיביתיה דעבדך] שיבת עבדך M | לשאול] לשאולה M || 32 מן
לוות] מלווי M. | לוותך] ואקימת יתיה קדמיך M | שאלת שלמ[ה] למשאול בשלמה
M | Rursus script adnotat mutat [K] || 33 תחות] חולף M || 34
אסק] אסוק M | בבישתא] בישתא M.

CAPUT XLV

1 ולא יכל יוסף למסוברא לכל מאן דהוה קיים עלוי ואכרז ואמר אפקו כל גבר מעלוי ולא קם גבר לוותיה כד אתחכם יוסף לאחוי:
2 ושוי ית קליה בבכיה ושמעו מצראי ואשתמע בפלטורין דפרעה:
3 ואמר יוסף לאחוי אנה יוסף העד כען אבה בחיין ולא יכלו אחוי למעני יתיה ארום אתבהלו מן קדמוי:
4 ואמר יוסף לאחוי קרבו כען לוותי וקרבו ואמר אנה יוסף אחוכון די זבנתון יתי מצרימה:
5 וכדון לא תרגזון ולא יבאש באפיכון ארום זבנתון יתי הכא ארום לשיזבא שלח יתי ייי קדמכון:
6 ארום דנה תרתין שנין כפנא בגו ארעא ועד כדון חמש שנין דלא זרעין ולא חצדין:
7 ושלחני ייי קדמיכון למשויא לכון שיזבא בארעא ולמתקימה לכון לפילטן רברבן:
8 וכען לא אתון שלחתון יתי להכא ארום אלהן ייי ושוי יתי לאבא לפרעה ולרבון לכל אנשי בייתי[ה] ושליט בכל ארעא דמצרים:

45 1 למסובלה לכול אילין דהוו [למסוברא ... עלוי | I למסברה [למסוברא
[כד אתחכם | M גבי[ה] [לוותיה | M גוברייה [גבר | M קיימין עלוו [עלוי leg]
| M וארעה [וארעם leg] [ושוי | M ובכי [ושוי ... בבכיה 2 ¦¦ M כד איתודע
| I הוא יוסף העד כה אבא [יוסף העד כען אבה 3 || M קליה בפלטין [בפלטורין
| M וכדו [וכדון 5 || I די זבינא [די זבנתון 4 || I מקודמוי [מן קדמוי
מן בגלל למיקיימיה אוכלוסין סגי שלח יתי [ארום לשיזבא ... ייי ¦ M יבעש [יבאש
ממריה דה' M: haec var lect circello errore affigitur primo ארום loco
secund ¦¦ 6 [דלא | M ועוד [ועד | M דכפן [כפנא | M עוד + [ארום
[ולמתקימה לכון | M שיזבו [שיזבא | M ממריה דה' [ייי 7 || I אחרניין די לא
| M הכא [להכא 8 || לפליטן prob leg [לפילטן | M ולמקיימ[ה] יתכון
[ייי ממריה דה' M | [יתי in text יתיה | [לאבא לפטרון M: πάτρων = patro-
nus | [ושליט ודב M.

9 אוחו ופקו לוות אבה ותימרון ליה כדן אמר ברך יוסף שוי יתי
ייי לריבון לכל מצראי חות לוותי ולא תשתהי:
10 ותשרי בארעא דגושן ותיהוי קריב לוותי את ובניך ובני בניך ועניך
ותוריך וכל די לך:
11 ואכלכל יתך תמן ארום עד כדון חמש שנין דכפן ולא תשתיצא
את ואנשי ביתך:
12 והא עייניכון חמין ועייני אחוי בנימן ארום בלשן בית קודשא
פומיה ממלל עמכון:
13 ותתנון לאבא ית כל איקרי במצרי[ם] וית כל מה דחמיתון ותוחון
ותחתון ית אבא להכא:
14 ואתרכן על צוורי דבנימן אחוי ובכא ובנימן בכה על צואריה:
15 ונשק לכל אחוי ובכה לקבלה[ו]ן ומן בתר כדין מללו אחוי עמיה:
16 וקלה אשתמע בפלטורין דפרעה למימר אתון אחוי דיוסף ושפר
באפוי דפרעה ובאפי עבדוי:
17 ואמר פרעה ליוסף אמר לאחך דא עבדו טענו ית בעירכון ואזלו
עולו לארעא דכנען:
18 ותסבון ית אבוכון וית אנשי בתיכון ותיתון לוותי ואתן לכון ית
טובא דארעא דמצרים ותיכלון ית טובא דארעא:
19 ואת אתפקדת דא עבדו סיבו לכון מן ארעא דמצרים עגלן לטפליכון
ולנשיכון וטענן ית אבוכון ותיתון:

|| M מצרים [מצראי | M מימריה דה [ייי | M זריזו וסוקו [אוחו ופקו 9
וכל מה דאית [וכל די לך | M ובנייך [דבנייך leg] [בניך | M וְבנייך [ובניך 10
[ביתך | M דאית בגו ארעא + [דכפן | M ואפרנס [ואכלכל 11 || M לך
prob [אחוי | I דבנימן אחי [אחוי בנימן | M חמיין [חמין 12 || M בייתך
|| פומי prob leg [פומיה | M היך בתורגמן פומי [בלשן ... פומיה ' אחי leg
| M איתד[ב]קו ובכה [ונשק ... ובכה 15 || M די חמיתון [דחמיתון 13
[בפלטורין 16 || M עליהון [לקבלה[ו]ן | לקבלהין in text [לקבלה[ו]ן
in text [ובאפי עבדוי | I בעייני [באפוי | M פתגמוי + [ושְׁפר | M בפלטין
|| M אטעינו [טענו | I לימר [אמר 17 || M ובאפי כל שולטָנוי ;ובאפוי עבדוי
יוסף פקדת איתפקדת למימ[ר] [אתפקדת ... עגלן 19 || M ואתון [ותיתון 18
לאחך סבו לכון מן ארעא דמצרים סדנין [essedum?] דמן גדן [דמגדן leg]
[בתודתא [leg בתורייתא M.

20 ועיינכון לא יחוסן על מאני זייניכון ארום טובא דכל ארעא דמצרים לכון הוא:

21 ועבדו כן בני ישראל ויהב להון יוסף עגלין על מרת פומיה דפרעה ויהב להון זוודין לאורחא:

22 לכולהון יהב לכל גבר אסטולי ולבוש ולבנימן יהב תלת מאה סלעין דכסף וחמש אסטלן ולבושיהון:

23 ולאבוי שלח כדורון דא עשרה חמרין טעונין מן טובא דמצרים ועשר אתנין טעונין עבור ולחם ומזון לאבוי לארחא:

24 ושלח ית אחוי ואזלו ואמר להון לא תתרגזון בארחא:

25 וסלקו ממצרים ואתו לארעא דכנען לוות יעקב אבוהון:

26 ותנון ליה למימר עד כדון יוסף בחיין וארום הוא שליט בכל ארעא דמצרים ואתפלג לביה ארום לא הימן להון:

27 ומלילו עמיה ית כל מלוי דיוסף דמלל עמהון וחמה ית עגלתא דשלח יוסף למטען יתיה ונחת רוחיה דיעקב אבוהון:

28 ואמר ישראל סגי טבין ותחמן סכיית למיחמי ולדא לא סכיית דעד כדון יוסף בחיין איזיל כען ואיחמי יתיה קדם עד לא אימות:

20 יחוסן] תחוסן M || 21 גזרת פומיה] מימ[רה] M c Ps || 22
אסטולי ולבוש] [στολή] אסטולי לבוש ואסטולי M | מאה סלעין דכסף] מוזן זוזין M |
וחמש אסטלן ולבושיהון] חמשה לבושין ואסטלוותהון M || 23 כדורון דא]
כהדא דורון M | טעונין] 1.°, 2.° טעיני Ps | אתנין טעונין] טעונן [אתנין] M |
לארחא] לאור[חא] זוודין M || 25 ממצרים] מן מצרים M | ואתו] ועלו M ||
26 עד כדון] העד כדו M | ואתפלג] ואפלג M | הימן] היימן M || 27 מלוי]
פתגמי M | דמלל] די מלל M | למטען] למסבול M | ונחת] ואיתנחת M ||
28 טבין ... איזיל] טבותא וסגי נחמתא אסתכיתי למחמי והדא ניחמותא לא
איזיל קיים ברי יוסף כדון דעד ומן למחמי [ותוב leg] סברית טוב M | ותחמן]
M. נמות [אימות | M ניזל ותחמי [איזיל ... ואיחמי | I והדא [ולדא | M וסגין [ג']

CAPUT XLVI

1 ונטל ישראל וכל מה די ליה ואתא לבאירה דשבע תכס נכסין
לאלה דאבוי יצחק:
2 ואמר ײ לישראל בחזוה די ליליא ואמר יעקב יעקב ואמר הנני:
3 ואמר אנה הוא אלהיה דאבוך לא תדחל מיחות מצרים ארום לאומה
רבה אישוי יתך תמן:
4 אנה אחות עמך מצרימה ואנה בממרי אסיק יתך לחוד מסוק ויוסף
ישוי ידיה על עיינך:
5 וקם יעקב מן באר שבע וטענו בני ישראל ית יעקב אבוהון וית
טפליהון וית נשיהון בעגלתה די שלח פרעה למטען יתיה:
6 ונסבו ית קינהון וית ממוניהון די קנון בארעא דכנען ואתון מצרימה
יעקב וכל בנוי עמיה:
7 בנוי וכל בנוי עמיה בנתיה ובנת בנתיה וכל זרעיה אחתו עמיה
מצרימה:
8 ואילן שמהת בני ישראל די עלו למצרים יעקב ובנוי ב[ו]כריה
דיעקב ראובן:
9 ובנוי דראובן חנוך ופלוא חצרון וכרמי:
10 ובנוי דשמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר ושאול ברה דכנעניתה:

46 1 די ליה] דהוה ליה M | לאלה] לאלהא M | נכסין] נכיסן M || 2 ואמר ײ ... די ליליא] ומימריה דײ לישראל בחזו דליליא M | ואמר הנני] עני יעקב בלשן בית קדשא ואמ[ר הנני] M || 3 אנה] הא M: non patet loc propr hujus var lect: הא אנה?, הא loco והוא?, [אל]הא? | לא תדחל] לא תדחול M | מיחות מצרים] למיחת למיצרים M || 4 בממרי] id M | מסוק] מסוקין M | עיינך] מחוס דעיינך M || 5 מן באר] מבאר I | באר שבע] באירא דשבע M | וטענו בני ישראל] ונטלו בני ישראל M | די שלח] דשלח I | למטען] למסבול M || 6 קנינהון] נכסהון M | ממוניהון די קנון] סטלהון M | די קנון] דקנון I | ואתון] ואתן I | מצרימה] למצרים M || 7 וכל] די סטלו M | אחתו] נחתו I; אעיל M | זרעיה] זרעי M | ובנת בנתיה] ובנתיה די בני M | ובני I | 8 ואילן] ואליין M | מצרימה] למצרים M | ואילן ... למצרים] אליין M | ב[ו]כריה] בזכריה? in text | די עלו] דעלו I | דעלו למצרים M

11 ובנוי דלוי גרשון קהת ומררי:
12 ובנוי דיהודה ער ואונן ושלה ופרץ חרח [ומית ער ואונן בארעא
דכנען והוו בני פרץ] חצרון וחמול:
13 ובנוי דיששכר תולע ופוה ויוב ושמרון:
14 ובנוי דזבולון סרד ואלון ויחלאל:
15 אלין בנוי דלאה די ילדת ליעקב בפדן ארם וית דינה ברתיה
כל נפשתה בנוי ובנתיה תלתין ותלת:
16 ובנוי דגד צפיון וחגי שוני ואצבן ערי וארודי ואראלי:
17 ובנוי דאשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח אחתהון ובנוי דבריעה
חבר ומלכיאל:
18 אלין בניה דזלפה די יהב לבן ללאה ברתיה וילדת ית אלין
ליעקב שת עשרה נפשן:
19 בנוי דרחל אתתיה דיעקב יוסף ובנימן:
20 ואתיליד ליוסף בארעא דמצרים מה דילידת ליה אסנת ברת
פוטיפרע רבה דאון ית מנשה וית אפרים:
21 ובנוי דבנימן בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי וראש מפים
וחפים וארד:
22 אלין בנוי דרחל דילידת ליעקב כל נפשתא ארבעה עשרה:
23 ובנוי דדן חשים:
24 ובנוי דנפתלי יחצאל וגוני ויצר ושלם:
25 אלין בנוי דבלהה די יהב לבן לרחל ברתיה וילידת ית אלין
ליעקב כל נפשתא שבע נפשין:
26 כל נפשתא די עלו עם יעקב מצרימה נפקי חלציה בר מנשוי
דבנוי דיעקב כל נפשתא שתין ושית:

12 [ומית ... בני פרץ] desider in text; omiss ex homoiotel || 15 אלין] אליין M | בנוי 1.°] בני I || 18 אלין 1.°, 2.°] אליין 1.°, 2.° M | בניה] בנוי I | די יהב] דיהב I | נפשן] נפש I || 19 בנוי דרחל] בנה דרחל M || 20 דאון] דתנוס M || 22 אלין ... דילידת] אליין בנייה דרחל די איתיילת [leg איתיילד vel איתיילדו] M | נפשתא] נפש M || 25 אלין] אליין M | ית אלין] ית אליין M | שבע] שבעה M || 26 די עלו] דעלו I | די יהב] דיהב I | מצרימה] למצרים M | חלציה] חלצוי M | מנשוי] id I; מנשהון M | שתין] אשתין M.

הספריה הלאומית והאוניברסיטאית ע"ש ... הרצוג, ירושלים

27 ובנוי דיוסף די אתיילדו לה במצרים תרתין נפשן כל נפשתא דאנשי בייתיה דיעקב די עלו מצרימה שבעין:
28 וית יהודה שלח קדמוי לוות יוסף למתקנה ליה אתר בית משרוי בגשנה ועלו לארעא דגשן:
29 וטכס יוסף ארתכוי ונפק לקדמות ישראל אבוי לגשנה וחמה יתיה ואתרכן על צואריה ובכה על צואריה תוב:
30 ואמר ישראל ליוסף אנ[י]ל[ו] אנה מית הדא זימנא לא מיתת מן בתר דחמת סבר אפיך ארום כען את בחיין:
31 ואמר יוסף לאחוי ולאנשי בייתיה דאבוי אסוק כען ואתני לפרעה ואמר ליה אחוי ואנשי בייתיה דאבא די בארעא דכנען אתון לוותי:
32 וגבריא רען ען ארום מרי בעירא אנ[ו]ן ועניהון ותוריהון וכל מה דלהון אייתון:
33 ויהוי ארום יקרא לכון פרעה ויאמר מה היא עבדתיכון:
34 ותימרון מרי בעיר הוון עבדך מן טלייתהון ועד כדון להוד אנן להוד [אבהתן] מן בגלל דתישרון בארעא דגשן ארום מרחקי למצראי כל דרעי ען:

מצרימה] | I דעלו די עלו] | M דאיתיליד ;I דאתי' די אתיילדו] 27
לתקנא למתקנה ... בגשנה] | M בהדא דורון לוות לוות] 28 ⁝ M למצרים
|| M לגשנא ואתון לא[רעא] בגשנה ... לארעא] | M ליה בית מדרשא בגושן
|| M זמן תניינות תוב] | M רתכוי וסלק לק[דמות] ארתכוי ונפק לקדמות] 29
הוינא מאית בהדא זמנא כילו עליי אנה ... דחמת] ⁝ אולי in text א[י]ל[ו]] 30
|| M עד כדון כען] | I מיתה בתר מיתת מן בתר] | M דלא מיתת בתר דחמית
וטברייא וגבריא רען] 32 || M אתין לוותי אתון לוותי] | M דאית די] 31
גוברין מרי ... ועניהון] | superadd י sed אנין vid in text אנ[ו]ן] | M רעיין
vb potest אייתון] | M דאית להון א' דלהון אייתון] | M מריה נכסין הינון ועניין
טליותך טלייתהון] | M גוברין מריה נכסין הוו מרי ... הוון] 34 ⁝ אייתיו legi
| I לחוד אבהתן desider in text; אבהתן להוד [אבהתן] , M [טליותן leg]
מרחקי] + היא M.

CAPUT XLVII

1 ואתא יוסף ותני לפרעה ואמר אבה ואחיי ועניהון ותוריהון וכל
מה דלהון אתון מן ארעא דכנען והא אינון יהיבין בארעא דגשן:
2 ומן קצת נסב חמשה גברין ואקם יתהון קדם פרעה:
3 ואמר פרעה לאחוי מן עבידתכון ואמרין לפרעה רען ען אנון
עבדך להוד אנון ולחוד אבהתן:
4 ואמרין לפרעה למתותבה בארעא עלנן ארום לית מרעה לענה די
לעבדך ארום תקף כפנא לחדא ואישתלחון בארעא דכנען וכדון
ישרון כען עבדך בארעא דגשן:
5 ואמר פרעה ליוסף למימר אבוך ואחך אתון לוותך:
6 ארעא דמצרים קדמיך היא בבית שפר ארעא אשרי ית אבוך וית
אחך ישרון בארעא דגשן ואן את ידע ואית בהון גברין גברי חיל
ותשווי יתהון רברבני קניינן על כל מה דלי:
7 ואייתי יוסף ית יעקב אבוי ואקים יתיה קדם פרעה וברך יעקב
ית פרעה:
8 ואמר פרעה ליעקב כמה אינון יומי שני חייך:
9 ואמר יעקב לפרעה יומי שני תותבותי מאה ותלתין שנין קלילין
ובישין הוון יומי שני חיי ולא ארעו ית יומי שני חיי אבהתי ביומי
תותבותיהון:
10 וברך יעקב ית פרעה ונפק מן קדם פרעה:

47 1 דלהון] דאית להן M | מן ארעא] מארעא I || 2 קצת] סייפי I ||
3 מן] + היא M | רען] רעיין M | להוד] לחוד I || 4 לפרעה] אל לפי N |
תקף כפנא] דאית כופנא M | ואישתלחון] ואישתלהון leg | וכדון] וכדו I ||
6 בבית שפר ארעא] בשפר טוב ארעא M | קניינן על כל מ[ה]] נכסין על מ[ה] M ||
7 ואייתי] ואעל M || 8 אינון] הינון M || 9 קלילין] קלילן M ||
10 תפק ... פרעה] ואמ[ר] ליה יהא רעווא מן קדם ה׳ דאיסקון מיא דנילוס וישקון
ית כל ארעא דמצרים ויעדי כפנא ביזמן תפק יעקב מלוות פרעה M.

11 ואשרי יוסף ית אבוי וית אחוי [ויהב להון אחסנא בְמצרים בבית
שפר ארעא בארע פילוסין היך מה דפקד פרעה:]

12 [ויכלכל יוסף ית אבוי וית אחוי] וית כל אנשי ביתה לחם לפם
טפליא:

13 ולחם דלית בכל ארעא ארום תקף כפנא לחדא ואשתלהון דיירי
ארעא דמצרים וארעא דכנען מן קדם כפנא:

14 וכנש יוסף ית כל כספא דאשתכח בארעא דמצרים ובארעא דכנען
בעיבורה די אנון [זבנין] ואעל יוסף ית כספא לפלטורין דפרעה:

15 ושלם כספא מן ארעא דמצרים ומן ארעא דכנען ואתון כל מצראי
לוות יוסף למימר הב לן לחם ולמה נמות כל קבלך ארום שלם
כספא:

16 ואמר יוסף אייתון בעירכון ואתן לכון בבעירכון אן שלם כספא:

17 ואייתון כל מצראי לוות יוסף למימר הב לן לחם ויהב להון
יוסף מזון ב[ס]וסוותא ובקנין ען ובקנין תורייה ובחמריא ודבר
יתהון בלחמא בכל בעירהון בשתא הה[י]א:

11 Usque ad finem v ... ויהב] desider in text, omiss ex homoiotel; add in M | אחסנא] אחסֹנא N | בבית שפר] בשפר טוב M | פילוסין] דפילוסין M | דפקד] די פקיד M || 12 [ויכלכל ... וית אחוי] desider in text; add in M ¦ ויכלכל] ויפרנס M ¦ ביתה לחם לפם] דאבוי מזון לפי' M || 13 ולחם] ומזון M ¦ דלית] leg prob לית c I | כפנא 1.°] כופ[נא] M | ואשתלהון] ואשתלהן M ¦ כפנא 2.°] כופנא I || 14 וכנש] ולקט M | דאשתכח] דאתאשכח I | דאינון זבנין I | די אנון [זבנין]] זבנין desider in text ¦ בעיבורה] בזבנה M | אנון] הינון M ¦ לפלטורין] בפלטין M || 15 ושלם] וחסל M | מן ארעא] מארע[א] I ¦ נמות] נמֹות I | הב לן ... נמות] תן לן מזון ולמה נמות M || 16 אייתון] etiam legi potest איִתיו | אייתון בעירכון] היבו נכסיהון M | בבעירכון] בנכסיהון M | Ex hoc v rursus adnotator [J] || 17 ב[ס]וסוותא] in text בטוסוותא | ובקנין ען ... תורייה] ובנכסי ענה ובנכסי תו[רייה] M | ודבר ... בעירהון] ופרנס יתהון יוסף בלח[מא] ובכל נכסיהון M | הה[י]א] י superadd a *sofer*.

18 ושלמת שתא ההיא ואתן לוותיה בשתה תיניינתה וְאמרין ליה לא
נשקר מרבוני ארום אלהן שלם כספא ועגה ובעירא לרבוני ולא
נשאר מן רבוני אלהן בלהודי גופינן וארענן:
19 למה נמות קדמיך לחוד אנן לחוד ארענן קנה יתן וית ארעאן
בלחמא ונהווי אנן וארען עבדין לפרעה והב לן זרע ונחי ולא
נמות וארעא לא תבור:
20 וזבן יוסף ית כל ארעהון דמצראי לפרעה ארום זבנו מצראי גבר
חקליה ארום תקף עליהון כפנא והוות ארעא לפְרעה:
21 וית עמא מלשנה לשנה בישא עבר יתהון יוסף ואגלִי יתהון וטלטל
יתהון מן קרייה לקריה ומן סיפא תחומיהון דמיצרָאי ועד סייפא
ועמא דבקריית[א] אשרי במדינתא ועמא דמדינתא אשרי בקרייתא
מן סייפי דארעא דמצרים ועד סייפיה דלא יהוון מצראי מונין
לאחוי דיוסף ואמרין להון אכסניא גלוליא:

18 ושלמת] וחסלת M | תיניינתה] תניתא I | מרבוני] מן רבון M | אלהן שלם] אין חסל M | ועגה ובעירא] ודענה ודבעירא I | ועגה ... וארענן] ותכסי בעירה לות רבונן לא אשתייר קדם רבונן ברם אלא הן גופיהון וארענן M | בלהודי] בלחודי I || 19 קדמיך] לעיינך I; לקבלך M | לחוד 1.°, 2.°] להוד 1.°, 2.° I | קנה] במזאנה M; haec var lect corresp בלחמא | בלחמא] זבון I: haec var lect corresp קְנה || 20 ארעהון דמצראי] ארעא דמצריים M | כפנא] כו[פנא] M || 21 וית עמא ... Usque ad finem v] וית עמא טלטל יתהון מן קרי לקרי מן בגלל דלא יהוון קריין לאחוי מטלטליא וגילוליא [ז] מן בגלל כן טלטילינון מן סוף תחום מצרים ועד סופיה:
וית עמא דהוון שרין במדינתא אעבר בקורייתא וית עמא דהוון שרין בקורייתא אעבר במדינתא דלא יהוו מונין לבנוי דיעקב ואמרין להון אכסנאי גלולאי M | מן קרייה] מקר[ייה] I | סיפא] סייפא I | סיפא ... usque ad finem v] סיפא תחום[הון] דמצריים עד תחומא סיפא מן בגלל לחו [leg לאחוי] דיוסף דלא קריין להון אכסניי גלוליי M | תחומיהון] תחומא I | אכסניא] ξένος.

22 להו[ד] ארעהון דכומריא לא זבן ארום חולק לכומריא מן לוות
פרעה וייכלון ית חולקהון די יהב להון פרעה בְּגין כדין לא
זבנו ית ארעהון:
23 [ואמ[ר] יוסף לעמא הא זבנית יתכון יומא הדין וית ארעא לפרעה
שיבו לכון זרע ותזרעון ית ארעא]:
24 ויהווי באשון עללתא ותתנון חד מן חמשה לפרעה וארבעה חלקין
יהווי לכון למזרע תחומכון ולמזוניכון ולתפניק בתיכון ולמזון
לטפליכון:
25 ואמרין קיימת יתן נשכח חן וחסד באפוי דרבוני ונהוי עבדין
לפרעה:
26 ושוי יתה יוסף לסימן עד יומא הדין על ארעהון דמצראי לפרעה
לחד מן חמשה להוד ארעהון דכומריא בלחודיהון לא הוות לפרעה:
27 ושרון ישראל בארעא דמצרים בארעא דגושן ואחסנו בה ותקפו וסגן
לחדא:
28 וחיה יעקב בארעא דמצרים שבע עשרה שנין והוון יומין חיוי
דיעקב שני חיוי מאה וארבעין ושבע שנין:
29 וקרבו יומוי דישראל למימת וקרא לבנוי ליוסף ואמר ליה אן
כען אשכחת חן וחסד באפיך שוי כען ידך תחות קיימי ותעבד
עמי חסד וטבו לא כען תקבר יתי במצרים:

22 להו[ד]] in text ;להון! לחוד I | חולק לכומריא] חולקיהון דכומריא M |
וייכלון ית] דאוף אכלין ית M | די יהב] דיהב I | די יהב להון פרעה] די הוון
בגין] M sed haec var lect prob refer ad פרעה | מן לוות] יהב[י] מן [פ׳]
כדין לא זבנו] כן לא זבינו M || 23 [ואמ[ר] ... ית ארעא]] in text ;עבדין בגין!
desider tot v; sumitur ex M || 24 באשון] בשעת M | חלקין] חול[קין] M |
ולתפניק] לפרנוס M || 25 לכון ... תחומכון] לכון לזרועא באפי בירא M |
ואמרין] ואמ[רון I | נשכח] נשכחה M | באפוי דרבוני] באפי דרבונן M | ונהוי]
ונהוון || I; primo תיהווי 26 לסימן] prob leg לקיים c M | ארעהון]
ארעהון דמצראי] ארעא דמצריי[ם] M | להוד] לחוד I | בלחודיהון] I ארעא
ואחסנו] ואיתחסנו M | ותקפו וסגן] וסגון ואיסתגון M || 28 ‏I ||27 I לבלי׳
למימת] דיעקוב I || 29 דישראל] דיעקוב I || יומוי די יעקב] יומין חיוי דיעקב
ידך] תחות קיימי] קדמיך M | באפיך] בבעו M | כען 1.°] כען M | למימות
בבעו 3.°] כען M | וטבו] וקשט M | ידך] leg? M.

30 ואתכנש לוות אבהתי ותסב יתי מן מצריים ותקבר יתי
בקבורותיהון ואמר הא אנא עבד כמליך:
31 ואמר אשתבע לי ואשתבע ליה ואודי ושבח ישראל עַל ריש דרגשא:

CAPUT XLVIII

1 והוה בתר פתגמא האליין ואיתמר ליוסף הא אבוך ביש ודבר ית
תרין בנוהי עמיה ית מנשה וית אפרים:
2 ואתני ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתי לוותך ואזדרז ישראל
ויתב ליה על ריש דרגשה:
3 ואמר יעקב ליוסף אלה שמיא אתגלי עלי בלוז בארעא דכנען
וברך יתי:
4 ואמר לי הא אנה מתוקף יתך ומסגי יתך ותהווי לקהל כנישת
אומין צדיקין ואתן ית ארעא הדא לבניך מן בתרך אחסנות עלם:
5 וכדון תרין בניך דאתילדו לך בארעא דמצרים עד מייתוי לוותיך
מצרימה לשמי אינון אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהוון לשמי:
6 ותולדתך דאולידת בתריהון לשמך יהוון על שם אחיהון יתקרון
באחסנתיהון:

30 עבד כמליך] אעבד כפתגמא M | Adnotator ut in Gn 43, 27 ss || 31 אשתבע ... ישראל] קיים לי בשבועה וקיים ליה בשבועה ואודי ומן דאתגלי ומן יד איתגלי] איקר שכינתי[ה] דיי׳ וסגיד ישראל [Ps] M.

48 1 פתגמא] פתגמה M | ואיתמר] ואתאמר M | ביש ודבר ית] באש ונסב ית M | בנוהי] בנוי M || 2 ואזדרז] ואתוקף M || 4 מתוקף] מתקף I | ומסגי יתך ... לקהל] ואסגי יתך ואשוי יתך לקהל M | לבניך] לזרעת בנ[יך] M | אחסנות] אחסנת M || 5 וכדון] וכדו M | בניך] לזרעיית M 2.°; M 1.° | מייתוי] cf v 7; עיילנן M | אינון] הינון M || 6 ותולדתך] ובית תולדה M | על שם אחיהון ... באחסנתיהון] יאחסנון שמיה די אחוהון M.

7 ואנה במייתוי מפדן דארם מִיתת קדמי רחל בארעא דכנען בארחא
באשון עללתא דארעא למיתא לאפרתה וקברת יתה תמן באורחא
דאפרת היא בית לחם:
8 וחמא ישראל ית בנוי דיוסף ואמר מאן אינון אליין:
9 ואמר יוסף לאבוי בני אנון די יהב לי ייי הכא ואמר דבר כען
יתהון לוותי ואברך יתהון:
10 ועיינוי ד׳שראל כהון משיבה ולא הוה יכיל למיחמי ואקריב
יתהון לוותיה וגפף יתהון ונשק יתהון:
11 [ואמר] ישראל ליוסף סבר אפיך לא סכיית לְמיחמי והא חזי
יתי ייי אף ית בניך:
12 ואפק יוסף יתהון מן דברך יתהון ואשתטחו קדמוי על ארעא:
13 ודבר יוסף ית תריהון ית אפרים בימיניה מן שְמאלה דישראל
וית מנשה בשמאליה מן ימיניה דישראל וקרב לוותיה:
14 ופשט ישראל ית ימינה ופשט ושווי על ראשה דאפרים והוא זעירא
וית שמאליה על רישיה דמנשה שלחף ית ידוי ארום מנשה הוה
בכורה:
15 וברך ית יוסף ואמר ייי די הלכו אבהתי קדמוי בקושטא אברהם
ויצחק ייי דדבר יתי מן טליותי עד יומא הדין:
16 מלאכא די פרק יתי מן כל עקא יברך ית טליא ויתקרי בהון
שמי ושם אבהתי אברהם ויצחק ויסגון בארעא הֵיך נוניא יסגון
במיא:

7 במייתוי] cf v 5; במיתי M | מפדן דארם ... רחל] מן פדן מתת עלי רחל M | באשון ... לאפרתה] cf 35, 16; בזמן אסון כברת ארעא למיעול לאפר[תא] M | דארעא] prob leg כברת דא׳ | בית לחם] + דיהוד[ה] M || 8 מאן אינון אליין] מנן אתְיילדו אילן M || 9 ייי] מימרי[ה] דייי M | דבר] קרוב M || 10 כהון משיבה ולא] לא שיבו מן תקפו M | משיבה] מן שיבו I | וגפף] וחבק M || 11 [ואמר]] in text ויאמר pro text hebr et targ | ייי אף ית בניך] מימרי[ה] דייי לחוד ית זרעית בניך M || 12 מן דברך ... על ארעא] מן לוות ברכוי ושאלו בשלמה כנימוס ארעא M || 13 ודבר] ונסב M | וקרב לוותיה] ואקרב ית[הון] לו[ותיה] M || 14 והוא] + הוה M || 15 ייי די הלכו] מימרי[ה] דייי די הליכו M | ייי דדבר] מימרי[ה] דייי דבר M | הדין] [ה]דן I || 16 די פרק] דפרק I | עקא] ביש M | נוניא ... במיא] סגן בימא דנוני[א] M.

17 וחמא יוסף ארום שוי אבוי ית ימיניה על רישה דאפרים והוא
לא שפר באפוי ואתוקף בידה דאבוי למחזרה יתה מעילוי רישה
דאפרים על רישא דמנשה:
18 ואמר יוסף לאבוי לא כדן אבה ארום דין בכורה שוי ימינך
על רישיה:
19 וסרב אבוי ואמר ידע אנא ברי ידע אנה אף הוא יהווי לאמה
ואף הוא יתקף וברם אחוי זעירא יתקף מנה ובנוי יהוון שליטין
באמיא:
20 וברך יתהון ביומא ההוא למימר בזכותך יתברכון ישראל למימר
ישוי יתך ייי כאפרים וכמנשה ושוי ית ברכתיה דמנשה:
21 ואמר ישראל ליוסף הא אנה מיית ויהווי ייי עמכון ויחזור יתכון
לארעא אבהתכון:
22 ואנא יהבית לך חולק חד יתיר על אחך לבושיה דאדם קדמייי נסב
יתיה אברהם אבוי דאבה מן ידוי דנמרוד רשיעא ויהב יתיה
ליצחק אבה ויצחק אבה יהב יתיה לעשו אחוי ואנה נסבת יתיה
מן ידוי דעשו אחוי לא בחרבי ולא בקשתי ארום אלהן בזכוותי
ובעובדיי טביא דאינון טבין לי מן חרבי ומן קשתי ועוד יהבית
לך חולק חד יתיר על אחיך שכם דנסבית בזכוותי ובעובדיי טביא
מן ידיהון דאמוראי דטבין לי מן חרבי וקשתי:

17 והוא לא שפר באפוי] ובאש באפוי M | ואתוקף] ואתיקף M | למחזרה] למעבר[ה] M || 18 כדן] כן M | שוי] + כען M || 19 אף הוא] [א]וף הוא M: desideratur circellus: nec certa est lectio nec quibus vb apponatur securum | באמיא] + ומן בנוהי יתבון בסנהדרין רבתא שבעין חכמין כמינין עלמיא M || 20 ייי] דייי מימרי[ה] M || 21 ייי עמכון] מימרי[ה] דייי בסעדיכון M | לארעא] לארע M || 22 1.° לך חולק חד ...] לכון חולק חד יתיר על אחוך [leg אחיך] דנסבית בזכותי ובעבדיי [leg ובעבדיי] טב[י]א מן ידיהן דאמורא[י] דהוויי[ן] טבין לי מן חרבי ומן קשתי M 1.°; לך [...] אחיך [...] מן ידיהן דאמוראי בזכותי ובעבדיי [leg ובעבדיי] טביי[א] דהוי טבי[ן] M 2.° | קדמיי] קדמאה דנסיב אברהם מן ידי נמרוד ויהיבנון ליצחק ויצחק יהיבנ[ון] לעשו דהלך בנימוס דאמוראי ... בגבורתי ... עבדיה רבי דברירין ... בין סייפין ומן קשת[י] M.

CAPUT XLIX

1 וקרא יעקב לבנוי ואמר להון אתכנשו וחווי לכון רזייא סתימייא
קיצייה גיזייא מתן אגריהון דצדיקייא ופורענתהון דרשיעיא
ושלוותה דעדן מה היא כחדא מתכנשין תרי עשר שבטייא ומקפן
לדרגשה דדהבא דהוה אבונן יעקב רביע בגויה מן דאתגלי לי
קיצא ולאיתני להון קץ ברכתא וניחמתא מן דאתגלי ליה קיצא
רזא אתכסא מינה סברין דהוא מתני להון קץ פורקנא ונחמתא מן
דאתגלי ליה רזא אתכסי מנה ומן דאתפתח ליה תרעא אטרד מנה
ענה אבונן יעקב וברך יתהון גבר לפם עבדוי טבייא ברך יתהון:
2 מן דאתכנשו תרין עשר שבטוי דיעקב וא[קיפ]ו דרגשא דדהבא
דאבונן יעקב רביע בגויה סברין דהווה גלי להון סדר ברכתא
ואתכסי מניה ענה אבונן יעקב ואמר להון אברהם אבוי דאבה
קם מניה פסול ישמעל וכל בנוי דקטורה ויצחק אבה קם מיניה
פסולה עשו אחוי ואנה דחיל דלא יהווי ביניכון גבר דלביה
פליג על אחוי למיזל למפלח קדם טעון אחרניין עניין תרין
עשר שבטוי דיעקב כחדא ואמרין שמע מנן ישראל אבונן ייי אלהן
ייי חד ענה יעקב ואמר ברוך שמיה כבודיה דמלכותיה לעלמי
עלמין:

49 1 ואתנו [יני leg] לכון ניסייא גזיי[א] רזיי[א] [וחווי לכון ... מתן
מתכנשא תרי[ן] עשתרי [עשרתי leg] [מתכנשין תרי ... לדרגשה | M טמירת[א] מתן
בעא לאיתנ[י] [ולאיתני להון ... לפם עבדוי טבייא | M שבטיי[א] מקפין לדרגשה
להון קץ ברכתא וניחמתא ואתכסי מיניה וכיון דאיתכסי מיני[ה] ברך יתהון
עלי[ה] סיברין [סבירין leg] [מינה סברין דהוא ... | M לפום עובדיי טביא
סוברין [vel] דהוי מתני להון כל מה דאתערע דיערא [דיארע leg] להון בסוף
יומא מן דאתגלי להו [ליה leg] רזא אתגנז מיניה חזר וברך יתה[ו]ן גבר כמפתר
ברכתיה ברך אותם [sic] M || 2 עשר] עשרתי M.

3 ראובן בוכרי את חיילי ושרוי צערי חמי הויית מסב תלתא חולקין
יתיר על אחך בכורותא דידך היא ומלכותא וכהנתא רבתא לך הוויין
חמיין על דחטית ראובן ברי אתיהיבת בכורתא ליוסף ברי
ומלכותא ליהודה וכהונתא רבתא לשבטוי. דלוי:
4 מדמי אנה לך ראובן ברי לגנה זעירא דעלו בגווי נחלין דמיין
שטפן ולא יכלת למסובריה יתהון ואתרעת מן קדמיהון כדן
אתרעת ראובן ברי בחכמתך ומן עבדיך טביי[א] [ד]חטית ולא
תוסיף למחטי תוב ברי ועל דחטית תשתרי וישתבק לך; כי עלית
משכבי אביך אז חללת יצועי עלה:
5 [שמעון ולוי] אחין תלימין מרי זיינה שנינה עבדי קרב מן טליותיהון
בארע בעלי דבביהון עבדו נצחנ[י] קרביהון:
6 בכנישתיהון בעצתיהון לא אתרעיית נפשי בכנישתיהון לכרכה
דשכם למחרבה יתה לא חסו על איקרי ארום ברוגזהון קטילו
מלכין וברעותיהון פגרו שורי בעלי דבביהון:
7 ליט הוה כרכה דשכם כד עלו לגוויה שמעון ולוי למחרבה יתה
ברוגזיהון ארום תקיף רוגזיהון ואימתהון ארום קשיא הוות אמר
אבונן יעקב אן שריין שמעון ולוי כחדא לית אומה ומלכה דתיקום
לקבליהון אפלג חולקיה דשמעון בגו דבית יעקב ואסגי אחסנתיה
דלוי בגו שבטה דבני ישראל:

3 מסב ... חמי] חמי הוי לך ראובן ברי למיסב M | על] דעלוו M sed
haec var lect vid ext loc debitum et pertinere v 4 | אחך בכורותא ...
על דחטית] M מלכות[א] | ומלכותא] M אחיך ית בוכרתי ומלכוותך | ומלכותא]
ועל דחטית M | לשבטוי] leg לשבט[א] c M || 4 דעלו] leg [דעלין] דעלוו:
cf v 3 | בגווי] לגוי M | בחכמתך ... ולא תוסיף] לא תוסיף טביי[א] בעבדך M |
in textu ועל] ועל דחטית M | תוב ברי] עד ברי M | N [1.° [ד]חטית] סחטית
non vertitur in ling aram: כי עלית ... עלה] | M ועל דחטית; דסחטית
cf Gn 35, 22 || 5 [שמעון ולוי]] adhibentur pro text hebr et targ |
in text [נצחנ[י] נצחנו || 6 בכנישתיהון] ובכנישותיהון M | פגרו שורי בעלי
7 ליט ... דשכם] לייט M || זבינו יוסף אחוהון דהוה כתורה [דבביהון
תקוף [תקיף leg] הוה ובחמתהון [תקיף ... ארום קשיא הוות | M בעלי שכם
ית שבטיי[א] דשורי [חולקיה דשמעון ... דבני ישראל | M אר[ום קשיה] הווית
[דשמעון leg] סברין מלפיי [מלפי leg] אורייתא בכנישת[א] דיעקב ואבדרי
M. [ואבדר leg] ית שבטיי[א] דשי [דלוי leg] בבתי מדרש דבני ישראל

8 יהודה לך יודוך אחך ולשמך יתקרון כל יהודים יהודיין ידיך
יתפרען לך מן בעלי דבביך יהוון מקדמין ושאלין בשלמך כל
בנוי דאבוך:
9 מדמה אנא לך יהודה לגור בר אריוון מן קטולוי דיוסף ברי את
הויית משיזב מן דינה דתמר ברי את הויי[ת] זכיי נייח ושרי בגו
קרבא היך אריה וכאריותא ולית אומה ומלכו דתיקום לקובלך:
10 לא פסקין מלכין מין דבית יהודה ואף לא ספרין מלפי אוריה
מבני בנוי עד זמן דייתי מלכא משיחא דדידיה היא מלכותא וליה
ישתעבדון כל מלכוותא:
11 מה יאי הוא מלכא משיחא דעתיד למיקם מן מדבית יהודה אסר
חרציה ונפק לקרבא על שנאוי ומקטל מלכין עם שלטונין מסמק
טורייא מדם קטיליהון ומחוור גלמתא מתרבי גובריהון לבושוי
מעגעגין בדמא מדמי ל[ר]פוס ענבים:
12 מה ייאיין עינוי דמלכא משיחא מן חמרא זכוכא דלא למיחמי בהון
גילוי עריין מלמשפך בהון דם זכיי שנוי נקיין מחלבא מלמיכל
בהון חמיסיין וגזילין יסמקון טורייא מן גפנוי ומעצרתא מן חמרא
ויתחוורון גלמתא מן סגי עבור ועדרין דען:
13 זבולן על סייפי דימא רבה ישרי והוא יהווי שליט במחוזי ספינתה
ותחומה יהוי מטי עד ציידן:
14 יששכר שבט תקיף רביע ביני תרין תחומיי[א]:

8 ולשמך ... לך] על שמך כל אחך לך ידך את M | יהודים] יהודיי[א] M: haec var lect invenitur extra debit loc (v 9) || 9 מן קטולוי] מקטילו[י] M | משיזב] זכיי I | מדינה] מן דינה M 2.° ; קטילי M 1.° קטילוי] קטולוי M | היך אריה וכאריותא] כארי[ה] וכאריו[תא] M | דתיקום לקובלך] למיקו[ם] c Ps | ולא שלטנין מן] פסקין מלכין מין] יפסקון מלכי[ן] M || 10 קדמך M || 11 ולא סברין מלפין] ואף לא ספרין מלפי M | מלכוותא] אומי[א] M || 11 למיקם] למקום M | שלטונין] שלטון M | חרציה] חרצוי M | על שנאוי] כלוקביל | שנאוי] M | ל[ר]פוס] לדפוס in text || 12 בהון דם ... ייאיין] יאי הוא מלכא משיח[א] דעתיד למיקם מן דבית יהוד[ה] עיינו[י] דקיין] דכיין leg] מן חמרא זכיכא דלא אתחמי בהון גלוי עריי[ן] ודי לא חמון בהון למשפך אדם M | מלמיכל] ... ונזילין] די לא אכל בהון לא חמסין ולא נזילין M || 13 על סייפי דימא] לסייפי ימא M | יהווי שליט] ישלוט M || 14 רביע ביני] ממצע ביני M | ותחומי[ה] יהוי

15 וחמא מן שירויא ארום טב הוה וית ארעא דישראל ארום שמינין
פריה וארכן כתפה לאולפן אורייתא והוון לה כל אחוי׳ למסקי מסים:
16 מן דבית דן יקום פורקן ודיין כחדא ישתמעון לה כל שבטי דבני
ישראל:
17 יהווי דן פירוקא דעתיד למיקם מן דבית דן יתקף יתגאה על
כל אמיה יהווי מדמי לחיויא דרבוע בארעא ולעורמנא דכמין
בפרשת ארחתה דנכת לסוסיא בעקבי ומן אימתה מסתחר רכבה
ומתהפך לאחורי הוא שמשון בר מנוח דאמתיה על בעלי דבבוי
ודחלתו על שנאוי נפק לקרבא לקבל שנאוי ומקטל מלכין עם
שלטונין:
18 אמר אבונן יעקב לא לפורקנא דגדעון בר יואש סכיית נפשי דהוא
פורקן שעה ולא לפורקניה דשמשון בר מנוח סכיית נפשי דהוא
פורקן עבור אלא לפורקניה סכיית נפשי דאמרת למיתייה לעמך
בית ישראל לך לפורקנך סכיית ייי:
19 מן דבית גד יפקון משריין מטכסן ומזיינין אנון יעברון עם ישראל
ית ירדנא ואנון יכבשון קדמיהון ית ארעא ובתר כדן יחזרון
לאתרהון בנכסין סגיין:
20 טוביכון דבית אשר מה שמינין אינון פירי ארעכון והא תהוי
מרבייה עללת תפנוקי מלכייא דבני ישראל:

| M בית מקדש[א] דאתקרי בית מנוח[א] ארו[ם] [מן שירויא ארום 15
|| M מסקי פרוק [למסקי מסים | M שמנין הנן פריה [שמינין פריה | M הוא [הוה
דן מדמי לחווייה חרמני[א] דכמן בפרשת [יהווי דן ... Usque ad finem v 17
ארחת[א] [...] בעקבא וממר[ע] יתי[ה] ומן אמתי[ה] מתהפך רכבי[ה] תפל
[ן] || M ושלי [עם שלטונין | I לעקבי [בעקבי | דרביע leg [דרבוע | M לאחורי[ה]
כד חמא ית גדעון בר יואש וית שמשון בר [לא ... Usque ad finem v 18
מנוח לא אנה מסכי דפורקניה פורקן דשעתא ולא אנה מודי[ק] דפורקנא פורק[ן]
| M דריגעה לפורקנך סכיית ואודיקת רבון כל עלמיא דפורקנך פורקן עלמא
[לך לפורקנך | M די אמרית [דאמרת | עביר leg [עבור | I דשמשון [דגדעון
[מטכסן ומזיינין | I זרעין [משריין 19 || M דהו יי׳ [ייי | M ליה לפרקנה
יורדנא וחסון [והנון leg prob] יחסנון [ירדנא | M מזיינן ומטכסין ;I מטכסין מזינין
טוביכון 20 || M יתהון ית ארעא דכנען ומן בתר כן יחזרון בשלם למשכניהון
vi- מה: I שמינין אינון פיר[י] [מה שמינין אינון פירי | M טובוי דאשר מה [... מה
M. וארעא תהוי מספק[א] [והא ... עללת | detur del sec I

21 נפתלי אזגד קליל מבשר בשורן טבן דהוא בשר לאבונן יעקב מן
שירויה דעד כדון יוסף בחיין והוא אזדרז ונחת למצרים בשעתא
זעירת ואייתי אוניתא דחקלא מפלטורין דיוסף וכיון דהוא מבשר
פמיה בכנישתיהון דישראל חלבא ודיבשא נפק משפותיה:
22 ברי דרבית יוסף ברי דרבית ותקפית ותוב הוי חמי' לך למתקף
מדמי אנה לך יוסף ברי לגפן שתילה על מבועין דמיין ושלחת
שרשי[ה] לארעא ופגרת שיני כל [כֵיפֵי] ועוברתא שלחת לרומה
וכבשת כל אילנייא כן כבשת יוסף ברי בחכמתך כל חרשיהון
דמצראי וית כל חכימיהון כד ארכבו יתך בארתכא תיניינתא
דפרעה והוון מקלסין קדמיך יחי אבוי דמלכא דרב בחכמתא
וזעירא בשנייא והוון בנתהון דמלכייא ושלטנייא מְדיקין עליך
על כוותיה ומצוות[ן] עליך מן חרכייא והוון מזרקן קדמיך שירין
עזקין קטלין מעוכין וכל מיני דהב סברין דאת תליית עיינך
ומסתכלין בחדא מנהון חס לך יוסף ברי ולא תליית עיינך
ואסתכלת בחד[א] מנהון והוון בנתהון דמלכייא ושולטנייא
אמרין אלין לאלין ארום דין הוא יוסף גברא חסידא דלא אזל
בתר חיזוי עייניה ולא בתר הרהורי לבוי אינון דמובדין לבר
נשא מן עלמא בגין כדין יקום מנך תרין שבטין מנשה ואפרים
ויקבלון חולק ואחסנון עם אחיהון בפלג ארעא:

21 Usque ad finem v ... דחקלא] חקל כפילתא כד הוא פתח פומי[ה]
בכנישותא יעקב לישנ[יה] חלי[ה] בדבשי' [כדי' leg prob] || M 22 ותוב
הוי ... למתקף] ואוף חמי הוה לך למתקוף M | דמיין] דמיים M | ופגרת]
ופגרת M ; כֻּל שיני ופגרת] ופכרת שני כל M | [כֵיפֵי] 2 m M; text סיפי
delet a 2 m | כבשת] מלף M: sed forte leg מלף/דרב | וית כל חכימיהון]
וכל חרשהון M | דפרעה] דאית לפרעה M | וזעירא] ורכיך M | ומצוות[ן]
ומצוותך! | בחדא מנהון ... מן חרכייא] ומסתכל [א]ומן חרכיי; in text ומציתן leg?
בך ומסתכלין] [leg prob] בך מן שירוויאה והוון מסלקין עלך שירין קטלין
קטלין] = catena | ומעוכין דלמ[א] M תתלי אפך ותסתכל בחד[א] מנהון
2.°] מנהון והוון בנתהון M | תליית אפיך ולא אסתכלת 2.°] תליית עיינך ואסתכלת
מנהון דלא תיהוי שותף עמה בגיהנם לעלמ[א] דאתי והוויין בנתיהון M |
דלא] די לא M | חיזוי] חיזו I | בגין ... אינון דמובדין] אינון טרדין לאינש
הנון מובדין ית בר נשא מן גו] אינון דמובדין ... מן עלמא M | מהדין עלמא בגין
עלמ[א] M.

23 אמרו לקבליה ולא יכלו ליה כל חרשהון דמצראי וחכימיהון אמרו
בישתא קדם רבונהון ואכלו קרצוהי קדם פרעה מלכא דמְצרים מן
בגלל למחתי מן רבותא ולמעבריה יתיה מן כורסיה מלכותא אמרו
עלוי לשן תליתיי בפליטורין דפרעה דהוה קשיא עלוי מן גירייא:

24 ואשרי בתקיפה רוחצניה פשט ידוי ואדרעוי למבעיה רחמין מן
תקיפא דאבוי יעקב מן תחות אדרע גבורתיה מתפרנסין כל שבטיא
דישראל:

25 מימר אלהא דאבוך יהוי בסעדך ואלה שמיא יברך יתך מן טוב
טלה ומטרא דנחתין מן שמייא מן לעיל ומן ברכת מבועי תהומא
דסלקין מן ארעא מן לרע בריכין דדיא דינקת מנהון ומעיה דרבעת
בגויהון:

26 ברכתא דאבוך יתוספון לך על ברכתא די ברכו יתי אבהתי אברהם
ויצחק דלהון אתחמדון רברבני עלמא מן שרויה עשו וישמעל יתין
כל ברכתא האליין יתעבדון כליל דרבו על ריש יוסף ולגו קדקדא
דגברא חסידא דרב ושליט על ארעא דמצרים וזהיר ביקירא דאבוי
ובאיקרהון דאחוי:

ואמרו לי[ה] וקמו לקובליה [אמרו לקבליה ... ואכלו קרצוהי קדם 23
| I רבונ[יה] ואכלו [רבונהון ואכלו | I וכל חכימין [וחכימיהון | M ואכלו קדם
[כורסיה ... תליתיי | M למנחת[א] יתי[ה] מר[בותא] אמרו [למחתי ... אמרו
|| M קרציה' [קשיא | M כורסי[ה] מלכות[א] ולשינ[ו] עלוי בלשן תליתאי
| I מטוב [מן טוב 25 || I מתחות [מן תחות | I מתקיפ[א] [מן תקיפא 24
[מן לרע | M [ד]נבעין וסל[קין] [דסלקין | [ומבירי' leg] :I ומבורכת [ומן ברכת
[די ברכו | id M [יתוספון 26 || cf Lc 11, 27 [בריכין ... בגויהון | I מלרע
דמתילין בטוורין ומן [דלהון אתחמדון ... יתין כל | id M [אבהתי | I דברכו
| M ברכת ארבעתי אמהתא דמתילין בגלמתא שרה רבקה רחל ולאה יתיין כל
| I ולקדקדא [ולגו קדקדא | I דיוסף [יוסף | I ראש [ריש | I דחו רב [דרבו
ולא שני כל רבותהון [ובאיקרהון דאחוי | M בקורייהון ;M בארעא [עא ארעא
דאהוי .M

27 בנימן שבט תקיף בתחומיה יתבני בית מקדשה ובאחסנתיה תשרי
איקר שכינתא דיי׳ בצפרא יהוון כהנייא מקרבין אימר תמידא
ובמנחתא וביני שמשייא יהוון מקרבין אימר תמידא ובמנחתא
וברמשא יהוון מפלגין מותרו׳ קרבניה דבני ישראל:

28 כל אלין שבטיא דישראל תרין עשר ודא ברכתא די ברך יתהון
גבר כמסת ברכתיה ברך יתהון:

29 ופקד יתהון ואמר להון הא אנא מתכנש לעמי קברו יתי גב אבהתי
במערתא דבחקלא דעפרון חתי׳:

30 במערתא די בחקל כפלא די כל קבל ממרא דכנען די זבן אברהם
ית חקלה מן לוות עפרון חתייה לאחסנו דקבורה:

31 תמן קברו ית אברהם וית שרה אתתיה תמן קברו ית יצחק וית
רבקה אתתיה ותמן קברית ית לאה:

32 קניין חקלא ומערתא דביה מן בנו׳ דחת:

33 ואשלם יעקב למפקדא ית בנו׳ וכנש רגלוי לגו דרגשה וסאף
ומית ואתכנש לעמיה:

27 שבט ... בתחומיה] ובת׳ חסיף לדיב מדמי M | יתבני] יתבניה N |
אימר ... וביני] עלתה וניסוכי וביני [אימר] M | שמשייא] שמשתא I | מקרבין 2.°]
[די] ממלל עמהן אבוהן vb hoc bis in textu || 28 די ברך יתהון גבר]
די ברך 1.° I; sed prob refert ad דברך || ברך 2.°] וברך יתהן גבר M |
כל קבל] דאית כך M | [cf 50, 13 29 לעמי] לות עמי I || 30 די כל קבל]
די זבן] דזבן I | מן לוות] מלות I || 32 דביה מן לוות] דאית ביה מן לוות
בנו׳] M || 33 לעמיה] לוות עמי[ה] I.

CAPUT L

1 ונפל יוסף על אפוי דאבוי ובכה עלוי ונשק ליה וארבע יוסף
ית אבוי בערס דשנדפין מחפיא דהב מ[קב]עא מרגליין מליא
ומחזקא באבנא בועה בוצה וארגוונא שפיכין תמן חמדנין וריחנין
טבין מוקדן תמן בוסמנין טבין קיימין תמן מלכוון ושולטנן מן
בנוי דישמעל קיימין תמן שולטנין מן בנוי דעשו קיימין תמן
שולטנין מן בנוי דקטורה תמן קאים יהודה ארייה גוברין דאחוי
ענה יהודה ואמר לאחוי איתון נבני לאבונן ארזא רמא לרישיה
מטי עד צית שמיא ושרשוי מטיין עד דרי עלמא די נפקו מיניה
תרי עשר שבטיא דבני ישראל די נפקו מיניה כהנייא במצצרוותיהון
ולוייא בכינוריהון בכדן אתרכן יוסף על צוואריה דאבוי ובכא
עלוי יוסף ונשק יתיה:
2 ופקד יוסף ית עבדוי ית אסיא למחנט ית אבו וחנטו אסיא את
ישראל:

50 1 דשנדפין] videt די ש' M 1.°; fortasse דש' M 1.°; דשינד פין M 2.°
= שין דפין = dens elephantis = ebur | מ[קב]עא] in text מבקעא! |
בועה בוצה] text vid corrupt; במאני בוצא 110; cf infra | דהב ... ארייה]
[דהב] טב ומקבעין [ומבקבעין in M] באבנין טבין ומרגלין וממזקין באבנ[א]
זבאטניא] emendandum [דבו[צא] וארגוונה תמן שפכן (bis) חמד ני' [חמדנין leg
חמרין vel] ריחנין תמן קיימין גיברין מן דבית עשו תמן קיימין שליטין מן דבית
תמן הוו שפכן תמרין [prob leg חמרין] רתחנין; M 1.° יעקב תמן קאים אריה
ותמן מוקדן ותמן הוון קיימין בוסמנין עבין תמן הוון קיימין מדבית עשו תמן
מן בנוי | M 2.° הוו קאמין גיברין מדבית יעקב מדבי[ת] ישמאל הוון קיימין אריה
ובנת על [נבני לאבונן | M מבני קטורה [מן בנוי דקטורה | M מבני עשו [דעשו
ברם שרש' [שרבי[טוי] forte leg] [ושרשוי | M 2.° תבני על [אבונן]; M 1.° אבותן
ענפוי מטיין על כל דיירי ארעא ושרשוי מטיין עד ארעית [ושרשוי ... אתרכן | M
תהומ[א] מנה קמו בישראל תריסר שבטין מיני[ה] לקרבא קרבנ[א] ומני[ה] קמו
I; ובכין אתרפף [בכדן אתרכן | M ליואי במחלוקתיהון לזמרא הא בכין אתרכין
|| I בכין על צוואריה [על צווארי[ה] | I ובכין אתרכין sed vid leg אתרפוי vel
ותסימו [וחנטו אסיא | אבוי leg [אבו | M אסוותא למבסמא [אסיא למחנט 2
אסוותא [leg ובסי] M.

3 ושלמו לה ארבעין יומין ארום כדן ישלמון יומוי חנוטיה ובכו
יתיה מצראי שבעין יומין:
4 ועברו יומי בכיתיה ומליל יוסף עם אנשי בייתיה דפרעה למימר
אן אשכחית חן וחסד באפיכון מלילו כען במשמעיה דפרעה למימר:
5 אבא אשבע יתי למימר הא אנה מאית בקברי די חפרת לי בארעא
דכנען תמן תקבר יתי וכדון אסוק כען ואקבור ית אבא ואחזור:
6 ואמר פרעה סק וקבור ית אבוך היך מה דאשבע יתך:
7 וסליק יוסף למקבר ית אבוי וסלקו עמיה כל שליטוי דפרעה
אפיטרופוי ארעא דמצרים:
8 וכל אנשי בייתיה דיוסף ואחוי ובייתיה דאבוי לחוד טפלהון
ועניהון ותוריהון שבקו בארעא דגשן:
9 וסלק עמיה לחוד רתיכין ולחוד פרשין והוות משרייתא סגיא
לחדא:
10 ומטון עד אדר אטדה די בעבר ירדנא ואספדו תמן הספד רב ותקיף
לחדא ונטר על אבוי אבל שבעה יומין:
11 וחמון דיירי ארעא דכנען ית אבלה באדר אטדה ואמרין אבל תקיף
הוא למצראי בגין כן קרא שמה אבל מצרים די בעבר ירדנה:
12 ועבדון בנוי ליה היך מה דפקד יתהון:
13 ואובילו יתיה בנוי לארעא דכנען וקברו יתיה במערת חקל כפילא
די זבן אברהם ית חקלא לאחסנא דקבורה מן לוות עפרון חתייה
קדם ממרא:

3 חנוטיה] חניטיא O; מבסמיי[א] M || 4 עם אנשי] לאינש[י] | אן] + בבעו M | במשמעיה דפרעה] קודמוי M || 5 חפרת] אתקנית M | ?] תבע; sic vid leg M pro אשבע in text; posset etiam legi בבע[ו] pro כען in text vel דתבע pro דאשבע v 6 ¦ תקבר] תקבורו M || 7 שליטוי] חכימוי M 1.°; חכימי[א] M 2.° || 8 לחוד] id M || 9 לחוד] id M | סגיא] סגי I; תקיף M | Hîc mutatur scriba var lect || 10 ומטן] ואתן M | ואספדו] וספידו M ¦ הספד] ספד M | ונטר על אבוי] ועבד לאבוי M || 11 ארעא דכנען ית] ארעהון דכנענאי ית M | די בעבר ירדנה] דאית [בע'] יורד[נא] M || 12 היך] כן M | דפקד] די פקד I || 13 ואובילו] וטענו M | מן לוות] מלוו[ת] I | לאחסנא דקבורה] לאחסנ[ת] קבורה M | די זבן] דזבן I ¦ קדם ממרא] דאית כלוקביל ממריה [leg ממרא] M.

14 וחזר יוסף מצרימה הוא ואחוי וכל מן דסלק עמיה למקבר ית
אבוי בתר דקבר ית אבוי:

15 וחמון אחוי דיוסף ארום מית אבוהון ואמרין מה דלמה דיסטם
יוסף יתן ומחזרא יחזר לן ית כל בישתא די גמלנן יתיה:

16 ופקידו שבטי[א] ית בלהה למרביתה דיוסף למימר לה אבוך פקיד
קדם עד לא ימות למימר:

17 כדן תימרון ליוסף בבעו שרי כען ושבוק לסרחניהון דאחך
ולחוביהון ארום בישן גמלו יתך וכדון שרי כען ושבוק למרדיהון
דעבדוי די אלהה דאבוך ובכה יוסף במלל יתיה עמה:

18 ואזלו אף אחוי ונפלו קדמוי ואמרו הא אנן לך לעבדין:

19 ואמר להון יוסף לא תדחלון ארום מני הוא משלמה לכון בישתא
דעבדתון לי הלא קדם ייי אינון גלייא מחשבתיהון דבני אנשא:

20 ואתון חשבתון עליי בישן מן קדם ייי אתחשבן לטבן מן בגלל
ביומא הדין לקיימא עם סג[י]ן:

21 וכדון לא תדחלון אנה אכלכל יתכון וית טפלכון ענה יוסף ואמר
להון עשרה כוכבין בעון למעקר כוכב חד ולא יכילין למעקר
יתיה ואי[ך] איפשר כוכב חד יכיל למעקר עשרה כוכבין ונחם יתהון
ומליל על לבביהון מלין דשלם:

[למקבר | M וכל אלן דסלקו [וכל מן דסלק | למצֹרים [מצרימה 14
דנטר ;1.° M סנה והוא מח[זרא] [דיססם ... יתן ומחזרא 15 ||' M למקבור
אמהתא דרחל למימ[ר] [ית בלהה ... אבוך 16 || I גמל [גמלן ¦ 2.° M לן יוסף
|| M איתכנש [ימות | 2.° M לוות בלהה למימ[ר] ליוסף אבוך ;1.° M ליוסף אבוך
M: haec ושבוק לחוביה עבדי [ושבוק לסרחניהון דאחך | M אין [בבעו 17
לחובי עבדי [למרדיהון ... אלהה | 2.° ושבוק var lect prob referenda est ad
במללותהון; leg prob במללותיה [במלל יתיה ¦ I דאלהא [די אלהה ¦ M אלהא
19 || M ואיתרקינו [ואיתרכינו leg] [ונפלו | M לחוד [אף 18 ¦| M
| I הינון [אינון | M ארום מיני חסלת בישתא דעבד[תון] [ארום ... דעבדתון
בושן! ממריה דיי׳ חשב יתיה לטב [בישן ... לטבן 20 || M מחש׳ [מחשבתיהון
למקיימ׳ היך זמן יומ׳ הדין קהל אוכלוסין [מן בגלל ... סג[י]ן ¦ M מק[דם]
ענה יוסף ... | אפרנס [אכלכל 21 || N סגין [סג[י]ן | I לעֵם [עם | M סגין
| M אמ[ר] להון יוסף עשרה כוכבין והיך כוכב אחד יכול למעקר [יכיל למעקר
[על עם M.

22 ושרא יוסף במצרים הוא ואנשי בייתיה דאבוי וחיה יוסף מאה
ועשר שנין:
23 וחמא יוסף לאפרים בנין דר תליתאי אף בנוי דמכיר בר מנשה
אתיילדו על ברכוי דיוסף:
24 ואמר יוסף לאחוי הא אנא מית וייי מדכרה ידכר יתכון ברחמוי
טביא ויסק יתכון מן ארעא הדא לארעא די קיים לאברהם ליצחק
וליעקב:
25 ואשבע יוסף ית בני ישראל למימר מדכרה ידכר ייי יתכון ברחמוי
טבייא ותסקון ית גרמ[י]י מן הכה:
26 ומית יוסף בר מאה ועשר שנין וחנטו יתיה ושוון יתיה בארונא
במצרים:

23 אף] לחוד M || 24 מית] מתכנש M | וייי] וממרי דייי || 25 ותסקן] + עמכון M | גרמ[י]י] גרמוי N || 26 וחנטו] ובסימו M | בארונא] בגלוסקומא M: *γλωσσόκομον*.

מדע המקרא
כולל מגילות גנוזות

879 השל, אברהם יהושע [Abraham Joshua Heschel]. נביאי ישראל לאור מחקר הדורות; עיבוד וקיצור ספרו של א. י. השיל ״הנביאים״. ערוך ומתורגם מאנגלית בידי י. י. לוין ... [בוסטון?, תשכ״ט?]. [2], 84 ד׳. °4. בהכפלה. מהד׳ עברית מקוצרת של "The prophets" (ק״ס ל״ח ע׳ 334, שם תאור). מהד׳ מקוצרת באנגלית: להלן מס׳ 912.

880 Albrektson, Bertil; Helmer Ringgren. En bok om Gamla Testamentet. (Lund), Gleerups, (1969). 270 p.

סקירה על התנ״ך, תולדות ישראל בתקופת התנ״ך ודת ישראל. ביבל׳: ע׳ 267 ואילך.

881 Armerding, Carl Edwin. The heroic ages of Greece and Israel; a literary-historical comparison. (Ann Arbor, Mich.), University Microfilms; (1970). [1], vii, 363 l. Diss., Brandeis University 1968.

Part. cont.: An historical heroic age in Israel. Heroic literature in Israel.

בעיקר על תקופת השופטים. צילום של מיקרופילם.

882 Baltzer, Dieter. Ezechiel und Deuterojesaia; Berührungen in der Heilserwartung der beiden grossen Exilspropheten. Berlin, W. de Gruyter, 1971. xvii, [1], 193 p. (Beihefte zur Zeitschrift für die alttest. Wissenschaft, 121).

883 Beauchamp, Paul. Création et séparation; étude exégétique du chapitre premier de la Genèse. [Paris], A. Montaigne, (1970). 422, [1] p. (Bibliothèque des sciences religieuses).

Cont.: La structure ou composition littéraire. Le thème de la séparation dans l'Heptaméron et dans la tradition de base. Les expressions verbales de la séparation en Gn 1, 1-2, 4a. La cosmologie sacerdotale et son milieu de vie. Les textes cosmologiques apparentés. — Bibl.: p. 397-407.

884 Bennett, T. Miles. The Book of Micah; a study manual. Grand Rapids, Mich., Baker Book House, (1968). 75 p. (Shield Bible study outlines).

עם הפנים באנגלית. ביבל׳: ע׳ 75.

885 Bible + N.T. tr. English. The new English Bible with the Apocrypha. Oxford, University Press, 1970. xxi, 336 p.

תרגום חדש שנערך ע״י כל הגופים הכנסייתיים באנגליה, להוציא את הכנסיה הרומית-קתולית שהצטרפה במאוחר כמשקיפה. התרגום לברית-החדשה נדפס ב-1961, וזהי איפוא מהד׳ שניה. התרגום לתנ״ך ולאפוקריפה רואה עתה לראשונה אור.

886 Bible. Selections. Geschichten aus dem Alten Testament. Ausgewählt, neu angeordnet und übertragen von Jörg Zink. [Gütersloh], Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn, [1970]. 233, [1] p. (Gütersloher Taschenausgaben, 52/53).

Bible. Pentateuch. Aramaic. Neophyti 1; Targum Palestinense. vol. 1. Genesis. Ed. and transl. Alejandro Diez Macho. Madrid, 1968. עיין ק״ס מ״ה מס׳ 2563.

הד גדול עוררה בזמנו הודעתו של החוקר הידוע פרופ׳ דיאז מאצ׳ו בדבר גילויו של הטכסט השלם של תרגום ירושלמי בספריית הותיקן, נוסח זה מכונה ע״פ סימן כה״י בשם ״ניאופיטי 1״. הודעת-גילוי זו נתקבלה, כמובן, בעניין רב אצל חוקרי המקרא, שציפו בקוצר-רוח לידיעות מפורטות על מהותו של נוסח של התרגום הירושלמי הקדום, שגדולה היתה השפעתו, כפי ששיערו מאז, על התרגומים שבידינו. לראשונה מסר דיאז מאצ׳ו פרטים על התרגום הניאופיטי (להלן ת״נ) בקונגרס העולמי הרביעי למדעי היהדות בירושלים, שנערך בקיץ 1957[1], ובקונגרס לחקר [illegible] 1959, הוא עיין ביתר פירוט את קווי האופייניים של ת״נ[2]. בעקבות שרידי התרגום שנתגלו נכתבו עשרות מחקרים שדנו בבעיותיו של כתב-היד הנגלה. סוף-סוף, לאחר ציפייה ממושכת הופיעה בשנת 1968 ההוצאה השלם של ת״נ לספר בראשית בלווית אפאראטוס ומבוא מקיף (עמ׳ 19-136) עם ביב׳

1 ר׳ בתקצירי [illegible] של הקונגרס, מדור המקרא, עמ׳ יז (באנגלית עמ׳ [illegible]).
2 SVT vii ([illegible]60), p. 222-245.

ביבליוגרפיה מעודכנת ועם תרגום ספרדי, אנגלי וצרפתי של נוסח ת״נ. בעבודה גדולה זו שיקע מאציו עמל מרובה ואכן גדולה זכותו בהצלת כ״י חשוב זה מתהום הנשייה ופרסומו.

הדעה הרווחת בימינו היא, שהתרגומים הקדומים ביותר לתורה הם התרגומים הירושלמיים, והפופולאריה של תרגום אונקלוס היא שהביאה כנראה לידי כך, שהתרגומים הירושלמיים היו מונחים מאות שנים בקרן־זווית ורק מעטים הכירו אותם. ידועה לנו תשובתו של רב האי גאון: ״אין אנו יודעין אותו גופו ולא שמענו ממנו אלא מעט״ [3], ובהמשך דבריו הוא אומר: ״ואם מסורת בידם כי מימות חכמים הראשונים, היה נאמר בציבור... גם הוא כתרגום דילן חשוב״. (תרגום דילן הוא ת״א). מאז המאה השתים־עשרה, מצוטט תרגום ירושלמי פעמים הרבה. צונץ ערך רשימה של מובאות אלה וגם השווה אותן לתרגומים שבידינו. בעיקר מצוטט הרבה תרגום ירושלמי על־ידי נתן בן יחיאל, בעל ״הערוך״ [4].

במאות האחרונות בלט א. גייגר במחקריו בנדון וראוי לציין שגם המחקר בימינו הולך בעקבותיו. גייגר סבור היה כי ביסורם של שני התרגומים שבידינו, היינו הפסוידו־יונתן השלם (ת״א) והתרגום המקוטע (ת״ב) משוקע התרגום הארצישראלי המקורי והקדום [5]. כשרידים מתרגום זה הוכרו שרידי הגניזה שפרסם פ. קאהלה [6], ואשר עליהם אמר י. קוטשר [7] שהם המעולים ביותר בין הטכסטים הנחשבים כנקיים־מניבים ארמיים שונים. מאחר שעד עתה לא נתגלו אלא שרידים מן הטכסטים הארצישראלים הקדומים, נודעת חשיבות גדולה ביותר לגילויו של כתב־יד שלם, שעליו אמר דיאז מאציו שזהו התרגום הירושלמי הקדום, שעליו מושתתים התרגומים המודפסים שבידינו, ואשר התרגום הירושלמי המקוטע אינו אלא קטע מתרגום זה.

3 א. א. הרכבי, זכרון לראשונים וגם לאחרונים, 1884, עמ׳ 124־125 (סימן רמח, נח); ר׳ עוד שם, סימן טו, עמ׳ ז.

4 L. Zunz: Die gottesdienstlichen Vorträge der Juden, Frankfurt a.M. 1892, pp. 70 note d-73 note a; בעברית: הדרשות בישראל, מהד׳ ח. אלבק, ירושלים תשי״ד, עמ׳ 37, עמ׳ 254־257 (הערות מס׳ 28־37).

5 A. Geiger: Urschrift und Übersetzungen der Bibel, Breslau 1857, p. 455; בעברית: המקרא ותרגומיו, ירושלים תש״ט, עמ׳ 293.

6 Masoreten des Westens II, Stuttgart 1930.

7 מחקרים בארמית הגלילית, ירושלים תשי״ב, עמ׳ 4־5.

נעמוד עתה על מבואו של דיאז מאציו שהוא פרי חקירה של שנים. מבוא מקיף זה מכיל לא רק את תוצאות מחקרו אלא שולבו בו גם דברי הגותם מפי חוקרים אחרים. תגובות חיוביות אלה בוודאי חיזקו את ידי המחבר בגיבוש דעתו.

בפרק הראשון דן המחבר במוצאו של כה״י. למדים אנו שה״א היה שייך לאוסף של כתבי״ד עבריים וארמיים, שנשמר במוסד שהוקם עוד בשנת 1577 ואשר בו למדו מומרים צעירים. מכאן גם שמו של כה״י: ניאופיטי. המספר 1 הוא מספר סידורי של אוסף זה. לאחר מכן עוקב דיאז מאציו אחר גלגוליו של כה״י, ובהסתמך גם על מחקרו של Le Déaut [8] נתברר לו, שבסוף המאה השש־עשרה היה כה״י ברשותו של מומר דומיניקאני. בשנת 1602 נתרם לספריית המוסד הנ״ל ובשנת 1891 הועבר האוסף לספריית הוואטיקאן, והיה מונח שם כאבן שאין לה הופכין עד שגילתה אותו עינו החדה של דיאז מאציו. מאז רבים הפכו בו.

תשומת־לב מרובה מקדיש המחבר לתיאור פרטיו של כתב־היד. מתוך תיאורו של הפליאוגראף מ. מרטין [9] כבר היה ידוע שכה״י הועתק בידי שלושה סופרים, ומי שגמר את העבודה הוא שכתב גם את הקולופון. שמו של המעתיק היה מנחם בן מרדכי, וכן היה ידוע שעבודת ההעתקה נעשתה ביוזמתו של אגידיו, שהוא אגידיוס איש ויטרבו, ובקשר לכך נסע אליהו בחור לרומא. בכתב־היד יש הרבה הערות־שוליים. מ. מרטין שיער שאחדות מהן נכתבו בידי אליהו בחור עצמו, ולפיכך הסיק את המסקנה שת״נ הועתק לפי הוראותיו של אליהו בחור בידי סופריו.

ד. מאציו מסתמך כאן על מחקרו של ג. א. וייל [10], המתנגד לדעתו של מ. מרטין במיוחד בנקודה שבה הוא מייחס לאליהו בחור ולסופריו את העתקת ת״נ. מאציו מביא בספרו הוכחות חותכות נגד השערה זו בקשר לתפקידו של אליהו בחור (עמ׳ 54־56).

גם בעניין תאריך ההעתקה נטוש ויכוח בין מאציו ובין מ. מארטין. האחרון קובע את תאריך ההעתקה לשנת 1516, ואילו מאציו סבור ששנת ההעתקה היא 1504.

בראש הדף הראשון, לפני תרגומו של הפסוק הראשון בבראשית א, מצויה תפילתו של המעתיק הראשון: בהריוה ״אלהי עזרני בהתחילי זה הספר עד אותו השלימי

8 Biblica xlviii (1967), p. 515-516.

9 M. F. Martin, Textus iii (1963), p. 1-35.

10 G. E. Weil, Textus, iv (1961), p. 225-229.

— הוא ספר הקדש נקרא תרגום חימש ירושלמי״. על תפילה זו שנכתבה כחריזה טוען בצדק נ. אלוני [11] שמחברה היה יהודי, ואילו הנוסח המסובש שעל שער הספר הוא מעשה־ידו של מעתיק לא־יהודי.

אחרי בירור עניינים אלה עובר המחבר לניתוח העניינים הספרותיים הקשורים בטכסט עצמו.

חומר ענייני רב רוכז בפרק החמישי שבו דן המחבר במבנה התרגום וזמן חיבורו. יסוד לדיוניו משמשת הרצאתו באוכספורד, אך החומר המובא בספר הוא מפורט ללא שיעור יותר, והמחבר לא פסח על הספרות המדעית שראתה אור מאז 1959. הנושאים שבהם הוא דן רוכזו במספר נקודות:

(א) מאצ׳ו ביקש להוכיח את קדמותו של התרגום והגיע לידי דעה שזמן חיבורו הוא בין המאה הראשונה לשנייה. הוא מסתמך כאן על דעתו של גייגר, שגילה בתרגומים הירושלמיים סטיות רבות מן המשנה וקבע שסטיות אלו רומזות על התקופה שלפני ר׳ עקיבא ולפני גיבוש ההלכה. הוא מביא דעתו של א. אלבק [12], שלפיה מעולם לא אסרו דעות ומחשבות בישראל והיתה רשות ליחיד לפרש את הכתובים גם נגד דעות הרוב.

(ב) מאצ׳ו מותח ביקורת על דעתו של מק־נאמארה [13] שהרצנזיה הנוכחית של ת״נ חלה בתקופת התלמוד (עמ׳ 60 ואילך).

(ג) בהמשך הדיון מביא מאצ׳ו מספר הוכחות על קדמותו של ת״נ, הוכחות המבוססות על השינויים שבין ת״נ לבין ת״א. שכן קובע הוא שמספר פסוקים בת״נ מתורגמים בלי הרחבה, ואילו פסוקים אלה מורחבים בתרגום ירושלמי א׳. כך, למשל, מוזכר בת״א לפסוק שמות כד, יב המושג של תרי״ג מצוות, ואילו ת״נ אינו מרחיב את הדיבור על כך. כמו־כן מזכיר ת״א בשמות כו, ט (=לו, טז) ששה סדרים של המשנה; בויקרא כג, מב ישנה פאראפראזה רחבה על המצוות של חג הסוכות; במדבר יט, ז מוזכרת מידת מקוה־הטהרה (ארבעין סאוי דמוי), ובכל הפסוקים האלה אין אתה מוצא הרחבה בת״נ. דברים אלה משמשים למחבר הוכחה לקדמותו של ת״נ (עמ׳ סד־71).

(ד) בדומה לכך חסרים בת״נ כל אותם האלמנטים המאוחרים הנמצאים בת״א, בראשית כא, כא, במדבר כה, יט, כד (עמ׳ נד־73).

(ה) אף המלים היווניות והלאטיניות שבת״נ רומזות על תקופה קדומה. בהקשר זה מתייחס המחבר לספרו של ש. ליברמן (עמ׳ 73־75).

(ו) אף מן הקשר הלשוני שבין מדרש מגילות גנוזות לס׳ בראשית ובין ת״נ (עמ׳ 75־77) וכמו־כן מן הקשר שבין ת״נ לפשיטתא רואה המחבר להביא הוכחות לקדמותו של הספר (עמ׳ 78־82).

(ז) מאצ׳ו משתדל להוכיח את קדמותו של ת״נ גם על־ידי השוואה למקור. הוא עומד על כך, שה־Vorlage של ת״נ שונה מנוסח המסורה שלנו והוא מבוסס על טכסט קדם־מסורתי, דבר שנרמז על־ידי מספר חוקרים [14]. כבר א. גייגר עמד על כך שיסודם של התרגומים הירושלמיים סוטה מן הנוסח המסור שלנו וערך רשימה של סטיות משוערות אלה. ברשימה זו השתמש ד. מאצ׳ו בהרצאתו, והוסיף על המקומות הללו את הסטיות שבת״נ. בספרו השלים מאצ׳ו את המקומות והוסיף עליהם מה שלא צויין שם (עמ׳ 83).

(ח) מאצ׳ו רומז על מונחים תיאולוגיים משותפים בת״נ ובברית החדשה (עמ׳ 83־92) ונוסף על כך עמד על הקשר שבין ת״נ לבין הספרים החיצונים (93־95). גם מן העניינים המשותפים הסיק על קדמותו של ת״נ. פרק זה נחתם במכתב, שנכתב בשמו של רב כשר, ובו הדברים התמוהים שלפיהם המשנה, מדרשי הלכה, מכילתא, ספרי, ספרא, תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי כבר השתמשו בת״נ, דבר המצריך עדיין הוכחה מפורטת.

ד. מאצ׳ו חקר את טיב יחסו של ת״נ לשאר התרגומים. הוא רומז על כך שהתרגומים הירושלמיים הושפעו, או כדבריו ״שובשו״ על־ידי תרגום אונקלוס או על־ידי פרה־אונקלוס, או על־ידי השפה הארמית שבה נתחבר תרגום אונקלוס. השיבושים הלשוניים נעשו, כנראה, על־ידי מעתיקים מימי־הביניים, שהיו בקיאים יותר בארמית של אונקלוס ובארמית של תלמוד בבלי מאשר בארמית הגלילית של התרגומים הירושלמיים. אך סבור הוא, שלא כל השינויים נעשו על־ידי המעתיקים, שכן במאות השנייה והשלישית לסה״נ עברו יהודים רבים מיהודה אל הגליל, ועל־ידי כך השפיעו השפעה לשונית על יושבי הגליל ועל הארמית הגלילית.

---

11 נ. אלוני, ״הארץ״ מיום 31.7.70, עמ׳ 22.

12 ח. אלבק, ספר יובל. ב. מ. לוין, ירושלים תש״ט, עמ׳ צג ואילך.

13 M. McNamara, The New Testament and the Palestinian Targum, Analecta Biblica xxvii (Roma 1966), p. 63.

14 P. Wernberg-Møller, VT xii (1962), p. 312ff.

את חשיבותו של הטכסט הניאופיטי רואה מאציו גם בכך, שעל־ידי השוואתו עם ת״א ניתן לעמוד על החומר המקורי הירושלמי שבת״א ועל החומר שנשתלב לתוכו כהשפעה מתרגום אינקלוס. הוא משווה את הנוסח הניאופיטי לכ״י אחרים של ת״י המקוטע ומגיע לידי המסקנה, כי הנוסח הניאופיטי, למרות הקירבה הגדולה לתרגומים המקוטעים, וכמיוחד לתרגומי גנזי קאהיר, אינו מתאים לחלוטין עם שום טכסט מן הטכססים של התרגום הירושלמי.

כה״י מכיל, כאמור, כמה הערות־שוליים, המובאות במהדורה זו באפאראטוס של הטכסט בסימן M, אך מלבד זאת יש הערות אחרות שצוינו בסימן M1* ועם הסימן M2*. מאציו מסביר הערות־שוליים אלו כחילופי־נוסחאות של הנוסח העיקרי. כבר הוכח שמקורן של הערות אלה בנוסחאות שונות מתרגומים שונים. ערכן של הערות־שוליים אלה בא לידי ביטוי בעובדה, שהן קרובות לחומר הגניזה שפורסם על־ידי קאהלה. אציין כאן מספר דוגמאות שבהן מצאתי זהות בין שתי הנוסחאות: הביטוי "עם אנשים" (בראשית לב, כט) מתורגם בת״נ "כדמות גברין", וכך כתוב גם בגנזי קאהיר עמ׳ 11. דוגמא נוספת: תרגומה של "חרשה" (בראשית לה, יד) בת״נ היא "בזיון", ואילו בהערה נתוסף הנוסח "מרחקא", כשם שכך מתורגמת המלה בקטעי גניזה שפורסמו על־ידי קאהלה (עמ׳ 11). תרגומו של "נער" (בר׳ לה, ט) בת״נ הוא "רביא", ואילו בהערה הובאה הגירסה "טליא" בהתאם לגנזי קאהיר (עמ׳ 12). בהרצאה בכינוס הבינלאומי למקרא שהתקיים בקיץ 1971 באופסלה, דן א.ג.קלארק (Clarke) בפרקים בראשית רש של התרגום המקוטע וטען, שלפעמים יש חשיבות גדולה יותר להערות השוליים מאשר לנוסח העיקרי של הניאופיטי. בבודקו את נוסח ההערות בפרקים הנ״ל, מצא בכ־60 אחוז מהמקרים זהות בין נוסח ת״נ לבין נוסח שרידי קאהיר, ואילו לשאר הערות השוליים לא מצא מקור או מקבילה. עם כל חשיבותן של הערות השוליים עלינו לציין שלפעמים הערות אלה באות כדי לתקן טעויות שנפלו בשעת ההעתקה. על שגיאות רבות אלו העיר רידר [15], וגם מאציו הודה שנפלו בטכסט טעויות העתקה. אשר לענין הדקדוק כדאי לציין ששימושו של "המקור" דומה במקרים רבים בטכסט לארמית הגלילית [15*]. כך, למשל, כתוב "ועלון לוותך למקיימה" (בראשית ו, כ), בת״א כתוב "לקיימא"; וכן כתוב "אוחת למשכחי" (שם כז, כ), ת״א: "לאשכחא"; "למברכה" (שם כז, ל), ת״א: "לברכא". "ואנא זקוק למפרנסא" (שם ל, ל), ת״א: "לפרנסא".

על שינוי מגמתי אחד בהעתקת הנוסח כבר העירו כמה חוקרים, והוא שלתוך תרגומו של הפסוק הראשון של בראשית שילב המעתיק את מסתורין הנוצרי, ובמקום "בחכמה ברא ה׳ ושכלל ית שמיא וית ארעה" תרגם "בחכמה ברא ד׳ שכלל ית שמיא וית ארעא".

בנימוקים על קדמותו של ת״נ מסתמך מאציו במקומות מסוימים, כאמור לעיל, על חוסר הרחבה בנוסח ת״נ בהשוואה לת״א. אמנם בתרגומי הפסוקים שהובאו על־ידי מאציו אין הרחבה הלכית, אך יש בת״נ כמה תרגומי פסוקים שנשתלבו בהם הלכה ואגדה כפרי התפתחות מאוחרת של התורה שבעל־פה. כך, למשל, "לא תאכלו על הדם" (ויקרא יט, כו) מסביר ת״נ את הפסוק לקטולי סנהדרין, וכן גם ת״ב וספרא קדושים פרשתא ג.

על הפסוק "וכתבת על האבנים" (דברים כז, ח) ניתוספה בת״נ הרחבה זו: "מתקרי בחד לישן, מתורגם בשבעים לישנין" (וכן במשנה סוטה ז, ה). בתרגומם של פסוקים רבים אתה מבחין בפאראפראזה אגדית. כך, למשל, לבראשית כח, י, הובאה האגדה על חמישה נסים שנעשו לאברהם אבינו [16], וכן בפס׳ ויקרא כב, כז "שור" רומז לאברהם, "כבש" ליצחק, "עז" ליעקב. יוצא אפוא שלא חסרה בת״נ ההרחבה ההלכית והאגדית, ואילו חוסר ההרחבה אינו עשוי לשמש תמיד הוכחה לקדמותו של התרגום, שכן ת״נ מכיל פעמים רבות הרחבה עניינית (בכל הדוגמאות שהבאתי זהה ת״נ לת״ב) [17].

אם בודקים אנו את תרגומי הפסוקים, שהם בלי הרחבה ואשר הובאו על־ידי מאציו, יש לקבוע שאף אחד מהם אינו מצוי בתרגום המקוטע שהוצא לאור על־ידי גינסבורגר. בהקשר זה כדאי להעיר לכך, שאין קוים הפרשניים של [illegible] עתיקים. פעמים שהוא דורשני [illegible] מקרים רבים תרגומו של ת״נ מילולי ואינו מתחשב בפירושי חז״ל. לאחר השוואה לת״ב באים לכלל דעה, שיש שיטה מסוימת

---

15 ד. רידר, תרביץ לח (תשכ״ט), עמ׳ 86־81.

15* השווה G. Dalman, Grammatik des jüdisch- palästinischen Aramäisch, Leipzig 1905², p. 278.

16 L. Ginzberg, Legends V, p. 293; י. היינמן, תרביץ לה (תשכ״ו), עמ׳ [illegible].

17 דברי ההערות של מ. גינסבורגר לתרגומי פסוקים אלה בהוצ׳ Fragmententhargum, 1899.

בענין ההרחבה, וכל פעם שיש תרגום לפסוקי התורה בתרגום המקוטע, גם תרגום הניאופיטי, שהוא כמעט זרה לת״ב, דרשני הוא, אך במקרים שתרגומי הפסוקים חסרים בת״ב, גם תרגום ניאופיטי מילולי ואינו מסתמך על פירושי חז״ל. והרי דוגמאות אחרות לכך:

ת״נ לבראשית ג, יא־יד הוא מילולי, והפסוקים חסרים בת״ב. ואילו מפס׳ טו ואילך עד סוף הפרק ת״נ שופע אגדות כדרך שיטתו הפרשנית של ת״ב לפסוקים אלה. לבראשית ד, ז־ח, טז יש אופי אגדי מובהק, הן לת״נ הן לת״ב, ואילו תרגומם של ששת הפסוקים הראשונים של פרק ד בת״נ מילולי הוא; בת״ב אין תרגום לפסוקים אלה. בפרק ז נמצא רק בפס׳ י תרגום בת״ב, והוא בעל תוכן אגדי הן בת״נ הן בת״ב, ואילו שאר הפסוקים שבת״נ מילוליים הם. תרגומו של פרק יב בת״נ מילולי, ובת״ב אין תרגום לפרק, חוץ ממלים אחדות. הפרק טו של ת״נ מכיל אגדות מרובות, וגם ת״ב נוקט שיטה זו.

ניתן היה להביא דוגמאות רבות לכך, אך כל הדוגמאות האלה הלקוחות מת״נ לס׳ בראשית מוכיחות על כך, שפאראפראזה אגדית רחבה נמצאת בת״נ רק במקומות שיש נוסח של תרגום בתרגום המקוטע. כיוון שכך יש לשער שתרגום ירושלמי המקוטע לוקט מתוך כוונה לרכז בו את תרגומי המדרשים. אם אמנם כך הדבר, אפשר להסיק מכך שתרגום המקוטע (ת״ב) לא היה שלם גם מראשיתו, אלא הוא אוסף של תרגומי פסוקים המשופעים באגדות.

[illegible] אם תרגום זה הוא הקדום והמקורי ששימש דוגמה לשאר התרגומים הירושלמיים, אי־אפשר להשיב עליה בבטחון. כמו כן אינני סבור, שעם הופעת הכרך הראשון של ת״נ בלבד כבר ניתן לראות כל הבעיות הקשורות בתרגומים הירושלמיים כפתורות. יתכן, שרק עם צאת יתר החומשים במהדורה מדעית[18] יתאפשר לבדוק את כל הבעיות הכרוכות ביחוס של ת״נ אל יתר התרגומים. [illegible] המקוטע [illegible] אף קביעת זו [illegible] דעתי, הוכחה נוספת. כשמשווים טכסטים דומים, תמיד קשה להכריע, ולפעמים אף מן הנמנע להכריע, על בעיית הראשונות. כל עוד אין ראשונותו של ת״נ בהשוואה לתרגום המקוטע מוכחת בראיות מכריעות ועל סמך חומר עובדתי קדום, תמיד יש יסוד לשער, שאולי התרגום [illegible] המקוטע, או החומר הכלול בו הוא הוא שהשפיע על ת״נ, כלומר על טכסט שנשאר בידינו בכ״י יחיד בלבד ובהעתקה מאוחרת. השערה זו עלולה להתעורר לאור העובדה, שהזכרנו לעיל, שאין מכנה אחיד לת״נ, ובמקומות שנוסח התרגום המקוטע חסר יש לת״נ אופי תרגומי אחר מאשר ליתר החלקים שהם מקבילים לתרגום המקוטע. מכל מקום, חשיבות גדולה נודעת לגילויו של פרופ׳ דיאז מאצ׳ו אשר בזכותו ימצא בידינו עתה בהוצאה־למופת נוסח שלם של תרגום ירושלמי, שיהיה צורך להתחשב בו בכל עבודה טכסטואלית בתחום תרגומי התורה.

יהודה קומלוש

887 Bible. Prophets. The Hebrew Bible with pre-Masoretic Tiberian vocalization; the Prophets according to the Codex Reuchlinianus <In a critical analysis>. Ed. by Alexander Sperber. Leiden, E. J. Brill, 1969. 3 p.l., 342 p.

בקודכס אין הבחנה בניקוד בין פתח לקמץ, צירה וסגול, קובוץ ושורוק, ולכן נקט א. שפרבר בשיטה מיוחדת ונתן את סימני הניקוד המשמשים בערבוביה ביחד, כשהעליון מיצג את הנקוד שבקודכס. הוא השמיט את סימני דגש ורפה ואת הטעמים. לעומת זאת הוא שמר על פרטי ניקוד אחרים וניסה לחכות אותם באמצעים הטיפוגרפיים המודרניים. למשל, סימן ה סופית עיצורית כה, ועוד. נדפס כאן רק הנוסח העברי מן הקודכס, תוך השמטת פסוקי התרגום. הספר נדפס בישראל ע״י IPST.

888 Bible. Song of Solomon. Le Cantique des Cantiques suivi des Psaumes. Traduits et présentés par André Chouraqui. [Paris], Presses Universitaires de France, (1970). xix, 360, [3] p. מהד׳ 1953: קי״ס ל, ע׳ 197.

889 Biblical theology bulletin. (Eds.: Leo[illegible] Julian Harvey). Rome, [illegible] Cover-title.

מס׳ 1: פברואר. 112 ע׳. מופיע גם במהד׳ [illegible] Bulletin de théologie biblique. תוכן [illegible] בקי״ס מ״ו במדור ״בתוך כתבי עת״ מס׳ 8477.

890 Bonhoeffer, Dietrich. Beten mit der [illegible] Das Gebet der Gemeinde. Die [illegible] Eine Einführung in die Psalmen [illegible] mit einer Einführung und einem [illegible]

18. הנוסח השלם של כה״י צולם על־ידי הוצאת ״מקור״ ונדפס בשני כרכים, ירושלים תשל״א.

Nachwort von Eberhard Bethge). (Hamburg), Furche-Verlag, (c1970). 97 p. (Stundenbücher, 91).

מהד׳ אחרת בשם: "Das Gebetbuch der Bibel" ק״ס מ״ב מס׳ 2527.

891 Bouwman, Gisbert. Berufen zur Freiheit; Freiheit und Gesetz nach der Heiligen Schrift, [von] Gilbert Bouwman. (Übertragen von Erwin Kleine). Düsseldorf, Patmos-Verlag, (1969). 100 p. (Dialog mit Gott).

דברי עיון והתבוננות. המקור: De waarheid zal u vrijmaken.

892 Brown, John Pairman. The Lebanon and Phoenicia; ancient texts illustrating their physical geography and native industries. v. 1: The physical setting and the forest. Beirut, (American University of Beirut), 1969. xxxix, 220 p. (Centennial publications, 1866-1966).

מובאות מן המקרא ומן התלמודים מהווים חלק נכבד מהמקורות במחקר זה.

893 Brunelli, Roberto, ed. La Bibbia dei giovani; Antico Testamento, a cura di Roberto Brunelli. Illustrazioni di Charles Front e David Christian. (Milano), A. Mondadori, (1969). 377, [4] p., col. illus.

המקור: A childs Bible, edited by Anne Edwards.

894 Campbell, Murdoch. From grace to glory; meditations on the Book of Psalms. (London), Banner of Truth Trust, (1970). 206 p. משקפות רואה [illegible]

895 Cavallo, Guglielmo. Ricerche sulla maiuscola biblica. [1-2]. Firenze, Le Monnier, 1967. facsims. (Studi e testi di papirologia, 2).

Cont. 1: [Text]. xvi, 152, [1] p. Bibl.: p. 131-142. 2: Tavola. 3 l., 115 l. of pls., in portfolio. [illegible]

מחקר [illegible] של הכתב היווני [illegible] דיאלים, במאות הראשונות לספירה. בלוחות גם שרידים של טכסטים חילוניים ושרידי כ״י של תרגום השבעים. ברשימת הלוחות ובלוחות עצמם לא צוין, לצערנו, תכנו של כל שריד ושריד.

896 Clements, R[onald] E[rnest]. God's chosen people; a theological interpretation of the Book of Deuteronomy. Valley Forge, Judson Press, (1969). 126 p.

זהה למהד׳ לונדון 1968 (ק״ס מ״ג מס׳ 3887, שם תאור).

897 Cohn, Gabriël H. Das Buch Jona im Lichte der biblischen Erzählkunst. Assen, Van Gorcum, 1969. [5], 111 p. (Studia semitica Neerlandica, 12).

Part. cont.: Literarische Analyse; rhythmische, sprachliche, stoffliche Aspekte. Das Buch Jona als organische Einheit. Bibl.: p. 106-111.

898 Davis, John J[ames]. Conquest and crisis; studies in Joshua, Judges and Ruth. Grand Rapids, Mich., Baker Book House, (c 1969). 176 p., illus., maps.

פרוש הפסוקים והמאורעות מתוך הסתמכות על תגליות ארכיאולוגיות ומנהגי אותם ימים. — ביבל׳: ע׳ 171-174.

899 Donner, Herbert. Herrschergestalten in Israel. Berlin, Springer-Verlag, 1970. xi, 123 p., illus., map. (Verständliche Wissenschaft, 103).

תאור דמויותיהם של מלכים בישראל בתקופת בית ראשון: שאול, דוד, שלמה, רחבעם, יאשיהו, חזקיהו ועוד. מיועד לקורא הרגיל.

900 Du Mesnil du Buisson, Robert, comte. Etudes sur les dieux phéniciens hérités par l'Empire romain. Leiden, E. J. Brill, 1970. xx, 149 p., [10] p. of pls., illus. (Etudes préliminaires aux religions orientales dans l'Empire romain, 14).

p. 33-46: Un récit juif de la création.

ועיין גם במפתח.

901 Eichrodt, Walther. Ezekiel; a commentary. (Transl. by Cosslett Quin from the German). Philadelphia, Westminster Press, (c1970). xiv, 594 p. (The Old Testament library).

I II